

STRATEGIJA RAZVOJA **URBANE** **AGLOMERACIJE** **ZAGREB** ZA RAZDOBLJE DO 2020. GODINE

E-knjiga / PDF

GRAD ZAGREB
GRADSKI URED ZA
STRATEGIJSKO PLANIRANJE
I RAZVOJ GRADA

Strategiju razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do 2020. godine

Donijela je

Gradska skupština Grada Zagreba
21.12.2017.

Objava Zaključka o donošenju

Službeni glasnik Grada Zagreba
24/2017

Nositelj izrade

Grad Zagreb

Gradonačelnik Grada Zagreba

Milan Bandić, dipl. politolog

Izradio je

GRAD ZAGREB
GRADSKI URED ZA STRATEGIJSKO
PLANIRANJE I RAZVOJ GRADA

Pročelnica

Sanja Jerković, dipl. ing. arh.

u suradnji s:

UREDOM ZA PROGRAME I PROJEKTE EUROPSKE
UNIJE I DRUGIM UPRAVNIM TIJELIMA GRADA
ZAGREBA, ZAGREBAČKIM HOLDINGOM D.O.O. I
PODRUŽNICAMA

Gradovima:

GRAD DONJA STUBICA

GRAD DUGO SELO

GRAD JASTREBARSKO

GRAD OROSLAVJE

GRAD SAMOBOR

GRAD SVETA NEDELJA

GRAD SVETI IVAN ZELINA

GRAD VELIKA GORICA

GRAD ZABOK

GRAD ZAPREŠIĆ

Općinama:

OPĆINA BISTRA

OPĆINA BRCKOVLJANI

OPĆINA BRDOVEC

OPĆINA DUBRAVICA

OPĆINA GORNJA STUBICA

OPĆINA JAKOVLJE

OPĆINA KLINČA SELA

OPĆINA KRAVARSKO

OPĆINA LUKA

OPĆINA MARIJA BISTRICA

OPĆINA MARIJA GORICA

OPĆINA ORLE

OPĆINA PISAROVINA

OPĆINA POKUPSKO

OPĆINA PUŠČA

OPĆINA RUGVICA

OPĆINA STUBIČKE TOPLICE

OPĆINA STUPNIK

OPĆINA VELIKO TRGOVIŠĆE

Drugim dionicima na lokalnoj razini

Županijama:

ZAGREBAČKA ŽUPANIJA

KRAPINSKO-ZAGORSKA ŽUPANIJA

Regionalnim koordinatorima županija:

REGIONALNA RAZVOJNA AGENCIJA ZAGREBAČKE
ŽUPANIJE (RRAZŽ)

ZAGORSKA RAZVOJNA AGENCIJA (ZARA)

Drugim dionicima na županijskoj razini

Radnom skupinom za izradu Strategije razvoja

Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do 2020.
godine (55 članova)

Izradu Strategije prati Partnersko vijeće Urbane
aglomeracije Zagreb

ČLANOVI I ZAMJENICI PARTNERSKOG VIJEĆA od 2. 6. 2016. do 22. 3. 2017.

Milan Bandić / Vesna Kusin

Jadranka Veselić Bruvo / Darko Šiško

Jelena Ricov / Miljenko Sedlar

Juraj Srebačić / Vesna Tomašković

Marijo Vinko / Pavo Jakovljević

Danijela Bučar Trivičević / Velimir Kokot

Zdenka Knezić / Zdravko Novosel

Hrvoje Frankić / Adolf Paar

Biserka Delač / Martina Fabijan

Ivana Koščec / Dragutin Mahnet

Krešimir Majić / Gordana Mikulčić Krnjaja

Ivan Hanžek / Nevenka Gregurić

Damir Benčević / Jasminka Varupa Krajnik

Darko Sever-Šeni / Karlo Novosel

Željko Funtek / Sanja Danonić

Alen Prelec / Daniel Bukovinski

Franjo Štos / Marin Štritof

Jasmin Krizmanić / Vladimir Škvorc

Snježana Bužinec / Mirna Žunić

Miljenko Vučković / Ivana Kupina

Vlado Kolarec / Kristina Bradić

Darko Kralj / Monika Jurina

Josip Milički / Suzana Hajnić

Marica Jančić / Jasmina Kukolj

Ivan Petko / Stjepan Huđin

Tomo Smolković / Tomo Kovačić

Stjepan Kolarec / Zorica Šestak

Antonija Pšeničnjak / Nikolina Tokić

Slavica Kalaica / Ivana Belec

Vladimir Bosnart / Ljubica Božić

Ivan Trgovac / Franjo Kajfeš

Robert Greblički / Štefanija Benko

Damir Tomljenović / mr. sc. Josip Kraljičković

Anđelko Ferek-Jambrek / Sanja Mihovilić

Zlatko Herček, zamjenik predsjednika Partnerskog
vijeća / Ivan Bašić

Karolina Barilar, zamjenica predsjednika
Partnerskog vijeća / Marija Jazbec-Karažija

Jelena Pavičić Vukičević / mr. sc. Grgo Jelinić

Sara Medved / Lara Kvesić

Frane Šesnić / Marko Helfrih

dr. sc. Julije Domac / mr. sc. Velimir Šegon

dr. sc. Bojan Baletić, prof. / Mladen Jošić, prof.

dr. sc. Davor Brčić, izv. prof. / dr. Marko Šoštarić

dr. sc. Gojko Bežovan, prof. / dr. sc. Jelena
Matančević

dr. sc. Mladen Vedriš, prof., predsjednik
Partnerskog vijeća / mr. sc. Zvonimir Savić

dr. sc. Zlatan Fröhlich / Maša Orlović

Vlado Crkvenac / Mario Crkvenac

Ana Stojić Deban / Daniela Franić

dr. sc. Vladimir Kušan / dr. sc. Zrinka Mesić

Stanko Barbarić / Kristijan Pandek

mr. sc. Martina Bienenfeld / Zlatan Muftić

Martina Kovačić / Mario Mihovilić

Marijan Slakoper / Velimir Korak

Vladimir Štarkelj / Igor Runtas

dr. sc. Antoinette Kaić-Rak, prof. / prim. dr. sc. Inge
Heim

dr. sc. Jadranka Dujčić Frlan / Ignac Smetko

Mario Mlinarek / Vesna Mihalinec

Ivana Radanović / Jasenka Borovčak

ČLANOVI I ZAMJENICI PARTNERSKOG VIJEĆA od 22. 3. 2017. do 16. 10. 2017.

Milan Bandić / Vesna Kusin

Sanja Jerković / Darko Šiško

Jelena Ricov / Miljenko Sedlar

Juraj Srebačić / Vesna Tomašković

Marijo Vinko / Pavo Jakovljević

Danijela Bučar Trivičević / Velimir Kokot

Zdenka Knezić / Zdravko Novosel

Hrvoje Frankić / Adolf Paar

Biserka Delač / Martina Fabijan

Ivana Koščec / Dragutin Mahnet

Krešimir Majić / Gordana Mikulčić Krnjaja

Ivan Hanžek / Nevenka Gregurić

Damir Benčević / Jasminka Varupa Krajnik

Darko Sever-Šeni / Karlo Novosel

Željko Funtek / Sanja Danonić

Alen Prelec / Daniel Bukovinski

Franjo Štos / Marin Štritof

Jasmin Krizmanić / Vladimir Škvorc

Snježana Bužinec / Mirna Žunić

Miljenko Vučković / Ivana Kupina

Vlado Kolarec / Kristina Bradić

Darko Kralj / Monika Jurina

Josip Milički / Suzana Hajnić

Marica Jančić / Jasmina Kukolj

Ivan Petko / Stjepan Huđin

Tomo Smolković / Tomo Kovačić
Stjepan Kolarec / Zorica Šestak
Anđela Cirkveni / Nikolina Tokić
Slavica Kalaica / Ivana Belec
Ivan Hren / Ljubica Božić
Ivan Trgovec / Franjo Kajfeš
Robert Greblički / Štefaniya Benko
Damir Tomljenović / mr. sc. Josip Kraljičković
Anđelko Ferek-Jambrek / Sanja Mihovilić
Zlatko Herček, zamjenik predsjednika Partnerskog vijeća / Ivan Bašić
Karolina Barilar, zamjenica predsjednika Partnerskog vijeća / Marija Jazbec-Karažija
Jelena Pavičić Vukičević / mr. sc. Grgo Jelinić
Sara Medved / Lara Kvesić
Frane Šesnić / Marko Helfrih
dr. sc. Julije Domac / mr. sc. Velimir Šegon
dr. sc. Bojan Baletić, prof. / Mladen Jošić, prof.
dr. sc. Davor Brčić, izv. prof. / dr. Marko Šoštarić
dr. sc. Gojko Bežovan, prof. / dr. sc. Jelena Matančević
dr. sc. Mladen Vedriš, predsjednik Partnerskog vijeća, prof. / mr. sc. Zvonimir Savić
dr. sc. Zlatan Fröhlich / Maša Orlović
Vlado Crkvenac / Mario Crkvenac
Ana Stojić Deban / Daniela Franić
dr. sc. Vladimir Kušan / dr. sc. Zrinka Mesić
Stanko Barbarić / Kristijan Pandek
mr. sc. Martina Bienenfeld / Zlatan Muftić
Martina Kovačić / Mario Mihovilić
Mario Jurišić / Velimir Korak
Vladimir Štarkelj / Igor Runtas
dr. sc. Antoinette Kaić-Rak, prof. / prim. dr. sc. Inge Heim
dr. sc. Jadranka Dujić Frlan / Ignac Smetko
Mario Mlinarek / Vesna Mihalinec
Ivana Radanović / Jasenka Borovčak

ČLANOVI I ZAMJENICI PARTNERSKOG VIJEĆA od 16. 10. 2017.

Milan Bandić / Jelena Pavičić Vukičević
Sanja Jerković / Ana Poljak
Jelena Ricov / Miljenko Sedlar
Nikola Gospočić / Luka Grabušić
Nikola Tominac / Marijo Vinko
Danijela Bučar Trivičević / Zdravko Režek
Zdenka Knezić / Zdravko Novosel
Hrvoje Frankić / Adolf Paar
Biserka Delač / Martina Fabijan
Ivana Koščec Jardas / Dragutin Mahnet
Domagoj Ilečić / Gordana Mikulčić Krnjaja
Ivan Hanžek / Valentina Đurek
Damir Benčević / Jasminka Varupa Krajnik
Danijel Drviš / Karlo Novosel
Željko Funtek / Sanja Danonić
Alen Prelec / Daniel Bukovinski
Marin Štritof / Kruno Stiperski
Jasmin Krizmanić / Vladimir Škvorc
Sanja Borovec / Mario Hlad

Miljenko Vučković / Ivana Kupina
Vlado Kolarec / Kristina Bradić
Darko Kralj / Ivana Horvat
Josip Milički / Branka Herceg
Marica Jančić / Stjepan Jurišić
Ervin Vujica / Dražen Podlejan
Tomo Smolković / Tomo Kovačić
Stjepan Kolarec / Zorica Šestak
Anđela Cirkveni / Nikolina Tokić
Slavica Kalaica / Ivana Belec
Josip Beljak / Ljubica Božić
Bruno Perković / Franjo Kajfeš
Robert Greblički / Štefaniya Benko
Nadica Žužak / mr. sc. Josip Kraljičković
Anđelko Ferek-Jambrek / Sanja Mihovilić
Zlatko Herček, zamjenik predsjednika Partnerskog vijeća / Ivan Bašić
Karolina Barilar, zamjenica predsjednika Partnerskog vijeća / Helena Matuša
Ana Stavljenić-Rukavina / mr. sc. Grgo Jelinić
Sara Medved / Lara Kvesić
Frane Šesnić / Marko Helfrih
dr. sc. Julije Domac / mr. sc. Velimir Šegon
dr. sc. Bojan Baletić, prof. / Mladen Jošić, prof.
dr. sc. Davor Brčić, izv. prof. / dr. Marko Šoštarić
dr. sc. Gojko Bežovan, prof. / dr. sc. Jelena Matančević
dr. sc. Mladen Vedriš, prof., predsjednik Partnerskog vijeća / mr. sc. Zvonimir Savić
dr. sc. Zlatan Fröhlich / Maša Orlović
Vlado Crkvenac / Mario Crkvenac
Ana Stojić Deban / Daniela Franić
dr. sc. Vladimir Kušan / dr. sc. Zrinka Mesić
Stanko Barbarić / Kristijan Pandek
mr. sc. Martina Bienenfeld / Zlatan Muftić
Martina Kovačić / Mario Mihovilić
Mario Jurišić / Velimir Korak
Vladimir Štarkelj / Igor Runtas
dr. sc. Antoinette Kaić-Rak, prof. / prim. dr. sc. Inge Heim
dr. sc. Jadranka Dujić Frlan / Ignac Smetko
Mario Mlinarek / Vesna Mihalinec
Ivana Radanović / Jasenka Borovčak

Uži radni tim Gradskog ureda za strategijsko planiranje i razvoj Grada (kroz sve faze izrade):

Karolina Bui, dipl. ing. arh., voditeljica
Iva Bedenko, dipl. ing. arh.
Vladimir Beštak, građ. teh.
Ana Derdić, mag. ing. prom.
Snježana Ivić Pavlovski, dipl. oec.
Martina Jelić Car, mag. oec.
Sanja Jerković, dipl. ing. arh.
Mirna Jurašin, mag. oec.
Elena Kocijel, struč. spec. oec.
Ana Magdić, dipl. ing. arh.
mr. sc. Mirna Meštrović, dipl. ing. arh.
Ivana Movrić, dipl. ing. prom.

Kristina Mudronja, prof. geolog.-geograf.
Ivana Orač, mag. oec.
Željka Pavlović, dipl. ing. građ.
Nikola Petković, dipl. ing. građ.
Vesna Polančec, dipl. oec.
Krešimir Radić, dipl. iur.
dr. sc. Nada Rajić, dipl. oec.
Iva Razumović, dipl. oec.
Sonja Sočivica, dipl. ing. arh.
Valentina Spudić, dipl. ing. prom.
Sanja Šeničnjak, dipl. iur.
mr. sc. Darko Šiško, dipl. ing. geod.
Nives Škrebilin, dipl. ing. arh.
Jasenka Valenčić, mag. geog.
Jadranka Veselić Bruvo, dipl. ing. arh.
Mirna Vučković Pepeonik, prof. geog.
Matija Vuger, dipl. ing. prom.
Sonja Žic Šipušić, dipl. ing. arh.

Vanjska suradnja / savjetovanje / tehnička pomoć / konzultacije:

EKONOMSKI INSTITUT ZAGREB
ARHITEKTONSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU, Zavod za prostorno planiranje, urbanizam i pejzažnu arhitekturu
URBANEX D.O.O.
WYG SAVJETOVANJE d.o.o.
dr. sc. Stjepan Kelčec-Suhovec, dipl. ing. prom.
mr. sc. Valerija Kelemen Pepeonik, dipl. ing. geog.

Ex-ante evaluator:

ECORYS HRVATSKA D.O.O.

Strateška studija utjecaja na okoliš Strategije:

Ires ekologija d.o.o.

Logo: Saša Bruvo, dipl. ing. arh.

Naslovnica, grafički dizajn i priprema:

Benussi&theFish

Fotografije:

dobivene od županija, gradova i općina, drugi izvori: EXPO i dr.

Lektura:

Integra d.o.o. Zagreb

Zagreb, travanj 2018.

STRATEGIJA RAZVOJA URBANE AGLOMERACIJE ZAGREB ZA RAZDOBLJE DO 2020. GODINE

Sadržaj

Uvod	1
Poglavlje 1. Teritorijalna pokrivenost	6
1.1. Teritorijalni obuhvat	6
1.2. Teritorijalni kontekst	9
Poglavlje 2. Analiza stanja – sažetak	11
2.1. Društvo	11
2.2. Gospodarstvo	19
2.3. Urbano okruženje	27
2.4. Okvir upravljanja razvojem	35
Poglavlje 3. Prepoznavanje razvojnih potreba i potencijala	36
3.1. Analiza prednosti, slabosti, prilika i prijetnji za društvo	36
3.2. Analiza prednosti, slabosti, prilika i prijetnji za gospodarstvo	40
3.3. Analiza prednosti, slabosti, prilika i prijetnji za urbano okruženje	43
Poglavlje 4. Strateški okvir	47
4.1. Vizija	47
4.2. Ciljevi	47
4.3. Razvojni prioriteti i mjere	53
Poglavlje 5. Provedba	91
5.1. Financijski okvir za provedbu strategije	91
5.2. Institucionalni okvir	93
5.3. Strateški projekti	99
Poglavlje 6. Partnersko vijeće	107
Poglavlje 7. Horizontalna načela	110
Poglavlje 8. Izvješće o provedenom postupku prethodnoga vrednovanja – sažetak	114
Poglavlje 9. Izvješće o strateškoj procjeni utjecaja na okoliš – sažetak	115

POPIS KRATICA	118
POPIS TABLICA, SLIKA, PRIKAZA I DIJAGRAMA	118
IZVORI PODATAKA	119

Kartogrami:

- 1. Strateški projekti**
- 2. Strateške teme / Mrežni projekti**

PRILOZI

PRILOG 1 – Odluka o osnivanju Partnerskog vijeća, imenovanju članova te izvještaji o provedenom konzultacijskom postupku

PRILOG 2 – Cjelovita analiza stanja

PRILOG 3 – Izvještaj o provedenom postupku prethodnoga vrednovanja

PRILOG 4 – Izvješće o strateškoj procjeni utjecaja na okoliš

PRILOG 5 – Strateške teme / Mrežni projekti

UVOD

Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (Narodne novine 147/14) koji je stupio na snagu 1. siječnja 2015. uspostavio je novi programski i provedbeni okvir politike regionalnog razvoja u Republici Hrvatskoj (RH) te uveo nove planske prostorne kategorije – urbana područja. Urbana područja Zakonom su podijeljena u tri kategorije: urbane aglomeracije, veća urbana područja i manja urbana područja. Granice urbane aglomeracije definiraju se na temelju administrativnih granica jedinica lokalne samouprave (gradova i općina) koje ulaze u sastav urbane aglomeracije, a utvrđuje ih ministar regionalnoga razvoja i fondova EU-a na „prijedlog grada, sjedišta urbane aglomeracije, uz prethodno mišljenje svih lokalnih jedinica uključenih u pojedinu aglomeraciju i mišljenja ministarstva nadležnog za prostorno uređenje (Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja)” (članak 14. stavak 4. Zakona).

Urbane aglomeracije postoje u svim stanovništvom brojnim europskim državama, a mogućnost stvaranja urbanih aglomeracija kao i upravljanja njihovim razvojem prepoznata je i u Hrvatskoj. Na području **Urbane aglomeracije Zagreb (UAZ)** zbiva se veliki broj interakcija i razmjene proizvoda i usluga. U tom smislu Grad Zagreb iz prostora dviju susjednih županija, Zagrebačke i

Krapinsko-zagorske, dobiva dio potrebnih prirodnih resursa, hranu, radnu snagu koja dnevno migrira u grad na posao, mlade koji dolaze na školovanje i sl. S druge strane, u tom prostoru Grad Zagreb najintenzivnije ostvaruje potrebe svojih stanovnika za boravkom u prirodi, rekreacijom, sekundarnim, ali sve više i primarnim stanovanjem te radnim mjestima, što pojačava intenzitet dnevnih migracija, proces suburbanizacije i poticanje rasta gradova i naselja u UAZ-u. Time se ispunjavaju pretpostavke za sagledavanje ovog prostora kao jedinstvene prostorno-funkcionalne cjeline koja nadilazi administrativno-teritorijalne granice i pojedinačne interese te omogućuje planiranje razvoja koji donosi koristi svima obuhvaćenima u UAZ-u.

U obuhvat UAZ-a ulazi ukupno 30 jedinica lokalne samouprave (JLS), od toga 11 gradova (uključujući Grad Zagreb) i 19 općina. Sjedište urbane aglomeracije je Grad Zagreb koji istodobno ima dvojni status, jedinice lokalne (Grad) i područne (regionalne) samouprave (Županija). U Tablici 1. nalaze se podaci o broju stanovnika, broju naselja, površini JLS-ova te gustoći stanovništva na području UAZ-a.

Tablica 1.

Broj stanovnika, broj naselja po pojedinom JLS-u, površina JLS-ova te gustoća stanovništva, 2011.

Grad (G)/ općina (O)	Ime	Ime županije	Broj naselja	Broj stanovnika	Površina (km ²)	Gustoća stanovništva (stan./km ²)
O	Bistra	Zagrebačka	6	6.632	53,0	125,20
O	Brckovljani	Zagrebačka	13	6.837	69,6	98,20
O	Brdovec	Zagrebačka	13	11.134	37,3	298,66
G	Donja Stubica	Krapinsko- zagorska	10	5.680	43,2	131,42
O	Dubravica	Zagrebačka	10	1.437	20,5	70,20
G	Dugo Selo	Zagrebačka	11	17.466	53,9	323,80
O	Gornja Stubica	Krapinsko- zagorska	20	5.284	48,5	108,95
G	Grad Zagreb	Grad Zagreb	70	790.017	641,3	1.231,84
O	Jakovlje	Zagrebačka	3	3.930	35,7	110,02
G	Jastrebarsko	Zagrebačka	59	15.866	226,6	70,02
O	Klinča Sela	Zagrebačka	14	5.231	77,3	67,66
O	Kravarско	Zagrebačka	10	1.987	58,1	34,22
O	Luka	Zagrebačka	5	1.351	17,2	78,64
O	Marija Bistrica	Krapinsko- zagorska	11	5.976	68,0	87,86
O	Marija Gorica	Zagrebačka	10	2.233	17,1	130,58
O	Orle	Zagrebačka	10	1.975	57,6	34,26
G	Oroslavje	Krapinsko- zagorska	5	6.138	32,1	191,10
O	Pisarovina	Zagrebačka	14	3.689	145,1	25,43

Grad (G)/ općina (O)	Ime	Ime županije	Broj naselja	Broj stanovnika	Površina (km ²)	Gustoća stanovništva (stan./km ²)
O	Pokupsko	Zagrebačka	14	2.224	105,8	21,02
O	Pušća	Zagrebačka	8	2.700	17,1	158,17
O	Rugvica	Zagrebačka	23	7.871	93,6	84,11
G	Samobor	Zagrebačka	78	37.633	250,8	150,05
O	Stubičke Toplice	Krapinsko- zagorska	4	2.805	27,1	103,51
O	Stupnik	Zagrebačka	3	3.735	24,9	150,12
G	Sveta Nedelja (Samobor)	Zagrebačka	14	18.059	41,4	436,2
G	Sveti Ivan Zelina	Zagrebačka	62	15.959	185,3	86,11
G	Velika Gorica	Zagrebačka	58	63.517	327,7	193,81
O	Veliko Trgovišće	Krapinsko- zagorska	15	4.945	46,1	107,24
G	Zabok	Krapinsko- zagorska	17	8.994	35,3	254,57
G	Zaprešić	Zagrebačka	9	25.223	53,6	470,23
UKUPNO			599	1.086.528	2.911	373,25
Izvor: Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2011. godine www.dzs.hr						

Činjenice vezane uz UAZ, a od važnosti za izradu Strategije UAZ-a mogu se sumirati kako slijedi:

1. UAZ se proteže na području triju županija – Grada Zagreba te dijelovima Zagrebačke i Krapinsko-zagorske županije, pri čemu je svaka županija sukladno Zakonu o regionalnom razvoju (NN 147/14) dužna izraditi svoju županijsku razvojnu strategiju kojom se utvrđuju razvojni ciljevi i prioriteti (razvojne mjere) koje ta županija želi postići na svom području u razdoblju do 2020. godine.¹ Stoga je pri izradi Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb (SRUAZ) potrebno voditi računa o usklađivanju ovog dokumenta s razvojnim dokumentima triju županija².
2. UAZ obuhvaća velik broj JLS-ova različitih veličina prema broju stanovnika, razini razvoja sukladno indeksu razvijenosti te položaju (fizičkom/prostornom, gospodarskom, prometnom i sl.) unutar UAZ-a, o čemu treba voditi računa pri izradi Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb.
3. Prema Popisu stanovništva iz 2011. na području UAZ-a živjelo je 1.086.528 stanovnika, što je neznatno više od četvrtine (25,35%) ukupnog stanovništva Republike Hrvatske (4.284.889), a samom području kroz različite modele migracijskih kretanja gravitira još niz JLS-ova koji ne ulaze u obuhvat UAZ-a, što dodatno povećava spomenuti broj osoba na tom području te čini kompleksnijim planiranje budućeg razvoja ovog područja. Prosječna gustoća naseljenosti u UAZ-u je više od 370 stan./km², što je gotovo 50 posto više negoli na cijelom području dviju prethodno spomenutih županija i upućuje na veliku koncentraciju ljudi i dobara.

4. Izrada strategije složen je i zahtjevan proces, a s obzirom na navedeno (velik broj JLS-ova, tri županije), izrada Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb zahtijeva poseban/dodatni napor u utvrđivanju zajedničkih razvojnih usmjerenja i identifikaciji razvojnih aktivnosti, projekata i programa te u organiziranju i provođenju procesa savjetovanja i drugih propisanih postupaka.

Urbana aglomeracija Zagreb smještena je u središnjem dijelu središnje Hrvatske, a graniči s Karlovačkom i Sisačko-moslavačkom županijom na jugu, Varaždinskom i ostatkom Krapinsko-zagorske na sjeveru, ostatkom Zagrebačke županije na istoku te s ostatkom Zagrebačke županije i Republikom Slovenijom na zapadu. UAZ pruža mogućnosti ujednačenijega razvoja pojedinih sektora, pri čemu je moguće rasteretiti prostorne pritiske na Grad Zagreb, npr. pružanje poticaja gospodarskim aktivnostima zbog postojanja važnoga zagrebačkog tržišta i recentnog širenja i/ili preseljenja gospodarskih aktivnosti iz Zagreba; viši društveni i gospodarski standard koji nudi blizina Zagreba (mogućnosti zapošljavanja, obrazovanja i dr.) te njime uzrokovane demografske procese (imigracijski trendovi i izražene dnevne migracije „središte – periferija”); pojačani pritisak na okoliš i prirodne resurse uzrokovan većom naseljenošću te intenzitetom prometa i gospodarskih aktivnosti.

¹ U obuhvat ostalih urbanih aglomeracija u Hrvatskoj ulaze jedinice lokalne samouprave s područja samo jedne županije, što uvelike olakšava proces razvojnog planiranja i upravljanja razvojem.

² Županijska razvojna strategija Krapinsko-zagorske i Zagrebačke županije te Razvojna strategija Grada Zagreba

Slika 1. Obuhvat Urbane aglomeracije Zagreb

Vodeći se Smjernicama za izradu strategije razvoja urbanih područja, praćenje njihove provedbe i vrednovanje (Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova EU-a, rujan 2015.) koje sadrže i indikativni popis podataka potrebnih za pripremu analitičkog dijela dokumenta i gdje se radi o relativno velikom skupu podataka iz različitih područja razvoja, radni tim suočavao se s izazovima pri zaključivanju o nekim pitanjima UAZ-a kao cjeline, proizašli-ma iz sljedećeg:

- nedostatak podataka na razini pojedinih gradova i općina
- neujednačenost podataka u smislu detaljnosti prikupljenih informacija

- neujednačenost podataka o istoj pojavi iz različitih relevantnih izvora
- razdoblja koje vremenske serije (ako ih ima) pokrivaju, a razlikuju se od slučaja do slučaja
- zastarjeli, ali jedino javno i u zadanom vremenskom okviru dostupni podaci
- ograničeno vrijeme i sredstva za prikupljanje svih relevantnih podataka na ujednačen način kako bi bili vjerodostojniji u prikazu stvarnog stanja.

To je rezultiralo i ponegdje prisutnom neujednačenošću detaljnosti iskazanih podataka.

Tijekom prikupljanja podataka korišteni su sljedeći izvori: baze Državnog zavoda za statistiku, podaci FINA-e, službeni dokumenti Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova EU-a, izvješća i publikacije javnih tijela i drugih relevantnih institucija, razvojni strateški i sektorski dokumenti jedinica lokalnih samouprava (JLS) u sastavu UAZ-a (za one JLS-ove koji imaju donesene takve dokumente) pri čemu se vremenski obuhvat ovih dokumenata razlikuje (neki od tih dokumenata su pred izradom, neki pred usvajanjem, pojedini se provode, a neki su pri kraju provedbe), županijske razvojne strategije (donesene i u izradi), prostorni planovi i izvješća o stanju u prostoru županijske i lokalne razine, županijski i lokalni proračuni te razne druge službene publikacije, izvješća, planovi, programi i slični dokumenti pojedinih JLS-ova i županija, ovisno o temi, kao i izravni kontakti i savjetovanja s brojnim dionicima.

Osim korištenja navedenih izvora za potrebe izrade Nacrta prijedloga Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb, odnosno Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb, izrađene su i korištene sljedeće studije (navedeni izvori koristili su se sukladno područjima koja obrađuju):

- Polazne osnove za izradu Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb – gospodarski aspekti. Ekonomski institut Zagreb. 2016.
- Polazne osnove za izradu Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb – prostorni aspekti. Sveučilište u Zagrebu – Arhitektonski fakultet – Zavod za urbanizam, prostorno planiranje i pejzažnu arhitekturu. Zagreb, 2016.
- Demografska kretanja i pokazatelji funkcionalne povezanosti na području Urbane aglomeracije Zagreb. Grad Zagreb, Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada, Odjel za demografiju. Zagreb, 2016.

Stručnu pomoć kroz proces informiranja i savjetovanja o stručnim polazištima davao je i Geografski odsjek Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Za potrebe prijave na Poziv za odabir područja za provedbu mehanizma integriranih teritorijalnih ulaganja (mehanizam ITU-a) MRRFEU izrađen je Nacrt Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb (SRUAZ), verzija 2., od 30. lipnja 2016. godine, koji obuhvaća poglavlja analitičkog i strateškog dijela te procijenjeni financijski okvir. Na Nacrt je dobiveno pozitivno mišljenje Partnerskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb, ex-ante evaluatora te predstavnika svih 29 gradova i općina u obuhvatu.

Nastavno na prijavu Grada Zagreba 14. srpnja 2016. na navedeni Poziv, gdje je navedeni Nacrt bio temeljni dio prijave, Ministarstvo je nakon provedene evaluacije, 3. listopada 2016. godine donijelo odluku da je prijava zadovoljila sve kriterije te da se Urbana aglomeracija Zagreb odabire kao urbano područje za provedbu mehanizma ITU-a.

U listopadu 2016. godine za potrebe izrade Konačnog nacrta Strategije osnovana je Radna skupina za izradu Strategije ra-

zvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do 2020. godine (u daljnjem tekstu: Radna skupina) koju čini 55 članova.

Nastavljeno je s provedbom intenzivnih aktivnosti sa svim dionicima na izradi provedbenog dijela Strategije, što uključuje poglavlja: Financijski okvir, Institucionalni okvir, Baza strateških projekata, Horizontalna načela te izradu Akcijskog plana i Komunikacijske strategije.

U svrhu poboljšanja Strategije te boljeg i lakšeg praćenja provedbe Strategije, kao i na temelju dobivenih komentara evaluatora prijave na Poziv za odabir područja za provedbu mehanizma ITU-a, pristupilo se reviziji indikativnih aktivnosti i pokazatelja ciljeva i mjera, koja je ugrađena u Nacrt Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb, verzija 2., od 28. travnja 2017.

Za Strategiju je proveden postupak strateške procjene utjecaja na okoliš koji završava dostavom mišljenja Ministarstva zaštite okoliša i energetike o provedenom postupku strateške procjene utjecaja Strategije na okoliš. Nakon provedene javne rasprave o Strateškoj studiji utjecaja na okoliš Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do 2020. godine i izrade Nacrta prijedloga Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do 2020. godine u Konačni prijedlog Strategije ugrađene su pozitivno riješene primjedbe i prijedlozi dobiveni u postupku javne rasprave, a u Poglavlje 9. Izvješće o strateškoj procjeni utjecaja na okoliš – Sažetak i Prilog 4. U Izvješće o strateškoj procjeni utjecaja na okoliš ugrađene su Mjere zaštite okoliša (tablično) propisane u Poglavlju 8. Strateške studije.

U završnoj fazi izrade Strategije, radi što bolje kvalitete i aktualnosti dokumenta, ažurirani su podaci u odnosu na dobivene nove podatke, nove razvojne dokumente i ostale javno dostupne izvore podataka.

Kod usporednih analiza podataka koji se odnose na cijeli obuhvat Urbane aglomeracije Zagreb korišteni su podaci iz zadnjeg razdoblja za koje postoje podaci u istom obliku za cijeli prostor koje je moguće usporediti (iako za neke dijelove postoje i noviji podaci) iz relevantnih izvora (izrađene studije i sl.)

Pri izradi Strategije provedeno je njezino prethodno vrednovanje koje završava dostavom završnog izvješća o provedenom postupku prethodnog vrednovanja koje se ugrađuje u Poglavlje 8. Izvješće o postupku prethodnog vrednovanja – Sažetak i Prilog 3. Izvješće o postupku prethodnog vrednovanja.

Strategija je rezultat intenzivnih partnerskih konzultacija provedenih s Partnerskim vijećem Urbane aglomeracije Zagreb tijekom 2016. i 2017. godine u svim fazama izrade, prikazanih u Poglavlju 6. Partnersko vijeće i Prilogu 1. Odluka o osnivanju Partnerskog vijeća, imenovanju članova te izvještaji o provedenom konzultacijskom postupku.

1. TERITORIJALNA POKRIVENOST

1.1. Teritorijalni obuhvat

1.1.1. Uporišta za definiranje obuhvata Urbane aglomeracije Zagreb

Nalazeći čvrsto uporište u konceptu održivog razvoja i uloži gradova kao pokretača razvoja, slijedom uspostave novog programskog i provedbenog okvira politike regionalnog razvoja, donošenjem Zakona o regionalnom razvoju RH i Smjernica Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije (MRRFEU) za izradu strategije razvoja urbanih područja, praćenje njihove provedbe i vrednovanje te u želji da okupi prostor s kojim i koji međusobno najintenzivnije komunicira i uspostavi učinkovitiji dijalog kao temelj za zajedničko uspješno planiranje održivog razvoja, Grad Zagreb je, poput ostalih središta urbanih područja, pokrenuo postupak strateškog planiranja održivog urbanog razvoja.

U skladu s pravilima utvrđenima Smjernicama, prvi je korak u okviru postupka strateškog planiranja održivog urbanog razvoja bilo definiranje obuhvata urbane aglomeracije, pri čemu područje obuhvata odgovara njezinu funkcionalnom području, a uključuje administrativni teritorij najveće jedinice lokalne samouprave (grad koji je središte urbane aglomeracije) i administrativne teritorije okolnih jedinica lokalne samouprave koje imaju snažne funkcionalne i gospodarske veze s gradom središtem.

Navedeno znači da je u Urbanu aglomeraciju Zagreb valjalo uključiti Grad Zagreb kao središte urbane aglomeracije te administrativni teritorij okolnih jedinica lokalne samouprave koje su u sastavu susjednih županija. Pritom Urbana aglomeracija Zagreb, za razliku od ostalih urbanih aglomeracija i urbanih područja u RH koje su unutar granica jedne županije, neizostavno zahvaća dijelove prostora, odnosno jedinice lokalne samouprave s područja nekoliko županija, što ju u svakom smislu – prostorno, površinom, stanovništvom, prometnom povezanošću, infrastrukturom i drugim – u znatnoj mjeri razlikuje od bilo kojega drugog urbanog područja.

Za definirana urbana područja novi Zakon također definira izradu strategije razvoja urbanog područja, čime uspostavlja multisektorski strateški okvir za planiranje njihova razvoja kao cjeline.

Čvrsto uporište za takav multisektorski strateški okvir i pristup, odnosno potrebu zajedničkog održivog i integriranog planiranja Grada Zagreba i prostora u njegovu okruženju nalazi se i u donesenim razvojnim strategijama Grada Zagreba, Zagrebačke i Krapinsko-zagorske županije kao temeljnim razvojnim dokumentima. Osobito je to izraženo kod Zagrebačke županije, s obzirom na njezinu prostornu i funkcionalnu povezanost s Gradom Zagrebom gdje je definirana vizija razvoja naglašavala upravo potrebu skladnosti s razvojem Grada Zagreba: „Zagrebačka županija vodeća je inovativna gospodarska županija čiji se razvoj temelji na društvu znanja, prepoznatljivoj i očuvanoj kulturnoj i prirodnoj baštini, privlačnosti za rad, boravak i življenje, a pove-

zana je skladno s razvojem Grada Zagreba“ (Županijska razvojna strategija Zagrebačke županije 2011. – 2013./2017.).

Također, niz identificiranih razvojnih problema i potreba u sva tri županijska te u nizu dokumenata lokalne samouprave, upućuju na nužnost učinkovitijega korištenja potencijala koje za razvoj Grada Zagreba, Zagrebačke i Krapinsko-zagorske županije, odnosno jedinica lokalne samouprave, pruža njihov kompleksan prostorni i razvojni međuodnos.

Pritom su uporišta u postupku formiranja prijedloga obuhvata Urbane aglomeracije Zagreb uključivala dosad ostvarenu suradnju/partnerski pristup u procesu predlaganja obuhvata, rezultate niza provedenih istraživanja i donesene dokumente na lokalnoj i regionalnoj razini, prijašnju pripadnost zajedničkom administrativnom prostoru te time i zajedničko (društveno i prostorno) planiranje, iskustva i primjere suradnje na strateškim, prostornim i drugim dokumentima, projektima, programima, planiranje i pružanje prometnih, komunalnih, obrazovnih i drugih usluga Grada Zagreba jedinicama lokalne samouprave u okruženju i dr. te na temelju navedenoga dobro poznavanje međuodnosa Grada Zagreba s prostorom koji čini njegovu funkcionalnu regiju.

1.1.2. Procedura definiranja obuhvata

Kriteriji za definiranje obuhvata urbanih područja sadržani u Smjernicama MRRFEU-a su sljedeći:

- Osnovni kriterij – udio zaposlenih dnevnih migranata u središte urbanog područja od minimalno 30 posto
- Dodatni kriteriji – jedan ili više karakterističnih kriterija za pojedino urbano područje/aglomeraciju kako bi se bolje ostvarile, odnosno došle do izražaja funkcionalne veze i razvojni aspekti ili razvojni aspekti koji nisu obuhvaćeni kriterijem vezanim uz dnevne migracije, a definira ih i obrazlaže grad središte
- Kriterij prostornog kontinuiteta – jedinice lokalne samouprave moraju činiti kontinuirano urbano područje, sa samo iznimnom mogućnosti odstupanja.

Postupak definiranja obuhvata Urbane aglomeracije Zagreb počeo je utvrđivanjem jedinica lokalne samouprave koje u obuhvat valja uključiti na temelju osnovnoga kriterija – kriterija dnevnih migracija od ukupno zaposlenih (30% i više na razini JLS-ova). Analizom dodatnih kriterija uzeti su u obzir oni koji odražavaju zajednički interes za programiranje, upravljanje i provedbu zajedničkih i za područje aglomeracije bitnih razvojnih aktivnosti. U skladu s pravilima metodologije utvrđenima u Smjernicama razmatrana je i potreba primjene kriterija prostornoga kontinuiteta. Paralelno s ovim postupcima pokrenut je i proces komuniciranja i savjetovanja s jedinicama lokalne samouprave u okruženju.

Također, stručna polazišta za potrebe definiranja obuhvata Urbane aglomeracije Zagreb i izrade Strategije razvoja obrađena su u izrađenim studijama: Polazne osnove za izradu Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb – gospodarski aspekti, Ekonomski institut Zagreb; Polazne osnove za izradu Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb – prostorni aspekti, Sveučilište u Zagrebu – Arhitektonski fakultet – Zavod za urbanizam, prostorno planiranje i pejzažnu arhitekturu; Demografska kretanja i pokazatelji funkcionalne povezanosti na području Urbane aglomeracije Zagreb, Grad Zagreb – Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada – Odjel za demografiju i stručnu pomoć kroz proces informiranja i savjetovanja o stručnim polazištima Sveučilišta u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet, Geografski odsjek.

Primjenjujući prvi kriterij – kriterij dnevnih migracija ukupno zaposlenih – kao osnovni kriterij za ulazak u obuhvat Urbane aglomeracije Zagreb, isti je zadovoljilo ukupno 7 gradova i 20 općina s prostora Zagrebačke, Krapinsko-zagorske, Sisačko-moslavačke i Karlovačke županije i to:

- 7 gradova i 15 općina iz Zagrebačke županije
- 3 općine iz Krapinsko-zagorske županije
- 1 općina iz Karlovačke županije
- 1 općina iz Sisačko-moslavačke županije.

Uz analizu osnovnoga kriterija, analizirani su dodatni kriteriji koji odražavaju zajednički interes stanovništva širega zagrebačkog područja kao što su:

1. **Održivost i modernizacija prometnog i infrastrukturnih sustava:** najvažnija postojeća i planirana prometna i komunalna regionalna infrastruktura, autoceste, Međunarodna zračna luka Zagreb, aerodrom Lučko, prometna čvorišta, željeznička obilaznica, prigradska željeznica, žičara Sljeme, Integrirani prijevoz putnika, Državna biciklistička ruta br. 2 i druge, Regionalni vodoopskrbni sustav „Zagreb“ sa zonama zaštite izvorišta pitke vode smještenima na području gradova i općina na širem zagrebačkom području, planovi i projekti proširenja plinske i toplinske mreže i dr.
2. **Razvoj i unaprjeđenje poslovne i poduzetničke infrastrukture:** jedinstvenost tržišta, zajedničko korištenje i planovi razvoja poslovnih i poduzetničkih zona, poduzetničkih inkubatora, startupova i raznih oblika podrške malim i srednjim poduzećima, poljoprivredna proizvodnja i potpora planiranju lokalnih proizvoda, turizam i rekreacija i dr.
3. **Zaštita sastavnica okoliša, zaštita i održivost prirodnih i kulturnih resursa i baštine:** zajedničke obveze i ciljevi korištenja, zaštite i unaprjeđenje kvalitete i količine podzemnih voda, očuvanje i zaštita znatnih dijelova sustava zelene infrastrukture (parkova prirode Medvednica i Žumberak-Samoborsko gorje te drugih vrijednih dijelova prirode), biološke, geo i krajobrazne raznolikosti, očuvanje i unaprjeđivanje usluga ekosustava; Program Sava – dugoročno održivo rješenje problema vezanih uz rijeku Savu i zaobalje na području od granice s Republikom Slovenijom do Siska.

Primjenom dodatnih kriterija zaključeno je da 25 jedinica lokalne samouprave, uključenih u Prijedlog obuhvata Urbane aglomeracije Zagreb na temelju kriterija dnevnih migracija, zadovoljava i dodatne kriterije.

Nadalje, primjenom dodatnih kriterija u razmatranje su uzete četiri jedinice lokalne samouprave iz Krapinsko-zagorske županije: Grad Zabok, Grad Oroslavje i Grad Donja Stubica te Općina Stubičke Toplice. Iako su između svih navedenih JLS-ova i Grada Zagreba kao središta urbane aglomeracije prisutne znatne dnevne migracije, po različitim osnovama, ovi JLS-ovi ne zadovoljavaju osnovni kriterij. Međutim, primjenom dodatnih kriterija i na temelju postupka savjetovanja s ovim JLS-ovima, zaključeno je da postoji potreba za daljnjim jačanjem funkcionalnih veza sa središtem. Ovo se osobito odnosi na područje integriranog prijevoza putnika, što je od izrazitog interesa, i za središte urbane aglomeracije, i za predmetne JLS-ove te na mogućnost jačanja i umrežavanja gospodarstva (uključujući i zdravstveno-rekreativno-sportski turizam) i potpornih aktivnosti (od 29 poduzetničkih zona, pet zona koje su u funkciji smješteno je u ovim četirima JLS-ovima), s obzirom na to da ovi JLS-ovi mogu ojačati mrežu za razvoj gospodarskih djelatnosti na čitavom području urbane aglomeracije te time u znatnoj mjeri pridonijeti unaprjeđenju gospodarskih potencijala. Također, od zajedničkog interesa je i održivo korištenje resursa Parka prirode Medvednica. Sve navedene okolnosti pružaju opravdanu osnovu za njihovo uključivanje u obuhvat Urbane aglomeracije Zagreb, proces izrade Strategije razvoja te nastavno i provedbu strateških projekata od važnosti za Urbanu aglomeraciju Zagreb.

U tom smislu uz već istaknutih 25 JLS-ova, dodatne kriterije zadovoljavaju i navedena četiri JLS-a: Grad Zabok, Grad Oroslavje i Grad Donja Stubica te Općina Stubičke Toplice.

Nasuprot tome, općine Lasinja i Lekenik, iako su zadovoljile osnovni kriterij migracija, jedine su dvije jedinice koje pripadaju županijama koje izravno ne graniče s Gradom Zagrebom – Lasinja pripada Karlovačkoj, a Lekenik Sisačko-moslavačkoj županiji, zbog čega ih se može smatrati dijelom šireg zagrebačkog područja. Također, samo se u manjoj mjeri mogu dovesti u vezu s dodatnim kriterijima, a bliskije su administrativno, povijesno, prostorno i u svakom drugom smislu više povezane s gradovima i općinama u županiji kojoj pripadaju, osobito s gradovima središtima tih županija: Lasinja s Karlovcem, a Lekenik sa Siskom. Navedene su okolnosti mogući razlozi za isključivanje navedenih jedinica iz obuhvata Urbane aglomeracije Zagreb.

Kriterij prostornog kontinuiteta nije bilo potrebno primijeniti jer je prostor određen na temelju osnovnog i dodatnih kriterija činio zaokruženu cjelinu, kontinuirano urbano područje – aglomeraciju Zagreb.

Paralelno s provedbom sveobuhvatne analize za utvrđenje obuhvata, Grad Zagreb kao središte Urbane aglomeracije proveo je i definiranu proceduru savjetovanja s jedinicama lokalne samouprave koje su primjenom utvrđenih kriterija bile potencijalni kandidati za ulazak u obuhvat urbane aglomeracije, održavanjem sastanaka i drugih oblika suradnje, prikupljanjem pisama namjere (24 od poslanih 31) te provedbom procedure ishođenja suglasnosti predstavničkih tijela za ulazak u aglomeraciju (od 29 upućenih poziva pozitivno mišljenje dostavilo je 28 JLS-ova).

Jednako tako procedura definiranja podrazumijevala je i savjetovanje s mjerodavnim Ministarstvom regionalnoga razvoja i fondova EU-a (MRRFEU) putem sudjelovanja na zajedničkim koordinacijskim sastancima na temu „Pripreme aktivnosti za provedbu mehanizma integriranih teritorijalnih ulaganja“ kao i kroz pojedinačna savjetovanja predstavnika MRRFEU-a i Grada

Zagreba. Spomenuta savjetovanja su, zbog specifičnosti zagrebačke aglomeracije rezultirala sagledavanjem područja Urbane aglomeracije Zagreb kroz dvije etape: prvu koja uključuje uže područje, a obuhvatila bi JLS-ove koji nedvojbeno na temelju svih istaknutih kriterija ulaze u njezin sastav (JLS-ovi s područja tri županije), te drugu koja bi uključivala i JLS-ove sa šireg područja, među ostalim i s područja Karlovačke i Sisačko-moslavačke županije, kao i gradove Ivanić-Grad, Vrbovec i neke druge.

1.1.3.

Konačni prijedlog obuhvata Urbane aglomeracije Zagreb

Nakon provedbe utvrđene cjelovite procedure definiranja obuhvata Urbane aglomeracije Zagreb, nastavno na provedenu stručnu analizu svih mjerodavnih kriterija o uključivanju kao i o isključivanju pojedinih JLS-ova iz obuhvata, Grad Zagreb je 10. veljače 2016. utvrdio konačni prijedlog obuhvata Urbane aglomeracije Zagreb te isti dostavio mjerodavnom ministru na donošenje odluke.

Pritom je konačni prijedlog definiran pridržavajući se nadasve stručnog pristupa u odnosu na provedbu postupka definiranja urbane aglomeracije te osobito i, jednog od temeljnih načela politike regionalnog razvoja, načela partnerstva i suradnje, te je kroz takav pristup i suradnju, u skladu s više puta istaknutim stajalištem Grada Zagreba o pristupu definiranju obuhvata urbane aglomeracije, posebice na zajedničkom sastanku predstavnika MRRFEU-a i Grada Zagreba, održanom 5. listopada 2015., zadržan stručni stav i teza o uključivanju u **prvu fazu obuhvata** Urbane aglomeracije Zagreb, uz Grad Zagreb kao središte urbane aglomeracije, 29 jedinica lokalne samouprave, i to sedam gradova i 18 općina na temelju osnovnog kriterija te tri grada i jedna

općina na temelju dodatnih kriterija, pri čemu Zagrebačkoj županiji pripada sedam gradova i 15 općina, a Krapinsko-zagorskoj županiji tri grada i četiri općine.

Konačni prijedlog obuhvata Urbane aglomeracije Zagreb uključio je i Općinu Rugvica, iako nije dostavila mišljenje, odnosno nije se očitovala. Odluka o uključivanju Općine Rugvica pritom se temelji na okolnostima ispunjenja osnovnog i dodatnih kriterija, neposrednoj granici sa Gradom Zagrebom te pripadnosti Zagrebačkoj županiji, čija je bliska povezanost i upućenost na Grad Zagreb detaljno pojašnjena, slijedom čega je i uključivanje Općine Rugvica u svakom smislu neupitno.

U drugoj fazi Urbana aglomeracija Zagreb uključivala bi JLS-ove sa širega urbanog područja – okolne gradove i općine koji su s Gradom Zagrebom i jedinicama lokalne samouprave uključeni u prvu fazu povezane povijesno, prostorno, gospodarski i u drugom smislu, a za koje se jedinice, prije svega, stručnim pristupom, koji je primijenjen i na prvu fazu, utvrdi da čine cjelovito funkcionalno povezano urbano područje, a koje će udovoljavati zakonskim odredbama o jedinstvenim urbanim područjima. Slijedom već istaknutih okolnosti, u odnosu na općine Lasinja i Lekenik, koje su u prvoj fazi ispunjavale osnovni kriterij dnevnih migracija, a te su da ovi JLS-ovi izravno ne graniče sa Zagrebom, pa se smatraju dijelom šireg zagrebačkog urbanog područja, isti se samo u manjoj mjeri mogu dovesti u vezu s dodatnim kriterijima, što ih čini i manje povezanim sa Zagrebom i ostalim jedinicama užega urbanog područja Grada (čine ga JLS-ovi iz županija koje graniče s Gradom Zagrebom), dok su istodobno s gradovima i općinama u županiji kojoj pripadaju bliskije povezani. Navedeni su JLS-ovi, nakon opisane stručne analize, kao i nakon savjetovanja s MRRFEU, izuzeti iz prve faze obuhvata Urbane aglomeracije.

1.2. Teritorijalni kontekst

Predloženo Urbano područje Zagreba pokriva površinu od 2.826,5 km², odnosno 57 posto ukupnog zbroja površine Grada Zagreba, Krapinsko-zagorske i Zagrebačke županije. Na području Urbane aglomeracije živi 1.086.528 stanovnika (2011.), odnosno 88 posto od ukupnog broja stanovnika svih triju županija. Stanovnici žive u 599 naselja, što je 50 posto od ukupnog broja naselja svih triju županija. (Tablica 1.) U Urbanoj aglomeraciji živi nešto više od četvrtine (25,35%) ukupnog stanovništva RH (4.284.889), a samom području kroz različite obrasce migracijskih kretanja gravitira još niz JLS-ova koji ne ulaze u obuhvat UAZ-a, što spomenuti broj osoba na tom prostoru dodatno povećava.

1.2.1. Glavne značajke

Uz administrativno područje Grada Zagreba koje je cijelo unutar Urbane aglomeracije, Zagrebačka županija ulazi u Urbanu aglomeraciju Zagreb sa 61 posto svoje površine, 256.689 stanovnika, odnosno 81 posto od ukupnog broja stanovnika župa-

nije i 449 naselja, tj. 64 posto ukupnog broja naselja županije. Krapinsko-zagorska županija ulazi sa 24 posto površine, 39.822 stanovnika, odnosno 30% od ukupnog broja, te s 82 naselja, odnosno 30 posto ukupnog broja naselja županije.

Prosječna gustoća naseljenosti je 373,25 stan./km², dok je isključivanjem Zagreba prosječna gustoća naseljenosti gotovo tri puta manja i iznosi 129,35 stan./km² (nacionalni prosjek je 75,71 stan./km², pa je gustoća i dalje znatno viša od nacionalnog prosjeka). Prosječna površina jedinice lokalne samouprave koja ulazi u obuhvat je 96 km², a ukoliko se isključi Grad Zagreb, prosječna površina iznosi 77,1 km².

Jedinice lokalne samouprave što ulaze u obuhvat UAZ-a različitih su veličina prema broju stanovnika (od najmanje Luke s 1.351 stanovnikom do Grada Zagreba koji broji 790.017 stanovnika), razine razvoja sukladno indeksu razvijenosti, od najslabije razvijene općine Pokupsko s indeksom razvijenosti 70,43 posto (2013.) do najviše razine od 139,82 posto nacionalnog prosjeka zabilježene u Gradu Zagrebu.

Tablica 2.
Skupni pregled osnovnih podataka za Urbanu aglomeraciju Zagreb

Županija	Grad Zagreb	Zagrebačka županija	Krapinsko-zagorska županija	UKUPNO
Ukupno	641	3.078	1.229	4.948
Površina (km²)	ukupno	641	1.885	2.826
	u UAZ-u			
	%	100%	61%	57%
Ukupno	1	9 gradova + 25 općina = 34	7 gradova + 25 općina = 32	67
Jedinice lokalne samouprave	ukupno	1	7 gradova + 15 općina = 22	30
	u UAZ-u			
	%	100%	65%	45%
Ukupno	790.017	317.642	132.892	1.240.551
Stanovništvo 2011.	ukupno	790.017	39.822	1.086.528
	u UAZ-u			
	%	100%	81%	88%
Ukupno	70	694	423	1.187
Naselja	u UAZ-u			
	ukupno	70	447	599

1.2.2. Urbana aglomeracija Zagreb i okruženje

Europski teritorijalni kontekst UAZ-a može se analizirati u okvirima velikih urbanih aglomeracija Europske unije – FUA (Functional Urban Area). Obilježja posebnosti i sličnosti zagrebačke aglomeracije u europskom kontekstu mogu se analizirati u skupini reprezentativnog uzorka usporedivih aglomeracija što ih čine velike gradske aglomeracije, a čiji su glavni gradovi država usporedivi po broju stanovnika. U Europskom kontekstu svega je pet glavnih gradova koji po broju stanovnika imaju usporedivu veličinu gradske aglomeracije sa Zagrebom. To su uz Zagreb: Oslo (Norveška), Helsinki (Finska), Riga (Latvija), Amsterdam (Nizozemska), Sofija

(Bugarska). Aglomeracije su veličine od 1.000.000 do 1.500.000 stanovnika. U toj je grupi po broju stanovnika još 31 aglomeracija, od kojih 26 nisu glavni gradovi država.

Europsko okruženje u sklopu kojega se sagledavaju značajke Urbane aglomeracije Zagreb kako bi se uočile osobitosti koje utječu na njezin prostorni i gospodarski razvoj mogu činiti gradovi koji su od Zagreba udaljeni 300 km tj. četiri sata vožnje automobilom, do kojih je racionalno putovanje jedan put tjedno. Gradovi koji čine Europsko okruženje Zagreba jesu Venecija (612.000 stanovnika), Beč (2.179.000 stanovnika), Bratislava (601.000 stanovnika), Budimpešta (3.303.000 stanovnika), Beograd (1.700.000) i Split (200.000 stanovnika).

Istraživanje susjedstva Urbane aglomeracije Zagreb usmjereno je na sagledavanje načina kako se koncepcija njenog razvoja reflektira na razvoj regija u susjedstvu, mogu li se planirani sadržaji što se smještaju i razvijaju u zagrebačkoj regiji smatrati konkurencijom ili nadopunom onih sadržaja koji se nalaze u regijama iz susjedstva te se uz to može kontrolirati postupak primanja i davanja utjecaja na relaciji Zagreb i njegovo susjedstvo.

Velike urbane aglomeracije u susjedstvu veličine veće od 500.000 stanovnika jesu: Rim (3.457.690 stanovnika); Milano (3.076.643 stanovnika); Budimpešta (3.303.000 stanovnika); München (2.531.706 stanovnika); Beograd (1.700.000 stanovnika); Bologna (743.965 stanovnika); Firenca (696.767 stanovnika); Venecija (612.000 stanovnika); Padova (605.709 stanovnika); Verona (563.952 stanovnika); Linz (532.995 stanovnika). U susjedstvu su i glavni gradovi država manjih urbanih aglomeracija: Ljubljana, Sarajevo, Priština, Skoplje i Podgorica.

U susjedstvu Urbane aglomeracije Zagreb su i gradovi koji su u utjecajnom području po geostrateškom položaju – potencijali: AU – Graz, Klagenfurt; MA – Sambotel, Velika Kaniža, Kapošvar, Pečuh; SL – Maribor, Celje; IT – Udine, Trst; BH – Banja Luka, Cazin; SR – Novi Sad. U Hrvatskoj to su gradovi: Split, Rijeka, Osijek te Karlovac, Sisak, Varaždin, Bjelovar i Daruvar.

Zagrebačko okruženje uz Zagreb čine sljedeći gradovi: Karlovac (59.395 stanovnika), Sisak (47.768 stanovnika), Varaždin (46.946 stanovnika), Bjelovar (42.000 stanovnika), ali i gradovi u Sloveniji: Krško (6.994 stanovnika), Celje (48.081 stanovnika), Maribor (94.318 stanovnika), Ptuj (23.957 stanovnika) i Novo Mesto (22.415 stanovnika).

2. ANALIZA STANJA – SAŽETAK

Uvod

Analiza stanja provedena je na način da su se prikupili podaci za tri makropodručja: društvo (uključujući demografiju i socijalna pitanja), gospodarstvo i urbano okruženje (uključujući pitanja ekologije i klime), odnosno za sve teme koje su propisane Smjernicama za izradu strategije razvoja urbanih područja, praćenje njihove provedbe i vrednovanje. Teme su vezane za demografiju, gospodarstvo i ulaganja, društvene činjenice, prirodne resurse, graditeljsku baštinu, raspoloživost infrastrukture, kvalitetu i zaštitu okoliša.

Podaci su se prikupljali na svim razinama, od nacionalne razine preko županijske i lokalne razine. Također, ugrađeni su podaci iz različitih studija i istraživanja. Posebno iz studija Polazne osnove

za izradu Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb – gospodarski aspekti (2016.), Polazne osnove za izradu Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb – prostorni aspekti (2016.) i Demografska kretanja i pokazatelji funkcionalne povezanosti na području Urbane aglomeracije Zagreb (2016.), izrađenih za novoustrojeni obuhvat Urbane aglomeracije Zagreb (u ožujku 2016.). U navedenim studijama tada dostupni podaci obrađeni su, prikazani i opisani za ukupni obuhvat Urbane aglomeracije Zagreb te su kao takvi ugrađeni u dokument Strategije.

U ovom poglavlju dan je sažetak Cjelovite analize stanja koja se nalazi u Prilogu 2. ovog dokumenta.

2.1. Društvo

2.1.1. Demografija

Cjelovito područje Urbane aglomeracije Zagreb (UAZ) obuhvaća površinu od 2.911,3 km² sa 599 naselja, od čega 12 urbanih u kojima je prema Popisu iz 2011. živjelo ukupno 1.086.528 stanovnika, što čini četvrtinu državne populacije. U posljednjem međupopisnom razdoblju u demografskom smislu ovo područje bilježi porast općeg kretanja stanovništva od 1,8 posto, što je dinamičnije od prosjeka Hrvatske i Grada Zagreba. Najdinamičniji rast stanovništva u UAZ-u ima obuhvaćeni dio Zagrebačke županije s porastom populacije od 4,3 posto poglavito zbog dinamičnijeg rasta satelitskih gradova u zagrebačkoj okolici – Dugog Sela, Zaprešića, Samobora, Velike Gorice, ali i dijela okolnih općina. Tip općeg kretanja stanovništva UAZ-a je regeneracija imigracijom (I2), što znači da je međupopisna promjena stanovništva veća od stope prirodnog prirasta/pada te stanovništvo raste isključivo zahvaljujući pozitivnom saldu migracije. Kao rezultat dugotrajnih demografskih i općih razvojnih trendova razmještajna slika kontinuirano se poboljšava u korist područja zagrebačke okolice. Pritom su gradska naselja odnosno gradovi policentrično razmješteni oko Grada Zagreba, a zajedno sa Zagrebom čine okosnicu budućeg razvoja urbanog područja. Stupanj urbanizacije mjeren udjelom gradskog stanovništva u ukupnom 2011. godine na području UAZ-a iznosio je 76,6 posto, na području Grada Zagreba čak 93,9 posto, što znači da se prema modelu za određivanje stupnja urbanizacije regionalnih područja ovdje radi o području I. stupnja urbanizacije, gdje Grad Zagreb umnogome određuje stupanj urbanizacije područja aglomeracije u cjelini. Viši stupanj urbanizacije na području Grada Zagreba, pa tako i u UAZ-u, odgovara dostignutom stupnju razvijenosti. Pozitivna migracijska bilanca ovog područja ukazuje na veći udio ulaznog toka u bruto migraciju, što aglomeraciji daje obilježje pretežito imigracijskog prostora s povoljnim posljedicama na opće kretanje stanovništva. Dnevne migracije stanovništva najveći su pokazatelj demografske, ekonomske, prometne,

društvene i ukupne funkcionalne povezanosti gradske okolice s matičnim gradom, ali i pokazatelj suburbanizacije zagrebačke okolice. Analiza dnevnih migracija višestruko je važna u strateškom i prostornom planiranju, posebno planiranju razvoja gospodarskih sadržaja, sustava prometa i prometnica, socijalnih usluga i infrastrukturnih sustava na području aglomeracije. Broj dnevnih migranata – zaposlenih u Gradu Zagrebu s područja UAZ-a iznosi oko 86 tisuća (85.870), popunjavajući 29,8 posto radnih mjesta Grada Zagreba, što čini prosječan udio od 55,8 posto od ukupnog broja zaposlenog stanovništva ovog područja. To pokazuje u kojoj je mjeri Grad Zagreb mjesto rada za stanovništvo ostalog područja zagrebačke aglomeracije, iako na području središnjih naselja okolnog obuhvatnog područja broj radnih mjesta, dugoročno promatrano, također raste. Broj radnih mjesta u okolnim gradovima i općinama očito ne prati u potrebnoj mjeri razmještaj i zadovoljavanje potreba stanovništva, u prvom redu za zapošljavanjem, obrazovanjem, kulturom. Uz radnike, iz područja UAZ-a dnevno dolazi u Grad Zagreb i populacija od oko 14.000 učenika i studenata. Udio dnevnih migranata – zaposlenih iz četiri JLS-ova s područja KZŽ u Grad Zagreb, dodane prema dodatnim kriterijima, niži je od 30 posto. Ove jedinice UAZ-a udovoljavaju važnim razvojnim kriterijima povezanosti sa Zagrebom (prema postojećim i očekivanim gospodarskim, prirodnim, infrastrukturnim programima i projektima). Suprotni pravci dnevnog migriranja iz Grada Zagreba u ostalo područje aglomeracije znatno su slabiji i obuhvaćaju oko 16.000 aktivnih dnevnih migranata i relativno mali broj učenika i studenata koji dnevno odlaze na područje okolnih županija. Pritom je „internih“ dnevnih migranata – zaposlenih koji dnevno putuju iz svog naselja stanovanja na rad u neko drugo naselje unutar Grada Zagreba vrlo intenzivan – veći je od 30.000. Broj radnih mjesta s razmještajem u prostoru glavni je privlačni faktor, kako trajnih, tako i dnevnih migracija i jedan od relevantnih pokazatelja razvijenosti urbanih područja, posebno urbanih aglomeracija velikih gradova. Broj i udio dnevnih migranata – zaposlenih iz drugih županija Hrvatske, kao i iz ostalog područja Urbane aglomeracije

Zagreb u posljednjem međupopisnom razdoblju u znatnom je porastu. Tome je razlog što se u Gradu Zagrebu u novije vrijeme odvijalo kakvo-takvo, ali ipak veće zapošljavanje i gospodarski rast u odnosu na ostalo područje Hrvatske.

Zajedničko strateško planiranje razvoja Grada Zagreba s jediničama lokalne samouprave ostalog područja UAZ-a trebalo bi potaknuti razvoj cjeline urbanog područja i to kroz povećanje broja radnih mjesta, posebno zapošljavanje mladih, izgradnju nedostajuće komunalne infrastrukture, poboljšanje jedinstvenog prometnog sustava i prometnica te porast ukupne kvalitete života. Time bi u idućem razdoblju došlo do daljnjeg porasta vrijednosti zagrebačke okolice i ukupnog urbanog područja te atraktivnosti ove lokacije za stanovanje i investiranje, što bi se odrazilo i na smanjenje obujma dnevnih migranata s ostalog područja aglomeracije u Grad Zagreb.

2.1.2. Socijalno uključivanje i usluge socijalne skrbi

2.1.2.1. Stanovništvo prema razini prihoda

Struktura stanovništva prema razini prihoda najbolji je pokazatelj životnog standarda na određenom području i jedan od pokazatelja socijalnog statusa stanovništva. Podaci o glavnim izvorima sredstava za život prikupljaju se popisima stanovništva za ukupno stanovništvo. Ovdje se daju podaci o stanovništvu UAZ-a prema glavnim izvorima sredstava za život, na temelju Popisa stanovništva iz 2011. godine.

Tablica 3.

Stanovništvo prema izvorima prihoda na području UAZ-a po gradovima/općinama 2011., udio u postocima (%)

UAZ/JLS	Ukupno ¹⁾	Prihodi od rada	Prihodi od poljoprivrede	Mirovina	Prihodi od imovine	Socijalne i ostale povremene potpore	Bez prihoda	Nepoznato
Grad Zagreb – središte aglomeracije	100,0	41,8	0,1	25,2	0,5	6,6	28,4	0,1
Zagrebačka županija – dio UAZ	100,0	39,1	1,2	23,3	0,3	6,1	32,1	0,0
Dugo Selo	100,0	38,9	0,3	18,9	0,3	7,2	36,2	0,0
Jastrebarsko	100,0	37,6	2,6	25,6	0,2	5,3	31,1	0,2
Samobor	100,0	40,6	0,4	24,7	0,5	6,2	29,7	0,0
Sveta Nedelja	100,0	41,2	0,1	22,5	0,4	4,6	32,3	0,0
Sveti Ivan Zelina	100,0	35,4	4,4	25,4	0,2	5,6	32,0	0,1
Velika Gorica	100,0	39,9	0,5	23,1	0,3	6,7	31,3	0,0
Zaprešić	100,0	42,9	0,2	22,6	0,3	5,4	30,3	0,0
Bistra	100,0	38,9	0,5	23,9	0,1	5,4	32,4	0,0
Brckovljani	100,0	32,4	1,0	18,6	0,1	6,5	42,8	0,0
Brdovec	100,0	40,5	0,3	23,4	0,2	4,2	32,5	0,0
Dubrava	100,0	35,8	5,4	27,6	0,7	5,4	27,7	-
Jakovlje	100,0	36,8	0,6	27,9	0,1	6,2	29,3	-
Klinča Sela	100,0	35,9	1,7	23,9	0,2	5,8	34,0	0,2
Krvarsko	100,0	33,8	0,8	22,2	-	6,5	37,6	-
Luka	100,0	34,4	2,7	26,6	-	5,7	32,4	0,1
Marija Gorica	100,0	37,0	1,1	27,7	0,1	7,2	28,6	-
Orle	100,0	32,3	3,1	25,4	-	7,1	34,5	0,5
Pisarovina	100,0	32,0	14,5	27,3	0,2	6,0	29,6	-
Pokupsko	100,0	27,8	5,8	24,6	0,0	12,0	33,0	-
Pušća	100,0	39,3	1,2	24,6	0,4	8,5	28,6	-
Rugvica	100,0	36,4	1,5	18,2	0,2	7,6	38,0	0,0
Stupnik	100,0	40,1	0,5	21,2	0,2	5,0	34,3	-

UA Zagreb/JLS	Ukupno ¹⁾	Prihodi od rada	Prihodi od poljoprivrede	Mirovina	Prihodi od imovine	Socijalne i ostale povremene potpore	Bez prihoda	Nepoznato
Krapinsko-zagorska županija – dio UAZ	100,0	34,9	5,6	27,8	0,2	8,5	29,4	0,0
Donja Stubica	100,0	34,3	1,2	26,5	0,1	14,3	27,4	0,0
Oroslavje	100,0	35,2	0,3	29,7	0,4	9,0	26,6	0,0
Zabok	100,0	38,1	11,5	30,2	0,3	5,5	27,0	0,0
Gornja Stubica	100,0	31,0	6,0	23,4	0,2	8,6	35,7	0,0
Marija Bistrica	100,0	34,1	1,8	26,9	0,1	7,7	31,5	-
Stubičke Toplice	100,0	35,2	0,3	32,2	0,1	8,7	27,0	-
Veliko Trgovišće	100,0	34,4	14,1	26,0	0,0	7,4	31,2	0,0
UAZ - UKUPNO	100,0	40,9	0,6	24,9	0,5	6,5	29,3	0,1
RH - UKUPNO	100,0	35,0	1,9	25,6	0,6	8,0	32,1	0,1

¹⁾ Zbroj podataka po stupcima veći je od podatka „Ukupno“ (ukupan broj stanovnika) jer su osobe mogle dati najviše dva odgovora o prihodima koje su ostvarivale u prethodnih 12 mjeseci, prema visini prihoda i to birajući dva najveća.

Izvor: Stanovništvo prema glavnim izvorima sredstava za život i spolu, Popis stanovništva 2011., DZS, 2012.

Prema glavnim izvorima sredstava za život 2011., najveći udio stanovništva UAZ-a živi od prihoda od rada i to ukupno 40,9 posto, što je za oko 6 postotnih poena više od prosjeka Hrvatske (35%). Nakon stanovništva koje pretežito živi od rada, slijedi udio stanovništva bez ikakvih stalnih prihoda za život, a koji je na razini UAZ-a iznosio 29,3 posto, ali manje nego na razini Hrvatske (32,1%). Slijedi udio stanovništva s prihodima od mirovina s prosječno 24,9 posto, stanovništvo koje prima socijalne i ostale povremene potpore sa 6,5 posto dok je udio stanovnika s prihodima od poljoprivrede i imovine najmanji – ispod jedan posto.

Vezano s većim udjelom prihoda od rada, a manjim udjelom stanovništva bez prihoda, prihodi od socijalnih i ostalih potpora su manji na području ove aglomeracije nego Hrvatske, dokle je udio prihoda od mirovina približno isti. Prihodi stanovništva od imovine u strukturi ukupnih prihoda veći su na državnoj razini nego na razini aglomeracije.

Najveći udio prihoda od rada (veći od 40%) imaju: Zaprešić, zatim Grad Zagreb, Sveta Nedelja, Samobor i Stupnik. Na drugoj strani najmanji udio ovih prihoda ima općina Pokupsko (27,8%), dokle su ostali gradovi i općine po ovom udjelu između ove dvije krajnje granice.

Na drugoj strani, glede stanovništva koje živi bez vlastitih prihoda (tj. uzdržavano je pomoćima drugih članova obitelji), najveći je udio tog stanovništva (iznad 35%) u općinama Brckovljani (čak 42,8%), Rugvica (38%), Gornja Stubica (35,7%) te u gradu Dugom Selu (36,2%).

2.1.2.2.

Stanovništvo koje živi ispod granice siromaštva

Stopa rizika od siromaštva u Hrvatskoj je u 2014. iznosila 19,4%, dokle se na razini županija i jedinica lokalne samouprave, zbog

nedovoljne veličine uzorka kućanstava obuhvaćenih u anketi, ne publicira niti izražuje. Stoga statistički uzorak koji za sada provodi Državni zavod za statistiku, za županijsku i lokalnu razinu nije dovoljno reprezentativan te ovi važni pokazatelji na razinama nižim od Hrvatske nedostaju.

Prag rizika od siromaštva u Hrvatskoj, prema posljednjim raspoloživim podacima za 2014. godinu za jednočlano kućanstvo iznosio je 23.760 kuna na godinu (1.980 kn/mj.), dok je za kućanstvo s dvije odrasle osobe i dvoje djece mlađe od 14 godina iznosio 49.896 kuna na godinu (4.158 kn/mj.).

Kako analiza strukture stanovništva prema razini prihoda na području Grada Zagreba, Zagrebačke županije u obuhvatu aglomeracije, kao i na ukupnom području UAZ-a pokazuje povoljnije odnose nego na razini Hrvatske, s jedne strane, a s druge, uzimajući u obzir niže dane podatke o većim prosječnim neto plaćama po zaposlenom u Gradu Zagrebu koje čine glavninu raspoloživog dohotka kućanstava kao ključnog parametra za izračun stope rizika od siromaštva, procjenjuje se da je ova stopa na području UAZ-a ipak niža nego na državnoj razini i iznosi oko 16,3 posto.

Imajući u vidu sam iznos neto plaća po zaposlenom, odnosno njihov odnos prema prosjeku Hrvatske, vjerojatno se radi i o nižoj stopi rizika od siromaštva ponajprije na području Grada Zagreba, pa i Zagrebačke županije – u obuhvatu aglomeracije, s tim da bi ova stopa na području cjeline Krapinsko-zagorske županije, pa i na području obuhvata njezinih općina i gradova u granicama UAZ-a, mogla biti veća, čak i do 15 posto nego li na razini Hrvatske. To znači da se stopa rizika od siromaštva na području KZŽ – u obuhvatu UAZ-a procjenjuje na 22,3 posto.

2.1.2.3. Socijalna skrb

Najveći broj korisnika socijalne skrbi evidentiran je u Gradu Zagrebu. Broj korisnika u ustanovama socijalne skrbi varira, promatrano po gradovima i općinama Urbane aglomeracije Zagreb, no taj je podatak više pokazatelj koncentracije ustanova unutar aglomeracije nego broja potrebitih stanovnika u pojedinoj lokalnoj zajednici.

Po sastavnicama Urbane aglomeracije Zagreb nedostaju ustanove za smještaj starijih i nemoćnih osoba te smještajni kapaciteti za osobe s teškim tjelesnim invaliditetom, ovisne o pomoći drugih osoba. Problem predstavljaju i liste čekanja za smještaj u ustanove za starije i nemoćne osobe, što upozorava na nedostatak smještajnih kapaciteta u odnosu na potrebe stanovnika. Neke općine u Urbanoj aglomeraciji Zagreb nemaju ustanove za smještaj starih i nemoćnih osoba. Općenito je prisutan manjak programa za starije i nemoćne osobe. Postoji također problem neadekvatnih prostora centara za socijalnu skrb u nekim općinama i gradovima Urbane aglomeracije Zagreb. Socijalne ustanove nisu podjednako ekipirane stručnim kadrovima pa teško provode programe i sadržaje za starije i nemoćne osobe. Dio aktivnosti na području socijalne skrbi obnašaju brojne udruge te pružaju različite usluge u zajednici, no potrebno je dalje razvijati suradnju s njima na tom području.

Kategorija urbanog siromaštva posebno je prepoznata te uključuje nove socijalne rizike i nove tipove socijalne isključenosti.

2.1.2.4. Urbana sigurnost/sigurnosni pokazatelji

Dinamičnim i snažnim razvitkom Grada Zagreba i njegove Urbane aglomeracije, poprimaju se obilježja suvremenih europskih metropola. To podrazumijeva i pojavu različitih oblika kriminaliteta koji su po broju i obliku izraženiji u urbanom dijelu Zagreba, u odnosu na ostali prostor. Podaci se evidentiraju unutar Policijske uprave Zagrebačke (pokriva prostor Grada Zagreba i Zagrebačke županije) i Policijske uprave Krapinsko-zagorske.

Na području Grada Zagreba kriminalitet je u blagom padu za 0,3 posto u odnosu na 2015., ali u odnosu na razdoblje od 2005. do 2015. godine smanjen je za više od 30 posto. Općem stanju pridonijela je i pojačana suradnja sa svim čimbenicima sigurnosnog sustava, posebice u suprotstavljanju novim oblicima kriminaliteta koji je najizraženije mogao utjecati na opću sigurnost ljudi i njihove imovine, na ljudska prava i slobode svakog pojedinca, te na gospodarski i sigurnosni sustav zemlje.

U 2016. godini broj kaznenih djela u Gradu Zagrebu bilježio je pad od 0,3 posto u odnosu na 2015. U promatranom razdoblju bilježi se pad broja prometnih nesreća za 4,7 posto kao i pad broja ozlijeđenih osoba u prometnim nesrećama. Trenutna razriješenost kaznenih djela je 52,9 posto ili 3,3 posto bolja, što govori o tome da se policija dodatno aktivirala, te se stručno usavršila u kontekstu promjene zakonodavstva tj. sve je kvalitetniji rad s obzirom na promjene u strukturi kriminaliteta, načinu i sofisticiranosti izvršenja kaznenih djela. Primjerice, samo od 2013. godine (primjena novog zakonodavstva) kada je stopa otkrivačke djelatnosti bila 46,8 posto, sada je ista za čak 6,1 posto bolja.

Zaštita i spašavanje

U Gradu Zagrebu djeluje upravno tijelo koje obavlja poslove što se odnose na pripremanje i sudjelovanje sudionika zaštite i spašavanja na nesreće, velike nesreće i katastrofe, te na ustrojavanje, pripremanje i sudjelovanje operativnih snaga zaštite i spašavanja u prevenciji, reagiranju na nesreće, velike nesreće i katastrofe te na uklanjanje mogućih uzroka i posljedica. Tako je evidentirano da su najveći broj hitnih intervencija obavile ekipe Zavoda za hitnu medicinu te pripadnici Javne vatrogasne postrojbe (JVP) i dobrovoljnih vatrogasnih društava (DVD).

Na ostalim područjima unutar Urbane aglomeracije Zagreb pod nadležnošću Zagrebačke i Krapinsko-zagorske županije osnovani su Stožeri zaštite i spašavanja i doneseni potrebni provedbeni dokumenti.

2.1.2.5. Branitelji

Na području Urbane aglomeracije Zagreb postoji velika braniteljska populacija koja potrebu hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji (kao nadogradnju zakonskoj regulativi) u lokalnoj zajednici ostvaruju u Gradu Zagrebu, putem Ureda za branitelje, a u ostalim JLS-ovima kroz različite gradske i općinske službe ili Ured državne uprave. U Gradu Zagrebu Program skrbi za hrvatske branitelje iz Domovinskog rata i članove njihovih obitelji za razdoblje od 2014. do 2017. (SGGZ, 24/13) donesen 2013., ima za svrhu zaštitu i pružanje neposredne, brze i učinkovite pomoći najugroženijim hrvatskim braniteljima i članovima njihovih obitelji u svrhu poboljšavanja osnovnih životnih uvjeta te pravo dobne informiranosti o mjerama i vrstama pomoći Grada Zagreba. Specifične zdravstvene potrebe hrvatskih branitelja Krapinsko-zagorske županije prepoznate su u Općoj bolnici Zabok i bolnici hrvatskih veterana, dok je za hrvatske branitelje s prebivalištem na području Zagrebačke županije izrađen Program i definirani kriteriji za liječenje u Specijalnoj bolnici „Naftalan“.

2.1.2.6. Ljudska prava i participacija građana

Unutar Urbane aglomeracije Zagreb danas postoje različiti mehanizmi koji omogućavaju savjetovanje sa zainteresiranom javnošću, odnosno s građanima, nevladinim organizacijama, udrugama građana, tvrtkama i slično, čime se daje mogućnost zainteresiranoj javnosti da sudjeluje u procesu donošenja odluka na način da izrazi svoje mišljenje o prijedlozima aktualne vlasti i tako ima mogućnost utjecati na političke odluke.

Ravnopravnost spolova

Kako bi se promijenilo stajalište javnosti prema spolnoj ravnopravnosti i spolnoj diskriminaciji te omogućio daljnji napredak u poboljšanju ravnopravnosti žena i muškaraca u obitelji i svim područjima javnog života, izrađen je Akcijski plan za područje Grada Zagreba. Uočeno je da je na području aglomeracije izvan Grada Zagreba nedovoljna suradnja županije i udruga te često nepostojanje udruga, nositelja razvoja civilnog društva, kao i nepostojanje udruga koje bi se bavile problematikom nasilja i pružanja pomoći žrtvama. Stoga je potrebno JLS-ove poticati na aktivniji angažman u unaprjeđenju ravnopravnosti spolova kroz osnivanje općinskih i gradskih povjerenstava, te poticanje suradnje s udrugama civilnog društva razvijanjem partnerstava.

Suzbijanje rasne i druge diskriminacije

Cilj antidiskriminacijske politike je sprječavanje diskriminacije u pogledu rase i etničkog podrijetla, vjere ili uvjerenja, invaliditeta, dobi, spolne orijentacije ili spola te je stoga potrebno poticanje organizacija civilnog društva da pridonose jačanju javne svijesti o društvenoj opasnosti diskriminacije i dobru koje za svakoga donosi poštivanje prava drugog i drugačijeg.

Nacionalne manjine

Na području Urbane aglomeracije Zagreb, prema popisu stanovništva iz 2011., žive pripadnici 22 nacionalne manjine sa 50.496 stanovnika (4,6% od ukupnog broja stanovnika UAZ-a). Potrebno je osigurati sredstava za rad vijeća, predstavnika i Koordinacije nacionalnih manjina putem kojih pripadnici manjinskih zajednica sudjeluju u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima. Rad manjinskih udruga većinom se podupire davanjem na korištenje javnih prostora za njihove aktivnosti (tribine, izložbe, promocije knjiga, priredbe i slično) bez naplate.

Vjerska prava i slobode

Cilj gradova i općina na području Urbane aglomeracije Zagreb je razvoj i unaprjeđivanje odnosa s brojnim vjerskim zajednicama, što se ostvaruje podupiranjem aktivnosti vjerskih zajednica i njihovih projekata davanjem materijalne i nematerijalne potpore. Namjenske potpore daju se za gradnju i obnovu objekata vjerskih zajednica, financiraju se verificirani vjerski programi u dječjim vrtićima u sklopu redovitog programa u gradskih/općinskih dječjih vrtića, te se sufinanciraju redoviti cjelodnevni programi predškolskog odgoja u vjerskim dječjim vrtićima (katolički, židovski, evangelički).

Civilno društvo i sloboda udruživanja

Na području Urbane aglomeracije Zagreb registrirano je oko 13 tisuća udruga civilnog društva. Najviše je sportskih udruga; slijede gospodarske, tehničke, kulturne, humanitarne, udruge za zaštitu prava, udruge koje okupljaju i štite djecu, mladež i obitelji, udruge Domovinskog rata, zdravstvene i socijalne, ekološke, udruge za okupljanje i zaštitu žena, a znatno je manje udruga koje su duhovne, hobističke, nacionalne, znanstvene, prosvjetne i etničke.

Suradnjom gradova i općina s udrugama utječe se na sustavno jačanje javne svijesti o problemima i pravima pojedinih skupina građana te na ostvarenje njihovih specifičnih potreba u lokalnoj zajednici. To se ostvaruje dodjelom financijskih potpora programima i projektima udruga koji su od interesa za gradove i općine, davanjem udrugama na korištenje prostore za rad, te pokroviteljstvom raznih manifestacija u organizaciji pojedinih udruga.

Mladi u Urbanoj aglomeraciji Zagreb

Mladi na području Urbane aglomeracije Zagreb čine oko 15 posto ukupnog stanovništva. Probleme mladih predstavljaju nezaposlenost (više od 30% nezaposlenih u dobnoj skupini 15 – 30 godina), nedovoljna briga društva i države, nizak životni standard, okupiranost zabavom i potrošnjom, nedostatak životne perspektive, ovisnost o drogama, alkoholu i duhanu, problem stanovanja, apatičnost i nedostatak interesa za društvena zbivanja te neodgovorno seksualno ponašanje.

Zbog toga je potrebno osmišljavanje i provedba programa djelovanja za mlade, pri čemu glavne teme interesa trebaju biti obrazovanje i informatizacija, zapošljavanje, poduzetništvo, socijalna politika, zdravstvena zaštita i reproduktivno zdravlje, aktivno sudjelovanje mladih u društvu, izgradnja civilnoga društva

i volonterskoga rada, kultura mladih i slobodnoga vremena, te mobilnost, informiranje i mogućnost savjetovanja.

Također je potrebno osigurati prostorne uvjete za provođenje slobodnog vremena mladih, poštujući njihove potrebe i interese. Stvaranjem više mogućnosti za mlade, te njihovim osnaživanjem poboljšao bi se pristup i sudjelovanje svih mladih u društvu.

2.1.3.

Društvena i zdravstvena infrastruktura

2.1.3.1.

Društvena infrastruktura

Zadovoljavanje javnih potreba u društvenim djelatnostima jedna je od temeljnih funkcija lokalne samouprave, budući da je društvena infrastruktura najvažnija komponenta društvenog standarda neke zajednice, koja uvelike utječe na podizanje obrazovnog, zdravstvenog i kulturnog standarda te ukupnu kvalitetu života na nekom području. Sustav društvenih djelatnosti zahtijeva povezivanje podsustava zdravstvene zaštite, socijalne skrbi, obrazovanja te objekte i institucije koje promiču sportski i kulturni život.

Mreže društvenih djelatnosti potrebno je izraditi na temelju prostorno-planske dokumentacije, prostornih standarda, procjena, planova i odluka te pitanja važnih za dimenzioniranje pojedinih segmenata mreža.

Ako izdvojimo zdravstvenu i odgojno-obrazovnu infrastrukturu koje su obrađene zasebno, pod društvenom infrastrukturom promatramo institucije u kulturi te sportsko-rekreativnu infrastrukturu.

Općenito, promatrajući situaciju u sve tri županije koje su u obuhvatu UAZ-a, vidljiva je neujednačenost u dostupnosti društvene infrastrukture i povezanih programa u kulturi i sportu kroz pojedine JLS-ove u obuhvatu UAZ-a, a što onda posljedično ima direktan utjecaj na razlike u atraktivnosti pojedinih JLS-ova za stanovanje, odnosno kvalitetu života (posebice s obzirom na dostupnost sadržaja namijenjenih djeci, obiteljima i mladima). Glavni problemi tiču se kapaciteta za kvalitetnim upravljanjem kako sportsko-rekreativnim objektima u javnom vlasništvu, tako i institucijama u kulturi. Pod nedostatkom kapaciteta podrazumijeva se i financijski kapacitet za održavanje i unaprjeđenje infrastrukture, ali i upravljačko-administrativni kapacitet odnosno sposobnost pronalaženja različitih modela financiranja ulaganja u infrastrukturu (od fondova EU-a do drugih financijskih institucija ili strateških partnera).

2.1.3.2.

Zdravstvena infrastruktura

Pregled stanja u zdravstvu Urbane aglomeracije Zagreb ukazuje na nejednaku razinu i dostupnost zdravstvene skrbi za stanovnike općina i gradova aglomeracije. Stanovnici nekih općina koriste zdravstvene usluge izvan svoje općine što upućuje na nejednoliku dostupnost zdravstvene zaštite na području cijele Urbane aglomeracije Zagreb. Prikupljene informacije upozoravaju na manjak i dotrajalost zdravstvenih objekata i opreme. Nedostatak zdravstvenih djelatnika i određenih specijalizacija povezan je s upućivanjem stanovnika aglomeracije na specijalističke i dijagnostičke preglede u veće centre poput Grada Zagreba. U tom kontekstu treba razmotriti i budućnost Sveučilišne bolnice u Blatu, u Gradu Zagrebu, čija je iz-

gradnja trajala od 1982. do 1992. godine, ali bolnica nije dovršena. Primjerice, usluga hitne pomoći u nekim je dijelovima aglomeracije nezadovoljavajuća. Naglasak razvoja zdravstva u aglomeraciji čini se da bi trebao biti na osiguranju uvjeta za unaprjeđenje preventivnog djelovanja i provedbi preventivnih zdravstvenih programa te razvoju informatizacije i e-zdravstva, čime bi se povećavala dostupnost zdravstvene skrbi stanovnicima aglomeracije.

2.1.3.3. Stanovanje

Stanovanje ima važan udio pri planiranju, projektiranju i gradnji na prostoru Urbane aglomeracije Zagreba jer zauzima pretežiti

dio urbaniziranog prostora i prevladavajući je sadržaj naselja te treba biti društveno reguliran i kontroliran, od dostupnosti stana do osiguranja osnovnog standarda i kvalitete stanovanja. Osim samog stana, standard i kvaliteta stanovanja ovise i o dostupnosti i kvaliteti pratećih sadržaja stanovanja i dostupnosti mreže javne i društvene infrastrukture na razini stambenog susjedstva, naselja i stambenog područja.

Ukupno je na prostoru UAZ-a 516.209 stanova, što je 23 posto ukupnoga stambenog fonda RH.

Tablica 4.

Stanovi prema načinu korištenja u jedinicama lokalne samouprave UAZ-a prema popisu 2011. godine

Ime grada ili općine	Stanovi Ukupno	Stanovi za stalno stanovanje				Stanovi koji se koriste povremeno		Stanovi u kojima se samo obavljala djelatnost
		ukupno	nastanjeni	privremeno nenastanjeni	napušteni	za odmor i rekreaciju	u vrijeme sezonskih radova u poljoprivredi	
Grad Zagreb	384.333	373.538	299.977	69.870	3.691	4.878	234	5.683
Dugo Selo	7.456	6.724	5.330	1.301	93	701	18	13
Jastrebarsko	8.237	6.385	4.967	979	439	1.729	104	19
Samobor	16.864	14.353	12.148	1.780	425	2.229	196	86
Sveta Nedelja	6.854	6.531	5.486	969	76	308	8	7
Sveti Ivan Zelina	8.472	6.252	4.808	887	557	2.105	109	6
Velika Gorica	25.956	23.863	20.752	2.641	470	2.022	24	47
Zaprešić	10.268	9.892	8.567	1.201	124	338	8	30
Bistra	2.673	2.428	2.059	259	110	216	27	2
Brckovljani	3.444	2.458	1.927	454	77	932	47	7
Brdovec	4.526	3.941	3.446	330	165	583	2	0
Dubravica	721	555	455	25	75	163	2	1
Jakovlje	1.724	1.457	1.228	123	106	251	9	7
Klinča Sela	2.038	1.724	1.488	174	62	312	-	2
Krvarsko	1.300	792	662	70	60	493	15	0
Luka	674	493	406	39	48	180	1	0
Marija Gorica	1.282	893	715	94	84	377	12	0
Orle	1.020	895	641	88	166	124	1	0
Pisarovina	2.004	1.460	1.155	218	87	538	6	0
Pokupsko	1.632	976	728	131	117	649	6	1
Pušća	1.256	963	851	62	50	283	5	5
Rugvica	2.831	2.769	2.274	345	150	57	5	0
Stupnik	1.335	1.313	1.071	202	40	10	1	11
Donja Stubica	2.810	2.052	1.703	248	101	717	41	0
Oroslavje	2.859	2.504	2.006	373	125	345	7	3

Ime grada ili općine	Stanovi Ukupno	Stanovi za stalno stanovanje				Stanovi koji se koriste povremeno		Stanovi u kojima se samo obavljala djelatnost
		ukupno	nastanjeni	privremeno nenastanjeni	napušteni	za odmor i rekreaciju	u vrijeme sezonskih radova u poljoprivredi	
Zabok	3.746	3.244	2.888	264	92	450	33	19
Gornja Stubica	2.413	1.940	1.568	184	188	417	56	0
Marija Bistrica	3.357	2.607	1.865	300	442	649	98	3
Stubičke Toplice	1.923	1.077	1.011	44	22	767	79	0
Veliko Trgovišće	2.201	1.707	1.453	138	116	433	59	2
UAZ	516.209	485.786	393.635	83.793	8.358	23.256	1.213	5.954
Republika Hrvatska	2.246.910	1.912.901	1.496.558	342.349	73.994	249.243	13.526	71.240

Izvor: Stanovi prema načinu korištenja, Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011., DZS, Zagreb.

Nastanjeni su stanovi u Republici Hrvatskoj u dominantnom privatnom vlasništvu fizičkih osoba: 97,3 posto, a samo 2,7 posto je u vlasništvu pravnih osoba. Na području UAZ-a ti su omjeri još veći (97,7%) u korist fizičkih osoba u odnosu na ostalo vlasništvo.

2.1.4. Odgoj i obrazovanje

2.1.4.1. Odgojno obrazovna infrastruktura

Predškolski odgoj

Pregled stanja u predškolskom odgoju Urbane aglomeracije Zagreb upućuje na manjak ustanova predškolskog odgoja te na posljedično nedovoljne kapacitete predškolskih ustanova. Tako Orle, Pokupsko, Kravarsko, Stupnik i Stubičke Toplice nemaju nijedan dječji vrtić. Osim toga, analiza pokazuje nejednoliku opterećenost ustanova predškolskog odgoja. Pojedine općine i gradovi Urbane aglomeracije Zagreb upućuju svoju djecu na područje susjednih lokalnih jedinica zbog manjka ustanova predškolskog odgoja (npr. Samobor). Osim toga, mogući problemi u predškolskom odgoju javljaju se zbog dotrajalosti zgrada i opreme, nedostatka dvorana za tjelesne aktivnosti i igrališta za dnevni boravak djece predškolske dobi na otvorenom. Osim nedostataka fizičke infrastrukture vrtića i jaslica, za kvalitetan predškolski odgoj u gradovima i općinama aglomeracije nužno je povećati ponudu verificiranih programa u suglasju s potrebama i interesima djece i roditelja, primjerice radno vrijeme predškolskih ustanova nije prilagođeno potrebama obitelji (manjak poludnevni i drugih programa). Nedostatni su programi za djecu posebnih skupina (od 6 mjeseci do 1 godine starosti, za djecu s posebnim potrebama i darovitu djecu). Iako nisu javno dostupni statistički podaci o dotrajalosti zgrada i opreme, kao ni o usklađenosti ponude programa i potreba i interesa roditelja, na prije navedene zaključke upućuju planovi, internetske stranice i drugi javni izvori općina i gradova Urbane aglomeracije Zagreb.

Najveći je porast dječjih vrtića zabilježen u Gradu Zagrebu. Očekivano gradovi u Urbanoj aglomeraciji Zagreb imaju veći broj dječjih

vrtića od općina, a u velikim gradovima, plan mreže dječjih vrtića usklađen je s Državnim pedagoškim standardom i prilagođen teritorijalnom kriteriju. Djelatnost predškolskog odgoja mogu obavljati općinske ili gradske predškolske ustanove, ali i privatni dječji vrtići (primjerice u Zagrebu, Dugom Selu, Velikoj Gorici). Općine većinom imaju po jedan dječji vrtić, a neke općine nemaju dječje vrtiće na svom području.

Osnovnoškolsko obrazovanje

Osnovnoškolskim se obrazovanjem učenicima u općinama i gradovima Urbane aglomeracije Zagreb omogućuje redovna djelatnost odgoja i obrazovanja u osnovnim školama, nad kojima jedinice lokalne samouprave imaju osnivačka prava. Postoji razvijena mreža osnovnoškolskih ustanova kroz matične osnovne škole sa svojim područnim školama, ali se u osnovne škole upisuje sve manje djece, što ukazuje na lošu demografsku situaciju u Urbanoj aglomeraciji Zagreb.

Osim kadrova i dodatno obogaćenih sadržaja i programa za učenike osnovnih škola, u Urbanoj aglomeraciji Zagreb gradovi i općine susreću se s problemima nedovoljne opremljenosti objekata i nužne potrebe obnove zgrada osnovnoškolskih ustanova, sportskih dvorana i slično, te opremanja modernom tehnologijom. Nedostatak školskog prostora u područjima većeg doseljavanja i istodobno velik broj napuštenih objekata područnih škola u ruralnim područjima čini kapacitet osnovnoškolskih ustanova nezadovoljavajućim u smislu optimalnog rasporeda u Urbanoj aglomeraciji Zagreb.

Na području cijele Urbane aglomeracije Zagreb nisu ujednačeni uvjeti za prelazak na rad u jednoj smjeni ili produženi boravak. Manjak programa i izvannastavnih aktivnosti u osnovnim školama, manjak učitelja za program produženog boravka, nedostatak stručnih suradnika i teškoće u javnom prijevozu učenika prisutni su problemi u dijelovima aglomeracije.

Na području aglomeracije u školskoj godini 2015./2016. postoji ukupno 187 osnovnih škola, pri čemu je 106 redovnih škola i četiri škole za učenike s teškoćama u razvoju, šest privatnih škola s pravom javnosti te četiri osnovne umjetničke škole (tri glazbene

i jedna plesna) i pet srednjih glazbenih škola i dvije srednje plesne škole smješteno u središtu Urbane aglomeracije Zagreb u ukupno 84 građevine. Na zapadnom, južnom i istočnom dijelu prostora smješteno je 47 osnovnih škola te četiri osnovne glazbene škole (Jastrebarsko, Samobor, Velika Gorica i Zaprešić), dok se na sjevernom dijelu aglomeracije nalazi šest osnovnih škola, dvije javne glazbene škole (Zabok, Marija Bistrica) i jedna privatna glazbena škola (Donja Stubica).

Postoji razvijena mreža osnovnoškolskih ustanova kroz matične osnovne škole sa svojim područnim školama, ali se u osnovne škole upisuje sve manje djece. Budući da je osnovnoškolsko obrazovanje obavezno u Republici Hrvatskoj, to ukazuje na lošu demografsku situaciju u Urbanoj aglomeraciji Zagreb. Trend smanjenja broja upisanih učenika u osnovne škole uz stagnantan broj osnovnih škola utjecao je na smanjenje broja upisanih učenika po osnovnoj školi. Prosječan broj učenika po osnovnoj školi u Urbanoj aglomeraciji Zagreb smanjio se s 272 na kraju školske godine 2007./2008. na 235 na kraju školske godine 2013./2014. Također, treba primijetiti da postoje znatne regionalne razlike u broju učenika po osnovnoj školi između gradova i općina u aglomeraciji.

Srednjoškolsko obrazovanje

Srednjoškolskim obrazovanjem se omogućuje za učenike neobavezna djelatnost odgoja i obrazovanja u srednjim školama, dok pojedine srednje škole u Gradu Zagrebu provode programe obrazovanja odraslih iz svog obrazovnog sektora.

Primjećuje se da uvjeti školovanja u srednjim školama na području cijele Urbane aglomeracije Zagreb nisu jednaki, pogotovo što se tiče raspoloživosti, stanja i opremljenosti školskog prostora u postojećim srednjoškolskim objektima, sportskih dvorana i igrališta u srednjim školama.

Postoji i bitan problem prekida školovanja, posebice u strukovnim školama, čime nastaje potreba prevencije takvih slučajeva i proaktivno zauzimanje za povratak u škole i integraciju u društvo.

Dodatno, velike su razlike i u informatizaciji škola, pa dok su neke škole već posve digitalno zrele i koriste se informatičko-komunikacijskom tehnologijom u nastavi, neke na žalost nemaju niti osnovnu informatičku učionicu.

U obrazovanje u širem smislu ubrajaju se i aktivnosti cjeloživotnog obrazovanja, tečajevi stranog jezika, informatičkih vještina i

slično. Pučko otvoreno učilište Zagreb je najveća ustanova za obrazovanje, učenje i kulturu u Hrvatskoj, a polaznicima nudi programe obrazovanja, osposobljavanja, usavršavanja, osnovne i srednje škole, kulture i nakladništva, razvoja i međunarodnih projekata te sveučilišta za treću životnu dob. Na području Urbane aglomeracije Zagreb postoji niz takvih ustanova, primjerice Pučko otvoreno učilište Samobor, Pučko otvoreno učilište Velika Gorica, Pučko otvoreno učilište Zaprešić, Pučko otvoreno učilište Dugo Selo, Pučko otvoreno učilište Sv. Ivan Zelina, Pučko otvoreno učilište Zabok, te srodne ustanove koje organizirano provode djelatnosti obrazovanja, kulturne i informativne djelatnosti. Tako na primjer, Centar za obrazovanje u Samoboru provodi programe obrazovanja odraslih, a u sklopu Centra za kulturu Jastrebarsko djeluje škola stranih jezika, i održavaju se informatički tečajevi. Ove se obrazovne usluge pružaju dijelom u javnom sektoru, a visoka je zastupljenost privatnih pružatelja usluga. Pojedine srednje škole u Gradu Zagrebu također samostalno provode programe obrazovanja odraslih iz svog obrazovnog sektora.

Iako ne postoje precizni podaci za područje UAZ-a, poznato je da na razini cijele Hrvatske samo 2,4 posto stanovnika sudjeluje u programima cjeloživotnog učenja, što je višestruko ispod europskog prosjeka (oko 12%).

2.1.4.2.

Visokoškolsko obrazovanje

Visoko školstvo i znanstveno-istraživačka djelatnost na području Urbane aglomeracije Zagreb koncentrirani su u Gradu Zagrebu kao sveučilišnom središtu aglomeracije, kojem inkliniraju studenti iz cijele Hrvatske, a posebno iz gradova i općina Urbane aglomeracije Zagreb. Oko 80 posto ukupnog broja studenata studira na Sveučilištu u Zagrebu. Međutim, primjećuju se nedostatni prostorni i kadrovski kapaciteti na nekim fakultetima te njihova dislociranost.

Kapaciteti studentskih domova i opremljenost nisu zadovoljavajući i rješavaju se djelomično obnovom studentskih domova u Gradu Zagrebu.

Da bi se visoko školstvo i znanost stavilo u funkciju razvoja aglomeracije, nužna je aktivnija suradnja znanosti i gospodarstva kroz zajedničke razvojne projekte i programe koji će omogućiti korištenje znanstveno-istraživačkih rezultata i kadrova za društveno-gospodarski razvoj UAZ-a.

2.2. Gospodarstvo

2.2.1. Opća gospodarska kretanja

Gospodarska kretanja u Hrvatskoj u razdoblju od 2008. do 2014. godine obilježila je gospodarska kriza. Započela je pod utjecajem globalne financijske i gospodarske krize, a nastavila slabošću gospodarskog sustava, osobito njegovom niskom konkurentnošću.

Grad Zagreb najjače je gospodarsko središte Hrvatske, u njemu se ostvaruje trećina BDP-a Republike Hrvatske. Stoga je upravo i njegova uloga presudna za gospodarstvo UAZ-a. Iako Grad Zagreb prednjači po pokazateljima konkurentnosti u usporedbi s

ostalim županijama Republike Hrvatske, u usporedbi s gradovima slične veličine unutar Europske unije zaostaje po konkurentnosti, posebice po pitanju pametne specijalizacije.

Do 2010. godine BDP po stanovniku je u Gradu Zagrebu rastao, da bi nakon toga, u razdoblju od 2011. do 2014. godine bio u stalnom padu. U Zagrebačkoj županiji, BDP je kontinuirano padao od 2011., dok podaci o kretanju BDP-a po stanovniku u Krapinsko-zagorskoj županiji ne pokazuju ujednačen trend, odnosno promjene u odnosu na prosjek osciliraju u okviru +/- do 3 posto. U Tablici 5. nalaze se podaci vezani za BDP koji se odnose na 2014. godinu.

Tablica 5.

Bruto domaći proizvod – Republika Hrvatska, Grad Zagreb, Zagrebačka županija i Krapinsko-zagorska županija 2014. godine (tekuće cijene)

	BDP (tis. kuna)	BDP (tis. EUR)	Struktura po županijama (u postocima; RH=100)	BDP/stan. (u kunama)	BDP/stan. (u EUR)	Indeks RH=100
Grad Zagreb	109.098.168	14.298.554	33,3%	136.640	17.908	176,4
Zagrebačka županija	19.169.563	2.512.389	5,8%	60.229	7.894	77,8
Krapinsko-zagorska županija	6.489.203	850.484	2,0%	49.906	6.541	64,4
Republika Hrvatska	328.109.379	43.002.461	100,0	77.456	10.152	100,00
Izvor: Bruto domaći proizvod za RH, NKPS – 2. razina i županije u 2014., Priopćenje br. 12.1.3./2016., DZS						

U 2014. u Gradu Zagrebu na prvom je mjestu u strukturi stvaranja bruto dodane vrijednosti djelatnost trgovina na veliko i malo, prijevoz i skladištenje, smještaj, priprema i usluživanje hrane s udjelom od 21,5 posto, a slijedi javna uprava i obrana, obrazovanje, djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi s udjelom od 14,9 posto. Udio prerađivačke industrije u Gradu Zagrebu pada od 13,9 posto u 2008. do 10,6 posto u 2014. U strukturi BDV-a gospodarskih djelatnosti na razini Hrvatske, Grad Zagreb ima izrazito visoki udio u djelatnostima: informacija i komunikacija (67,1%), financijskom sektoru (62,6%), stručnim, znanstvenim, tehničkim, administrativnim i ostalim uslužnim djelatnostima (54,9%). Današnji tehnološki nivo zagrebačke industrije je znatno niži, pa je stoga i tehnološka struktura izvoza značajno nepovoljnija. Za razvoj gospodarstva Grada Zagreba ključnu ulogu imaju djelatnosti temeljene na znanju. U 2014. godini u djelatnostima usluga temeljenim na znanju radilo je više od 96.000 osoba. Na dan 31. prosinca 2016. godine, u Gradu Zagrebu aktivno je bilo 8.599 pravnih osoba čija je djelatnost temeljena na znanju. Tu su uključene sljedeće djelatnosti: stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti; obrazovanje; djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi, te umjetnost, zabava i rekreacija. Udio zaposlenosti Zagreba u ovim djelatnostima Hrvatske znatno je veći nego u prerađivačkoj industriji, građevinarstvu i trgovini. Samo u stručnim, znanstvenim i tehnološkim djelatnostima radi oko 32.000 zaposlenih, a udio ovih djelatnosti u RH je oko 50 posto. To sugerira potrebu posebne pozornosti na ove djelatnosti u novim strateškim dokumentima razvoja Grada Zagreba te izradu i provedbu mjera koje bi poticale stvaranje novih radnih mjesta u ovim djelatnostima što predstavlja važnu logističku podršku svim drugim gospodarskim i negospodarskim djelatnostima.

Ako se tome doda i zaposlenost u financijskim djelatnostima, informacijsko-komunikacijskim djelatnostima, transportu i drugim poslovnim uslugama i obrazovanju, udio tih djelatnosti u ukupnoj zaposlenosti u Gradu Zagrebu dostiže visokih 40 posto. Značenje Grada Zagreba kao znanstveno-tehnološkog središta oslikava podatak da je od ukupnog broja zahtjeva za zaštitu patenata podnesenih Državnom zavodu za intelektualno vlasništvo polovica prijavljena s područja Grada Zagreba i Zagrebačke županije. Sa zagrebačkog područja također je oko polovina ukupno priznatih patenata na području RH.

Analizirajući raspoložive razvojne dokumente gradova i općina na području UAZ-a može se zaključiti da su glavne gospodarske djelatnosti trgovina, prerađivačka industrija, graditeljstvo i poljoprivreda. Prema posljednjim raspoloživim podacima od Fine iz studenog 2017. u 2016. godini na području UAZ-a poslovalo je 45.005 poduzetnika s 375.978 zaposlenih. Ostvarili su 358.108.923 kuna prihoda i 338.039.491 kuna rashoda. U ukupnom broju poduzetnika u UAZ-u Grad Zagreb sudjeluje s 85 posto, a u ukupnom broju zaposlenih sudjeluje s 87 posto. Veća poduzetnička aktivnost prisutna je još u Velikoj Gorici, Samoboru, Svetoj Nedelji i Zaprešiću. Prema ostvarenoj neto dobiti na prvom je mjestu Grad Zagreb, slijede Sveta Nedelja, Samobor i Rugvica. Na području UAZ-a ukupno je 17.344 obrta u 2016. godini. Od toga su u Gradu Zagrebu registrirana 12.224, što čini 70,48 posto svih obrta, dok je preostalih 5.120 obrta raspoređeno u preostalih 29 JLS-ova smještenih u UAZ-u. U Gradu Zagrebu na 1 km² smjestilo se 19,06 obrta, a iznad prosječnu gustoću obrta po četvornome metru (km²) bilježe još Zaprešić (6,64), Zabok (6,49) i Sveta Nedelja (5,69). Zajedno s

Gradom Zagrebom, 90,34 posto svih obrta u UAZ-u smješteno je još u gradovima Velikoj Gorici, Samoboru, Jastrebarskom, Svetoj Nedelji, Zaprešiću, Svetom Ivanu Zelini i Dugom Selu. Osim spomenutih gradova koji tvore većinu obrta u UAZ-u, u skupinu JLS-ova s više od 100 obrta ulaze Zabok, Marija Bistrica, Oroslavje, Brdovec, Klinča Sela i Donja Stubica. U preostala 22 JLS-ova smjestilo se nešto manje od 10 posto svih obrta na području UAZ-a. Prisutan je trend smanjenja broja obrta (osobito izumiru tradicionalni i umjetnički obrti), što je povezano i s činjenicom da interes mladih za obrtnička zanimanja kontinuirano opada. Postojeći programi strukovnog obrazovanja ne prate u dovoljnoj mjeri potrebe budućih obrtnika, kojima osim praktičnih nedostaje i upravljačkih vještina za pokretanje vlastitog posla. Za daljnji razvoj obrtništva potrebna su dodatna ulaganja u promociju obrtništva i obrtničkih zanimanja, usklađivanje strukovnih programa s potrebama budućih obrtnika, pružanje podrške u pokretanju vlastitog posla te stvaranje prilika za financiranje projekata iz fondova EU-a.

Osim izravnog doprinosa rastu BDP-a, investicije utječu i na povećanje potencijala gospodarskog rasta. U Gradu Zagrebu ostvarene investicije po stanovniku u 2014. godini iznosile su 15.731 kn/stan. što je 63,9 posto više od prosjeka RH. Investicije po sta-

novniku u Zagrebačkoj županiji nešto su veće od hrvatskog prosjeka, dok su u Krapinsko-zagorskoj županiji u razdoblju od 2010. do 2014. godine kontinuirano u padu i znatno ispod hrvatskoga prosjeka. U Krapinsko-zagorskoj županiji, u gradovima Oroslavje, Zabok i općinama Gornja Stubica, Marija Bistrica, Stubičke Toplice i Veliko Trgovišće, vrijednosti investicija u novu dugotrajnu imovinu u 2015. godini su u porastu u odnosu na 2014. godinu.

Stanovnici Grada Zagreba imaju bolje potencijalne životne prilike u odnosu na ostatak Hrvatske u kojoj je većina hrvatskih županija po ovom parametru ispod hrvatskog prosjeka.

Poduzetnička infrastruktura

Gospodarska infrastruktura relevantna za UAZ uključuje slobodne i poduzetničke zone, te poduzetničke potporne institucije. U listopadu 2014. godine, Državni ured za reviziju objavio je Izvješće o obavljenoj reviziji učinkovitosti i ulaganja u opremanje i razvoj poduzetničkih zona (skupno za sve županije), te pojedinačna izvješća o obavljenoj reviziji po županijama.³ U Tablici 6. prikazani su podaci o broju poduzetničkih zona na području UAZ-a na temelju podataka Registra MINPO (na dan 18. studenog 2015.) i Izvješća Državnog ureda za reviziju (listopad, 2014.).

Tablica 6.
Poduzetničke zone po gradovima i općinama Urbane aglomeracije Zagreb

Naziv	Grad/Općina	Poduzetničke zone		
		Podaci MINPO-registar (2015.)	Podaci iz Izvješća Državnog ureda za reviziju (2014.) – PLANIRANO	Podaci iz Izvješća Državnog ureda za reviziju (2014.) – AKTIVNO (U FUNKCIJI)
Zagreb	Grad	0	0	0
Brckovljani	Općina		11	2
Brdovec	Općina		5	3
Dugo Selo	Grad		1	1
Jakovlje	Općina	1	3	1
Jastrebarsko	Grad		1	1
Klinča Sela	Općina		4	
Pisarovina	Općina		1	1
Pušća	Općina		1	
Rugvica	Općina		1	1
Samobor	Grad		4	1
Sveti Ivan Zelina	Grad		1	1
Sveta Nedelja	Grad		10	3
Marija Gorica	Općina		3	
Velika Gorica	Grad		1	1
Orle	Općina		3	
Zaprešić	Grad		2	3
Pokupsko	Općina		8	
Krvarsko	Općina		2	
Bistra	Općina		1	2
Luka	Općina		2	1
Dubravica	Općina		1	

³ U skupnom Izvješću navodi se da Grad Zagreb razvojnom strategijom i prostorno-planskom dokumentacijom nije predvidio gradnju poduzetničkih zona, stoga je ukupno 20 pojedinačnih izvješća.

Naziv	Grad/Općina	Poduzetničke zone		
		Podaci MINPO-registar (2015.)	Podaci iz Izvješća Državnog ureda za reviziju (2014.) – PLANIRANO	Podaci iz Izvješća Državnog ureda za reviziju (2014.) – AKTIVNO (U FUNKCIJI)
Stupnik	Općina		2	0
Gornja Stubica	Općina		0	1
Marija Bistrica	Općina		1	1
Veliko Trgovišće	Općina	1	2	1
Zabok	Grad		1	1
Donja Stubica	Grad		1	2
Stubičke Toplice	Općina	2	5	
Oroslavje	Grad		1	1
UKUPNO		4	80	29

Izvor: Ministarstvo gospodarstva, Državni ured za reviziju (2014.), MINPO (veljača, 2015.)

Prema javno dostupnim podacima Središnjeg državnog portala trenutno u RH posluje 12 slobodnih zona od kojih je jedna smještena na području UAZ-a, a to je Slobodna zona Zagreb. U novijim podacima iz Županijske razvojne strategije Zagrebačke županije do 2020. godine vidljivo je da i Stupnik ima osnovanu poduzetničku zonu. Koncem 2013. u poduzetničkim zonama u funkciji na području UAZ poslovalo je 298 poduzetnika koji su imali 8.819 zaposlenih (prosječan broj zaposlenih po poduzetniku u poduzetničkim zonama UAZ-a je 30). Prosječno 10 poduzetnika posluje u jednoj poduzetničkoj zoni. Prema broju zaposlenih u zonama UAZ-a prednjače Gospodarska zona Grada Zaboka (ukupno 1.809), Radna zona Sveta Nedelja (ukupno 1.543) te Radna zona Samobor (ukupno 957). Ove tri zone zapošljavaju gotovo 50 posto (48,86%) od ukupnog broja zaposlenih u zonama na području UAZ-a. U 15 poduzetničkih zona zaposleno je manje od 100 zaposlenika.

Prema podacima Državnog ureda za reviziju (2014.) ukupna ulaganja u poduzetničke zone UAZ-a iznosila su 299.821.094,00 kuna. Najveća ulaganja u zone na području UAZ-a (iznad 30.000.000,00 kuna) bila su ulaganja u poduzetničke zone na području Grada Zaprešića, Samobora i Zaboka. Gotovo 50 posto (46,78%) od ukupnog iznosa ulaganja uloženo je na području ta tri grada. Ako se promotre podaci o visini ulaganja po zaposleniku, prosječan iznos ulaganja po zaposleniku poduzetničke zone u UAZ-u iznosi 33.997,18 kuna, a prednjače poduzetničke zone u Pisarovini, Brckovljanima te u Velikoj Gorici koje višestruko premašuju ovaj iznos.

Popunjenost zona razlikuje se po JLS-ovima i postoji tendencija gradnje novih zona i prije popunjavanja postojećih. Često zone nemaju jasnu stratešku usmjerenost prema određenim gospodarskim sektorima, što često dovodi do neadekvatne infrastrukture koje pružaju potencijalnim investitorima.

Osim poduzetničkih zona, na području UAZ-a nalaze se i poduzetničke potporne institucije (PPI). Na području Grada Za-

greba djeluje jedna javna PPI, Razvojna agencija – Tehnološki park Zagreb te sedam privatnih PPI-ja (uglavnom inkubatora). U Zagrebačkoj županiji djeluje šest PPI-ja (Regionalna razvojna agencija Zagrebačke županije, Samobor, Vrbovec, Ivanić-Grad i dva u Velikoj Gorici), a u Krapinsko-zagorskoj djeluje samo Zagorska razvojna agencija kao PPI. Sve te institucije razlikuju se u kapacitetima, opsegu i kvaliteti usluga koje pružaju te se stoga može ustvrditi da na području UAZ-a ne postoji ravnomjerna dostupnost potpornih usluga poduzetnicima, a istodobno je evidentna potreba za unaprjeđenjem poduzetničkih vještina, posebice onih koji se odnose na internacionalizaciju poslovanja te strateško upravljanje poduzećima.

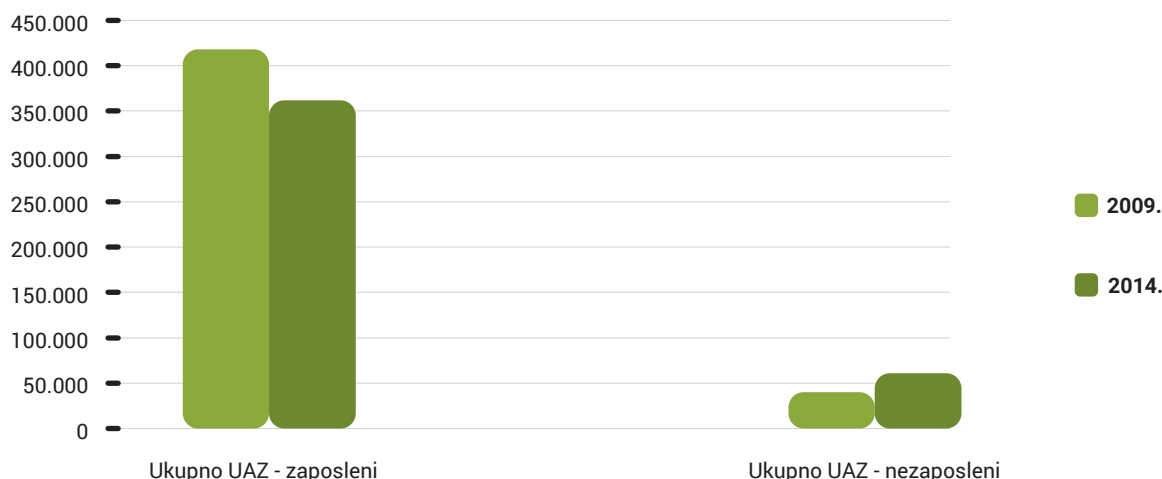
2.2.2. Tržište rada

Zaposlenost i nezaposlenost

Broj nezaposlenih osoba u svim JLS-ovima u UAZ-u u 2014. godini u odnosu na 2008. godinu je porastao, pri čemu se u 20 JLS-ova broj nezaposlenih udvostručio, a u njih šest broj nezaposlenih gotovo je triput veći u 2014. godini negoli u 2008. godini (Donja Stubica, Gornja Stubica, Marija Gorica, Pokupsko, Stupnik, Veliko Trgovišće).

Usporedni podaci o zaposlenima i nezaposlenima na području UAZ-a, za godine 2009. i 2014. prikazani su na Grafikonu 2. Iz Grafikona je vidljiv znatan (i brži) pad broja zaposlenih te sporiji rast broja nezaposlenih na području UAZ-a u promatranom razdoblju. Taj bi se podatak mogao protumačiti kao sposobnost dijela radne snage da se ponovno zaposli u kraćem roku, dok veći dio jednom kada je istisnut s tržišta rada, ostaje u dijelu nezaposlenih osoba kroz dulje vrijeme te nije sposobno ponovno se vratiti na tržište rada u kraćem roku.

Grafikon 2. Broj zaposlenih i nezaposlenih na području UAZ-a 2009. i 2014.

Izvor: Izračun autora prema podacima DZS-a, po godinama (EIZ)

U Gradu Zagrebu je 2008. godine bilo prosječno 26.584 nezaposlenih osoba, a 2015. godine registrirano ih je 39.206. Ukupno gledano, u Gradu Zagrebu nezaposlenost je rasla od 2008. do 2014. godine za 65,3 posto odnosno 17.373 osobe, a u RH za 38,6 posto ili 91.445 osoba. Konačno, 2015. godine nezaposlenost u Gradu Zagrebu bilježi pad od 4.751 osobe ili 10,8 posto u odnosu na prethodnu godinu.

Na zaposlenost i nezaposlenost uvelike utječu demografska kretanja. Na području UAZ-a primjetan je nastavak procesa starenja stanovništva, posebno središnjeg gradskog naselja te smanjivanje udjela mladih. Istodobno jača pritisak na gradsku infrastrukturu i potražnju za radnim mjestima zbog imigracijskog priliva povećavajući razlike u gustoći naseljenosti na području UAZ-a. Statistički podaci upućuju na nedostatak novih slobodnih radnih mjesta, nepovoljnu strukturu nezaposlenih s obzirom na razinu obrazovanja, dob i spol, uz istovremeno znatan broj deficitarnih zanimanja. Kako bi nezaposleni imali veće mogućnosti ponovnog zapošljavanja, nužno je stjecati nova znanja i vještine, dodatno se školovati u struci ili se obrazovati u nekom novom području u kojem postoji potražnja za radnom snagom te aktivno tražiti posao u širem okruženju.

Ako se podaci o nezaposlenima usporede s RH, na razini UAZ-a Grad Zagreb sudjeluje s otprilike $\frac{3}{4}$ broja nezaposlenih, dok ostali JLS-ovi u UAZ-u sudjeluju s preostalih $\frac{1}{4}$ nezaposlenih. Stoga su i udjeli UAZ-a tijekom godina u ukupnom broju nezaposlenih u RH vidljivo viši negoli udjeli samo Grada Zagreba u ukupnom broju nezaposlenih u RH. Kako bi se mogli donositi sigurniji zaključci o kretanjima broja nezaposlenih po pojedinim djelatnostima, prema razini obrazovanja, prema dobi, spolu itd., potrebni su dodatni podaci na razini JLS-a i analize čiji se rezultati mogu dalje koristiti za promišljanje konkretnih razvojnih mjera usmjerenih na rješavanje pitanja nezaposlenosti.

Prema zadnjem dostupnom podatku Hrvatskog zavoda za zapošljavanje o registriranoj nezaposlenosti za 31. srpanj 2017. na području Grada Zagreba evidentirano je 23.827 nezaposlenih osoba.

U ukupnom broju nezaposlenih u Republici Hrvatskoj, udio Zagrebačke županije bio je 5,22 posto, uz prosječno u 2011. registriranih 15.947 nezaposlenih osoba, a u 2016. godini 5,16 posto uz

prosječno 12.495 registriranih nezaposlenih osoba. Iako je tijekom gotovo cijelog promatranog razdoblja prisutan porast nezaposlenosti (najveći porast u 2013. za 6,4 posto), u 2016. godini u odnosu na prošlu godinu došlo je do pada za 15,4 posto na razini Republike Hrvatske i 20,9 posto na razini Zagrebačke županije.

Prema zadnjim službenim podacima u Krapinsko-zagorskoj županiji, potkraj prosinca 2016. u Područnom uredu Krapina evidentirano je 4.526 nezaposlenih osoba, što upućuje na smanjenje od 0,9 posto ili za 40 osoba u odnosu na stanje potkraj prethodnog mjeseca te istodobno na smanjenje za 27,2 posto, odnosno za 1.689 osoba u odnosu na kraj prosinca 2015. godine.

2.2.3. Poslovno okruženje

Regionalni indeks konkurentnosti. Grad Zagreb je u odnosu na 2010. godinu poboljšao svoju poziciju te se na temelju vrijednosti regionalnog indeksa konkurentnosti smjestio na sam vrh. Iako je u 2007. i 2010. godini Zagrebačka županija bila na visokom 5. mjestu, u 2013. godini je međutim pogoršala svoj položaj (u odnosu na 2010. godinu), te je na sedmom mjestu u odnosu na ostale hrvatske županije. Krapinsko-zagorska županija je uspjela poboljšati svoj položaj u odnosu na 2010. godinu te se nalazi otprilike u sredini, na 12. mjestu, odnosno pokazuje bolje rezultate u odnosu na devet hrvatskih županija.

Podaci o konkurentnosti Grada Zagreba jasno govore o vrijednostima iznad prosjeka RH za područje infrastrukture i javnog sektora, investicija i razvijenosti poduzetništva kao i ekonomskih rezultata (iako je dinamika nešto lošija). Zagrebačka županija prednjači u kvaliteti poslovne infrastrukture koja je daleko iznad prosjeka RH, kao i investicije i poduzetnička dinamika. Što se tiče Krapinsko-zagorske županije, osim osnovne infrastrukture i javnog sektora te poslovne infrastrukture, svi ostali pokazatelji su puno ispod prosjeka. Razvijenost poduzetništva je na razini prosjeka RH.

Razvidno je da postoji velika potreba daljnjeg razvoja i unaprjeđenja poslovnog okruženja za investiranje, kako u vidu učinkovitih javnih usluga tako i kroz dostupnost različitih financijskih instrumenata potpore poduzetništvu koji bi pojačali ekonomsku dinamiku.

Grad Zagreb ima značajnu ulogu u vrijednostima uvoza, izvoza i salda vanjsko-trgovinske razmjene. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, iz 2016. godine, ukupan robni izvoz Grada Zagreba u 2015. godini je iznosio 29 milijardi kuna, dok je uvoz bio 73 milijardi kuna. U odnosu na godinu prije izvoz je povećan za 2,8 posto, ali istodobno je zabilježeno i povećanje uvoza od 3,9 posto. U nominalnim vrijednostima, robni izvoz Grada Zagreba u razdoblju od 2010. do 2015. godine rastao je po prosječnoj godišnjoj stopi od 4,1 posto, a uvoz po prosječnoj stopi od 1,4 posto. Najnoviji podaci pokazuju da je ukupan robni izvoz Grada Zagreba u 2016. godini iznosio 30 milijardi kuna, a uvoz 74 milijarde kuna. Budući da je izvoz Grada Zagreba i dalje znatno manji od uvoza, sustav poticaja izvoznika te povezivanje poduzetnika kroz njihovo umrežavanje na nalaženju programa zamjene uvoza vlastitom proizvodnjom, posebno proizvodnjom za izvozna tržišta, od iznimne je važnosti. S obzirom na trendove kretanja izvoza i uvoza na razini Grada bilježi se opadanje robnog deficita.

Prema posljednjim raspoloživim podacima za područje UAZ-a, u razdoblju od 2008. do 2012., u 2008. godini u svega tri JLS-a (Bistra, Gornja Stubica, Oroslovje) vrijednosti izvoza veće su negoli vrijednosti uvoza. Ukupno 22 JLS-a (od 30 u UAZ-u) nisu u toj godini bile u mogućnosti pokriti izvozom niti polovinu svojeg uvoza. Među gradovima s osobito nepovoljnim vrijednostima su te godine bili Velika Gorica (4,78%) i Dugo Selo (14,06%). Na području cijele aglomeracije pokrivenost uvoza izvozom iznosila je 27,22 posto, dok je prosječna pokrivenost uvoza izvozom po pojedinom JLS-u iznosila 38,8 posto. Drugim riječima, JLS-ovi su uvozili gotovo dvostruko više negoli izvozili. Ako se promatra udio UAZ-a u ukupnom izvozu i uvozu RH, može se primijetiti da UAZ znatno više sudjeluje u ukupnom uvozu RH negoli u izvozu.

Prema podacima Županijske razvojne strategije Zagrebačke županije do 2020. godine, Zagrebačka županija pridonosi sa 5,2 posto u ukupnom izvozu ili 5,5 mlrd. kuna u 2014. godini. Izvoz Zagrebačke županije u 2014. porastao je za gotovo tri puta u odnosu na 2010. godinu. Najveći izvoznik od gradova Zagrebačke županije jest Samobor, slijede Sveta Nedelja, Dugo Selo, Vrbovec, Velika Gorica te Sveti Ivan Zelina. Svi gradovi bilježe deficit u robnoj razmjeni s inozemstvom, osim Dugog Sela koji ima suficit.

Prema podacima Krapinsko-zagorske županije u 2015. godini, vrijednost izvoza gradova Oroslovja i Zaboka i Općine Gornja Stubica kao i uvoza je u padu u odnosu na 2014. godinu. Općine Marija Bistrica i Veliko Trgovišće bilježe porast vrijednosti izvoza te pad vrijednosti uvoza u odnosu na 2014. godinu. Općina Stubičke Toplice bilježi porast vrijednosti izvoza i uvoza u 2015. godini u odnosu na 2014. godinu.

Socijalno poduzetništvo. Poduzetništvo s etičkim integritetom u cilju maksimiziranja društvene vrijednosti, a ne privatne vrijednosti ili profita. Socijalno poduzetništvo je danas važan stup europskog gospodarstva koji predstavlja oko 10 posto BDP-a i u njemu je zaposleno više od 11 milijuna radnika ili 4,5 posto aktivnog stanovništva EU. U Hrvatskoj ono sada zapošljava tek jedan posto ukupno zaposlenih, no procjene su da je ono potencijal za otvaranje čak 80.000 radnih mjesta. U Hrvatskoj je danas registrirano više od 47.000 neprofitnih udruga, a samo 150 ih se bavi društvenim poduzetništvom. Do 2020. godine u planu je izrada sustava njihove evidencije.

2.2.4. Turizam i kultura

Turizam

Urbana aglomeracija Zagreb najveće je središte kontinentalnog turizma, s povoljnim geografskim položajem na turističkim pravcima prema Jadranu. Njegov dosadašnji razvitak i stanje determinirano je kretanjima ukupnog razvitka, užeg i šireg okruženja te političko-gospodarskog stanja u svijetu. Potencijal za razvoj turizma utemeljen je u prvom redu na: atraktivnoj prirodnoj i kulturnoj baštini (velike zaštićene površine, površine pod šumom, očuvani ruralni prostor, lovišta, izvori termalne vode, rijeke, potoci, jezera i ribnjaci), područjima parkova prirode, vinskim cestama i kulturno-povijesnim atrakcijama.

Strategijom razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine definirane su proizvodne grupe na kojima Zagreb treba temeljiti svoj turistički razvoj – zdravstvene, kulturne i poslovne, a primarni proizvodi koje treba razvijati su medicinski turizam, gradski turizam, turizam baštine, skup asocijacije i skup korporacije. Proizvodi s izraženom perspektivom rasta su cikloturizam, koji unatoč sve većem rastu još nije dovoljno valoriziran niti komercijaliziran, omladinski i socijalni turizam, događaji te gastro i enoturizam.

Turističkom razvoju bitno pridonose poslovni skupovi i kongresi. Prema podacima iz 2014. od ukupno 7.553 poslovnih skupova održanih u Hrvatskoj tijekom prva tri tromjesečja 2014., njih 3.793 tj. 50,2 posto održano je u Zagrebu. Poslovni skupovi uglavnom se odvijaju u hotelskim prostorima uređenim za tu namjenu (čak 87%). Zagreb je prema ICCA (International Congress and Convention Association) 2013. godine uvršten na 79. mjesto ljestvice svjetskih kongresnih gradova što predstavlja pozitivan pomak u odnosu na 134. mjesto 2012. godine.

Zagrebačka županija također ima veliki turistički potencijal, te se kao izletničko-rekreacijska destinacija može pozicionirati kao „Zeleni prsten Zagreba”. Mogućnosti razvoja Zagrebačke županije su u više vrsta selektivnih oblika turizma; od onog seoskog, preko lovnog, ribolovnog, sportsko-rekreacijskog, geotermalnog pa sve do izletničkog. Općenito, ukupni smještajni kapaciteti su danas skromni, mali je broj ležajeva. U strukturi ponude je također vrlo malo seoskih domaćinstava sa smještajnim kapacitetima i pansionima, što je osnova ruralnog turizma.

Kvalitetnu osnovu za razvoj turističkih djelatnosti ima Krapinsko-zagorska županija, koja u skladu s prirodno-geografskim i kulturno-povijesnim uvjetima ima preduvjete za toplički turizam, vjerski turizam, zdravstveni turizam, kulturni i seoski turizam. Okosnicu ponude smještaja čine hoteli u toplicama. U hotelima je u promatranom razdoblju od 2010. do 2016. godine ostvareno više od 75 posto ukupnih noćenja. Termalni izvori Stubičkih toplica predstavljaju osnovicu turističke ponude Krapinsko-zagorske županije, a nacionalno svetište Marija Bistrica središte je svjetskoga vjerskog turizma. Sportsko-rekreacijska ponuda koncentrirana je između ostalih i u Stubičkim Toplicama te Donjoj Stubici. Uglavnom se radi o rekreacijskim sadržajima vezanim uz bazene s termalnom vodom te sportskim sadržajima uobičajeno traženim u sklopu turističkog boravka poput tenisa, trim-staza, kuglanja, minigolfa i sl.

U Gradu Zagrebu prema podacima iz 2014. sveukupni smještajni kapaciteti broje 12.560 postelja i to većinom u hotelskim kapacitetima (56%). Broj postelja u hotelima iznosi 7.051, u hostelima 2.242, dok u ostalim smještajnim objektima iznosi 3.267. U strukturi hotelskog smještaja u 2014. godini dominiraju hoteli više kategorije (s četiri zvjezdice) u kojima je 45,5 posto svih stalnih hotelskih ležajeva, slijede hoteli srednje kategorije (s tri zvjezdice) s udjelom od 30 posto te hoteli više kategorije (s pet zvjezdica i Hotel Business) s udjelom od 21,5 posto, a preostalih 3 posto ležajeva je u hotelima niže kategorije (dvije zvjezdice).

Značajka aktualnog razvoja smještajnih kapaciteta u Gradu je porast broja hostela koji se u samo tri godine popeo sa šest na 40-ak. Smještajni objekti ostalih vrsta također bilježe porast broja i kapaciteta. To se posebice odnosi na smještajne objekte u kojima se pružaju usluge smještaja u domaćinstvu, kod kojih se, ovisno o vrsti smještajnog objekta, može govoriti o praktički udvostručenim kapacitetima od 2015. do 2017. godine. Zagreb je u razdoblju od siječnja do studenog 2016. posjetilo 1.054.955 turista koji su ostvarili 1.848.618 noćenja.⁴

Tablica 7.

Dolasci turista u odabranim županijama, 2010. – 2016.

Županija	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Zagrebačka	34.991	35.068	39.990	48.000	51.259	59.500	75.023
Krapinsko-zagorska	54.781	60.121	62.837	75.172	85.367	95.751	124.585
Grad Zagreb	666.106	730.945	767.366	876.604	967.902	1.077.778	1.152.598
Republika Hrvatska	10.604.116	11.455.677	11.835.160	12.441.476	13.128.416	14.343.323	15.594.157

Tablica 8.

Noćenja turista u odabranim županijama, 2010. – 2016.

Županija	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Zagrebačka	56.227	62.894	73.176	82.309	85.759	97.132	131.641
Krapinsko-zagorska	145.411	153.046	161.811	177.587	210.253	215.831	283.351
Grad Zagreb	1.085.597	1.183.125	1.245.669	1.451.891	1.602.420	1.804.290	2.016.107
Republika Hrvatska	56.416.379	60.354.275	62.743.463	64.827.814	66.483.948	71.605.315	78.049.852

Izvor: DZS, Statistički ljetopisi 2008. – 2014., Statističke informacije 2017.

Izvor za Zagrebačku županiju: Županijska razvojna strategija Zagrebačke županije do 2020. godine

Zaključno, u UAZ-u je zabilježen uzlazni trend u turizmu, s jakim naglaskom na turizam kao propulzivnu djelatnost i sektor koji ima pozitivan utjecaj na cjelokupno gospodarstvo.

Kulturna infrastruktura

Kulturnoj djelatnosti Urbane aglomeracije Zagreb pridonose državne, gradske i privatne ustanove u kulturi: centri za kulturu, narodna sveučilišta, otvorena ili pučka učilišta, muzeji, galerije, kazališta, koncertne dvorane, kinematografi, knjižnice, arhivi i druge umjetničke organizacije. Kulturne djelatnosti u gradovima i općinama na području Urbane aglomeracije Zagreb provode se i kroz niz aktivnosti kao i kulturno-umjetničke događaje.

Teritorijalna raspoređenost kulturnih događaja i kulturnih ustanova na području Urbane aglomeracije Zagreb nije jednolika, kulturna infrastruktura nije potpuno prilagođena potrebama osoba s invaliditetom. Pitanje prostornih kapaciteta za provođenje regularnih aktivnosti ustanova u kulturi, radnog prostora za umjetničke organizacije i umjetnike nije u svim općinama i gradovima Urbane aglomeracije Zagreb jednako riješeno, a nacionalna

i međunarodna suradnja umjetnika i organizacija u kulturi i umjetnosti ocjenjuje se nedovoljno razvijenom. Uz tradicionalne kulturne aktivnosti koje treba očuvati, noviji trendovi u kulturnim djelatnostima nisu prema postojećim informacijama zaživjeli u Urbanoj aglomeraciji Zagreb, poput projekata mobilnosti umjetnika, ili razvoja kreativne industrije, umjetničkih radionica za osobe s posebnim potrebama i drugo.

Kulturna baština od posebne vrijednosti za razvoj turizma

Bogatstvo kulturne baštine jedna je od značajnih karakteristika prostora Aglomeracije. Povoljnost položaja, bogatstvo i raznolikost prirodne sredine obilježavala je prostor trajnom privlačnošću i kontinuitetom naseljenosti od pretpovijesti do danas, ostavljajući brojna materijalna svjedočanstva.

Prema evidenciji Ministarstva kulture Republike Hrvatske, na području Urbane aglomeracije Zagreb u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske upisano je ukupno 1.143 kulturnih dobara, od toga 845 nepokretnih kulturnih dobara, 283 pokretnih kulturnih dobara i 15 nematerijalnih kulturnih dobara.

⁴ Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada, Odjel za statistiku, mjesečno priopćenje, siječanj 2017.

Tablica 9.

Detaljan prikaz registriranih kulturnih dobara prema vrsti kulturnog dobra na području Urbane aglomeracije Zagreb

Vrsta kulturnog dobra	Grad Zagreb	Zagrebačka županija	Krapinsko-zagorska županija	Ukupno
Nepokretno kulturno dobro – pojedinačno	558	192	40	790
Nepokretno kulturno dobro – kulturno-povijesna cjelina	35	17	2	54
Nepokretno kulturno dobro – kulturni krajolik	1	-	-	1
Pokretno kulturno dobro – pojedinačno	57	48	4	109
Pokretno kulturno dobro – zbirka	109	24	3	136
Pokretno kulturno dobro – muzejska građa	32	5	1	38
Nematerijalno kulturno dobro	10	5	-	15
UKUPNO	802	291	50	1.143

Izvor: Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, stanje na dan 8. 4. 2016.

Sportsko-rekreacijska infrastruktura

U Urbanoj aglomeraciji Zagreb sport je razvijen i ima dugogodišnju tradiciju. O tome svjedoče i podaci o broju sportskih udruga, i broju poslovnih subjekata u sportskim djelatnostima. Suradnja sportskih klubova je prostorno organizirana tako da se klubovi istog sporta povezuju u sportske zajednice i saveze koji se teritorijalno udružuju u općinske, gradske i županijske zajednice sportskih udruga. Zastupljenost prema vrsti sporta je u Urbanoj aglomeraciji Zagreb visoka jer se stanovnici aktivno i rekreativno bave raznovrsnim sportovima, no broj i udio sportski aktivnih stanovnika treba povećavati i nuditi više programa sportske rekreacije. U rekreaciju je uključeno oko 20 posto građana u Gradu Zagrebu dok je prosjek u razvijenim europskim državama između 30 i 70 posto, što upućuje na nedovoljno sportski aktivno stanovništvo. Uz to povezano, primjećuje se neusklađenost broja i kapaciteta sportskih objekata s potrebama stanovništva, sportaša i rekreativaca: manjak sportskih objekata i nedovoljna kvaliteta i opremljenost sportskih dvorana u odgojno-obrazovnim institucijama, neravnomjeran raspored sportskih i rekreativnih objekata na području Urbane aglomeracije Zagreb.

Tehnička kultura

Na području Urbane aglomeracije Zagreb postoji manjak odgovarajućih prostora u kojima bi građani, prije svega djeca i mladi, mogli zadovoljavati svoje potrebe na području tehničke kulture, a i neravnomjerna je pokrivenost sadržajima tehničke kulture. Tehnička kultura, kao i sport i kultura općenito, namijenjena je svim skupinama stoga je potrebno razvijati i činiti dostupnima programe tehničke kulture za darovite i programe za uspješnu integraciju u redovite programe djece i mladih s posebnim potrebama. U tom smislu organizacijska struktura treba poticati suradnju različitih kompatibilnih aktivnosti i subjekata iz područja tehničke kulture.

Kulturne i kreativne industrije

Istraživanjem je pokazan znatan potencijal kulturnih/kreativnih industrija u Zagrebu, od ljudskih resursa do financijskih sredstava, no za ostvarivanje spomenutih ciljeva potreban je sustavan rad i to prvenstveno u smislu kulturnog planiranja u Zagrebu te strateškog postavljanja javne uprave prema sektoru kulturnih/kreativnih industrija. Tu se ne radi isključivo o kulturnoj politici, već i drugim segmentima javnih politika (gospodarstvo, poduzetništvo, industrija, obrazovanje, turizam, urbanizam) koje moraju imati zajedničku razvojnu viziju. Grad Zagreb posjeduje

značajnu kompetitivnu prednost u stvaranju kulturnih proizvoda od strane kulturnih/kreativnih industrija samom činjenicom da je najveća koncentracija kulturnih i kreativnih resursa upravo u Gradu Zagrebu. Iako je naglašeno kako je za uspješno ostvarenje spomenutih ciljeva potreban holistički pristup, dakle suradnja više javnih politika, nužno je da kulturna politika, s obzirom na osjetljivost kulture na tržišne uvjete, bude ta koja će koordinirati pozicioniranje javnih politika naspram kulturnih proizvoda. Nije svaki kulturni sektor pogodan za aktivnosti uobičajene za tržišno okruženje niti je nužno da djeluje u tržišnim uvjetima. Stoga je kulturna politika ta koja može limitirati utjecaj tržišta na kulturu, ali istodobno i otvoriti nove mogućnosti koje se kulturnom stvaralaštvu nude u suvremenom globalnom okruženju.

2.2.5.**Poljoprivreda, šumarstvo i rudarstvo**

Godine 1985. pokrenut je program CORINE u Europskoj uniji. Karta CORINE Land Cover 2012. predstavlja digitalnu bazu podataka o stanju i promjenama zemljišnog pokrova i namjeni korištenja zemljišta u 44 klase, a prikazana je kao kartografski proizvod u mjerilu 1:100 000. Ova baza podataka je operativno dostupna za većinu područja Europe.

Temeljem CORINE baze podataka izrađen je kartografski prikaz namjene tla za područje Urbane aglomeracije Zagreb i kvantificirani su podaci za ukupno poljoprivredno i ukupno šumsko zemljište.

2.2.5.1.**Poljoprivreda**

Prema CORINE Land Cover bazi podataka poljoprivredni prostor Urbane aglomeracije Zagreb zauzima oko 51% ukupne površine ovog područja, a najveći dio poljoprivrednog zemljišta čine oranice i vrtovi sa ratarskim kulturama, slijede livade i pašnjaci, te vinogradi i voćnjaci. Broj poljoprivrednih kućanstava prelazi brojku od 40.000, dok se prosječna veličina poljoprivrednog gospodarstva po kućanstvu kreće između 2 i 3 ha. Na području Aglomeracije registrirano je više od 15.000 obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava s tendencijom rasta, budući da je proizvodnja zdrave hrane i kvalitetnih domaćih proizvoda prioritet u današnjoj poljoprivrednoj proizvodnji.

2.2.5.2. **Šumarstvo**

Površine pod šumama prema CORINE Land Cover zauzimaju oko 38% ukupne površine Urbane aglomeracije Zagreb. Većina šuma je u privatnom vlasništvu, te ih karakterizira velika usitnjenost, dok je kvaliteta šuma u državnom vlasništvu znatno bolja, pa je unaprjeđenje gospodarenja šumama u privatnom vlasništvu prepoznato kao prioritet u razvoju. Na prostoru Aglomeracije većinom prevladavaju šume gospodarske namjene, a ostala šumska područja su zaštitne šume ili šume posebne namjene. Najšumovitiji dijelovi Aglomeracije su reljefno najrazvedeniji zapadni dio i područje Medvednice, dok se manje šuma nalazi u istočnom dijelu. Područje uz rijeku Savu je siromašnije šumom, te se zbog velike vlažnosti na nekim njegovim dijelovima planira pošumljavanje.

2.2.5.3. **Rudarstvo – gospodarska djelatnost**

Rudarstvo je gospodarska djelatnost koja obuhvaća pronalaženje i vađenje (eksploataciju) mineralnih sirovina iz ležišta te njihovu pripremu (oplemenjivanje) za tržište. Rudarski proizvodi (mineralne sirovine) su osnova za najveći broj industrijskih grana. Proširenjem definicije djelatnosti, u rudarstvo se svakako treba svrstati i zaštita resursa, zaštita i unaprjeđenje okoliša, racionalno gospodarenje resursima, zapravo sve ono što je obuhvaćeno sintagmom održivi razvoj.

2.3. Urbano okruženje

2.3.1. Kvaliteta urbanog okoliša, izloženost ekološkim rizicima i klimatskim opasnostima

2.3.1.1. Praćenje stanja okoliša, informacijski sustav okoliša, planiranje zaštite okoliša

Praćenje stanja okoliša definirano je Zakonom o zaštiti okoliša, a obuhvaća sustavno praćenje kakvoće zraka, vode, tla, biljnog i životinjskog svijeta, iskorištavanje mineralnih sirovina, praćenje stanja onečišćenja, utjecaja onečišćenja na zdravlje ljudi, proizvodnje i gospodarenje otpadom i ostalih prirodnih pojava te antropogenih utjecaja na okoliš.

U Gradu Zagrebu sustavno se prate pojedine sastavnice okoliša. Sustavno i relativno kvalitetno praćenje stanja okoliša u Zagrebačkoj županiji postoji samo u nekim segmentima okoliša (npr. vode, zrak, otpad). Slična situacija je i u Krapinsko-zagorskoj županiji. Od 2012. Registar onečišćavanja okoliša dostupan je javnosti i doprinos je informatičkom sustavu zaštite okoliša Republike Hrvatske dok jedinstveni županijski informacijski sustavi još nisu uspostavljeni.

Može se zaključiti da na području aglomeracije još uvijek nema razvijenog prikladnog i ujednačenog sustavnog praćenja stanja pojedinih sastavnica okoliša, te da postoji necjelovita provedba propisanih mjera zaštite okoliša i sporo provođenje postojećih planova/programa.

2.3.1.2. Voda

Najopterećeniji vodotok na području Urbane aglomeracije Zagreb jest rijeka Sava, koja između ostalih prima i otpadne vode najvećeg zagađivača – Grada Zagreba. I druge tekućice koje prolaze blizu naselja preopterećene su ispuštima netretiranih otpadnih voda (npr. rijeka Lonja). Kako bi se smanjilo onečišćenje, nužna je izgradnja/dogradnja pročišćivača otpadnih voda te proširenje mreže odvodnje. Podzemne vode zagrebačkog vodonosnika predstavljaju bitne rezerve vode Hrvatske i stoga se trebaju posebno čuvati. Prirodna ranjivost Zagrebačkog vodonosnika je velika, ali prijetnja su i veliki onečišćivači (od slovenske granice do Siska).

2.3.1.3. Zrak

Za područje aglomeracije značajan utjecaj na kvalitetu zraka ima Grad Zagreb kao veliko urbano središte.

U Gradu Zagrebu se praćenje i mjerenje kvalitete zraka provodi na 6 gradskih mjernih postaja za trajno praćenje kvalitete zraka, na 4 mjerne postaje koje su dio državne mreže i na 5 mjernih postaja za mjerenja posebne namjene. Prema rezultatima mjerenja 2016. kvaliteta zraka je na pojedinim mjernim postajama gradske i državne mreže bila II. kategorije (onečišćen zrak) s obzirom na izmjerene koncentracije čestica (PM_{10} i $PM_{2,5}$), ben-

zo(a)pirena (BaP) u česticama PM_{10} , dušikovih oksida (NO_2) i ozona (O_3). Na području Zagrebačke županije ne provode se kontinuirana mjerenja kvalitete zraka, s izuzetkom Grada Velike Gorice gdje je postavljena automatska mjerna postaja (AMP). Na području Krapinsko-zagorske županije također se ne provode kontinuirana mjerenja kvalitete zraka, s izuzetkom Desinića gdje je postavljena ruralno/pozadinska mjerna postaja. Kvaliteta zraka na području Krapinsko-zagorske županije za sada nije značajnije ugrožena onečišćivačima s teritorija županije, osim u Zaboku (i Zlataru izvan aglomeracije). Najznačajniji izvor zagađivanja zraka je promet. Na području Krapinsko-zagorske županije prevladava I. kategorija kvalitete zraka, osim II. kategorije spram koncentracije ozona izmjerenih 2015. na mjernoj postaji Desinić.

2.3.1.4. Tlo

Na području Zagrebačke aglomeracije prevladavaju tipovi podzolastih tala koja se agrotehničkim mjerama mogu privesti određenoj svrsi. Također, tu su hidrogena tla veće plodnosti. Na strmim padinama i valovitim brežuljcima Hrvatskog zagorja prisutna su pjeskovita ilovasta tla. Obradive poljodjelske površine predstavljaju jedan od vrijednih prirodnih resursa koji je potrebno posebno valorizirati i štititi.

Najizrazitija prijetnja kakvoći tla je neodgovarajuća gnojidba poljoprivrednih površina. Eksploatacijom mineralnih sirovina (šljunka, kamena, gline) tlo se gubi i onečišćuje. Nesanirani kamenolomi i glinokopi su prostori krajobrazne degradacije, erozije i nestabilnosti tla te predstavljaju sanitarni rizik kao postojeća i potencijalna divlja odlagališta.

2.3.1.5. Gospodarenje otpadom

Na području Urbane aglomeracije Zagreb uslugu organiziranog skupljanja, odvoza i odlaganja komunalnog otpada obavljaju registrirana komunalna poduzeća i koncesionari koji odlažu otpad na službenim odlagalištima. Komunalni otpad Grada Zagreba odlaže se na odlagalište Prudinec, čija je sanacija počela 1998. godine. Tehničke mogućnosti osiguravaju uvjete odlaganja do otvaranja novog Centra za gospodarenje otpadom. U Zagrebačkoj županiji (područje aglomeracije) nalaze se četiri aktivna službena odlagališta za neopasni i inertni otpad: Andrilovac (Grad Dugo Selo), Cerovka (Grad Sveti Ivan Zelina), Novi Dvori (Grad Zaprešić) i Mraclinska Dubrava (Grad Velika Gorica). Na dijelu UAZ-a unutar Krapinsko-zagorske županije komunalni otpad odlaže se na odlagališta Gubaševo i Tugonica ili na odlagališta izvan obuhvata UAZ-a, odnosno županije. S obzirom na skoro otvaranje Regionalnog centra za gospodarenje otpadom sjeverozapadne Hrvatske (izvan obuhvata UAZ-a) na području županije provodi se program sanacije odlagališta s krajnjim ciljem zatvaranja.

Na području aglomeracije evidentiran je i veći broj divljih odlagališta za koje je pokrenuta ili se planira sanacija putem ovlaštenih komunalnih tvrtki odvozom ostatnog otpada na službena odlagališta.

Nema službenih odlagališta za opasni otpad, čije je zbrinjavanje u nadležnosti države.

Donošenjem Plana gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2017. – 2020. godine (siječanj 2017.) i Odluke o implementaciji Plana (svibanj 2017.), kojom su dodatno razrađene potrebne aktivnosti i rokovi za realizaciju mjera određenih Planom, stvorene su zakonske pretpostavke za izradu i donošenje planova gospodarenja otpadom za razdoblje 2017. – 2020. godine i usklađivanje prostorno-planske dokumentacije. Donošenjem predmetne odluke Vlade osigurava se lakša i brža provedba i praćenje planova na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini te omogućava bolja iskorištenost sredstava EU-a osiguranih za provedbu mjera za gospodarenje otpadom.

Navedenom Odlukom o implementaciji Plana, kao dio sustava centara gospodarenja otpadom u RH, određeni su CGO Zagreb za Grad Zagreb i Zagrebačku županiju, te CGO Piškovica (izvan obuhvata UAZ-a) za Krapinsko-zagorsku županiju (i druge županije izvan obuhvata UAZ-a). Kao posebna mjera za ostvarenje cilja 1.4. „Odložiti na odlagališta manje od 25 posto mase proizvedenog komunalnog otpada“, za Grad Zagreb je Planom gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2017. – 2020. predviđena posebna interventna mjera za smanjenje odlaganja komunalnog otpada nastalog u Gradu Zagrebu s rokom ostvarenja do 2020. godine.

2.3.1.6.

Buka

Razina buke u Urbanoj aglomeraciji Zagreb ne odstupa znatnije od utvrđenog prosjeka Republike Hrvatske. Dominantni izvori buke na području Grada Zagreba su promet, industrijski pogoni, sadržaji za slobodno vrijeme te otvoreni i zatvoreni prostori namijenjeni održavanju javnih skupova, zabavnih i sportskih priredbi i drugih aktivnosti. Godine 2014. izrađena je prva Strateška karta buke Grada Zagreba. U Zagrebačkoj županiji još uvijek nije na zadovoljavajućoj razini sustavno ispitivanje buke. Područje Krapinsko-zagorske županije nije ozbiljnije ugroženo bukom, ali se problemi mogu javiti na lokacijama uz glavne prometnice te prigodom realizacije određenih aktivnosti.

2.3.1.7.

Svjetlosno onečišćenje

Najveće svjetlosno onečišćenje u području Urbane aglomeracije Zagreb predstavlja Grad Zagreb. Znatni pomaci mogući su provedbom mjera uvođenja okolišno (a i ekonomski) prihvatljivije javne rasvjete.

Svjetlosno onečišćenje je iznimno zastupljeno u ruralnim dijelovima aglomeracije gdje uz stalno onečišćenje iz Grada Zagreba postoji i lokalno osvjetljenje koje je u većem dijelu izvedeno od štetnih rasvjetnih tijela na bazi žive i natrija neprikladnog oblikovanja. Povećanje broja radnih sati ovakvih rasvjetnih tijela ugrožava sigurnost na državnim cestama i kvalitetu života ljudi i životinja. Rješenje je u upotrebi štedljivijih rasvjetnih tijela s regulacijom jačine svjetlosti i usmjerenim svjetlosnim snopom bez rasipanja prema gore.

2.3.1.8.

Zelene površine – zelena infrastruktura

Zelena infrastruktura osigurava bolju kvalitetu života i dobrobit ljudi, podupire bioraznolikost i njezinu pokretljivost među staništima, štiti od klimatskih promjena i ekoloških katastrofa te, što je osobito važno, podupire integrirani, multifunkcionalni i multidisciplinarni pristup razvoju koji omogućava da se limitirani prostor iskoristi na najučinkovitiji i dosljedan način. Potencijalne sastavnice zelene infrastrukture na području UAZ-a su: zaštićena područja i područja ekološke mreže Natura 2000, zdravi ekosustavi visoke prirodne vrijednosti izvan zaštićenih područja, parkovi, vrtovi, ribnjaci, potoci, živice, šume i dr.

Na prostorno-planskoj razini sastavnice zelene infrastrukture Grada Zagreba čine u Prostornom planu Grada Zagreba (mjerilo 1:25.000) šume, poljoprivredne površine, javne zelene površine, zaštitne zelene površine, zone vodocrpilišta te vode i vodna dobra, a slično ili isto je i u prostornim planovima Zagrebačke i Krapinsko-zagorske županije (mjerilo 1:100.000). Sastavnice zelene infrastrukture su prikazane to detaljnije što je detaljnija razina i mjerilo prostornih planova. Detaljniji podaci o zelenim površinama za Grad Zagreb su u izradi, uključujući broj četvornih metara po stanovniku.

2.3.1.9.

Prirodno – geografska obilježja i resursi

Položaj UAZ-a izrazito je povoljan s obzirom na to da se smjestio na dodiru velikih reljefnih cjelina, između alpskog, panonskog i dinarskog prostora, a čini samu jezgru središnje Hrvatske. Riječ je o međuprostoru od sjevernih padina Medvednice na sjeveru, dolina rijeka Krapine i Sutle na sjeveru i sjeverozapadu, Marija-goričkog pobrđa na sjeverozapadu, Žumberačkog i Samoborskog gorja na zapadu, zavale Crne mlake u srednjem Pokuplju na jugozapadu, Vukomeričkih gorica na jugu i rijeke Lonje na istoku. Središnji dio čini prostor Savske doline koja se postupno širi od zapada prema istoku. Područje Urbane aglomeracije Zagreba reljefno je raznoliko, a obuhvaća:

- a) **plodne riječne doline – ponajprije aluvijalnu dolinu Save** – znatan dio regije čine ravničarski predjeli, odnosno aluvijalne površine većih vodotoka (Save, Sutle, Krapine, Lonje), dok se manje pružaju uz pritoke.
- b) **ravničarsko-močvarna područja** – s desne strane Save zemljište se spušta u nisku aluvijalnu ravan Odre te u zavalu Crne mlake u srednjem Pokuplju.
- c) **brežuljkaste terene i pobrđa** – brežuljkaste krajeve čine – Zelinska gora (463 m), Vukomeričke gorice (428 m) i Marija-goričko pobrđe (310 m) te ostala brežuljkasta područja i dijelovi prigorskih i podgorskih zona.
- d) **gorja i gore – Medvednica, Žumberačko gorje, Samoborsko gorje** – gorje u rubnim dijelovima središnje Hrvatske premašuje visinu 1.000 metara, npr. Medvednica, Žumberačko gorje, Samoborsko gorje. Osnovnu jezgru Medvednice čine starije stijene paleozojske i trijasne starosti – većinom od karbonskih brusilovaca, zelenih škriljavaca te vapnenca i dolomita gornje krede. Smjerom sjeverozapad-jugoistok pružaju se serije vapnenaca i dolomita na Žumberačkoj gori (1.181 m).

Različita prirodna osnova i posebno gospodarsko značenje pojedinih prirodnih resursa siguran su temelj razvoja. To su resursi iz kojih lokalna zajednica može imati određene koristi (dohodak, opskrba tržišta, sinergijski učinci s drugim aktivnostima).

Mineralne sirovine predstavljaju prirodni resurs od interesa za Republiku Hrvatsku te imaju njezinu osobitu zaštitu i mogu se iskorištavati isključivo pod uvjetima i na način propisan Zakonom o rudarstvu. Na području aglomeracije postoje mineralne sirovine s kojima se može računati kao resursima za neku buduću eksploataciju. To su: tehničko-građevni kamen, građevni pijesak i šljunak, ciglarska glina, arhitektonsko-građevni kamen i geotermalna energija, nafta i plin.

Na tektonskim rasjednim pravcima ima termalno-mineralnih vrela koja se od davnih dana i danas koriste kao toplice. Važnost termalnih izvora potrebno je još istražiti jer dosad ne postoje cjelovita istraživanja koja bi utvrdila njihov puni potencijal. Za sada su potencijali geotermalnih voda nedovoljno iskorišteni.

2.3.1.10.

Prirodna baština i bioraznolikost

Prostor aglomeracije predstavlja relativno bogato područje biološke raznolikosti. Nažalost, nedostaje njezina cjelovita slika. Lista staništa još nije potpuna, kao ni ukupan broj vrsta koje nisu u potpunosti pobrojane i poznate. Regionalnih endema dosad je najviše nađeno u staništima izvora i intersticija rijeke Save i medvedničkih potoka te u špiljama na Medvednici. Velik udio prirodne baštine štiti se dodjelom odgovarajuće kategorije zaštite – park prirode, park šume, spomenik prirode i dr. Parkovi prirode zauzimaju oko 31.188 ha, odnosno 11 posto površine urbane aglomeracije. Prostrana prirodna ili dijelom kultivirana područja s ekološkim obilježjima međunarodne i nacionalne važnosti su parkovi prirode Medvednica i Žumberak-samoborsko gorje. Na području aglomeracije nalazi se jedna park šuma (Tepec-Palačnik-Stražnika), koja zauzima površinu od 350,15 hektara. Važni krajobrazi zauzimaju površinu od 5.122,10 ha, posebni rezervati 2.319,34 ha i spomenici parkovne arhitekture 294,98 hektara.

Sva zaštićena područja relativno su dobro očuvana na većini prostora s tendencijom poboljšanja. Upravljanje prirodnom baštinom osim na nacionalnoj razini provodi se i na regionalnoj. Županije i Grad Zagreb upravljaju svojom prirodnom baštinom putem za to zaduženih javnih ustanova.

Prirodna baština štiti se i prostorno-planskim dokumentima iako se ova razina zaštite u praksi pokazala nedovoljno učinkovitom.

Unatoč velikom potencijalu prirodna baština ne koristi se dovoljno kao razvojni resurs.

2.3.1.11.

Krajobraz

Prema krajobraznoj regionalizaciji Hrvatske, UAZ ulazi u područje sjeverozapadne Hrvatske i predstavlja prostor koji se ističe raznolikošću i bogatstvom prirodnih, ruralnih i antropogenih krajolika. Prirodne datosti prostora u velikoj su mjeri odredile povijesni razvitak i raznolikost krajolika kakav danas poznajemo.

Raznovrsnost krajobraznih jedinica koje se po biofizičkim i antropogenim karakteristikama razlikuju tvore sve karakteristične oblike krajolika u rasponu od (uvjetno) prirodnog, preko kultiviranog do izgrađenih urbanih područja. U rasponu između ovih osnovnih tipova moguće je prepoznati niz podtipova krajobraznih jedinica – tvoreći bogat mozaik krajobraza regije.

Raznolikost i slojevitost obilježja krajobraza zahtijevaju posebno istančan odnos u definiranju vrsta i intenziteta intervencija i kontroli procesa u svim oblicima krajobraznih jedinica.

Pritisci koji dominantno utječu na krajobrazne cjeline su neobazrivo (oblikovno, sadržajno, prostorno) urbano širenje na neizgrađene prostore strukturiranih krajobraznih obilježja prirodnih i doprirodnih staništa, ali i izgrađenih gradskih prostora.

Dodatne negativne promjene odnose se na neodržavanje povijesnih prostora grada, gubitak lokalnih obilježja u ruralnim naseljima, razvitak neobazriv prema izvornim uzorcima naselja, nepovezanost s krajolikom te na osiromašeni odnos vizura, znakova i ostalih krajobraznih obilježja.

2.3.1.12.

Prirodni rizici i klimatske promjene

Nagnuti tereni na području UAZ-a izloženi su eroziji tla vodom različitog intenziteta ovisno o količini i intenzitetu oborina i svojstvima tla. Radi zaštite naselja od bujičnih potoka na području samoborskoga i žumberačkoga gorja, potrebno je izgraditi desetak retencija. Jedan od oblika incidenata je i pojava klizišta, posebno u podsljemenskoj zoni, području Vukomeričkih gorica, Žumberačke gore, Samoborskog gorja i pobrđa Hrvatskoga zagorja.

Seizmičnost na području aglomeracije Zagreb posljedica je intenzivnih tektonskih pokreta (sjecišta različitih smjerova reljefnih cjelina) i iznosi VII. – IX. stupnjeva Mercalli-Cancani-Siebergove (MCS) ljestvice.

Procjenjuje se da je područje Urbane aglomeracije Zagreb ugroženo poplavama koje bi imale teške posljedice za stanovništvo, materijalna dobra i okoliš. Od velikih voda Save primjereno je zaštićen samo Grad Zagreb, a ostala područja uz Savu uglavnom su nedovoljno zaštićena. Razlog tome je nedovršen zaštitni sustav Srednjeg Posavlja.

Klimatske promjene, iskazane kroz pojavu sve većih vremenskih i klimatskih ekstrema, kompleksan su globalni problem koji zahtijeva i lokalna rješenja. Stoga su i lokalne vlasti te koje trebaju provoditi konkretne mjere prilagodbe jer su one najbolje upoznate sa specifičnim lokalnim potrebama. Kako klimatske promjene utječu na prirodu, društvo, uključujući zdravlje ljudi i gospodarstvo potrebno je na odgovarajući način o njima voditi računa kod budućih projekata i investicija te provoditi druge mjere kako bi se smanjenjem emisija stakleničkih plinova smanjio utjecaj na klimatske promjene i kako bi se mjerama prilagodbe ukupni rizici sveli na najmanju moguću mjeru te smanjili i gubici izazvani klimatskim promjenama u okviru javnih, privatnih i javno-privatnih ulaganja te tako povećala otpornost investicijskih projekata, ali i gospodarstava.

2.3.1.13. Okoliš i zdravlje

Onečišćenje okoliša može biti uzrok čitavog niza zdravstvenih problema, a mnogi od njih postaju vidljivi tek nakon duljeg vremena ili se javljaju kao posljedica kronične izloženosti. Ostvarivanje pozitivnih ekoloških učinaka, djelovanje na svijest ljudi, održivo gospodarenje energijom i poticanje energetske učinkovitosti, racionalno korištenje prirodnih dobara i energije na najpovoljniji način za okoliš te smanjenje troškova energije i emisije stakleničkih plinova su bitni faktori koji predstavljaju uvjete zdravog života i temelj su održivom razvitku.

Na području Urbane aglomeracije Zagreb, na temelju donesenih programa zaštite zraka i drugih dokumenata, provode se raznolike mjere i aktivnosti u svrhu zaštite i poboljšanja kakvoće zraka. Mjere su usmjerene na smanjenje troškova energije i emisije stakleničkih plinova, zatim na održivo gospodarenje energijom u svrhu zaštite okoliša i poticanja energetske učinkovitosti. Treba istaknuti i mjere zaštite voda, mjere za smanjivanje emisija onečišćujućih tvari iz prometa, nadzorne, organizacijske i administrativne mjere te još niz mjera koje kao cilj imaju zaštitu zdravlja ljudi i unaprjeđivanje kvalitete življenja.

2.3.1.14. Brownfield područja

Brownfield lokacije, s obzirom na njihovu raniju funkciju obuhvaćaju industrijske građevine i zemljišta, vojne građevine i zemljišta, prometne građevine i infrastrukturu, stambene građevine i zemljišta i građevine i zemljišta društvene i javne namjene, zemljišta i građevine poljoprivrednih i rudarskih kompleksa. U kontekstu promicanja zaštite i prenamjene industrijskog naslijeđa, ujedno i brownfield lokacija, Grad Zagreb je provodio i provodi niz programa. Uz aktivnosti na razini planiranja započeto je preliminarno prikupljanje i analiza podataka o brownfield lokacijama kao vrijednom razvojnom resursu, utvrđivanje kriterija odabira u cilju izrade registra brownfield lokacija. U Zagrebačkoj i Krapinsko-zagorskoj županiji također postoji niz područja s obilježjima brownfield lokacija na području UAZ-a i njihove odgovarajuće regeneracije. Za prostore koji se više ne koriste i ne mogu se koristiti na dosadašnji način potrebno je, uvažavajući prostorne značajke i realne potrebe, spriječiti njihovu daljnju devastaciju, provesti preobrazbu i privesti ih novoj namjeni.

2.3.1.15. Identitetski potencijali

Povezivanje većih gradova sa manjim jedinicama lokalne samouprave u mrežu kulturnih i urbanih vrijednosti može predstavljati snagu cjeline koja postaje veća od zbora svojih dijelova. Za čitavo područje Urbane aglomeracije Zagreb značajne karakteristike daju balans dobro očuvanih prirodnih bogatstava, urbaniziranih cjelina i punktova od kulturnog značaja, te tradicijskih običaja i obrta.

Na području aglomeracije, ne računajući Grad Zagreb, nije dovoljno prepoznat pojam i važnost kulturnih i kreativnih industrija kao pokretača gospodarstva, kao ni potreba za institucionalnom podrškom njihovom razvoju.

2.3.2. Primarna infrastruktura

2.3.2.1. Opskrba pitkom vodom

Jedan od glavnih razvojnih problema u opskrbi vodom namijenjen za ljudsku potrošnju u UAZ-u je nepostojanje cjelovitog sustava javne vodoopskrbe. Pojedina područja opskrbljuju se lokalnim vodovodima čija su izvorišta neistražena i nezaštićena, a vodotehnički objekti nisu u potpunosti sagrađeni u skladu s normativima i standardima za tu vrstu objekata. Potrebno je uspostaviti sustav javne vodoopskrbe na cijelom području UAZ-a.

Postojeći sustav vodoopskrbe djelomično je dotrajaao (u središnjem dijelu UAZ-a prosječna starost cjevovoda veća je od 30 godina) te postoje veliki gubici vode (u središnjem dijelu UAZ-a gubici su oko 40 posto zahvata, a u samom Gradu Zagrebu još i veći) i problemi s osiguranjem potrebnih količina i kakvoće vode. Sigurnosni vodospremnici u središnjem dijelu UAZ-a imaju ukupni volumen oko 39 posto dnevne potrošnje, čime nisu zadovoljeni sigurnosni standardi (50 posto dnevnih potreba).

Sektorski su ciljevi razvoja popravak postojećeg i gradnja novih distribucijskih sustava kojima bi se povećala pokrivenost područja i cjelovitost sustava, što je važno za podizanje razine sigurnosti opskrbe vodom.

Razina podzemne vode na prilivnim područjima javnih izvorišta ovisi o vodostaju rijeka. Područje zapadnog i jugoistočnog dijela UAZ-a bogato je podzemnim vodama, koje su izrazito osjetljive na onečišćenja s površine zbog relativno polupropusnog ili mjestimice nepostojećeg pokrova, a potencirano time što je Savska nizina jedno od urbanistički, gospodarski i poljoprivredno najatraktivnijih područja. U zadnjih dvadesetak godina razina podzemne vode pala je u prosjeku za 1-1,5 metar, a na području središnjeg dijela UAZ-a za više od 3 metra. Taj pad malo je usporen izgradnjom i rekonstrukcijom vodnih stepenica toplane-termoelektrane (TE-TO) devedesetih godina. Antropogeni pritisci na okoliš doveli su do toga da se veći broj postojećih izvorišta vode za piće ne može koristiti za vodoopskrbu zbog utvrđenog onečišćenja podzemnih voda.

2.3.2.2. Odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda

Trenutačno stanje sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda prema podacima županijskih strategija ne omogućuje zadovoljavajući standard življenja stanovništva i ne osigurava odgovarajuću zaštitu okoliša (ponajprije voda, tla i bioraznolikosti).

Iako je povećan broj korisnika priključenih na kanalizacijski sustav i realizirana su znatna ulaganja, stanje nije zadovoljavajuće jer gradnja kanalizacijskih sustava ne prati gradnju vodoopskrbe.

Odvodnja otpadnih voda na području UAZ-a dijelom teče kanalizacijskim sustavom, a dijelom preko septičkih i sabirnih jama. Sabirne jame često nisu odgovarajuće vodonepropusnosti i kapaciteta pa se prazne u podzemlje ili prelijevaju u otvorene jarke

i vodotoke. Potrebno je izgraditi sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda na cijelom području UAZ-a.

Kanalizacijska mreža središnjeg dijela UAZ-a djelomično je oštećena, uništena, a neki su hidraulički kanalizacijski kolektori preopterećeni. Klimatske promjene izazivaju preopterećenje sustava. U kratkom razdoblju padne i prosječna mjesečna količina oborina za Zagreb, što izaziva plavljenja. U slučaju elementarnih nepogoda nije omogućena sigurnost sigurnosnih ispusta, rastećenja i odušnih kanala u središnjem dijelu UAZ-a.

Centralni uređaj za pročišćavanje otpadnih voda (CUPOVGZ) u središnjem dijelu UAZ-a izgrađen je 2007. godine, a dovršeni su i glavni odvodni kanal i glavni dovodni cjevovod kojima se otpadne vode dovode do Centralnog uređaja za pročišćavanja otpadnih voda. Otpadne vode s područja aglomeracije Zagreb moraju se pročišćavati III. stupnjem pročišćavanja s rokom ispunjenja do 31. prosinca 2018., što znači da je potrebno nadograditi CUPOVGZ s II. na III. stupanj pročišćavanja. Otpadni mulj s CUPOVGZ-a koji nastaje pročišćavanjem otpadnih voda skladištio se unutar CUPOVGZ-a do popunjenja kapaciteta, a trenutno se izvozi te brigu o tome vodi koncesionar. Otpadne vode s područja aglomeracije Glavnica moraju se pročišćavati III. stupnjem pročišćavanja s rokom ispunjenja 2020. godine, što znači da je potrebno izgraditi UPOV s III. stupnjem pročišćavanja. Otpadne vode s područja aglomeracije Gudci moraju se pročišćavati II. stupnjem pročišćavanja s rokom ispunjenja 2023. godine, što znači da je potrebno izgraditi UPOV s II. stupnjem pročišćavanja.

Završena je gradnja uređaja za pročišćavanje otpadnih voda u Zaprešiću koji je u funkciji. Uređaj za pročišćavanje otpadnih voda Dugo Selo – Rugvica je izgrađen, ali još nije u potpunoj funkciji. Projekt rekonstrukcije postojećeg uređaja za pročišćavanje otpadnih voda u Velikoj Gorici prihvaćen je za financiranje iz fondova EU-a. Ivanić-Grad ima mehanički uređaj za pročišćavanje otpadnih voda na kojem treba obaviti rekonstrukciju. Uređaji za pročišćavanje otpadnih voda u ostalim gradovima Zagrebačke županije: Vrbovec, Jastrebarsko, Sveti Ivan Zelina, Samobor ušli su na indikativnu listu za sufinanciranje iz fondova EU-a i Hrvatskih voda. Za područje grada Samobora predviđa se opcija pročišćavanja otpadnih voda na pročištaču Zaprešić. Kod preostalih naselja odvodnja otpadnih voda obavlja se mješovitim kanalizacijskim sustavom kojim se oborine i otpadne vode ispuštaju bez obrade neposredno u recipijent (rijeku ili kanal).

2.3.2.3. Drugi oblici korištenja voda

U kolovozu 2013. Vlada RH donijela je Zaključak kojim je utvrđen način pripreme Programa zaštite, uređenja i korištenja rijeke Save i zaobalja od granice s Republikom Slovenijom do Siska.

Koncepcija uređenja rijeke Save razvijana nakon velike poplave 1964. te unesena u dokumente prostornog uređenja predviđala je, uz gradnju nasipa za zaštitu od poplava te 50 km dugačkoga odteretnog kanala Sava – Sava, s početkom kod Lučkog i ušćem u Savu kod Strelečkog, i velike hidroelektrane Zaprešić, Prečko, Drenje i Strelečko s pripadajućim akumulacijskim jezerima.

Nedovršenost sustava u kombinaciji s klimatskim promjenama nametnula je potrebu za izradu nove koncepcije s naglaskom na zaštiti okoliša i održivom razvoju. Izrađena je nova tehnička kon-

cepcija prijašnjeg Programa Zagreb na Savi, te sukladno tomu, i promijenjeno ime u *Program Sava – projekt zaštite, uređenja i korištenja rijeke Save od slovenske granice do Siska* koja uzima u obzir interese različitih dionika te spoznaje i informacije prikupljene tijekom dosadašnjih faza razvoja.

Osnovne značajke koncepcije Programa Sava su stabilizacija razina podzemnih voda, zaštita od poplava, korištenje energetskeg potencijala, razvoj plovnosti te evakuacija velikih voda mimo grada Zagreba rekonstruiranim odteretnim kanalom Sava–Sava. Time se dugoročno osigurava kapacitet za vodoopskrbu širega zagrebačkog područja, dodatno podiže razina zaštite od poplava grada Zagreba te ostvaruju preduvjeti za održivi razvoj savskog zaobalja. Predlaže se gradnja hidroelektrana unutar korita rijeke Save koje omogućavaju i izvedbu ekonomičnih mostovnih prijelaza preko Save, razvoj održive energetike i plovnosti kroz Zagreb. Planirano je korištenje najnovije tehnologije kojom je umanjen utjecaj na okoliš te su znatno poboljšani financijski parametri energetskeg dijela Programa.

Za prijedlog Programa Sava očekivalo se tijekom 2017. provođenje postupka strateške procjene utjecaja na okoliš i u konačnici usvajanje Programa, nakon čega slijedi utvrđivanje navedenog kroz izmjene i dopune prostornih planova svih razina.

2.3.2.4. Zaštita od štetnoga djelovanja voda

Južni dio prostora UAZ-a obuhvaćen je projektom zaštite od poplave „Sustav Srednje Posavljje“ Projekt se izvodi u etapama, a prioritetno se štite veća i manja naselja i poljoprivredne površine. Prema planu, naselja uz Savu i Kupu štite se od 100-godišnjih voda, a poljoprivredna područja od 25-godišnjih voda. Prioritet u dovršenju sustava je kompletiranje retencije Lonjsko polje i Odransko polje, rekonstrukcija savskih nasipa te realizacija HE Zaprešić.

Od velikih voda Save primjereno je zaštićen samo Grad Zagreb – od Podsusedskog mosta do Mičevskog mosta – u duljini 20 kilometara. Grad Zagreb ima stupanj osiguranja od poplava 99,9 posto, tj. branjen je od 1000-godišnjih velikih voda. Ostala područja uz Savu također su zaštićena. Uzvodno od Zagreba prema slovenskoj granici obrambeni nasipi su izgrađeni na samoborskom području, no niski dijelovi širega zaprešićkog područja ugroženi su od poplava. Nizvodno od Zagreba na cjelokupnom području Zagrebačke županije, veći dio područja uz Savu ima razinu sigurnosti nižu nego što je potrebno jer je zaštitni sustav Srednjeg Posavlja nedovršen, a postojeći obrambeni nasipi na mnogim mjestima nisu dovoljno visoki za zaštitu od ekstremno velikih voda koje se javljaju u posljednje vrijeme.

2.3.2.5. Opskrba plinom

Na području Zagrebačke županije danas se uglavnom troši uvozni plin iz Rusije koji dolazi plinovodom preko Slovenije. Područje je opremljeno infrastrukturom za distribuciju i opskrbu prirodnim plinom, dio JLS-ova je većim dijelom (Dugo Selo, Sveti Ivan Zelina, Zaprešić, Bistra, Brckovljani, Brdovec, Dubravica, Jakovlje, Luka, Marija Gorica, Pušća, Rugvica) ili djelomično plinificiran (Jastrebarsko, Samobor, Velika Gorica, Pisarovina, Stupnik, Sveta Nedelja). Općine Kravarsko, Orle i Pokupsko nisu plinificirane. Glavni magistralni plinovod koji trenutačno služi distribuciji

plina prostorom Zagrebačke županije nedovoljnog je kapaciteta za transport plina koji se predviđa u budućnosti. Znatna financijska sredstva ulažu se/troše se za rekonstrukciju i održavanje sustava. Plinifikacija cijelog područja prepoznata je kao jedan od strateških infrastrukturnih projekata.

Na distribucijskom sustavu Gradske plinare Zagreb d.o.o., opskrba je sigurna i pouzdana, a postojeći kapacitet zadovoljavajući. Gradska plinara Zagreb, osim dosad uvedenih sustava kojima su pokrivene zakonom definirane kategorije krajnjih kupaca, intenzivno radi na analizi i implementaciji dostupnih tehnologija kojima bi se unaprijedilo navedeno područje. U ovom regulatornom okviru daljinsko očitavanje nije optimalna tehnologija za većinu krajnjih kupaca. (Izvor informacija: Gradska plinara Zagreb d.o.o.)

Na području Krapinsko-zagorske županije ukupna dužina mreža iznosi 1.981,74 kilometra. Distribuciju plina obavlja pet distributera. Plinom se opskrbljuje 30.377 potrošača. Prosječan broj priključaka na 100 stanovnika je 23. Postoje planovi za proširenje plinske mreže provedbom plinifikacije naselja i opskrbu gospodarstva kroz lokalne razvojne programe te izgradnju magistralnih sustava uz ujedinjenje distribucijske mreže.

2.3.2.6.

Javni sustav grijanja, pokrivenost i njegove karakteristike

Na području UAZ-a preko toplana isporučuje se toplinska energija u četiri grada: Zagreb, Veliku Goricu, Samobor i Zaprešić.

Od izgradnje i puštanja u pogon prvoga vrelovoda u Zagrebu, koji je spajao toplanu EL-TO i tvornicu „Rade Končar“ prošlo je više od 60 godina. Starost i dotrajalost vrelovodnog sustava i nedostatak sustavnih revitalizacija doveli su do visokih gubitaka u sustavu, što je rezultiralo smanjenjem efikasnosti samog sustava, a negativno se odražavalo i na okoliš. Visoki broj puknuća na mreži osim visokih troškova sanacije uzrokuje i prekid opskrbe dijela potrošača toplinskom energijom, a time i gubitke zbog neisporučene topline. Gubici u distribuciji ogrjevnice topline u centralnom toplinskom sustavu, u 2016. godini iznosili su oko 14 posto. Kako bi se povećala energetska učinkovitost sustava javnog grijanja, odnosno smanjili toplinski gubici, gubici vode u sustavu, troškovi održavanja mreže te povećala pouzdanost opskrbe toplinskom energijom, veća ulaganja u revitalizaciju vrelovodne mreže nameću se kao nužnost.

Glavni uzrok pokretanja projekta revitalizacije je smanjenje toplinskih gubitaka, gubitaka vode u sustavu, troškova održavanja mreže, povećanje raspoloživosti toplinske energije te povećanje pogonske sigurnosti cijelog sustava, od manjih ograna i priključaka pa do najvećih magistralnih cjevovoda.

Vrelovodna mreža Grada Zagreba podijeljena na dvije mreže, vrelovodnu mrežu Istok i vrelovodnu mrežu Zapad, koje se još dijele na Jug i Sjever. Mreža Istok opskrbljuje se iz toplinskog izvora TE-TO Zagreb, na lokaciji Kuševačka 10 a, a mreža Zapad opskrbljuje se iz EL-TO Zagreb, na lokaciji Zagorska 1. Te dvije mreže imaju spoju vezu preko vrelovoda dimenzije NO 600, no ona je zatvorena, a otvara se samo u slučaju remonta jednog od izvora. Prema podacima na dan 31. prosinca 2016. godine, u Zagrebu je na toplanu priključeno 2.791 toplinska stanica s 96.085 kućanstava i 4.604 poslovna prostora. U Velikoj Gorici priključeno je 5.658 kućanstava i 244 poslovna prostora, u Samoboru 1.354 kućanstava i 26 poslovnih prostora, a u Zaprešiću 2.281 kućanstvo i 91 poslovni prostor. Duljina vrelovodne mreže u Zagrebu 2016. iznosi 229,9 kilometara (maksimalnog promjera cjevovoda 850 mm) i 44,4 kilometra parovodne mreže. U Velikoj Gorici duljina vrelovodne mreže iznosi 9,84 kilometra, u Samoboru 3,1 km, a u Zaprešiću 2,4 kilometra (maksimalni promjer cjevovoda je 300 mm).

2.3.2.7.

Energetski sustavi, izvori, potrošnja i uštede električne energije

Područje Urbane aglomeracije Zagreb veliki je potrošač električne energije, a procjene predviđaju daljnje znatno povećanje potrošnje. Provođe se brojne mjere i aktivnosti radi zaštite okoliša i održivoga gospodarenja prirodnim resursima i energijom: povećanje energetske učinkovitosti u proizvodnji energije i neposrednoj potrošnji (sektori industrije, zgradarstva, prometa i javne rasvjete), sigurnost i diverzifikacija energetske opskrbe područja Urbane aglomeracije Zagreb, smanjenje svjetlosnog onečišćenja te ostale mjere kojima se pridonosi učinkovitijem upravljanju energijom, prirodnim resursima, ostvarenju pozitivnih ekoloških, energetskih i financijskih učinaka, povećavanju korištenja vlastitih prirodnih energetskih resursa, stvaranju preduvjeta za lokalnu proizvodnju energije, smanjenju gubitaka u prijenosu energije te smanjenju negativnog utjecaja i rizika od fluktuacije cijena nafte i plina na međunarodnom tržištu.

2.3.2.8.

Obnovljivi izvori energije, ekološki prihvatljiva goriva i učinkovito gospodarenje energijom

Obnovljivi izvori energije imaju važnu ulogu u smanjenju emisija ugljikova dioksida (CO₂), predstavljaju bitan aspekt klimatske i energetske politike te njihova upotreba uvelike pridonosi poboljšanju raznih socijalno-ekonomskih aspekata, društvenoj i gospodarskoj koheziji, ispunjavanju ciljeva klimatske politike ina državnj, i na lokalnoj razini. Pridruživanjem Europskoj uniji Republika Hrvatska preuzela je i obveze u energetskom sektoru.

2.3.2.9.

Tržnice

Gradske tržnice predstavljaju tradicionalno jedan od najvažnijih oblika izravne prodaje u Hrvatskoj, posebice za svježe voće i povrće. Prodaja na gradskim/mjesnim tržnicama pogodna je za seljačka gospodarstva koja su od tržnice udaljena do četrdesetak kilometara. Tržnice UAZ-a su disperzirane unutar pretežito stambenih zona užih područja gradova/naselja, i kao takve nisu dovoljno iskorištene te ih je potrebno dodatnim ulaganjima učiniti konkurentnijima.

Potrebno je osigurati program događaja na tržnicama izvan radnog vremena i redovito održavanje seljačkih tržnica i sajмова. Nužna je prilagodba (produljenje) radnog vremena načinu korištenja većine korisnika, prostorno preuređenje, sadržajno aktiviranje i regeneracija zapuštenih tržnica. Infrastruktura svih tržničkih objekata zahtijeva ulaganje velikih financijskih sredstava pa je potrebno osigurati dostatna financijska sredstva za izradu projektne dokumentacije i izvođenje potrebnih radova. Neprikladan (skup) režim naplate parkiranja na javnoprometnim površinama uz tržničke objekte zahtijeva pronalaženje prikladni-

jeg modela naplate parkiranja kojim će se na tržnice privući veći broj građana.

2.3.2.10. Groblja

Na gradskim grobljima uočljiv je nedostatak ukopnih mjesta te je potrebno dugoročno osiguravanje dovoljnog prostora za širenje groblja kroz etapnu realizaciju. Nužna je izrada programa ukopa s brojem i kapacitetom ukopnih mjesta.

Kod malih gradskih/mjesnih groblja u cjelini, uočava se potreba za proširenjem; većinom je potrebno urediti i rekonstruirati postojeću infrastrukturu, izgraditi mrtvačnice tamo gdje nedostaju te ih opremiti potrebnom opremom. Zbog nedostatka ukopnih mjesta, mnoga je groblja potrebno proširiti dodavanjem novih grobnih mjesta i grobnica i izgradnjom prostora za ukop urni.

2.3.2.11. Zaštita i zbrinjavanje životinja

Na temelju zakonskih propisa svaki grad i općina morao bi na svom području osigurati zbrinjavanje napuštenih i izgubljenih životinja. Na području UAZ-a djeluje sklonište za kućne ljubimce u Dumovcu, no s nedovoljnim kapacitetom. Stoga je njegovo proširenje i gradnja drugih skloništa prijeko potrebna. Isto tako, potreba osiguranja sustava zbrinjavanja uginulih kućnih ljubimaca na području UAZ-a zahtijeva gradnju groblja za kućne ljubimce u neposrednoj blizini skloništa u Dumovcu i/ili drugdje na području obuhvata UAZ-a.

2.3.3. Infrastruktura za mobilnost i internetsku povezanost

Promet

Na razini autocesta uspostavljena je planirana mreža, ukupne dužine 167,7 km, no zbog opterećenja postojeće zagrebačke autocestovne obilaznice u istraživanju je nova, druga obilaznica, na trasi Pojatno – Horvati – Ivanić-Grad – Sveti Ivan Zelina. Cestovni prsten oko Zagreba nije zatvoren, nedostaje brza cesta Popovec – Marija Bistrica – Zlatar Bistrica – Zabok. Nedostaju mostovi na rijeci Savi i drugim rijekama UAZ-a (npr. Bobovica – Brdovec i dr.) i cestovne obilaznice gradova i mjesta. Tehničke karakteristike dijela lokalnih i nerazvrstanih cesta su nezadovoljavajuće, posebno širina kolnika, nesanirana klizišta, makadamski kolnici, nedostatak pješačkih hodnika i javne rasvjete. U gospodarskim zonama nedostaju prometnice i komunalna infrastruktura.

Biciklistička infrastruktura na području aglomeracije neravnomjerno je razvijena, deficitarna i međusobno nepovezana. Sustav javnih bicikala postoji u gradovima Zagreb i Jastrebarsko. Od 30 JLS-ova uključenih u UAZ 20 gradskih, odnosno općinskih uprava ima jedan ili više osobnih automobila, pet JLS-ova ima samo radna ili teretna vozila, a pet JLS-ova nema nikakvih vozila u vlasništvu ni u najmu. Starost osobnih automobila je u rasponu od jedne do dvadeset godina, a teretnih i radnih vozila od jedne do dvadeset i šest godina. Struktura voznog parka općina i gradova s gledišta energetske učinkovitosti je nepovoljna. Nijedan od ukupno 175 osobnih automobila JLS-ova nije na plinski po-

gon ni na elektropogon, a samo jedno vozilo je na hibridni pogon. Od devet mopeda i motocikla sedam ih je na elektropogon.

Električne punionice vozila

Proteklih nekoliko godina Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitosti sufinancirao je javnim pozivom nabavu električnih i hibridnih vozila, čime se znatno pridonijelo povećanju broja električnih vozila. U Gradu Zagrebu je u 2016. bilo ukupno 228 električnih vozila, od čega 78 osobnih vozila i 149 mopeda/motocikala. Razvoj tržišta vozila na struju prati i postavljanje punionica, a u ovom trenutku u Hrvatskoj ih ima 129, ali u idućim godinama njihov broj trebao bi znatno porasti. U Gradu Zagrebu se prema podacima iz 2016. godine nalazi 31 punionica za električna vozila. Prema podacima Zagrebačkog holdinga u garaži Tuškanac jedna je od pet punionica koje je podružnica Zagrebparking postavila u zagrebačkim javnim garažama kojima upravlja, ostale punionice nalaze se na sljedećim lokacijama: Javna garaža Langov trg, Javna garaža Petrinjska, Javna garaža Tuškanac, Javna garaža Kvarternikov trg i Javna garaža Gorica.

Najveći ulagači u infrastrukturu za punjenje električnih vozila u Hrvatskoj su Hrvatski Telekom i HEP, a slijede ih gradovi i županije. Grad Zagreb je u sklopu EU projekta Srednjoeuropski zeleni koridori – prekogranična infrastruktura za brzo punjenje električnih vozila, za povezivanje Austrije, Slovačke, Slovenije, Njemačke i Hrvatske postavio tri brze punionice za punjenje električnih vozila na lokacijama: Trg Stjepana Radića 1, Park Stara Trešnjevka 2 i Avenija Dubrovnik 15.

Sigurnost u cestovnom prometu je nezadovoljavajuća zbog relativno velikog broja smrtno stradalih i ozlijeđenih osoba u prometnim nesrećama. U 2016. dogodilo se 8.690 prometnih nesreća u kojima su ozlijeđene 3.533 osobe, a poginule su 64 osobe, odnosno 5,2 smrtno stradala na 100.000 stanovnika. Razina sigurnosti u središtu aglomeracije znatno je viša (2,5 smrtno stradala na 100.000 stanovnika) od razine sigurnosti na obodnom području aglomeracije (9,8 smrtno stradalih na 100.000 stanovnika). Dugoročna strategija će biti usmjerena na prevenciju prometnih nesreća s ciljem svođenja broja smrtno stradalih i ozlijeđenih osoba na nulu ili vrlo blizu nule.

Željeznička infrastruktura ima razgranatu mrežu pruga koje pokrivaju glavne prometne pravce aglomeracije i radijalno ulaze u zagrebački željeznički čvor. Ukupna dužina pruga, bez industrijskih kolosijeka, iznosi 220,18 km. To je samo djelomično iskorišteno za gradski i prigradski putnički promet zbog pretežito jednokolosiječnih pruga na kojima se ujedno odvija i međugradski putnički i teretni promet, neadekvatne opremljenosti i nedovoljnog broja stajališta i kolodvora kao i djelomično zastarjeloga voznog parka.

Prostornim planovima predviđena je gradnja pruge Podsused – Samobor – Bregana, izrađen je idejni i glavni projekt pruge, no isplativost te investicije tek treba dokazati (pogotovo u svjetlu korištenja pruge i za teretni promet). U tijeku su radovi na izgradnji žičare na Medvednici, na potezu Dolje – Sljeme, a ispituje se mogućnost gradnja na potezu od Sljemena prema zagorskoj strani, koje bi zamijenile autobusni a dijelom i automobilski promet.

Nakon puštanja u promet novog putničkog terminala MZLZ-a u ožujku 2017. godine potrebno je poboljšati povezanost terminala javnim putničkim prijevozom s gradom Zagrebom i pripremati dokumentaciju za izgradnju druge uzletno-sletne staze. Na

aerodromima Lučko i Zabok potrebna je gradnja konstruktivnog kolnika na uzletno-sletnim stazama i manevarskim površinama te pratećih objekata.

Radi unaprjeđenja javnog putničkog prometa potrebna je gradnja tračničke veze Zagreb – MZL – Velika Gorica, Podsused – Sveta Nedelja – Samobor – Bregana, rekonstrukcija željezničke pruge Savski Marof – Kumrovec, te dvokolosiječne pruge za gradski i prigradski promet Savski Marof – Zagreb Glavni kolodvor – Dugo Selo.

Prometna infrastruktura i sve sastavnice javnog putničkog prometa prilagođuju se osobama s invaliditetom no bez obzira na učinjeno, zbog neprilagođenih stajališta i neriješenog sučelja peron – vozilo, još uvijek na ni jednom stajalištu osoba u invalidskim kolicima ne može samostalno ući u vozilo javnog prijevoza.

Elektronička komunikacijska infrastruktura

Na pretežitom dijelu UAZ-a operateri imaju mogućnost pružanja širokopojasnog pristupa brzinama većim od 30 do 100 Mbit/s, a na preostalom dijelu brzinom većom od 2 do 30 Mbit/s. Pristup se omogućuje putem vlastite infrastrukture koja obuhvaća sve tehnologije i područja na kojima pojedini operateri mogu u kratkom roku i bez značajnih ulaganja spojiti korisnike na vlastitu pristupnu širokopojasnu infrastrukturu.

Početkom 2016. godine usvojen je Okvirni nacionalni program Republike Hrvatske za razvoj pristupne širokopojasne infrastrukture na područjima gdje ne postoji komercijalni interes operatora – ONP te se očekuje skorašnje raspisivanje natječaja za prijavu projekata. Koristeći fondove EU u razdoblju do 2020. g. omogućen je daljnji razvoj širokopojasnog pristupa i iskorak prema mrežama velikih brzina i podrška prihvaćanju novih tehnologija i mreža za digitalno gospodarstvo.

2.3.4. Urbani prijevoz

Javni putnički promet na području UAZ-a ne funkcionira kao jedinstvena i integrirana cjelina, željeznički, tramvajski i autobusni podsustavi samo su djelomično usklađeni a jedinstveni informacijski i tarifni sustav ne postoji. Nedostaje suvremenih intermodalnih terminala opremljenih P+R i B+R infrastrukturom. Grad Zagreb, Krapinsko-zagorska i Zagrebačka županija potpisali su 2012. sporazum o integriranom prijevozu putnika i tarifno-prijevozničkoj uniji. Trgovačko društvo Integrirani promet zagrebačkog područja d.o.o., sa zadatkom provedbe Sporazuma, osnovano je 2014. U tijeku je izrada potrebnih potprojekata, a implementacija se očekuje u razdoblju do 2020.

U Gradu Zagrebu su u veljači 2017. potpisani ugovori između ZET-a i gradonačelnika i načelnika, odnosno, predstavnika gradova i općina: Velike Gorice, Zaprešića, Bistre, Klinča Sela, Luke i Stupnika o uvođenju 2. tarifne zone, čime se ukidaju 3. i 4. zona te o uvođenju, od 1. ožujka 2017. vozne karte od četiri kune za polusatnu vožnju na linijama na kojima ZET obavlja javni gradski prijevoz. Prometna infrastruktura i sve sastavnice javnog putničkog prometa prilagođuju se osobama s invaliditetom no bez obzira na

učinjeno, zbog neprilagođenih stajališta i neriješenog sučelja peron – vozilo, još uvijek niti na jednom stajalištu osoba u invalidskim kolicima ne može samostalno ući u vozilo javnog prijevoza.

2.3.5. Prostor

Prostor aglomeracije je prostorno i funkcionalno povezan s Gradom Zagrebom. Iz toga prostora Zagreb dobiva dio potrebnih prirodnih resursa (crpilišta, mineralne sirovine i dr.). U tom prostoru Zagreb ostvaruje potrebe za boravkom u prirodi, rekreacijom, sekundarnim stanovanjem, u njemu su i važni infrastrukturni objekti, npr. Zračna luka. Funkcionalnu povezanost pokazuje i intenzitet dnevnih migracija, proces suburbanizacije i satelizacije određenoga manjeg broja naselja u zagrebačkoj okolici. Dio prostorno razvojnih potencijala i potreba Zagreb će i dalje nužno ostvarivati izvan svoga administrativnog teritorija, što nameće koordinirano planiranje temeljnih razvojnih usmjerenja. Prostorni razvoj UAZ-a reguliran je prostornim planovima državne, područne i lokalne razine. Blizina Zagreba i posljedična intenzivna imigracija uzrok su povećanom intenzitetu urbanizacijskih procesa na području UAZ-a. U postojećim uvjetima nedovoljno učinkovitog sustava upravljanja prostorom intenzivnija urbanizacija znači i naglašeniji problem nelegalne i/ili nekvalitetno planirane legalne izgradnje. U prostorima aglomeracije udaljenijim od Zagreba dogodio se obratan proces koji je donio depopulaciju i zamiranje aktivnosti.

Većina stanovništva živi u urbaniziranim naseljima u kojima su locirane neke od središnjih uslužnih funkcija, te je stanovništvo raspoređeno prostorno nehomogeno. Broj stanovnika i gustoća naseljenosti smanjuju se s udaljenosti od Zagreba. Prostorno gledano naseljenost raste u „prvom prstenu“, a periferni, najrjeđe naseljeni prostori i dalje depopuliraju.

Zagrebačka makroregija najveća je u Republici Hrvatskoj. Široka ekonomska baza potaknula je iseljavanje iz ruralnih područja i socijalno prestrukturiranje poljoprivrednog stanovništva, što je pospješilo razvoj Zagreba.

Ruralni prostor karakteriziraju negativni demografski, gospodarski i opći razvojni trendovi. Jedan od najvažnijih zajedničkih izazova ruralnih područja jest njihov nedovoljni kapacitet za stvaranje visokokvalitetnih i dugoročno održivih radnih mjesta, u čemu zaostaju za urbanim područjima. Gradska naselja su plan- ski izgrađivana i uređivana na temelju generalnih urbanističkih planova i mnogobrojnih provedbenih urbanističkih planova.

Znatno je povećan opseg tzv. bespravne gradnje, posebno u zonama koje nisu planirane za gradnju, na poljoprivrednom zemljištu, na prostorima bez komunalne infrastrukture.

S velikim brojem malih naselja raspršenih u razgranatoj, ali ne dovoljno ustrojenoj i povezanoj mreži, uzročno-posljedično je povezana slabija prometna dostupnost i nedostatna infrastrukturna opremljenost. Otežavajuća je okolnost u planiranju buduće mreže središnjih naselja već prisutan trend smanjenja (broja) javnih sadržaja kao i reorganizacija sustava sudstva i državne uprave.

2.4.

Okvir upravljanja razvojem

Gradovi i pripadajuće urbane aglomeracije oblikuju svoje urbane politike u vrlo kompleksnoj i turbulentnoj okolini pri čemu se suočavaju s brojnim i kontinuirano nadolazećim pritiscima i problemima koji često stvaraju međusobno kontradiktorne uvjete za daljnje planiranje i upravljanje razvojem. Važnost gradova u promicanju progresivnog, uključivog i održivog razvoja prepoznata je na razini EU koja potiče integrirani urbani razvoj kroz sve aktivnosti kojima se gradovi pretvaraju u mjesta privlačna za život, rad i ulaganja. Uza same gradove prepoznata je i važnost s njima intenzivno povezanih područja, odnosno njihovih funkcionalnih regija i periurbanih područja, pri čemu je naglašeno povezivanje između gradova središta i ostalih dijelova njihova funkcionalnog područja koja najčešće obuhvaćaju kompleksan prostorni sustav koji se sastoji od ostalih gradova, jače i slabije urbaniziranih te ruralnih područja. Upravljanje takvim kompleksnim prostorom poseban je izazov.

Priprema, donošenje, provedba i praćenje provedbe Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb, slijedeći načela partnerstva i suradnje, podrazumijevaju uključenost brojnih dionika čije je sudioništvo važno u aktivnostima što ih se provodi. Grad Zagreb, kao nositelj izrade strategije, koordinira aktivnosti i dionike, osigurava uključivanje i suradnju svih relevantnih dionika razvoja s područja aglomeracije, učinkovitu komunikaciju te efikasnu i pravodobnu razmjenu informacija među tijelima i uključenim dionicima. Jedinice lokalne samouprave u obuhvatu odgovorne su za dostavu po-

dataka i informacija putem imenovanih predstavnika te općenito aktivno sudjelovanje u cjelokupnom procesu izrade strategije, ali jednako tako i za savjetodavne aktivnosti povezane s djelovanjem Partnerskog vijeća. Predstavници županija i regionalnih koordinatora također imaju iznimno važan doprinos u izradi strategije s obzirom na to da raspolažu znatnom količinom podataka i informacija. Važna je i uloga brojnih partnera s kojima postoji veza i suradnja glede provedbe pojedinih aktivnosti, programa, odnosno projekta. Radna skupina i tematske skupine osiguravaju stručnu analizu i donošenje odluka o svim važnim temama. Partnersko vijeće, koje kao savjetodavno tijelo sudjeluje u svim fazama izrade i provedbe, osobitu važnostima u utvrđivanju zajedničkih prioriteta i predlaganja strateških projekata bitnih za razvoj Urbane aglomeracije. Provedbu mehanizma integriranih teritorijalnih ulaganja i ostalih zadaća posredničkog tijela osigurava posebna ustrojstvena jedinica upravnog tijela u Gradu Zagrebu. Kvalitetu izrade, relevantnost i djelotvornost dokumenta dodatno osigurava Upravljačka skupina za vrednovanje koja će provesti vrednovanje tijekom izrade, tijekom provedbe i nakon nje. Predstavnička tijela uključenih jedinica lokalne samouprave, sukladno zakonskoj obvezi, sudjeluju u postupku donošenja putem davanja mišljenja, nakon čega Gradska skupština Grada Zagreba donosi Strategiju razvoja Urbane aglomeracije Zagreb. Svi uključeni dionici, u skladu s dodijeljenim zadaćama, odgovorni su za provedbu strategije, bilo za koordinaciju i praćenje provedbe ili izravno za provedbu pojedinih mjera.

3.

PREPOZNAVANJE RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA

3.1.

Analiza prednosti, slabosti, prilika i prijetnji za društvo

Makro sektor: Društvo	
Razvojni potencijali	Razvojne potrebe
Snage	Slabosti
Demografija - najveća koncentracija stanovništva u Hrvatskoj - veliki kontingent radne snage - dnevni migranti koji cirkuliraju u aglomeraciji predstavljaju pozitivnu funkcionalnu vezu grada i njegove okolice Socijalno uključivanje i usluge socijalne skrbi - iznadprosječan broj ljudi živi od prihoda od vlastita rada u odnosu na prosjek Hrvatske - niža stopa rizika od siromaštva u odnosu na prosjek Hrvatske - razvijena mreža institucija socijalne skrbi - velik broj udruga koje promiču socijalno uključivanje - razvoj usluga u zajednici - izrađen i usvojen strateški okvir u području razvoja socijalnih usluga do 2020. godine - uspostavljen institucionalni okvir i razvijena suradnička mreža u pružanju socijalnih usluga u zajednici za različite korisničke skupine - postojanje određenog broja stambenih/ poslovnih prostora koji se mogu dati na korištenje ustanovama/ organizacijama radi pružanja socijalnih usluga - iskustvo u provedbi velikog broja projekata kao primjera dobre prakse u području socijalne uključenosti, osobito onih skupina koje su u većem riziku od socijalne isključenosti - povezanost s akademskom zajednicom i širokim spektrom stručnog kadra za razvoj inovativnih usluga u skladu sa specifičnim potrebama pojedinih korisničkih skupina - niz pozitivnih iskustava u provedbi projekata aktivacije na tržište rada različitih korisničkih skupina, društveno marginaliziranih skupina, na temelju suradnje lokalnih dionika iz javnog, civilnog i privatnog sektora - široka mreža suradničkih organizacija s iskustvom u području inkluzije na tržište rada i promocije socijalnog uključivanja različitih korisničkih skupina kao i iskustva u provedbi specijaliziranih usluga na temelju najboljih praksi, visokostručni kadrovi - razvijeno gospodarstvo s potencijalom zapošljavanja različitih korisničkih skupina	Demografija - trend napuštanja naselja i odlazak u veće gradove - nedostatak primjerenoga stambenog prostora u većim gradovima Socijalno uključivanje i usluge socijalne skrbi - relativno nizak životni standard - nedostatak smještajnih kapaciteta u ustanovama socijalne skrbi u odnosu na stvarne potrebe - neprimjereni postojeći prostori za pružanje usluga socijalne skrbi - nedostatak stručnog kadra za rad u socijalnim ustanovama - nedovoljna uključenost stanovnika u rizičnoj grupi od siromaštva u sustav socijalne skrbi - nedovoljan broj alternativnih usluga u zajednici (usluga rane intervencije, specijaliziranih udomiteljskih obitelji...) - nedostatak ustanova za smještaj starijih i nemoćnih osoba te manjak programa i sadržaja za starije i nemoćne osobe - nedovoljan broj smještajnih kapaciteta za osobe s teškim tjelesnim invaliditetom, ovisne o pomoći drugih osoba - nedovoljna zaposlenost osoba s invaliditetom - slaba dostupnost specijaliziranih usluga (pomoćnici u nastavi, radni asistenti, osobni asistenti, dostupnost javnog i specijaliziranog prijevoza, specijalizirane zdravstvene usluge) - nedovoljna znanja i osviještenost o svim oblicima diskriminacije - nedostatak mikroregionalnih centara za mlade/klubova mladih (primjerenih prostora koji bi obuhvatili sve usluge potrebne mladima te omogućili sudjelovanje i obrazovanje svih, neovisno o financijskim mogućnostima) - znatno zastupljena braniteljska populacija, ali nedostatak usluga i institucionalne potpore za potrebe braniteljske populacije - nedostatak mobilnih timova za pomoć obiteljima koje skrbe za starije i nemoćne i OSI, tj. tzv. neformalne njegovatelje - neravnomjerna pokrivenost cijelog područja Urbane aglomeracije dostupnim kvalitetnim socijalnim uslugama namijenjenima različitim korisničkim skupinama posebice na rubnim područjima Grada Zagreba i ruralnim područjima Zagrebačke županije - nedovoljna koordinacija različitih nositelja sustava socijalne skrbi na državnoj, regionalnoj i lokalnoj razini

Makro sektor: Društvo	
Razvojni potencijali	Razvojne potrebe
Snage	Slabosti
	- niska razina informiranosti ugroženih skupina o dostupnim uslugama te niska razina istraživanja specifičnih potreba korisničkih skupina za ciljanim socijalnim uslugama u zajednici - niska informatiziranost i umreženost pružatelja socijalnih usluga kao podloge za kvalitetno analiziranje potreba i budućeg planiranja razvoja usluga - velik udio nezaposlenih osoba s invaliditetom u ukupnom broju nezaposlenih osoba - niža službena razina obrazovanja osoba s invaliditetom, ali i drugih korisničkih skupina, pogotovo onih slabijega imovinskog statusa - nedostatak ponude i pokrivenosti usluga podrške za zapošljavanje koje omogućuju individualizirani pristup - nedostatni resursi za prilagođenu podršku u prevenciji gubitka posla i profesionalnu rehabilitaciju - nedovoljno korištenje kapaciteta lokalnih dionika za potrebe osiguranja podrške u zapošljavanju i aktiviranja korisnika usluga socijalne skrbi na tržištu rada - nedostatak lokalnih i prilagođenih mjera za poticanje zapošljavanja različitih društveno marginaliziranih skupina - nedostatna komunikacija i podrška prema poslodavcima u povećanju njihova aktivnog angažmana za podizanje zapošljivosti i konačnog zapošljavanja za društveno marginalizirane skupine
Društvena i zdravstvena infrastruktura - razvijena mreža zdravstvenih ustanova u gradskim naseljima - razvijen privatni sektor u zdravstvu - sportska infrastruktura postoji (ali nije primjerena) - velik broj ustanova u kulturi	Društvena i zdravstvena infrastruktura - nedovoljno razvijeni preventivni programi u zdravstvu - manjak usluga hitne medicinske pomoći (manjak timova) - neujednačena dostupnost zdravstvene zaštite - manjak zdravstvenih djelatnika i određenih specijalizacija - manjak i dotrajalost zdravstvenih objekata i opreme - nedovoljni kapaciteti predškolskih ustanova te dotrajalost zgrada i opreme - radno vrijeme predškolskih institucija nije prilagođeno potrebama obitelji (manjak poludnevničkih i drugih programa) - nedostatak programa za djecu u dobi od 6 do 12 mjeseci, za djecu s posebnim potrebama i darovitu djecu - neujednačenost i nejednaka ulaganja osnivača u temeljne institucije za kulturu - nedovoljan broj i nezadovoljavajuća teritorijalna raspodjela kulturnih događaja namijenjenih obiteljima, djeci i mladima - neadekvatno upravljanje kulturnom infrastrukturuom zbog manjka upravljačkih kapaciteta - neusklađenost broja i kapaciteta sportskih objekata s potrebama stanovništva, sportaša i rekreativaca, neravnomjeran raspored sportskih i rekreativnih građevina
Obrazovanje - obrazovna struktura stanovništva kao razvojni resurs - povoljni trend obrazovne strukture stanovništva, posebice uvođenjem bolognskog procesa - velik broj obrazovnih i visokoškolskih institucija, velik obrazovni potencijal za mlade - uključenost djece u predškolske, osnovnoškolske i srednjoškolske programe - postoji velik interes za visokim obrazovanjem (s obzirom na dostupnost Sveučilišta u Zagrebu) - zainteresiranost za uključivanje u kulturne i sportske programe te programe tehničke kulture	Obrazovanje - neadekvatna mreža škola - dvosmjenska nastava - nedovoljna informatizacija obrazovnih institucija - nedostatak sportskih dvorana i igrališta u osnovnim i srednjim školama - dotrajalost dijela postojećih školskih objekata i školske opreme u osnovnim i srednjim školama - manjak ili nedovoljni kapaciteti sportskih dvorana i sportskih terena u osnovnim i srednjim školama - manjak učitelja za program produženog boravka u osnovnim školama

Makro sektor: Društvo	
Razvojni potencijali	Razvojne potrebe
Snage	Slabosti
- prisutnost velikog broja ustanova za srednjoškolsko i cjeloživotno obrazovanje - prisutnost programa stipendiranja učenika te posebno onih slabijeg imovinskog statusa, osoba s invaliditetom te deficitarnih usmjerenja	- nedostatak stručnih suradnika u školama - nedostatak većih mogućnosti srednjoškolskog obrazovanja za osobe s posebnim potrebama - nedovoljna pokrivenost sadržajima tehničke kulture - nedostatan smještaj za studente - nedovoljan broj programa za darovite i programa za uspješnu integraciju u redovite programe djece i mladih s posebnim potrebama - neadekvatno razvijena mreža ustanova za obrazovanje odraslih - nedostatno i necjelovito organiziran sustav obrazovanja za potrebe poduzetništva, obrtništva i gospodarstva - kvalifikacijska struktura nezaposlene radne snage ne odgovara specifičnim potrebama tržišta rada (nedovoljno stručne radne snage) - slabo razvijeni dodatni oblici obrazovanja, usavršavanja (tzv. soft vještine – komunikacijske, prezentacijske, informatička pismenost i znanje stranih jezika) - nedostatak mogućnosti srednjoškolskog obrazovanja osoba s invaliditetom i osoba s teškoćama u razvoju (fizičke prepreke i kapaciteti obrazovnih ustanova) - nedostatni prostorni i kadrovski kapaciteti na visokoobrazovnim ustanovama - nedostatan kapacitet smještaja za studente UAZ-a - nepostojanje sustava identifikacije i praćenja populacije NEET - nepostojanje politike uključivanja skupine NEET kao jednog od društvenih problema u sustav obrazovanja i tržište rada - neprilagođenost obrazovnih programa ponovnom uključivanju populacije NEET - znatna imigracija skupine NEET u UAZ zbog gospodarske privlačnosti područja - nedovoljno sustavno povezivanje obrazovnog sustava, potreba poslodavaca i pružatelja podrške u zapošljavanju prema uspostavi učinkovitih programa, mjera i aktivnosti za aktivaciju
Prilike	Prijetnje
Demografija - brojno iseljništvo kao partner u razvoju Socijalno uključivanje i usluge socijalne skrbi - sve jače uključivanje udruga civilnog društva u pružanje usluga u zajednici - socijalno poduzetništvo - strateški, politički i stručni konsenzus o nužnosti ulaganja u socijalne usluge u zajednici kao i dostupnost fondova EU za podršku tom procesu - kvotna obveza poslodavaca za zapošljavanje osoba s invaliditetom povećala je usmjerenost poslodavaca na temu zapošljavanja ove skupine, ali i drugih društveno marginaliziranih skupina	Demografija - daljnje starenje stanovništva - nepostojanje strategije ni adekvatnih mjera ukupne populacijske politike (na državnoj i lokalnoj razini) povezanih s politikom gospodarskog razvoja - iseljavanje visokoobrazovanih mladih ljudi - demografsko praznjenje slabije razvijenih područja aglomeracije - daljnji pritisak dnevnih migranata na prostor i ukupnu gradsku infrastrukturu središta aglomeracije Socijalno uključivanje i usluge socijalne skrbi - veliki pritisak na sustave socijalne skrbi radi useljavanja iz drugih krajeva Hrvatske te izbjeglica i migranata - manjkavosti zakonodavnog okvira u području uključivanja društvenih skupina koje su u riziku od socijalne isključenosti na tržištu rada te kontraproduktivan učinak sustava socijalne zaštite na aktivaciju korisnika na tržištu rada - dugo razdoblje nezaposlenosti dodatno umanjuje šanse za uključivanje u tržište rada

Makro sektor: Društvo	
Razvojni potencijali	Razvojne potrebe
Prilike	Prijetnje
• kvotna obveza poslodavaca za zapošljavanje osoba s invaliditetom povećala je usmjerenost poslodavaca na temu zapošljavanja ove skupine, ali i drugih društveno marginaliziranih skupina • kontinuirano podizanje svijesti i kreiranje pozitivnih stavova u javnosti o važnosti aktiviranja na tržištu rada i radne rehabilitacije kao podloge za povećanje društvene uključenosti pojedinaca • spremnost lokalnih dionika za uspostavu mreže za integriranu podršku u zapošljavanju, a na temelju pozitivnih iskustava iz pojedinih pokusnih projekata Društvena i zdravstvena infrastruktura • daljnja informatizacija usluga Obrazovanje • globalizacija obrazovanja i dostupnost obrazovnih sadržaja putem interneta • mobilnost učenika i studenata te obrazovnih djelatnika jača kvalitetu obrazovnog sustava te konkurentnost na tržištu rada • donošenje Strategije razvoja znanosti RH • usklađivanje obrazovnih programa s potrebama tržišta rada na razini RH • poticanje cjeloživotnog obrazovanja u RH • razvoj učinkovitijeg sustava identifikacije i praćenja populacije NEET na razini RH • usklađivanje obrazovnih programa s potrebama tržišta rada, što će smanjiti broj osoba koje ulaze u skupinu NEET • mogućnost prijenosa iskustva i dobre prakse putem prekogranične i međunarodne suradnje	• dugotrajna ovisnost velikog broja socijalno ugroženih o sustavu socijalne skrbi te nestimulativan sustav socijalne skrbi za ulazak na tržište rada Društvena i zdravstvena infrastruktura • daljnja privatizacija zdravstva mogla bi dovesti do nedostupnosti zdravstvenih usluga siromašnijem dijelu stanovništva • nedovoljan interes za osnivanje novih pružatelja usluga u zajednici • složenost i dugotrajnost procesa rješavanja imovinsko-pravnih odnosa na objektima koji se mogu staviti u funkciju pružanja usluga socijalne zaštite • neusklađenost i proceduralna rigidnost pojedinih javnih sustava uključenih u provedbu socijalne politike za uspostavu kvalitetne koordinacije i razmjene podataka/informacija Obrazovanje • nedovoljna modernizacija kurikulumu koja bi umanjila mogućnosti za mobilnost učenika i studenata • neusklađenost mjera aktivne politike za prekvalifikaciju na nacionalnoj razini s potrebama na razini UAZ-a • nedovoljna suradnja gospodarskih subjekata te malih i srednjih poduzetnika s istraživačkim i razvojnim institucijama te obrazovnim institucijama • pojačan odlazak visokoobrazovanih mladih u inozemstvo • izostanak nacionalnog sustava sustavnog vrednovanja i osiguranja kvalitete obrazovnih ustanova • nepostojanje nacionalnog sustava identifikacije i praćenja populacije NEET • nepostojanje nacionalne politike uključivanja skupine NEET kao jednog od društvenih problema u sustavu obrazovanja i na tržištu rada • strukturalne slabosti obrazovnog sustava i sustava podrške pri zapošljavanju i reagiranju na promjene na tržištu rada; neusklađenost obrazovnog sustava s potrebama tržišta rada • smanjena konkurentnost lokalnoga gospodarstva zbog neusklađenosti obrazovanja i vještina umanjuje investicijsku atraktivnost područja aglomeracije

3.2.

Analiza prednosti, slabosti, prilika i prijetnji za gospodarstvo

Makro sektor: Gospodarstvo	
Razvojni potencijali	Razvojne potrebe
Snage	Slabosti
Poslovno okruženje • velika koncentracija raznovrsnih gospodarskih aktivnosti (niži transakcijski troškovi) • kvalitetna infrastruktura i usluge javnog sektora • iznadprosječna razvijenost poduzetništva u odnosu na ostatak Hrvatske • raznovrsna struktura gospodarskih subjekata (po djelatnosti, po veličini) • postojanje razvojnih agencija, poduzetničkih centara i drugih PPI-ja na području UAZ-a	Poslovno okruženje • nedovoljna konkurentnost u odnosu na druge velike europske gradove • nedovoljna orijentiranost na izvoz • neujednačena dostupnost poduzetničke potporne infrastrukture i usluga te manjak suradnje u pružanju usluga (postoji potencijalno velik broj korisnika PPI-ja u urbanim središtima te korisnika ostale poduzetničke infrastrukture) • nedostatna potpora razvoju poduzetništva, pružanju obrazovnih, stručnih i profesionalnih usluga malom i srednjem gospodarstvu • nedostatno i necjelovito organizirano obrazovanje za poduzetništvo, posebice u području regulatornog okvira, standarda i certifikacije za razvoj poslovanja • neravnomjerna razvijenost poduzetništva na razini UAZ-a • nedovoljno razvijena tehnološka infrastruktura i pripadajuće usluge podrške tehnološkim tvrtkama, uključujući transfer tehnologije • slabo poticanje i vrednovanje razvojnih učinaka programa i projekata za razvoj poduzetništva na razini UAZ-a • nedovoljna specijalizacija poduzetničke infrastrukture • neriješeni imovinsko-pravni odnosi • visoki troškovi rada (prirezi, komunalne naknade i sl.), posebice u Gradu Zagrebu • nedostatak financijskih instrumenata za potporu poduzetništvu, posebice početnicima • neujednačena dostupnost kvalitetnih poslovnih prostora • nedostatak strategije za privlačenje ciljanih ulaganja u strateške gospodarske djelatnosti • nedostatak poduzetničkih vještina na razini UAZ-a (u odnosu na prosjek EU-a) za potrebe modernizacije poslovanja i povećanja konkurentnosti • nedostatak financijskih sredstava za kapitalne infrastrukturne projekte • nedovoljni kapaciteti administracije za provedbu strateških projekata • slaba povezanost sa znanstveno-istraživačkim institucijama i nedovoljno ulaganje u istraživanje i razvoj, nedovoljna povezanost Sveučilišta u Zagrebu s gospodarstvom • nedovoljna informatizacija poslovanja • nedostatno i necjelovito organizirano obrazovanje za poduzetništvo, posebice u području regulatornog okvira, standardi i certifikacije za razvoj poslovanja • nekonkurentna poljoprivredno-prehrambena proizvodnja u UAZ-u, važna za razvoj ruralnog područja UAZ-a

Makro sektor: Gospodarstvo	
Razvojni potencijali	Razvojne potrebe
Snage	Slabosti
Tržište rada - dostupnost radne snage različitih profila - dostupnost obrazovnih mogućnosti, uključujući Sveučilište u Zagrebu - Sveučilište u Zagrebu i ostale obrazovne institucije osiguravaju koncentraciju visokoobrazovanih potencijalnih poduzetnika (budućih korisnika PPI-ja)	Tržište rada - kvalifikacijska struktura nezaposlene radne snage u mnogim slučajevima ne odgovara specifičnim potrebama tržišta rada (nedovoljno stručne radne snage) - sustav strukovnog obrazovanja ne prati potrebe obrtništva i poduzetništva - nedostatno i necjelovito organizirano obrazovanje za poduzetništvo - nesklonost samozapošljavanju - nedovoljno razvijena svijest o važnosti cjeloživotnog učenja - visok udio ranjivih skupina u nezaposlenom stanovništvu - visok udio nezaposlenih mladih bez radnog iskustva - u skladu s nacionalnom slikom, poduzetnička aktivnost žena u odnosu na muškarce vrlo je nepovoljna - slaba informatička pismenost i znanje stranih jezika - nedovoljna mobilnost radno aktivnog stanovništva - nepostojanje cjelovite politike za poticanje zapošljavanja i samozapošljavanja mladih visoko obrazovanih osoba
Turizam i kultura - bogata kulturna baština i zaštićene prirodne i tradicijske vrijednosti kao važan razvojni resurs - aktivan kulturni sektor - velik broj inicijativa koje dolaze izvan institucionalnoga kulturnog sektora i bitno pridonose kulturnom pluralizmu, raznolikosti, inovaciji u umjetnosti, interdisciplinarnom pristupu i jačanju društvenog angažmana u kulturi - aktivna kulturna produkcija u sektoru izvedbenih umjetnosti - veliki fundus u muzejima, povijesnim građevinama, galerijama - dokumentirana folklorna baština te snažna suvremena umjetnička produkcija na području UAZ-a koja može postati dio integriranih programa - bogata kulturna baština i zaštićene prirodne i tradicijske vrijednosti kao važan razvojni resurs - prepoznatljivost UAZ-a kao turističkog odredišta (kontinuirani porast broja posjetitelja i noćenja)	Turizam i kultura - manjak domaćih i stranih investicija u turizmu - nedostatak odgovarajućeg prostora za izlaganje građe - nedostatak inovativnih sadržaja turističke ponude - nedostatak tehničkih uvjeta za proširenje ponude kulturnog turizma - nedovoljna financijska sredstva za sustavnu obnovu kulturne i prirodne baštine te nepostojanje dugoročnog programa zaštite kulturnih dobara - nedovoljna integriranost kulturne baštine i turizma u jedinstvene turističke proizvode i programe - nedovoljna komunikacija i umreženost dionika u turizmu (zajednička suradnja na području realizacije turističkih projekata) - nedovoljna prepoznatljivost i osmišljenost turističkog proizvoda i turističkog identiteta UAZ-a - nedovoljna zaštita termalnih izvora - nedovoljno kvalitetnih i adekvatnih ugostiteljskih i smještajnih kapaciteta za potrebe turističkih aktivnosti (uglavnom izvan Zagreba) - nedovoljno razvijen ruralni turizam, neiskorišteni potencijali (toplice, vjerski turizam i dr.) - nedovoljno razvijeni posebni/selektivni oblici turizma - nedovoljno valorizirani i iskorišteni prirodni, kulturni i drugi potencijali za razvoj turizma - nepostojanje integralne razvojne strategije turizma UAZ-a - neprilagođenost objekata kulturne/turističke infrastrukture osobama s invaliditetom - nerazrađena marketinška turistička politika (rascjepkana po JLS-u) - neriješeni imovinsko-pravni odnosi - niska razina turističke opremljenosti međunarodno relevantnih turističkih resursa (uglavnom izvan Zagreba) - zaostala turistička infrastruktura - zapuštenost velikog dijela spomeničke baštine i neodgovarajuća zaštita pokretne kulturne baštine

Makro sektor: Gospodarstvo	
Razvojni potencijali	Razvojne potrebe
Prilike	Prijetnje
Poslovno okruženje • velik potencijal kulturnih/kreativnih industrija koje mogu podignuti konkurentnost ostalih sektora • trend udruživanja u klastere, zadruge i dr. oblike udruživanja gospodarskih subjekata • brendiranje proizvoda • otvorenost tržišta nakon pristupanja EU • formiranje UAZ-a kao prilike za zajedničke strateške projekte (učinkovito korištenje resursa za projekte s većim razvojnim učinkom) • socijalno poduzetništvo kao instrument stvaranja novih radnih mjesta i povećanje kvalitete života • dobra prometna povezanost i blizina granica za razvoj poduzetničkih zona namijenjenih logističkih aktivnostima • prisutnost velikih poduzetnika na području UAZ-a kao potencijalnih korisnika usluga maloga i srednjeg poduzetništva • mogućnost specijalizacije različitih PPI-ja	Poslovno okruženje • izumiranje tradicijskih i umjetničkih obrta • smanjenje ulaganja kao posljedica nestabilnog političkog i fiskalnog okruženja • „siva ekonomija“ • daljnji porast troškova rada • nepovoljno makroekonomsko okruženje za postojeću strukturu industrije • nedostatno intrasektorsko i intersektorsko povezivanje u proizvodnji i razvoju proizvoda kulturnih/kreativnih industrija • neusklađenost nacionalne politike samozapošljavanja s potrebama na lokalnoj razini • konstantne promjene legislativnog i poreznog okvira
Tržište rada • mobilnost radne snage po cijeloj EU (prilika i prijetnja za odlazak visokoobrazovanih mladih)	Tržište rada • daljnji pritisak na gradsku infrastrukturu i potražnju za radnim mjestima zbog imigracijskog priljeva • depopulacija i odlazak mladih u inozemstvo • neusklađenost mjera aktivne politike za zapošljavanje na nacionalnoj razini s potrebama na lokalnoj razini
Turizam i kultura • mogućnosti za razvoj cjelogodišnjeg turizma • porast broja posjetitelja u Gradu Zagrebu • porast broja posjetitelja motiviranih kulturom; uvođenje suvremenog načina interpretacije kulturne baštine • porast privatnih investicija u turizmu • trend porasta turističke potražnje za kulturnim i „city-break“ turizmom koji dovodi sve više turista na područje UAZ-a • integracija kulturnih/kreativnih industrija u strateški regionalni/lokalni razvoj	Turizam i kultura • dugotrajnost i složenost procesa rješavanja imovinsko-pravnih odnosa za potrebe rekonstrukcije objekata kulturne baštine • promjene u trendovima turističke potražnje • geopolitička situacija nepovoljno utječe na turizam

3.3.

Analiza prednosti, slabosti, prilika i prijetnji za urbano okruženje

Makro sektor: Urbano okruženje	
Razvojni potencijali	Razvojne potrebe
Snage	Slabosti
Kvaliteta urbanog okoliša, izloženost rizicima i klimatskim opasnostima • dobro očuvana prirodna bogatstva, urbanizirane cjeline i punktovi od kulturne važnosti • očuvan okoliš i zaštićena prirodna baština u većem dijelu UAZ-a • bogata graditeljska baština • bogata bioraznolikost i krajobrazna raznolikost • očuvana kvaliteta vodotokova i jezera • razvijena mreža autocesta, razgranata mreža željezničkih pruga • znatni prirodni resursi – velike rezerve vode, geotermalni potencijal (geotermalno polje Zagreb), šume, mineralne sirovine (glina, kamen, prirodni plin) • policentričnost – više gradova razmještenih u prostoru aglomeracije • organizirano prikupljanje otpada • prisutnost različitih institucionalnih aktera za promišljanje i planiranje urbane obnove	Kvaliteta urbanog okoliša, izloženost rizicima i klimatskim opasnostima • neusklađenost prostornih planova • nedovoljno razvijeni sustavi praćenja svih sastavnica okoliša • nedovoljno prisutan koncept sustavnog očuvanja i unaprjeđenja sveukupnih vrijednosti kao nositelja prepoznatljivosti degradacija kulturnih znamenitosti i baštine • zapuštene povijesne jezgre • nedovoljna educiranost stanovništva o važnosti održivog upravljanja kulturnom i prirodnom baštinom • neadekvatna koncepcija područja stanovanja i nedefinirana stambena politika • javni sadržaji nedovoljno razvijeni i neadekvatno raspoređeni • neuređene javne površine • nesanirana klizišta • pogoršana kakvoća vode rijeke Save na pojedinim lokalitetima • nedovoljan broj izgrađenih uređaja za pročišćavanje otpadnih voda u skladu sa standardima EU-a • neodgovarajuća sigurnost sustava zaštite i spašavanja u slučaju elementarnih nepogoda • nedostatna kultura i sustav odvojenog prikupljanja reciklabilnog otpada • nesanirani divlji i službeni deponiji • nepostojanje sustavnog i koordiniranog evidentiranja brownfield lokacija i osmišljavanja njihove revitalizacije • nepovezanost i neumreženost mjerodavnih tijela u planiranju i provedbi planova razvoja i očuvanja zelene infrastrukture • znatno povećan opseg tzv. bespravne gradnje • otežano gospodarenje u privatnim šumama • nepostojanje cjelovitog sustava gospodarenje otpadom • usitnjenost i rascjepkanost zemljišta • nesređeni katastarski i vlasnički odnosi • neprilagođenost infrastrukture osobama s invaliditetom
Primarna infrastruktura • širokopojasni pristup u elektroničkim telekomunikacijama na području većeg dijela UAZ-a • razvijena mreža vodoopskrbe i odvodnje • relativno razvijena mreža distribucije prirodnog plina • razvijen sustav centralnog toplinskog grijanja u središtu UAZ-a • najveći razvijeni javni sustav grijanja u RH prisutan u UAZ-u (Zagreb i Velika Gorica); dugogodišnji iskusni operator sustava • važeća odluka o koncesiji za obavljanje distribucije toplinske energije • toplinska energija iz kogeneracijskih postrojenja – visok stupanj iskoristivosti energenata i zaštite okoliša	Primarna infrastruktura • nedovoljna iskorištenost obnovljivih izvora energije • nedovoljno razvijena komunikacijska mreža optičkih kabela • ne cjelovitost sustava javne vodoopskrbe UAZ-a i djelomična dotrajaloost sustava vodoopskrbe (stvaranje znatnih gubitaka) • nemogućnost zadovoljavanja sigurnosnih kapaciteta vodospremnika prema standardima EU • opasnost od zagađenja ili onečišćenja postojećih vodocrpilišta na području UAZ-a • trend smanjenja razine podzemnih voda na području UAZ-a • nekoordiniranost sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda na području UAZ-a

Makro sektor: Urbano okruženje	
Razvojni potencijali	Razvojne potrebe
Snage	Slabosti
Prometna infrastruktura i urbani prijevoz • razvijena mreža autocesta i povezanost s ostatkom Hrvatske i susjednim državama • razgranata mreža željezničkih pruga i postojanje prigradskog i gradskog željezničkog prometa • organizirani putnički prijevoz • relativno moderan tramvajski vozni park • zračne luke i pristaništa na području UAZ-a • kontinuirano povećanje broja biciklističkih ruta i korištenja bicikla – postojanje 250 km označenih biciklističkih staza i traka na području Grada Zagreba te biciklističke staze na području UAZ-a • porast interesa stanovništva za biciklistički prijevoz u kontekstu dnevnih migracija i gradskog prijevoza • osnovano zajedničko društvo u svrhu koordinacije prometnog razvoja uspostave integriranog prijevoza putnika i tarifno-prijevoznike unije • trend smanjenja broja smrtno stradalih osoba u prometnim nesrećama	• dotrajalost sustava odvodnje na središnjem području UAZ-a • nedostatno razvijen sustav navodnjavanja • okolišno agresivna/onečišćujuća i energetska/ekonomski neučinkovita javna rasvjeta • djelomična pokrivenost UAZ-a distribucijskim sustavom prirodnog plina te njegova djelomična dotrajalost uz velike gubitke, nedovoljni kapacitet distribucijskog sustava prirodnog plina za buduće potrebe (glavni magistralni plinovod) • nedovoljno učinkoviti javni sustavi grijanja • nedovoljna energetska učinkovitost • nedovoljna iskorištenost, neuređenost i nedostatak sadržaja na tržnicama središnjeg dijela UAZ-a • nedostatak ukopnih mjesta na velikim i manjim grobljima • nedostatak skloništa i groblja za životinje/kućne ljubimce • dotrajalost i starost distribucijske mreže, ovisnost o samo dva tipa pogonskoga goriva, pri čemu su oba fosilna: loživo ulje i plin
	Prometna infrastruktura i urbani prijevoz • nedovoljna propusna moć cestovne infrastrukture u vršnim opterećenjima • nedovoljna prometna povezanost između zračne luke i gradova UAZ-a • niska razina korištenja javnog putničkog prijevoza • nedostatak intermodalnih terminala • zastarjela željeznička mreža • nepostojanje integriranoga prometnog modela javnoga putničkog prijevoza (uključujući e-ticketing, jedinstveni tarifni sustav i popratnu infrastrukturu), nekoordiniranost javnoga putničkog prijevoza među gradovima UAZ-a • nepostojanje sustavnog i koordiniranog praćenja i upravljanja prometom na razini UAZ-a • postojanje crnih točaka u prometu, nezadovoljavajuće stanje sigurnosti u prometu • ne postoji prikupljanje podataka u stvarnom vremenu; nema kontrole prometnih uvjeta i upotrebe javnog prijevoza na razini UAZ-a • nepostojanje prioriteta prolaska vozila JPP-a na semaforiziranim raskrižjima • prometni sustav samo segmentarno prilagođen osobama s invaliditetom • nedostatno upravljanje biciklističkom i pješačkom mrežom puteva tj. nepostojanje plana razvoja biciklističkoga prometnog sustava koordiniranog s ostalim vidovima prometa na razini JLS-a UAZ-a • nepovezanost realiziranih biciklističkih staza • nedostatak mostova na rijekama UAZ-a • nezadovoljavajuća tehnička obilježja dijela lokalnih i nerazvrstanih cesta, posebno širina kolnika, nesanirana klizišta, makadamski kolnici, nedostatak pješačkih hodnika i javne rasvjete • nezadovoljavajuće stanje sigurnosti u prometu • nedovoljno razvijeni nadzorni i upravljački sustavi javnog putničkog i cestovnog prometa • nedovoljno korištenje ekološki prihvatljivih goriva • tranzitni promet, uključujući teška teretna vozila i autobuse, teče kroz središta gradova i naselja • onečišćenje bukom uz glavne prometnice • visoka razina buke zbog loše infrastrukture javnog prijevoza

Makro sektor: Urbano okruženje	
Razvojni potencijali	Razvojne potrebe
Snage	Slabosti
	• prometna nepovezanost među gradovima na obodu Zagrebačke županije • slabija prometna dostupnost i nedostatna infrastrukturna opremljenost (tehnička i socijalna) većine ruralnih naselja • nepostojanje planova za razvoj održive mobilnosti
Prilike	Prijetnje
Kvaliteta urbanog okoliša, izloženost rizicima i klimatskim opasnostima • održivo korištenje prirodnih resursa (poljoprivreda, šumarstvo, geotermalni izvori, mineralne sirovine) • korištenje fondova ESI • tradicijske vrijednosti kao razvojni resurs • izrada nacionalnog registra zapuštenih područja	Kvaliteta urbanog okoliša, izloženost rizicima i klimatskim opasnostima • smanjivanje broja stanovnika u ruralnim naseljima • emisije onečišćujućih plinova iz nepokretnih i difuznih izvora • velika prirodna ranjivost zagrebačkog vodonosnika (osjetljivost resursa podzemnih voda) • varijabilni vodostaj i stalni rizik od plavljenja južnog dijela UAZ-a • ugroženost poljoprivrednih tala od daljnjeg i sve jačeg onečišćavanja • gubitak tala erozijom • ugroženost šuma u urbanim središtima • štetni utjecaji površinske eksploatacije mineralnih sirovina na okoliš • globalno zagrijavanje i prisutan efekt intenzivnog zagrijavanja središta UAZ-a kao posljedice tzv. toplinskih otoka • trend smanjenja (broja) javnih sadržaja u manjim naseljima • prekomjerno širenje naselja neadekvatnim upravljanjem prostorom • neriješeno pitanje društvenoga vlasništva • kompliciran i dugotrajan postupak izrade prostorno-planske dokumentacije • kompleksan proces obnove brownfield lokaliteta zaštićenih kao kulturna dobra reguliran nacionalnim zakonodavstvom
Primarna infrastruktura • mogućnost korištenja zemljišta u društvenom vlasništvu • energetska i drugi potencijal rijeke Save i pritoka • nedovoljno iskorištene vode stajačice (posebno šljunčare) – nedostatak sustavnog saniranja i prenamjene • nedovoljno iskorišteni izvori mineralne vode • HEP toplinarstvo najveći je pružatelj usluge javnog sustava grijanja i državna tvrtka s 50 godina iskustva u planiranju, radu i održavanju javnog sustava grijanja • potencijal korištenja geotermalne energije • mogućnost priključenja distribucijske mreže CTS-a na bilo koji budući izvor toplinske energije (npr. nove obnovljive izvore energije) • planska energetska obnova zgrada (obnavljati planski cijela naselja kako bi se osigurali preduvjeti za snižavanje temperaturnog režima, a što će također rezultirati smanjenjem distributivnih gubitaka)	Primarna infrastruktura • učinak klimatskih promjena i pojave vremenskih ekstrema • industrijski incidenti velikih onečišćivača u slijevu Save (od slovenske granice do Siska) • nepostojanje strateških dokumenata na nacionalnoj razini vezano uz koordinirani razvoj sustava grijanja s obzirom na tip potencijalnih goriva (OIE, fosilna goriva) • buduća liberalizacija tržišta opskrbe toplinskom energijom
Prometna infrastruktura i urbani prijevoz • plovni put Save • korištenje fondova EU-a za projekte u području prirode, okoliša i prometa • uključivanje u programe energetske učinkovitosti na nacionalnoj razini	Prometna infrastruktura i urbani prijevoz • nekontrolirani rast motorizacije • daljnje smanjenje razine sigurnosti u prometu zbog rasta motorizacije i povećanog priljeva vozila na područje UAZ-a kao najrazvijenijeg dijela Republike Hrvatske

Makro sektor: Urbano okruženje	
Razvojni potencijali	Razvojne potrebe
Prilike	Prijetnje
• UAZ je u sustavu europskih mreža metropola i velikih gradova • geoprometni i geopolitički položaj kao resurs za razvoj • modernizacija željezničke infrastrukture i vozila te gradnja novih pruga omogućit će priliku za intenzivnije uključivanje željezničkoga prijevoza u javni putnički prijevoz UAZ-a • uspostava integriranoga javnog putničkog prometa • uspostava modernog sustava ticketinga i informiranja putnika u skladu s direktivama EU-au željezničkom prometu koji će omogućiti informiranje putnika međugradskog prijevoza UAZ-a • usklađivanje s direktivama EU-au pogledu standarda vozila potaknut će modernizaciju voznog parka privatnih prijevoznika i time povećati standard putnika • postojanje jasna zakonskog okvira za realizaciju biciklističke infrastrukture • provedba mjera iz Nacionalnog plana za smanjenje crnih točaka broja smrtno stradalih i teško ozlijeđenih u prometnim nesrećama	• neriješeni imovinsko-pravni odnosi za realizaciju novih biciklističkih staza i drugih objekata prometne infrastrukture • nepostojanje strateških dokumenata za razvoj mobilnosti na razini prometne funkcionalne regije, te urbane aglomeracije • tranzitni promet kroz središta gradova i naselja

4. STRATEŠKI OKVIR

4.1. Vizija

Definiranje vizije, odnosno općenitog dugotrajnog cilja koji se želi ostvariti temeljilo se ponajprije na sagledavanju formulacija vizija jedinica uključenih u obuhvat Urbane aglomeracije Zagreb. Analizom strateških razvojnih dokumenata te izdvajanjem ključ-

nih termina koji definiraju težnje i potencijale, ali i posebnosti, mogućnosti i izazove područja aglomeracije predložena je vizija Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb:

Skladno razvijen metropolitanski prostor zajedničkih inovativnih koncepata.

Definicija vizije podrazumijeva skladan, održiv i umrežen metropolitanski prostor zajedničkih inovativnih koncepata razvoja, temeljen na specifičnostima makroprostora kao integrirajuće regije, posebnostima smještaja, raznolikosti lokalnih svojstvenosti kao i na dodanim vrijednostima proizašlima iz koncentracije

prirodnih, kulturnih, društvenih i gospodarskih potencijala. Vizija daje naglasak na zajedništvo, koordinaciju, zajedničko djelovanje radi postizanja zajedničkih razvojnih ciljeva te također na inovativnost, odnosno stalno napredovanje i usavršavanje na svim područjima i razinama djelovanja.

4.2. Ciljevi

Vizija se ostvaruje sinergijskim djelovanjem tri definirana strateška cilja:

Cilj 1. Unaprijediti kvalitetu življenja, javnu i društvenu infrastrukturu i ljudske potencijale

Cilj 2. Razvijati konkurentno i održivo gospodarstvo

Cilj 3. Unaprijediti upravljanje okolišem, prirodom i prostorom

Cilj 1. Unaprijediti kvalitetu življenja, javnu i društvenu infrastrukturu i ljudske potencijale

Relevantnost: Zadovoljavanje javnih potreba u društvenim djelatnostima jedna je od temeljnih zadaća lokalne samouprave. Društvena (javna) infrastruktura i usluge važna su komponenta društvenog standarda zajednice koja uvelike utječe na podizanje obrazovnog, zdravstvenog i kulturnog standarda te uz dostupnost i kvalitetu stanovanja na ukupnu kvalitetu života svih društvenih skupina.

Društvene djelatnosti vezane su uz prosperitet ukupnog razvoja Urbane aglomeracije Zagreb, a posebnu ulogu ima obrazovanje. Urbana aglomeracija Zagreb s Gradom Zagrebom u središtu ima najveći potencijal za sustavno unaprjeđenje različitih modela cjeloživotnog obrazovanja koji odgovaraju na rastuće probleme nedostatka programa važnih za trenutne potrebe tržišta rada. Također, ovaj cilj pridonosi i povećanju zapošljivosti populacije NEET kao i sustavnom praćenju i mogućnosti integracije. Podizanje kvalitete obrazovnog sustava neizostavno je vezano uz jačanje kapaciteta svih dionika te budućih korisnika sustava cjeloživotnog obrazovanja i učenja. Analiza stanja kvalitete življenja, javne i društvene infrastrukture i usluga te ljudskih potencijala upućuje na niz razvojnih problema i potencijala. Primarna zadaća usluga socijalne zaštite i skrbi jest da štite osobe u riziku od siromaštva te osiguraju kvalitetu života i integraciju u društvo,

a na te usluge se nadovezuje i potreba za radnom aktivacijom korisnika usluga socijalne skrbi kako bi se omogućila njihova potpuna socijalna integracija i samostalnost te izbjegla ovisnost o socijalnim davanjima. Stoga su socijalne usluge primarno usmjerene na povećanje kvalitete življenja, a usluge aktivacije korisnika na tržištu rada omogućavaju društvenu integraciju i samostalnost življenja. Sustavan i koordiniran napor u povezivanju ova dva aspekta, uključujući sve lokalne dionike, ključan je za povećanje kvalitete života i socio-ekonomske sigurnosti stanovnika na području Urbane aglomeracije Zagreb.

Očekivani načini postizanja cilja: Ostvarenje cilja planira se kroz četiri međusobno povezana prioriteta koji rješavaju utvrđene razvojne probleme vezane uza sustav odgoja i obrazovanja te kroz koje se potiče cjeloživotno učenje i obrazovanje u svrhu povećanja zapošljivosti. Također će se kroz ostvarenje prioriteta utjecati na poboljšanje standarda i dostupnosti stanovanja (poticanjem različitih modela) i pratećih javnih funkcija/namjena radi jačanja sustava pružanja socijalnih usluga i promicanja uključenosti, odnosno jednakih prava i mogućnosti za sve stanovnike Urbane aglomeracije, uključujući mlade koji napuštaju alternativnu skrb, beskućnike, siromašne, deložirane, Rome i dr.

Cilj se ostvaruje s pomoću sljedećih prioriteta:

1. Razvoj društva znanja – obrazovanje, cjeloživotno učenje i unaprjeđivanje zapošljivosti
2. Unaprjeđenje javne i društvene infrastrukture i usluga
3. Unaprjeđenje standarda stanovanja
4. Jačanje socijalne uključenosti i unaprjeđenje kvalitete življenja.

Dosljednost cilja: Na globalnoj razini cilj je u skladu s UN-ovim globalnim ciljevima za održivi razvoj, osobito s ciljevima: 11. Učiniti gradove i naselja uključivim, sigurnim, prilagodljivim i održivim, 3. Zdravlje – Osigurati zdrav život i promovirati blagostanje za ljude svih generacija, 4. Osigurati uključivo i kvalitetno obrazovanje te promovirati mogućnosti cjeloživotnog učenja, 5. Postići ravnopravnost i osnažiti sve žene i djevojke.

Na razini EU-a cilj je u skladu s ciljevima strategije Europa 2020. – područja obuhvaćena ciljem promiču pametan rast (obrazovanje) i uključiv rast (zapošljavanje i vještine, borba protiv siromaštva); Europske urbane agende – Amsterdamski pakt; Europske strategije zapošljavanja; Inicijative za zapošljavanje mladih; Europske platforme za suzbijanje siromaštva i socijalne isključenosti; Europske strategije za osobe s invaliditetom i dr.

Na nacionalnoj razini cilj je u skladu s Operativnim programom Učinkoviti ljudski potencijali 2014. – 2020., odnosno s tematskim ciljem 8 – Promicanje održivog i kvalitetnog zapošljavanja i podrška mobilnosti radne snage, tematskim ciljem 9 – Promicanje socijalne uključenosti, borba protiv siromaštva i svake diskriminacije i tematskim ciljem 10 – Ulaganje u obrazovanje, izobrazbu i strukovno osposobljavanje te cjeloživotno učenje, kao i njihovim specifičnim ciljevima 8i, 8ii, 8iii, 8vii, 9i, 9i1, 9iv, 9iv2, 9v, 10ii, 10iii, 10iii3, 10iv, 10iv1, 11i i 11ii. Vezano uz Operativni program konkurentnost i kohezija 2014. – 2020., cilj je u skladu s tematskim ciljem 9 – Promicanje socijalne uključenosti, borba protiv siromaštva i svake diskriminacije i tematskim ciljem 10 – Ulaganje u obrazovanje, izobrazbu i strukovno osposobljavanje

te cjeloživotno učenje, kao i njihovim specifičnim ciljevima 9a1, 9a2, 9a3, 9a4, 10a1, 10a2 i 10a3.

Nadalje, u skladu je s ciljevima ključnih nacionalnih strateških dokumenata kao što su:

- Nacionalna strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine
- Nacionalna strategija razvoja zdravstva 2012. – 2020.
- Operativni plan deinstytucionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost
- Plan implementacije Garancija za mlade
- Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u RH 2014. – 2020.
- Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije.

Isto tako, cilj je u skladu sa Strategijom razvoja obrazovanja, znanosti i tehnologije osobito s ciljem iz segmenta cjeloživotnog obrazovanja 1. cilj: Izgraditi sustav za identificiranje, poticanje i razvoj sposobnosti i potencijala pojedinaca te ojačati službe za cjeloživotno osobno i profesionalno usmjeravanje. Aspekt socijalne zaštite i aktivacije na tržištu rada jesu dva komplementarna temelja dugoročne inkluzivne socijalne politike na lokalnoj, nacionalnoj i europskoj razini, što je na razini Urbane aglomeracije Zagreb reflektirano i u nizu strateških dokumenata u području socijalne politike na području Grada Zagreba: Razvojna strategija Grada Zagreba za razdoblje do 2020. – Ciljevi i prioriteti razvoja do 2020. godine, Socijalni plan Grada Zagreba 2014. – 2020., Zagrebačka strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom 2016. – 2020., Programa za mlade Grada Zagreba 2015. – 2018., Strategija razvoja ljudskih potencijala Grada Zagreba.

Nadalje, cilj je usklađen s ciljevima županijskih razvojnih strategija, Grada Zagreba, Zagrebačke županije i Krapinsko-zagorske županije, kao i s ciljevima strateških dokumenata gradova i općina u obuhvatu.

Pokazatelji učinka

Cilj	Pokazatelj učinka			Početna vrijednost		Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
	Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost n	Godina	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	Stanovnici sa završenim tercijarnim obrazovanjem (VŠS i VSS)	broj	Povećanje broja stanovnika sa završenim tercijarnim obrazovanjem (VŠS i VSS)	10.597	2015./2016.	n+10%	2020.	godišnje	DZS
1	Zaposlenost	broj	Povećanje ukupnog broja zaposlenih osoba	457.170	2016.	n+10%	2020.	godišnje	HZZ
1	Stručno osposobljene nezaposlene osobe	broj	Povećanje broja stručno osposobljenih nezaposlenih osoba	5.015	2016.	n+10%	2020.	godišnje	HZZ
1	Indeks razvijenosti UAZ-a	broj	JLS-ovi koji su prešli u višu kategoriju stupnja razvijenosti	n	2015.	n+5	2020.	trogodišnje	MRRFEU (indeks razvijenosti)

Cilj 2. Razvijati konkurentno i održivo gospodarstvo

Relevantnost: Ovaj cilj pridonosi razvoju konkurentnog gospodarstva razvojem poduzetničke infrastrukture i to poduzetničke potporne infrastrukture i usluga te identificiranju potreba za razvoj poduzetničkih zona. Identificiran je pad BDP-a na razini Grada Zagreba i svih ostalih dijelova UAZ-a od kojih su neki u teškoj gospodarskoj situaciji od ekonomske krize 2008. Ovaj cilj pridonosi jačanju gospodarstva na razini kompletnog UAZ-a realizacijom solidne, profesionalne i integrirane pomoći MSP-jima u svim stupnjevima razvoja. Isto tako, ovim ciljem pridonijet će se realizaciji koordinirane suradnje PPI-ja i UAZ-a, kao i smanjenje asimetrije informacije tj. pristup poslovnim znanjima, vještinama, pristupu informacija MSP-jima UAZ-a. Razvoj konkurentnog gospodarstva postiže se i iskorištavanjem identificirane resursne osnove zaštićenih lokaliteta kulturne baštine te razvojem turističke ponude. Bogatstvo i raznolikost kulturne pokretne, nepokretne i nematerijalne baštine jedno je od glavnih obilježja turističke destinacije i predstavlja veliki razvojni resurs za cjelokupno područje UAZ-a. Relevantnost cilja očituje se kroz planove UAZ-a da se u cijelosti i po načelima održivog razvoja iskoristi potencijal kulturne baštine u kreiranju novih turističkih proizvoda. Upravo novi turistički proizvodi razvijeni sukladno potrebama i očekivanjima 'novog turista' koji je prije svega kupac životnih iskustava, doživljaja i priča predstavljaju tržišnu priliku za cijelo područje UAZ-a. Nadalje, adresira se velik broj nužnih ulaganja u rekonstrukciju i zaštitu objekata kulturne baštine, sve radi privlačenja većeg broja posjetitelja i turista te podizanja konkurentnosti gospodarstva UAZ-a.

Prema indeksu razvijenosti JLS-ovi u obuhvatu nalaze se u više kategorija, od Grada Zagreba u 4. skupini kao najrazvijenijeg do Gornje Stubice, Orla i Pokupskog koji su u 2. skupini kao najnerazvijeniji u UAZ-u, prema podacima MRRFEU-a iz studenog 2015. godine.

Na temelju vrijednosti regionalnog indeksa konkurentnosti iz 2013. Grad Zagreb smjestio se na sam vrh u odnosu na ostale hrvatske županije. Zagrebačka županija je u 2013. godini pogoršala svoj položaj (u odnosu na 2010. godinu) te je na sedmom mjestu, a Krapinsko-zagorska županija uspjela je poboljšati svoj položaj (u odnosu na 2010. godinu) te je otprilike u sredini, na 12. mjestu.

Prema čvrstim statističkim indikatorima regionalne konkurentnosti, Grad Zagreb je iznad prosjeka Republike Hrvatske, osim Poslovne infrastrukture (nacionalni prosjek je u rangu 12, a Zagreba je 14), a vrlo blizu nacionalnog prosjeka je i po pitanju ranga Ekonomski rezultati – dinamika (nacionalni prosjek je 11, a Grad Zagreb ima rang 10). U Zagrebačkoj županiji najkritičnija vrijednost ovog ranga odnosi se na indikator Ekonomski rezultati – dinamika, s rangom 21 (koji se pogoršao s ranga 16 u 2010. godini). Ispod prosjeka su i indikatori Ekonomski rezultati – razina (rang 12, dok je nacionalni prosjek rang 9, ali s tendencijom poboljšanja u odnosu na 2010. godinu kada je rang bio 16) i Osnovna infrastruktura i javni sektor, čiji je rang u 2010. godini bio 12, potom u 2013., 11, dok je u 2013. nacionalni prosjek ranga bio 9. Iako je rang konkurentnosti Zagrebačke županije 7, rang kvalitete okruženja je 4, dok je kvalitete poslovnog sektora 5.

Za razvoj gospodarstva Grada Zagreba ključnu ulogu imaju djelatnosti temeljene na znanju. U 2014. godini u djelatnostima

usluga temeljenima na znanju radilo je više od 96.000 osoba. Na dan 31. prosinca 2016. godine u Gradu Zagrebu aktivno je bilo 8.599 pravnih osoba čija je djelatnost temeljena na znanju. U to su uključene sljedeće djelatnosti: stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti; obrazovanje; djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi te umjetnost, zabava i rekreacija. Analizom raspoloživih razvojnih dokumenata gradova i općina na području UAZ-a zaključeno je da su glavne gospodarske djelatnosti trgovina, prerađivačka industrija, graditeljstvo i poljoprivreda.

Ovim ciljem određene su sastavnice konkurentnosti i održivog gospodarstva koje su ključne za razvoj gospodarstava na prostoru Urbane aglomeracije Zagreb, a koje treba ojačati kako bi se postigla ujednačena gospodarska razvijenost i konkurentnost cijelog prostora, Grad Zagreb zadržao poziciju najjačeg gospodarskog središta RH, uz istovremeno smanjenje zaostajanja za drugim zemljama članicama EU-a.

Očekivani načini postizanja cilja: Cilj će obuhvatiti mogućnosti koje pruža UAZ za ujednačeniji razvoj pojedinih sektora, pri čemu je moguće rasteretiti prostorne pritiske na Grad Zagreb, npr. pružanjem poticaja gospodarskim aktivnostima zbog postojanja velikoga zagrebačkog tržišta i recentnog širenja i/ili preseljenja gospodarskih aktivnosti iz Zagreba. Nadalje, moguće je postići viši društveni i gospodarski standard koji nudi blizina Zagreba (mogućnosti zapošljavanja, obrazovanja i dr.) te njime umanjiti uzrokovane demografske procese (imigracijski trendovi i izražene dnevne migracije „središte – periferija“), kao i pojačani pritisak na okoliš i prirodne resurse uzrokovane većom naseljenošću te intenzitetom prometa i gospodarskih aktivnosti. Navedeno se planira ostvariti smanjivanjem i rješavanjem utvrđenih razvojnih problema koji ometaju ujednačavanje gospodarskog razvoja i povećanje konkurentnosti Urbane aglomeracije Zagreb. To se posebice planira postići vrednovanjem i sustavnim korištenjem konkurentskih prednosti UAZ-a za ubrzaniji razvoj, osobito njegovih djelatnosti temeljenih na znanju, tehnologiji i inovacijama – poticanjem razvoja kreativne ekonomije u gradskim središtima (kreativne industrije, istraživanje i razvoj, ekonomija multimedijalnog prometa informacijama, ekonomija doživljaja za posjetitelje grada...), jačanjem istraživanja i razvoja, primjenom novih tehnologija i inovacija, jačanjem poduzetničke i tehnološke infrastrukture u funkciji korištenja konkurentskih prednosti UAZ-a i jačanjem ukupne konkurentnosti, izvozno orijentirane proizvodnje te poljoprivrede i turizma. Cilj se ostvaruje kroz prioritete:

1. Konkurentno poduzetništvo i obrtništvo
2. Znanstveno – tehnološki razvoj i inovacije
3. Razvoj turizma i kulture
4. Održivo korištenje prirodnih resursa.

Dosljednost cilja: Usklađenost sa Strateškim planom Ministarstva poduzetništva i obrta 2016. – 2018. i to s ciljem 1. Povećanje konkurentnosti maloga gospodarstva u Hrvatskoj, Bijelom knjigom HUP-a i to ciljem 5. Poboljšati poduzetničke vještine Strategijom razvoja poduzetništva RH 2013. – 2020. i to posebno ciljem 3. Promocija poduzetništva te osobito ciljem 4. Poboljšanje poduzetničkih vještina, Strategijom razvoja poduzetništva žena 2014. – 2020., ciljem 2. Poboljšanje sustavne podrške poduzetništvu žena.

Ovaj cilj u skladu je sa OP KK i to sljedećim specifičnim ciljevima 1a1, 1b1, 3a2, 6c1 i 6c2.

Strategija razvoja turizma RH do 2020. u trendovima razvoja turističkih proizvoda izdvaja kulturni turizam kao jedan od primarnih proizvoda s naglaskom na: razvoju gradske kulturne scene, podizanju razine tržišne spremnosti objekata kulturne baštine i ulaganju u tržišnu prepoznatljivost. Ističe se i velika važnost ovoga proizvoda i njegove interpretacije za budući rast ukupnoga turističkog sektora.

U dokumentu *Europska agenda za kulturu* Europska komisija ističe tri relevantna cilja: promocija kulturnih različitosti i međukulturnog dijaloga, promocija kulture kao katalizatora za rast, zapošljavanje, inovacije i konkurentnost te promocija kulture kao vitalnog elementa međunarodne suradnje Europske unije. Ostvarenju navedenih triju ciljeva pridonose sve aktivnosti čija se provedba planira unutar mjere. U *Agendi za održivi i konkurentni europski turizam* preporučuje se primjena holističkog pristupa, dugoročno planiranje, brzina razvoja, uključivanje dionika, upotreba najboljih dostu-

pnih znanja, smanjenje rizika i tako dalje. Upravo kroz projektno planiranje unutar provedbe mjere i cilja, osiguran je participativan pristup te holistički pristup rješavanja problema.

Osiguranjem dodatnih kulturnih, obrazovnih i znanstvenih sadržaja razvija se kulturni turizam, čime se posredno pridonosi razvoju malog i srednjeg poduzetništva na području Grada Zagreba i UAZ-a, što izravno pogoduje Strategiji zaštite, očuvanja i održivoga gospodarskog korištenja kulturne baštine Republike Hrvatske za razdoblje 2011. – 2015.

Nadalje, Strategija kulturnog i kreativnog razvitka grada Zagreba 2015. – 2022., kao sektorska strategija u svojim ciljevima, upućuje na: zaštitu i poticanje održivoga korištenja kulturne baštine (mjera 1.1.), osiguranje strateške suradnje i interakcije umjetnosti i kulture s ostalim sektorima (mjera 4.2.), bolje iskorištavanje prostornih kapaciteta i osiguranje odgovarajuće opreme ustanova u kulturi (mjera 6.1.) te osuvremenjivanje rada ustanova i prezentacije građe uvođenjem modernijih informacijsko-komunikacijskih tehnologija.

Pokazatelji učinka

Cilj	Pokazatelj učinka			Početna vrijednost		Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
	Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost n	Godina	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
2	Indeks konkurentnosti	Rang prema drugim županijama	Unaprijeđeni regionalni indeks konkurentnosti	GZ 1. ZŽ 7. KZŽ 12.	2013.	GZ 1. ZŽ 5. KZŽ 11.	2020.	trogodišnje	Nacionalno vijeće za konkurentnost, RIK
2	Broj poduzetnika	broj	Povećanje broja poduzetnika	45.005	2016.	46.000	2020.	godišnje	FINA
2	Zaposleni kod poduzetnika	broj	Povećanje broja zaposlenih kod poduzetnika	375.978	2016.	383.000	2020.	godišnje	FINA
2	Prihodi poduzeća registriranih u djelatnosti informacijske i komunikacijske tehnologije	mil. kn	Povećanje prihoda poduzeća djelatnosti informacijske i komunikacijske tehnologije	22.746	2016.	n+25%	2020.	godišnje	DZS
2	Prihodi poduzeća registriranih u djelatnosti turizma	mil. kn	Povećanje prihoda poduzeća registriranih u djelatnosti turizma	5.105	2016.	n+ 25%	2020.	godišnje	DZS
2	Prosječni dohodak per capita	kn	Povećanje prosječnog dohotka per capita	27.529	2015.	n+10%	2020.	trogodišnje	MRRFEU

*RIK – regionalni indeks konkurentnosti Hrvatske 2013, Nacionalno vijeće za konkurentnost

Cilj 3. Unaprijediti upravljanje okolišem, prirodom i prostorom

Relevantnost: Strateškim ciljem Unaprijediti upravljanje okolišem, prirodom i prostorom unaprijedit će se kvaliteta života i kvaliteta svih sastavnica prostora kroz poticanje zaštite i očuvanja okoliša i prirodnih resursa, unaprjeđenje komunalne infrastrukture, održive mobilnosti, racionalnosti korištenja energije i brige za klimatske promjene te održivog razvoja i upravljanja prostorom. Javna infrastruktura te održivo upravljanje prostorom i okolišem je temelj za kvalitetno funkcioniranje i održivi razvoj Aglomeracije.

Na održivi urbani razvoj UAZ-a i konkurentnost gospodarstva UAZ-a negativno utječe manjak učinkovitih načina javnog prijevoza, te pouzdanih prometnih veza između i unutar gradova UAZ-a, te odsutnost integriranog multimodalnog prijevoza. Također, osobito relevantnost ovog cilja odnosi se na identificiranu nedovoljnu razvijenost okolišno prihvatljivog prometnog sustava - sustava biciklističkog prometa i s njim povezane infrastrukture (promet s nultom emisijom štetnih plinova). Realizacijom ovog cilja pridonosi se rješavanju identificiranog problema nedovoljnoga prometnog planiranja i koordinacije putem planskih dokumenata te nepostojanja integriranog sustava nadzora i upravljanja prometnim sustavima. Realizacija ovog cilja treba pridonijeti unaprjeđenju upravljanja prostorom te osobito urbanim okolišem putem identificiranja, obnove, sanacije i dekontaminacije nekadašnjega vojnog i industrijskog zemljišta, ali i ostalih *brownfield* lokacija. Ovaj cilj pridonosi poboljšanju energetske učinkovitosti i kvaliteti zraka u UAZ-u odgovorom na identificirane probleme centralnog sustava grijanja. Glavni rezultati koji su u skladu s postavljenim ciljem odnose se na uštedu u konačnoj potrošnji energije te na smanjenje emisije CO₂ u prvom redu zbog smanjenja gubitaka u mreži centralnog sustava grijanja.

Očekivani načini postizanja cilja: Ostvarenje cilja planira se kroz četiri međusobno povezana prioriteta koji obuhvaćaju sve sastavnice okoliša, prostora i prirode. Kroz prioritete su obuhvaćene sve faze unaprjeđivanja pojedine sastavnice, počevši od uspostave sustava planiranja i praćenja stanja do pripreme, provedbe i praćenja provedbe pojedinih planova, programa i projekata. Cilj će se ostvariti kroz sljedeće prioritete:

1. Zaštita i unaprjeđivanje kvalitete okoliša i prirode
2. Unaprjeđivanje sustava primarne infrastrukture
3. Razvoj prometne infrastrukture i sustava održive mobilnosti
4. Održivi prostorni razvoj.

Dosljednost cilja: Na razini EU-a cilj je usklađen s Europa 2020. – Europska strategija za pametan, održiv i uključiv rast, Strate-

gijom održivog razvitka Europske unije (2009.), Sedmim akcijskim programom zaštite okoliša Europske unije do 2020. godine (2013.), Building green infrastructure for Europe (2013.) i EU Green Infrastructure Strategy (2013.), Strategijom o bioraznolikosti EU 2020., Direktivom o pticama, Direktivom o staništima, Direktivom o energetske učinkovitosti (2012/27/EU) te Teritorijalnom agendom EU 2020. i dr.

Na nacionalnoj razini cilj je usklađen sa Strategijom prostornog razvoja Republike Hrvatske, Operativnim programom Konkurentnost i kohezija (OPKK), odnosno prvenstveno s ciljem 3: Poboljšanje konkurentnosti malih i srednjih poduzeća, poljoprivrednog sektora i sektora za ribarstvo i akvakulturu.

Cilj je također usklađen s Nacionalnom strategijom zaštite okoliša, Strategijom upravljanja vodama, Strategijom održivoga razvitka Republike Hrvatske, Strategijom gospodarenja otpadom Republike Hrvatske, Planom gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2017. – 2022. te Strategijom i akcijskim planom zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske.

U skladu sa Strategijom prometnog razvitka RH i situacijom na području UA Zagreb ovaj cilj pridonosi poboljšanju pristupa javnim uslugama za sve građane, odnosno pridonosi pristupu javnom prijevozu za sve skupine građana. U skladu je s ciljem „Unaprjeđenje pristupačnosti unutar i prema glavnim urbanim aglomeracijama” Strategije prometnog razvitka RH. Ovaj cilj SRUAZ-a u skladu je s općim ciljem Strategije prometnog razvitka osobito – unaprjeđenju razdiobe vidova prometa u korist javnog prijevoza te ekološki prihvatljivih alternativnih vidova prometa, kao i smanjenje, ublažavanje utjecaja prometa na okoliš. Integriran je i sa Strategijom prostornog razvoja RH i to Prioritetom 4.1. Održivost prostorne organizacije, strateškim usmjerenjem Odmjereno korištenje prostora u kojem se navodi urbana preobrazba brownfield lokaliteta. Glavni korisnik sustava toplinarstva je sektor zgradarstva (kućanstva i javna infrastruktura) posebice u visoko urbaniziranim područjima te će se razvojem i modernizacije centralnog toplinskog sustava izravno pridonijeti ciljevima energetske strategije RH do 2020., trećega Nacionalnog akcijskog plana energetske učinkovitosti. Ovaj cilj u skladu je sa OP KK i to sa sljedećim specifičnim ciljevima: 2a1, 2c1, 4b1, 4b2, 4c1, 4c2, 4c3, 4c4, 5a1, 6c1, 6c2, 6e1, 6e2, 6i1, 6ii1, 6ii2, 7a1, 7b1 i 7ii2.

Pokazatelji učinka

Cilj	Pokazatelj učinka			Početna vrijednost		Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
	Definicija	Jedini- ca	Opis	Vrijednost n	Godina	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
3	Poboljšano stanje okoliša	broj	Pokazatelji stanja okoliša koji su poboljšali vrijednosti, sukladno Nacionalnoj listi pokazatelja (HAOP)	n	2016.	n+30%	2020.	godišnje	Hrvatska agencija za okoliš i prirodu (HAOP)
3	Energetska učinkovitost javnih zgrada	%	Povećanje udjela energetske učinkovitosti javnih zgrada u ukupnim površinama javnih zgrada	n	2016.	5% površine javnih zgrada	2020.	godišnje	JLS, JRS
3	Kvaliteta komunalne infrastrukture	%	Povećanje udjela stanovnika priključenih na sustave javne vodoopskrbe i odvodnje	n	2016.	n+30%	2020.	godišnje	JLS, JRS
3	Bolja povezanost svih dijelova UAZ-a	broj	Provedeni projekti kojima se unaprjeđuju prometne veze među JLS-ovima u obuhvatu UAZ-a	n	2016.	10	2020.	godišnje	JLS, JRS

4.3.

Razvojni prioriteti i mjere

Cilj	Prioritet	Mjera
1. UNAPRIJEDITI KVALITETU ŽIVLJENJA, JAVNU I DRUŠTVENU INFRASTRUKTURU I LJUDSKE POTENCIJALE	1.1. Razvoj društva znanja – obrazovanje, cjeloživotno učenje i unaprjeđivanje zapošljivosti	1.1.1. Unaprjeđenje infrastrukture i sustava predškolskog i osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja
		1.1.2. Unaprjeđenje infrastrukture i sustava srednjoškolskog, visokoškolskog i cjeloživotnog obrazovanja
		1.1.3. Unaprjeđenje zapošljivosti mladih, mladih NEET-ova i ostalih iz skupine NEET
	1.2. Unaprjeđenje javne i društvene infrastrukture i usluga	1.2.1. Unaprjeđenje infrastrukture i usluga u kulturi
		1.2.2. Unaprjeđenje sportsko-rekreacijske infrastrukture i usluga
		1.2.3. Unaprjeđenje uvjeta za pružanje visokokvalitetnih zdravstvenih usluga
	1.3. Unaprjeđenje standarda stanovanja	1.3.1. Poticanje i realizacija različitih modela stanovanja
	1.4. Jačanje socijalne uključenosti i unaprjeđenje kvalitete življenja	1.4.1. Unaprjeđivanje uvjeta za pružanje socijalnih usluga i pristupa visokokvalitetnim socijalnim uslugama
		1.4.2. Pобољшanje integracije na tržište rada i socijalne integracije ranjivih skupina i borba protiv diskriminacije
		1.4.3. Povećanje sigurnosti
2. RAZVIJATI KONKURENTNO I ODRŽIVO GOSPODARSTVO	2.1. Konkurentno poduzetništvo	2.1.1. Razvoj napredne poduzetničke infrastrukture i usluga
		2.1.2. Razvoj povoljnijeg okruženja za investiranje
		2.1.3. Promicanje socijalnog poduzetništva
	2.2. Znanstveno-tehnološki razvoj i inovacije	2.2.1. Jačanje suradnje znanstvenoistraživačkog i poslovnog sektora
		2.2.2. Stvaranje povoljnog okruženja za razvoj industrije visokih tehnologija
		2.2.3. Poticanje razvoja kulturnih i kreativnih industrija
	2.3. Razvoj turizma i kulture	2.3.1. Restrukturiranje i repozicioniranje turizma te razvoj turističke infrastrukture
		2.3.2. Razvoj, promocija i umrežavanje novih turističkih proizvoda i programa
		2.3.3. Integrirani razvoj turizma i revitalizacija kulturne baštine
	2.4. Održivo korištenje prirodnih resursa	2.4.1. Razvoj poljoprivredno-prehrambene proizvodnje i plasmana proizvoda
		2.4.2. Učinkovitije gospodarenje šumama radi očuvanja šumskog ekosustava
		2.4.3. Održivo korištenje vode i tla

Cilj	Prioritet	Mjera
3. UNAPRIJEDITI UPRAVLJANJE OKOLIŠEM, PRIRODOM I PROSTOROM	3.1. Zaštita i unaprjeđivanje kvalitete okoliša i prirode	3.1.1. Unaprjeđenje kakvoće i podizanje svijesti o očuvanju okoliša i prirode
		3.1.2. Očuvanje i upravljanje zaštićenim i drugim posebno vrijednim dijelovima prirode, biološkom, geo i krajobraznom raznolikošću
		3.1.3. Zaštita, uređenje i korištenje rijeke Save i pritoka te njihovih zaobalja
		3.1.4. Unaprjeđivanje sustava cjelovitog gospodarenja otpadom
		3.1.5. Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije i ekološki prihvatljivih goriva te povećanje energetske učinkovitosti
		3.1.6. Ublažavanje i prilagodba klimatskim promjenama i prirodnim rizicima
	3.2. Unaprjeđivanje sustava primarne infrastrukture	3.2.1. Izgradnja, rekonstrukcija i unaprjeđenje komunalne opremljenosti – vodoopskrba, odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda
		3.2.2. Izgradnja i unaprjeđenje komunalne opremljenosti – opskrba plinom
		3.2.3. Izgradnja i unaprjeđenje komunalne opremljenosti – javni sustav grijanja
		3.2.4. Izgradnja i unaprjeđenje komunalne opremljenosti – opskrba električnom energijom
		3.2.5. Izgradnja i unaprjeđenje komunalne opremljenosti – ostala komunalna infrastruktura
		3.2.6. Optimizacija, unaprjeđenje i dostupnost elektroničke komunikacijske infrastrukture
	3.3. Razvoj prometne infrastrukture i sustava održive mobilnosti	3.3.1. Unaprjeđenje zračnog prometa
		3.3.2. Modernizacija željezničkog prometa
		3.3.3. Integracija i poboljšanje ulične i cestovne mreže
		3.3.4. Unaprjeđenje javnoga putničkog prometa
		3.3.5. Unaprjeđenje biciklističkog i pješačkog prometa
		3.3.6. Integracija i unaprjeđenje prometnog sustava i sigurnosti (uključujući sustav za nadzor i upravljanje prometom – ITS)
	3.4. Održivi prostorni razvoj	3.4.1. Cjelovito planiranje prostora
		3.4.2. Unaprjeđenje naseljenih dijelova
		3.4.3. Obnova brownfield lokacija
		3.4.4. Razvoj i promocija identitetskih potencijala

Razvojni prioritet 1.1.

Razvoj društva znanja – obrazovanje, cjeloživotno učenje i unaprjeđivanje zapošljivosti

Cilj: Provedba prioriteta pridonijet će unaprjeđivanju sustava obrazovanja i zapošljivosti, osobito razvijanjem srednjoškolskih i visokoškolskih programa prilagođenih potrebama tržišta rada, gradnjom, dogradnjom i rekonstrukcijom te tehnološkim opremanjem postojećih i novih vrtića, škola i učeničkih domova, kao i podizanjem kapaciteta odgojno-obrazovnog rada, podizanjem razine digitalnih kompetencija učenika i djelatnika u sustavu obrazovanja te povećanjem uspješnosti učenika primjenom informacijske i komunikacijske tehnologije (IKT-a) u nastavi, osiguravanjem i poticanjem cjeloživotnog obrazovanja i prekvalifikacije, čime bi se osigurale veće šanse za zapošljavanje (i samozapošljavanje), smanjio udio nezaposlenih, osobito nezaposlenih mladih (skupina dugotrajno nezaposlenih i nezaposlenih) te tako ujedno utjecalo i na smanjenje njihova napuštanja UAZ-a, ali i na smanjenje rizika od dugotrajne nezaposlenosti.

Provedba prioriteta pridonijet će uspostavi kvalitetnije mreže predškolskih ustanova, mreže osnovnoškolskih ustanova i srednjih škola s gimnazijskim programima te mreže strukovnih škola i programa sukladno stvarnim potrebama društva, gospodarstva i tržišta rada. Također, omogućavanje cjeloživotnog obrazovanja zaposlenim osobama osigurat će njihovu prilagodbu modernizaciji poslovanja i zadržavanju radnih mjesta na tržištu rada. Osigurat će se daljnji razvoj Sveučilišnoga kampusa Borongaj i veleučilišta te njihova međusobna suradnja i suradnja sa Sveučilištem u Zagrebu.

Opravljanje: Iako iznad prosjeka nezaposlenosti Republike Hrvatske i s relativno povoljnom obrazovnom strukturom, potrebno je daljnje ulaganje u obrazovanje stanovnika, približavanje

moćnosti obrazovanja, odnosno stvaranja jednakih uvjeta obrazovanja (uključujući i cjeloživotno) kako bi se smanjio prisutan trend porasta nezaposlenosti u UAZ-u, osobito mladih i obrazovanih ljudi. Uočen je i problem nedovoljne zastupljenosti obrazovnih, srednjoškolskih i visokoškolskih institucija i programa u područjima (gradovima) UAZ-a izvan Grada Zagreba. Općenito, valja prilagoditi programe obrazovanja i osposobljavanja za osobe s invaliditetom i druge ranjive skupine, posebno trajno nezaposlene mlade.

Državnim pedagoškim standardima utvrđeni su optimalni prostorni, kadrovski, zdravstveni, tehnički, informatički i drugi normativi koji služe kao putokaz za osiguranje ujednačenih uvjeta rada u odgojno-obrazovnim ustanovama. Svrha je pedagoških standarda da na temelju propisanih kriterija unaprijede sveukupnu djelatnost na jedinstvenim osnovama uz ravnomjerne uvjete rada odgojno-obrazovnih ustanova. Jednaki uvjeti rada pretpostavka su za osiguravanje više kvalitete odgoja i obrazovanja.

Opis: Prioritet pridonosi ostvarenju cilja 1. Unaprijediti kvalitetu življenja, društvenu infrastrukturu i ljudske potencijale putem ostvarivanja mjera u kojima su sadržane aktivnosti, projekti i programi u području ulaganja u obrazovanje općenito, usavršavanja i strukovnog obrazovanja te cjeloživotnog učenja u skladu s potrebama tržišta rada i razvojnim prioritetima aglomeracije. Ovim prioritetom potiče se i unaprjeđivanje uvjeta za uključivanje dugotrajno nezaposlenih osoba na tržište rada i povećanje zapošljivosti nezaposlenih skupina u nepovoljnom položaju, jačanje sposobnosti samozapošljavanja, posebno nezaposlenih osoba i unaprjeđenje mobilnosti na tržištu rada.

MJERE

Mjera 1.1.1. Unaprjeđenje infrastrukture i sustava predškolskog i osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja

Popis indikativnih aktivnosti:

- Uspostavljanje optimalne mreže odgojno-obrazovnih ustanova
- Gradnja novih, dogradnja ili rekonstrukcija te opremanje odgojno-obrazovnih ustanova predškolskog i osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja
- Izgradnja sportskih dvorana, bazena i otvorenih vanjskih sportskih terena uz postojeće i nove školske objekte
- Investiranje u digitalno zrele osnovne škole spremne za korištenje potencijala informacijsko-komunikacijske tehnologije u obrazovanju i razvoj vještina za 21. stoljeće nužnih na tržištu rada
- Poticanje suradnje i mobilnosti u području trajnog profesionalnog razvoja učitelja.

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Osnovne škole s radom u jednoj smjeni	broj	Povećanje broja osnovnih škola s radom u jednoj smjeni	30	2020.	dvogodišnje	JLS, JRS
Programi odgojno-obrazovnih institucija usmjerenih na učenike, uključujući one s teškoćama u razvoju, posebno nadarene te dodatnu edukaciju učitelja	broj	Novi ili unaprjeđeni programi usmjereni na učenike, uključujući one s teškoćama u razvoju, posebno nadarene kao i dodatnu edukaciju učitelja	20	2020.	godišnje	JLS, JRS

Mjera 1.1.2. Unaprjeđenje infrastrukture i sustava srednjoškolskog, visokoškolskog i cjeloživotnog obrazovanja

Popis indikativnih aktivnosti:

- Unaprjeđivanje mreže srednjoškolskih obrazovnih ustanova gradnjom, rekonstrukcijom i opremanjem novim sadržajima
- Razvijanje digitalno zrelih srednjih škola spremnih za korištenje potencijala informacijsko-komunikacijske tehnologije u obrazovanju i razvoj vještina za 21. stoljeće nužnih na tržištu rada
- Rekonstrukcija i obnova postojećih te gradnja i opremanje novih učeničkih i studentskih domova
- Unaprjeđenje mreže ustanova za obrazovanje odraslih
- Poticanje suradnje i mobilnosti u području trajnoga profesionalnog razvoja srednjoškolskih profesora
- Potpora razvoju sveučilišnih kampusa i daljnjem razvoju Sveučilišta i veleučilišta na području UAZ-a
- Razvijanje programa cjeloživotnog učenja i prekvalifikacija za potrebe tržišta rada za građane, poduzetnike, poljoprivrednike, zaposlenike, članove udruga i druge dionike razvoja
- Unaprjeđivanje programa cjeloživotnog obrazovanja u području kulture i umjetnosti u suradnji s pučkim otvorenim učilištima (POU)
- Opremanje informatičkom opremom obrazovnih ustanova koje provode strukovno, obrazovanje odraslih i cjeloživotno obrazovanje
- Modernizacija kurikuluma strukovnog obrazovanja u skladu s potrebama na tržištu rada.

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Broj izgrađenih i/ili uređenih studentskih i učeničkih domova	broj	Povećanje smještajnog kapaciteta za studente i učenike gradnjom novih i obnovom postojećih studentskih i učeničkih domova	10	2020.	dvogodišnje	DZS, JLS, JRS
Programi strukovnog obrazovanja odraslih i cjeloživotnog obrazovanja i nabava informatičke opreme	broj	Novi programi strukovnog, obrazovanja odraslih i cjeloživotnog obrazovanja uključujući nabavu informatičke opreme za Pučka otvorena učilišta	> 20	2020.	godišnje	Pučka otvorena učilišta
Unaprjeđenje visokoškolskog obrazovanja	broj	Projekti potpore razvoju visokoškolskih institucija uključujući gradnju kampusa, opremanje, razvoj novih programa i dr.	20	2020.	godišnje	JLS, JRS

Mjera 1.1.3. Unaprjeđenje zapošljivosti mladih, mladih NEET-ova i ostalih iz skupine NEET

Popis indikativnih aktivnosti:

- Uključivanje mladih, dugotrajno nezaposlenih i ostalih skupina u nepovoljnom položaju na tržište rada u programe osposobljavanja, usavršavanja, dokvalifikacije i prekvalifikacije, na stručne seminare i radionice
- Poticanje samozapošljavanja i poduzetništva mladih kroz natječaje potpore, inkubatore i radionice
- Razvijanje društvenoga poduzetništva
- Unapređivanje kreativnosti razvojem novih modela i pristupa skupinama u nepovoljnom položaju, mladih i dugotrajno nezaposlenih osoba
- Stipendiranje/subvencioniranje strukovnih zanimanja i stjecanje praktičnih vještina radi povećanja zapošljivosti
- Subvencioniranje zapošljavanja za mlade, posebno onih dugotrajno nezaposlenih.

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Zaposlene dugotrajno nezaposlene (više od godinu dana) osobe te ostale osobe u nepovoljnom položaju	broj	Povećanje zaposlenosti dugotrajno nezaposlenih osoba te ostalih osoba u nepovoljnom položaju koje su uključene u neke oblike osposobljavanja i programa potpore	n+20%	2020.	godišnje	HZZ
Stipendije za deficitarna (obrotnička) zanimanja	broj	Stipendije kao oblik stimuliranja i usmjeravanja mladih ljudi na upis u strukovne programe obrazovanja radi stvaranja povoljnije perspektive za zapošljavanje	1.000	2020.	godišnje	JLS, JRS

Razvojni prioritet 1.2.

Unaprjeđenje javne i društvene infrastrukture i usluga

Cilj: Provedbom prioriteta unaprijedit će se mreže javne i društvene infrastrukture te usluga u području kulture, sporta i rekreacije, zdravstva i socijalne skrbi, poboljšati kvaliteta, učinkovitost i dostupnost kulturnih, sportskih i rekreativnih sadržaja te zdravstvenih i socijalnih usluga te pridonijeti ravnomjernijoj prostornoj i kvalitativnoj distribuciji ovih sadržaja na prostoru UAZ-a, vodeći računa o ukupnoj populaciji, populaciji u ruralnim prostorima, a osobito o ranjivim skupinama i smanjivanju njihove isključenosti. Realizacijom cilja povećat će se broj radnih mjesta u području kulture, sporta, zdravstva i socijale, uključenost ranjivih skupina te kvaliteta fizičkog i mentalnog zdravlja stanovnika kao i privlačnost prostora UAZ-a i njegovih sastavnica za život.

Opravljanje: Za kvalitetnije obavljanje kulturnih, sportsko-rekreativnih i zdravstvenih aktivnosti, usluga i programa potrebna je gradnja novih, odnosno stalno i kompleksno unaprjeđivanje standarda postojećih građevina. Iako je ponuda, aktivnosti, usluga, i programa relativno dobra, nužna su unaprjeđivanja raznovrsnosti, određena umrežavanja, ravnomjernija prostorna distribucija i prilagođavanje raznovrsnim potrebama. Kako bi se

poboljšalo stanje i uveli novi standardi, posebno je potrebno voditi računa o dostupnosti prostora osobama s invaliditetom.

Opis: Prioritet podrazumijeva ostvarenje aktivnosti, projekata i programa kroz mjere razvoja infrastrukture/mreža na području kulture te sporta i rekreacije, kao i unaprjeđivanje uvjeta za pružanje visokokvalitetnih zdravstvenih usluga.

Izgradit će se nova i obnoviti postojeća kulturna infrastruktura za produkciju, edukaciju, prezentaciju/promociju, čuvanje građe i unaprjeđenje rada ustanova u kulturi. Sportska i rekreativna ponuda unaprijedit će se gradnjom i opremanjem objekata sportske infrastrukture, uključujući i sportske sadržaje uz škole, poticati će se izvrsnost u sportskim natjecanjima i program za uključivanje šire populacije u sport i rekreaciju.

Razvoj zdravstvene infrastrukture, uz gradnju novih sadržaja i modernizaciju postojećih uključuje poboljšanje učinkovitosti i dostupnosti visokokvalitetnih zdravstvenih usluga.

MJERE

Mjera 1.2.1. Unaprjeđenje infrastrukture i usluga u kulturi

Popis indikativnih aktivnosti:

- Modernizacija postojećih i osiguravanje novih adekvatnih prostora za kulturne djelatnosti (muzejsko-galerijske, izložbene, kazališne, bibliotekarske, arhivske, i dr.)
- Kontinuirana, cjelogodišnja potpora organizaciji kulturnih događaja
- Primjena informatičkih tehnologija za unaprjeđenje usluga i promociju kulture
- Edukacija i motiviranje građana, posebno mladih za sudjelovanje u kulturnom životu
- Unaprjeđenje suradnje s odgojno-obrazovnim institucijama kako bi se kontinuirano djelovalo na aktivnije uključivanje djece i mladih u kulturni život UAZ-a
- Uspostavljanje sustava za koordinirano i uspješno upravljanje i financiranje kulturnih programa i aktivnosti
- Jačanje stručnih i administrativnih kapaciteta u kulturnim ustanovama
- Digitalizacija knjižne i arhivske građe.

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Prostori za unaprjeđenje infrastrukture i usluga u kulturi	broj	Osiguravanje novih ili prenamjena postojećih prostora za obavljanje djelatnosti u kulturi (muzejsko-galerijske, izložbene, kazališne, bibliotekarske, arhivske i dr.)	20	2020.	godišnje	JLS, JRS
Informatički novopremljene kulturne ustanove	broj	Opremanje i primjena informatičke tehnologije u kulturnim ustanovama kao poboljšanje postojećih, tehnički zastarjelih usluga	10	2020.	godišnje	Ministarstvo kulture, JLS, JRS
Programi i projekti koji potiču razvoj i korištenje kulturnih sadržaja	broj	Programi i projekti usmjereni na razvoj i unaprjeđenje kulturnih sadržaja i poticanje raznovrsnih skupina stanovnika na korištenje kulturnih sadržaja i programa	30	2020.	godišnje	JLS, JRS

Mjera 1.2.2. Unaprjeđenje sportsko-rekreacijske infrastrukture i usluga

Popis indikativnih aktivnosti:

- Obnova ili gradnja sportsko-rekreacijske infrastrukture, centara i dr.
- Izgradnja i rekonstrukcija dječjih igrališta
- Poticanje organizacije sportskih i rekreacijskih događaja i aktivnosti, posebice za djecu i mlade
- Poticanje povezivanja turizma i sporta.

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Izgradnja novih i obnova postojećih sportsko-rekreacijskih centara i građevina	broj	Gradnja novih i obnova postojećih sportsko-rekreacijskih centara, građevina i terena za rekreativno i profesionalno bavljenje sportom	30	2020.	dvogodišnje	JLS, JRS
Programi i projekti sporta i rekreacije	broj	Programi i projekti usmjereni na unaprjeđenje sportskih i rekreacijskih sadržaja te povezivanje sporta s turizmom	30	2020.	godišnje	JLS, JRS

Mjera 1.2.3. Unaprjeđenje uvjeta za pružanje visokokvalitetnih zdravstvenih usluga

Popis indikativnih aktivnosti:

- Obnova ili gradnja zdravstvenih ustanova
- Izgradnja ili obnova toplica u funkciji jačanja zdravstvene infrastrukture
- Kupnja moderne medicinske opreme za zdravstvene ustanove
- Priprema i provedba edukacije građana o važnosti prevencije i zdravog načina života
- Razvoj obrazovnih sadržaja i obrazovanja za zdravstvene djelatnike
- Povećanje informatičke pismenosti zdravstvenih djelatnika.

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Gradnja novih i obnova postojećih zdravstvenih ustanova	broj	Gradnja novih i obnova postojećih zdravstvenih ustanova radi poboljšanja i unaprjeđenja usluga	20	2020.	dvogodišnje	Ministarstvo zdravlja, JLS, JRS
Unaprjeđenje zdravlja stanovnika	broj	Aktivnosti, programi i projekti usmjereni na prevenciju bolesti i jačanje svijesti o zdravim navikama	30	2020.	godišnje	JLS, JRS
Gradnja novih i obnova postojećih toplica i kupališta	broj	Izgradnja novih i uređenje postojećih toplica i kupališta u funkciji jačanja zdravstvene infrastrukture	5	2020.	dvogodišnje	JLS, JRS

Razvojni prioritet 1.3. Unaprjeđenje standarda stanovanja

Cilj: Cilj prioriteta je unaprjeđenje standarda stanovanja kojim su obuhvaćeni planiranje i gradnja novih stambenih naselja te obnova, bolje održavanje i modernizacija postojećega stambenog fonda. Provedbom prioriteta povećat će se broj stanova iz Programa lokalno poticane stanogradnje kao i broj korisnika-vlasnika novih stanova na urbanom području. Također u planu je gradnja stanova namijenjenih za najam i tržište te gradnja socijalnih stanova namijenjenih isključivo ranjivim skupinama stanovništva i za zadovoljavanje stambenih potreba stradalnika Domovinskog rata. Uz gradnju novih stanova, cilj je ukupna i energetska obnova, održavanje i modernizacija starijih gradskih, stambenih i privatnih objekata na cijelom urbanom području te obnova postojećih i gradnja objekata javnih ustanova za odgoj i obrazovanje, što se ostvaruje s pomoću drugih prioriteta i mjera.

Opravljanje: Nepostojanje dugoročne nacionalne, regionalne i lokalne stambene politike, što vodi k nestašici kvalitetnih stanova po prihvatljivim cijenama, riješilo bi se uvođenjem mjera kojima se lokalnoj zajednici omogućuje da provede obnovu, održavanje, modernizaciju i efektivnu ekspanziju stambene gradnje zadovoljavajući specifične potrebe određenih socijalnih grupa.

Opis: Prioritet se ostvaruje provedbom mjera koje uključuju unaprjeđenje standarda stanovanja, odnosno planiranje i gradnju novih stambenih naselja/jedinica te obnovu, bolje održavanje i modernizaciju postojećega stambenog fonda.

MJERE

Mjera 1.3.1. Poticanje i realizacija različitih modela stanovanja

Popis indikativnih aktivnosti:

- Osiguranje uvjeta za nastavak programa POS-a
- Planiranje i gradnja stanova za javni najam
- Planiranje i gradnja stanova za tržište.

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Novoizgrađeni stanovi po povoljnijim uvjetima	broj	Povećan broj stanova iz programa državno (POS) i lokalno poticane stanogradnje	3.500	2020.	godišnje	JLS, JRS i APN
Stanovi za javni najam	broj	Broj stanova u javnom najmu	9.800	2020.	godišnje	JLS, JRS

Razvojni prioritet 1.4.

Jačanje socijalne uključenosti i unaprjeđenje kvalitete življenja

Cilj: Provedbom prioriteta ostvaruju se poboljšanja kapaciteta u sustavu socijalne uključenosti i pružanja usluga korisnicima. Osiguranjem dostupnosti socijalnih usluga postiže se unaprjeđenje kvalitete života, poboljšanje socijalne uključenosti i podizanje socijalnog standarda osoba u potrebi, smanjenje siromaštva i socijalna isključenost ranjivih skupina građana, smanjenje nezaposlenosti i povećanje društvene osjetljivosti na skupine u nepovoljnom položaju. U cilju unaprjeđenja kvalitete života poboljšat će se stanje sigurnosti kao njezina važna komponenta.

Opravljanje: Sustav socijalne zaštite je nedostatan za različite potrebe građana i lokalne specifičnosti. Prostori u kojima djeluju su zastarjeli i neprimjereni, potrebno im je uređenje i povećanje kapaciteta.

Opis: Prioritet podrazumijeva ostvarenje aktivnosti, projekata i programa kroz mjere razvoja i poboljšanja socijalnih usluga u lokalnim zajednicama s namjerom razvoja institucionalne i izvaninstitucionalne socijalne skrbi, poboljšanje integracije na tržištu rada i integracije ranjivih skupina i borbe protiv diskriminacije. Obnovit će se i izgraditi infrastruktura pružatelja socijalne zaštite, organizirati se različite deficitarne usluge za korisnike socijalne skrbi. Prilagodit će se ustanove javne i društvene namjene za pristup osobama s invaliditetom, izgraditi adekvatne pristupne staze i dizala za osobe s invaliditetom. Osobito će se jačati aktivnosti te se provoditi programi i projekti u funkciji uključivanja u život zajednice te prevencije institucionalizacije. Poticati će se i razvoj izvaninstitucionalnih usluga i službi podrške u zajednici.

MJERE

Mjera 1.4.1. Unaprjeđivanje uvjeta za pružanje socijalnih usluga i pristupa visokokvalitetnim socijalnim uslugama

Popis indikativnih aktivnosti:

- Osnivanje pružatelja usluga socijalne skrbi
- Obnova ili izgradnja infrastrukture pružatelja usluga socijalne zaštite
- Deinstitutionalizacija usluga socijalne skrbi – razvoj i unaprjeđenje kapaciteta i programa ustanova za pružanje izvaninstitucionalnih oblika smještaja za osobe s posebnim potrebama, stare i nemoćne te organiziranje i razvoj (pružatelja) socijalne usluge pomoći i njege u kući
- Uspostavljanje i razvoj centara za dnevni boravak i organizirano stanovanje za starije osobe ili osobe s posebnim potrebama
- Pružanje usluga osobne asistencije, razvoj klubova i mobilnih timova za osobe s posebnim potrebama i invaliditetom, unaprjeđenje i razvoj programa za djecu i osobe s invaliditetom
- Subvencioniranje prijevoza socijalno ugroženih skupina stanovništva
- Unaprjeđenje i razvoj programa za djecu i mlade
- Unaprjeđenje usluga savjetovanja i pomaganja obiteljima
- Planiranje, gradnja i opremanje socijalnih stanova, razvoj potpomognutog stanovanja i stanovanja stradalnika Domovinskog rata.

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Unaprjeđenje kapaciteta ustanova za pružanje izvaninstitucionalnih oblika usluga socijalne skrbi	broj	Izgradnja i uređenje novih ili postojećih prostora za provođenje izvaninstitucionalne pomoći socijalne skrbi	25	2020.	godišnje	JLS, JRS
Programi za unaprjeđenje izvaninstitucionalnih sadržaja i socijalne skrbi	broj	Broj programa i projekata koji se odnose na izvaninstitucionalnu socijalnu skrb (njega i pomoć u kući, dnevni boravci, socijalno stanovanje i dr.)	30	2020.	godišnje	JLS, JRS
Domovi za starije i nemoćne osobe	broj	Organiziranje smještaja za starije i nemoćne osobe	10	2020.	godišnje	JLS, JRS
Programi usmjereni na ovisnike, osobe s problemima u ponašanju	broj	Broj projekata i programa usmjerenih na ovisnike ili osobe s problemima u ponašanju	30	2020.	godišnje	JLS, JRS

Mjera 1.4.2. Poboljšanje integracije na tržište rada i socijalne integracije ranjivih skupina i borba protiv diskriminacije

Popis indikativnih aktivnosti:

- Prilagodba ustanova javne i društvene namjene za pristup osobama s invaliditetom, izgradnja adekvatnih pristupnih staza, ugradnja dizala za osobe s invaliditetom
- Uklanjanje arhitektonskih barijera za osobe s invaliditetom
- Poboljšanje dostupnosti usluga za osobe s invaliditetom te pružanje informacija prema tipu invaliditeta; potpora uslugama profesionalne rehabilitacije
- Poticanje socijalne uključenosti i zapošljivosti hrvatskih branitelja i civilnih žrtava Domovinskog rata
- Uključivanje djece iz skupina koje su u socio-ekonomski nepovoljnom položaju u predškolsko obrazovanje
- Osiguranje pomoćnika u nastavi za učenike s teškoćama
- Potpora integraciji učenika pripadnika manjina u sustav redovnog obrazovanja
- Sufinanciranje zapošljavanja dugotrajno nezaposlenih osoba i ostalih skupina u nepovoljnom položaju na tržištu rada
- Osiguranje mehanizama zaštite od diskriminacije u području zapošljavanja
- Jačanje jednakopravnosti u pristupu tržištu rada i socijalne inkluzije, osobito za osobe s posebnim potrebama.

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Pomoćnici u nastavi za učenike s teškoćama	broj	Povećani broj pomoćnika u nastavi za učenike s teškoćama.	300	2020.	godišnje	JLS, JRS
Projekti i programi usmjereni na uklanjanje bilo koje vrste diskriminacije	broj	Broj programa i projekata usmjerenih na jačanje svijesti i uklanjanje diskriminacije po spolu, dobi, vjeri, etničkoj pripadnosti, socijalnom statusu i dr.	50	2020.	godišnje	JLS, JRS

Mjera 1.4.3. Povećanje sigurnosti

Popis indikativnih aktivnosti:

- Poboljšanje suradnje policije i društvene zajednice
- Unaprjeđenje sustava vatrogastva
- Prevencija nepoželjnog i kažnjivog ponašanja na mjestima javnog okupljanja sportskog karaktera
- Ustroj, opremanje, edukacija i trening postrojbi civilne zaštite
- Poboljšanje sustava za predviđanje poplava i sustava ranog upozorenja i uzbunjivanja.

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Uspostava i unaprjeđenje sustava civilne zaštite	broj	Uspostavljeni sustavi koji se odnose na planiranje, razvoj, učinkovito funkcioniranje i financiranje sustava civilne zaštite	30	2020.	dvogodišnje	JLS, JRS
Programi i projekti povećanja sigurnosti građana na javnim mjestima	broj	Broj programa i projekata usmjerenih na povećanje sigurnosti građana na javnim mjestima, javnim manifestacijama i sl.	50	2020.	godišnje	JLS, JRS, MUP

Razvojni prioritet 2.1. Konkurentno poduzetništvo

Cilj: Ovim prioritetom kao odgovorom na potrebe malog i srednjeg poduzetništva i obrtništva UAZ-a predviđen je razvoj koordinirane mreže profesionalnih PPI-jeva i ostale poduzetničke infrastrukture. Prema podacima iz analize stanja, postoje: velik nedostatak poduzetničkih vještina identificiran i na nacionalnoj razini, teritorijalne razlike u poduzetničkoj aktivnosti te spolna nejednakost u poduzetničkoj aktivnosti. Jedan od razloga je i nedostatak ravnomjernog pristupa poduzetničkim uslugama PPI-ja, odnosno nedostatak PPI-ja u određenim dijelovima UAZ-a te neujednačena kvaliteta usluga. Razvoj kompetencija osoblja PPI-ja, kao i novih objekata za usluge inkubacije, akceleracije tehnoloških centara omogućit će realizaciju ovog prioriteta.

Opravljanje: U UAZ-u je prisutan trend smanjenja broja obrta (osobito izumiru tradicionalni i umjetnički obrti), što je povezano i s činjenicom da se interes mladih za obrtnička zanimanja kontinuirano smanjuje. Postojeći programi strukovnog obrazovanja ne prate u dovoljnoj mjeri potrebe budućih poduzetnika i obrtnika, kojima osim praktičnih nedostaje i upravljačkih vještina za pokretanje vlastita posla. Za daljnji razvoj obrtništva potrebna su dodatna ulaganja u promociju obrtništva i obrtničkih zanimanja, usklađivanje strukovnih programa s potrebama budućih obrtnika te pružanje potpore u pokretanju vlastitog posla. Nadalje, pokazalo se potrebnim i stvaranje prilika

za financiranje projekata iz fondova EU-a. Poduzetničke zone (infrastruktura i usluge) kao važan čimbenik za postizanje ravnomjernijeg razvoja i zaposlenosti neravnomjerno su raspoređene i mnoge u svom razvoju nailaze na mnoge probleme.

Dok je u nekim zemljama Europske unije socijalno poduzetništvo odavno dobilo svoj okvir, Hrvatska je tek pred donošenjem okvira pa je Vlada upravo, na poticaj EU-a, donijela Strategiju razvoja društvenog poduzetništva do 2020., koju je izradilo Ministarstvo rada i mirovinskog sustava. EU je prepoznala značenje socijalnog poduzetništva kao jednog od ključnih elementa u prevladavanju socijalnih i ekonomskih problema te ga uvrstila u javnu politiku. Kriza koja je 2008. pogodila tržište Unije i šire dodatno je naglasila potrebu za promišljanjem drukčijega modela gospodarskog razvoja – da on ne ide samo za ekonomskim učinkom nego i za vrijednostima društvene odgovornosti, zaštite okoliša i mjerenja socioekonomskog učinka.

Opis: ostvarenjem mjera ovog prioriteta rješavat će se problemi neujednačenog razvoja poduzetničkih zona, njihove komunalne opremljenosti, upravljanja njihovim razvojem, potaknut će se unaprjeđivanje tehnološke infrastrukture, stimulirati razvoj socijalnog poduzetništva i deficitarnih zanimanja u obrtništvu.

MJERE

Mjera 2.1.1. Razvoj napredne poduzetničke infrastrukture i usluga

Popis indikativnih aktivnosti:

- Poticanje razvoja posebnih usluga poduzetničkih potpornih institucija usmjerenih prema obrtnicima (edukacija, savjetovanje, mentorstvo startupovima, inkubacija, akceleracija i sl.)
- Poticanje i pružanje potpore u osnivanju klastera
- Poticanje umrežavanja PPI-ja
- Ulaganje u gradnju nove i opremanje postojeće poslovne i poduzetničke infrastrukture
- Privlačenje novih poduzetnika u postojećim poduzetničkim zonama
- Ulaganje u gradnju novih i opremanje postojećih poduzetničkih zona.

Pokazatelji ishoda

Definicija	Pokazatelj ishoda		Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Površina opremljene/izgrađene/obnovljene poduzetničke potporne infrastrukture (PPI)	m ²	Povećanje površine obnovljenih/izgrađenih poduzetničkih zona	500.000	2020.	godišnje	JLS, JRS
Osnivanje novih klastera/poduzetničkih centara	broj	Povećanje broja klastera	6	2020.	godišnje	JLS, JRS
Aktivni poduzetnici u poduzetničkim zonama	broj	Povećanje broja aktivnih poduzetnika u poduzetničkim zonama	200	2020.	godišnje	JLS, JRS
Broj usluga PPI-ja	broj	Povećanje broja usluga koje PPI pruža poduzetnicima	20	2020.	godišnje	JLS, JRS

Mjera 2.1.2. Razvoj povoljnijeg okruženja za investiranje

Popis indikativnih aktivnosti:

- Financijska potpora otvaranju novih i programima razvoja postojećih MSP-ova
- Uvođenje lokalnih mjera za privlačenje investitora u gospodarske djelatnosti (smanjivanje lokalnih komunalnih i poreznih nameta, brže izdavanje građevinskih dozvola za poslovne objekte, brže rješavanje ZK predmeta i sl.)
- Potpora uvođenju informacijsko-komunikacijskih tehnologija (IKT) u poslovnim subjektima
- Potpora postojećim i novim MSP-jima i obrtnicima posebno do treće godine poslovanja te poticanje zapošljavanja kod istih
- Stavljanje neiskorištenih gradskih i općinskih poslovnih prostora u funkciju razvoja poduzetništva
- Dodjela ili prenamjena građevinskog zemljišta za investicije po povoljnijim uvjetima.

Pokazatelji ishoda

Definicija	Pokazatelj ishoda		Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Stavljanje u funkciju prostora u javnom vlasništvu za poduzetničke aktivnosti	broj	Prostori u javnom vlasništvu stavljeni u funkciju za poduzetničke aktivnosti	50	2020.	godišnje	JLS, JRS
Programi potpore poduzetnicima	broj	Programi za povećanje konkurentnosti poduzetnika (edukacije, financijski poticaji, sufinanciranje nastupa na sajmovima, certificiranje i sl.)	100	2020.	godišnje	JLS, JRS

Mjera 2.1.3. Promicanje socijalnog poduzetništva

Popis indikativnih aktivnosti:

- Podrška prijenosu dobre prakse u područje socijalnog poduzetništva
- Izrada i provedba programa službenog obrazovanja za društveno poduzetništvo
- Razvoj i provedba programa neslužbenog osposobljavanja za poslovne vještine društvenog poduzetništva
- Umrežavanje društvenih poduzetnika
- Potpora društvenom poduzetništvu (za osnivanje poduzeća, udruga, sudjelovanje na sajmovima, konferencijama, međunarodnim skupovima i sl.).

Pokazatelji ishoda

Definicija	Pokazatelj ishoda		Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Edukacija i drugi oblici potpore za društvene poduzetnike	broj	Održavanje edukacije ili drugi oblici potpore društvenim poduzetnicima s namjerom usvajanja poslovnih umijeća	10	2020.	godišnje	JLS, JRS
Poduzeća društvenog poduzetništva	broj	Osnivanje novih poduzeća društvenog poduzetništva	n+50%	2020.	godišnje	Ministarstvo uprave

Razvojni prioritet 2.2. Znanstveno-tehnološki razvoj i inovacije

Cilj: Prioritetom se želi postići poticanje i bolje iskorištavanje rezultata znanstveno-istraživačkog sektora, jačanje suradnje dionika po načelu „quadruple helix“ modela te osnaživanje i komercijalizacija inovacijskih potencijala.

Opravljanje: Za razvoj gospodarstva Grada Zagreba i cijele aglomeracije ključnu ulogu imaju djelatnosti temeljene na znanju. S obzirom na to da je osobito u Gradu Zagrebu i njegovu okruženju najveća koncentracija znanstvenog i stručnog kadra i institucija, potrebno je iskoristiti taj potencijal za povećanje konkurentnosti. Mjere koje se predlažu u ovom prioritetu potiču umrežavanje dionika znanstvenoga, javnog, poslovnog i civilnog sektora. Kriza što je 2008. pogodila tržište EU-a i šire dodatno je naglasila potrebu za promišljanjem drukčijega modela gospodarskog razvoja – onog koji ne ide samo za ekonomskim učincima nego i za vrijednostima društvene odgovornosti, zaštite okoliša i mjerenja socioekonomskog učinka.

U regionalnom kontekstu, kreativne industrije jugoistočne Europe su u razvitku. Bez obzira na specifične kontekste karakteri-

stične za svaku od zemalja na tom području, zajednički su im problemi malih tržišta, proizvodnje u malim serijama, utjecaja međunarodnih kreativnih industrija te problemi u distribuciji proizvoda kreativnih industrija.

Istraživanjem je pokazan znatan potencijal kulturnih/kreativnih industrija u Zagrebu, od ljudskih resursa do financijskih sredstava, no za ostvarivanje spomenutih ciljeva potreban je sustavan rad i to ponajprije u smislu kulturnog planiranja u Zagrebu te strateškog postavljanja javne uprave prema sektoru kulturnih/kreativnih industrija.

Opis: prioritet će se ostvariti s pomoću formuliranih četiriju mjera koje daju naglasak na korištenje komparativnih prednosti Urbane aglomeracije Zagreb (koncentracija znanstvenog i stručnog kadra i kreativnih i kulturnih industrija).

MJERE

Mjera 2.2.1. Jačanje suradnje znanstveno-istraživačkog i poslovnog sektora

Popis indikativnih aktivnosti:

- Izgradnja kapaciteta postojećih i uspostava novih platformi suradnje znanstveno-istraživačkog i poslovnog sektora
- Potpora u uspostavi i opremanju centara kompetencija
- Podrška aktivnostima istraživanja, razvoja i inovacija u svrhu inovativnih proizvoda, tehnologija i usluga
- Edukacija poduzetnika i potpora za razvijanje projekata istraživanja i razvoja za poslovni sektor
- Jačanje infrastrukturnih kapaciteta Sveučilišta u Zagrebu i drugih visokoobrazovnih institucija
- Podrška funkcioniranju i projektima Centra za istraživanje, razvoj i transfer tehnologije
- Podrška u uspostavi znanstveno-istraživačkih centara/zavoda/instituta te ulaganje u sveučilišne i stručne studije iz područja inženjerstva i informacijskih tehnologija.

Pokazatelji ishoda

Definicija	Pokazatelj ishoda		Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Ulaganja u istraživačku infrastrukturu	broj	Realizirani projekti unaprjeđenja istraživačke infrastrukture unutar znanstveno-istraživačkih institucija i znanstveno-tehnoloških parkova i centara kompetencije	10	2020.	godišnje	Ministarstvo znanosti i obrazovanja, JLS, JRS
Projekti unaprjeđenja suradnje poduzetnika sa znanstveno-istraživačkim institucijama	broj	Projekti na kojima surađuje poslovni sektor sa znanstveno-istraživačkim institucijama	30	2020.	godišnje	JLS, JRS
Zaposleni u istraživanju i razvoju	broj	Povećanje broja zaposlenih u istraživanju i razvoju	n+20%	2020.	godišnje	FINA, DZS

Mjera 2.2.2. Stvaranje povoljnog okruženja za razvoj industrije visokih tehnologija

Popis indikativnih aktivnosti:

- Identificiranje strateških djelatnosti pametnog industrijskog razvoja
- Poticanje i kreditiranje subjekata prerađivačke industrije
- Razvoj kapaciteta za djelatnosti prijevoza, logistike i skladištenja
- Poticanje razvoja proizvoda i usluga visoke dodane vrijednosti (poput IKT sektora).

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Pametna specijalizacija	broj	Izrada studije za područje Urbane aglomeracije Zagreb koja će identificirati ključne sektore za pametnu specijalizaciju UAZ-a	1	2019.	godišnje	JLS, JRS
Unaprjeđenje konkurentnosti ključnih sektora za pametnu specijalizaciju	broj	Projekti i programi usmjereni na poticanje konkurentnosti ključnih sektora	10	2020.	godišnje	JLS, JRS

Mjera 2.2.3. Poticanje razvoja kulturnih i kreativnih industrija

Popis indikativnih aktivnosti:

- Uspostavljanje institucionalnog okvira za potporu samostalnim poduzetnicima u kreativnim industrijama
- Uspostavljanje i razvoj klastera kulturnih i kreativnih industrija
- Informiranje i educiranje potencijalnih korisnika o modelima institucionalne, posebno lokalne potpore samostalnim poduzetnicima u kreativnim industrijama
- Educiranje osoba zaduženih za vođenje i razvoj institucionalne potpore samostalnim poduzetnicima u kreativnim industrijama
- Povećanje financijske potpore i jačanje infrastrukture u kulturnim i kreativnim djelatnostima/industrijama
- Podupiranje izrade strategije, akcijskih planova i smjernica razvoja vezanih uz kreativne industrije.

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Klasteri kulturnih i kreativnih industrija	broj	Uspostavljen klaster kulturnih i kreativnih industrija	1	2020.	godišnje	JLS, JRS
Povećanje broja poslovnih subjekata kao dijela kreativne industrije	broj	Povećanje broja novih poslovnih subjekata	12	2020.	godišnje	JLS, JRS

Razvojni prioritet 2.3. Razvoj turizma i kulture

Cilj: Provedba prioriteta pridonijet će unaprjeđivanju svih oblika turizma s obzirom na potencijal za razvoj turizma utemeljen na: atraktivnoj prirodnoj i kulturnoj baštini (velike zaštićene površine, površine pod šumom, očuvani ruralni prostor, lovišta, izvori termalne vode, rijeke, potoci, jezera i ribnjaci), područjima parkova prirode, vinskih cestama i kulturno-povijesnim atrakcijama i drugim kreativnim turističkim manifestacijama. Oblicima turizma važnima za područje Urbane aglomeracije Zagreb dat će se razvojna usmjerenja kojima će se to područje oblikovati u turističko odredište prepoznatljivo u Hrvatskoj i šire.

Opravljanje: Urbana aglomeracija Zagreb najveće je središte kontinentalnoga turizma s povoljnim geografskim položajem na turističkim pravcima prema Jadranu. Turizam u razvitku ima posebnu važnost jer je on utjecajan gospodarski čimbenik u oblikovanju identiteta. Njegov dosadašnji razvitak i stanje determinirani su kretanjima ukupnog razvitka užeg i šireg okruženja te političkoga i gospodarskog stanja u svijetu. Kako je za područje Urbane aglomeracije Zagreb nedvojbeno razvoj turizma vezati uz zaštitu baštine, važno je uočiti da je bogatstvo kulturne baštine jedno od

bitnih obilježja prostora aglomeracije. Povoljnost položaja, bogatstvo i raznolikost prirodne sredine obilježavaju prostor trajnom privlačnošću i kontinuitetom naseljenosti. Upravo se oni koriste kao temeljni resurs za unaprjeđenje postojećih i razvoj novih oblika turizma. Jačanje turističkog sektora postići će se povećanjem direktno i indirektno novozaposlenih u sektoru turizma, čime će se bolje iskoristiti gospodarski potencijali kulturne baštine.

Opis: Prioritet pridonosi ostvarenju cilja: Razvijati konkurentno i održivo gospodarstvo putem ostvarivanja mjera u kojima su sadržane aktivnosti i projekti u području ulaganja u poduzetništvo, obrtništvo, razvoj znanosti i tehnologije te turizma i kulture, s posebnom pozornosti na održivo korištenje prirodnih resursa, a u skladu s potrebama tržišta i razvojnim potrebama aglomeracije. Tim prioritetom potiče se restrukturiranje i repozicioniranje turističkog gospodarstva u korak sa suvremenim trendovima tržišta, uz provedbu svih promotivnih aktivnosti temeljenih na integriranom razvoju svih oblika turizma, revitalizaciji kulturne baštine te njihovim što učinkovitijim upravljanjem.

MJERE

Mjera 2.3.1. Restrukturiranje i repozicioniranje turizma te razvoj turističke infrastrukture

Popis indikativnih aktivnosti:

- Izrada i provođenje programa za razvoj cjelogodišnjeg turizma
- Poticanje održivog upravljanja u turističkim i ugostiteljskim objektima
- Unaprjeđenje interesa javnosti za kulturu, kulturnu baštinu i prepoznatljivost identiteta
- Organizacija edukacije o mogućnostima razvoja selektivnih oblika turizma (vjerskog turizma, agroturizma, seoskog turizma, cikloturizma, kongresnoga turizma, avanturističkih i drugih sadržaja) i integrirane ponude
- Obnova, gradnja i uređenje objekata turističke infrastrukture
- Širenje mreže tzv. smeđe signalizacije.

Pokazatelji ishoda

Definicija	Pokazatelj ishoda		Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Projekti, programi i aktivnosti u sektoru turizma	broj	Povećanje broja provedenih projekata, programa i aktivnosti za razvoj cjelogodišnjeg turizma	100	2020.	godišnje	JLS, JRS
Posjetitelji turističkih i kulturnih manifestacija iz područja selektivnih oblika turizma	%	Povećanje broja posjetitelja turističkih i kulturnih manifestacija iz područja selektivnih oblika turizma	n+15%	2020.	godišnje	TZ JLS, TZ JRS
Izgradnja, obnova ili unaprjeđenje objekata kulturne baštine i kulturne infrastrukture	broj	Obnova postojeće kulturne baštine ili gradnja nove infrastrukture namijenjene čuvanju građe, prezentaciji i promociji te umjetničkoj produkciji	200	2020.	godišnje	JLS, JRS

Mjera 2.3.2. Razvoj, promocija i umrežavanje novih turističkih proizvoda i programa

Popis indikativnih aktivnosti:

- Organizacija, promocija i subvencioniranje kulturnih, gastronomskih, glazbenih i sportskih događaja tijekom cijele godine
- Povezivanje poslovnih subjekata u turizmu radi stvaranja integrirane ponude
- Unaprjeđenje postojećih i otvaranje novih turističkih manifestacija i kulturno-umjetničke produkcije
- (Su)financiranje zajedničkih inicijativa promidžbe
- Brendiranje lokalnih turističkih proizvoda
- Izrada programa korištenja i promocije geotermalnih izvorišta kao razvojnoga potencijala za turizam i rekreaciju.

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Novi programi i manifestacije usmjereni na cjelogodišnju ponudu	broj	Povećanje broja programa koji potiču održavanje turističkih manifestacija, kulturno-umjetničke produkcije, sajмова poljoprivrednih proizvoda i dr. tijekom cijele godine	500	2020.	godišnje	JLS, JRS
Program korištenja i promocije geotermalnih izvorišta	broj	Izrađen program korištenja i promocije geotermalnih izvorišta kao razvojnog potencijala za turizam i rekreaciju	1	2020.	godišnje	GRAD ZAGREB - GUSPRG

Mjera 2.3.3. Integrirani razvoj turizma i revitalizacija kulturne baštine

Popis indikativnih aktivnosti:

- Unaprjeđivanje sustava praćenja i vrednovanja već započetih i novih projekata zaštite i očuvanja kulturnih dobara
- Obnova i rekonstrukcija kulturnih znamenitosti i baštine te gradnja prateće infrastrukture, osobito u funkciji razvoja turizma
- Izrada planova upravljanja, konzervatorskih analiza i smjernica za zaštićena područja, lokalitete i objekte kulturne baštine
- Subvencioniranje obnove važnih kulturno-povijesnih građevina
- Subvencioniranje tradicijskih obrta i revitalizacija starih obrta te njihovo uključivanje u turističku ponudu
- Razvoj novih turističkih proizvoda povezanih s kulturnom baštinom i njezina promocija
- Uspostavljanje sustavnih programa obnove i revitalizacije povijesnih jezgri
- Potpora inovativnoj prezentaciji i promociji planova za upravljanje prirodnim i kulturnom baštinom
- Postavljanje poučnih ploča
- Ulaganje u infrastrukturu za obrazovanje o kulturnoj baštini i turističkoj promidžbi integrirane ponude: centri za posjetitelje, interpretacijski centri i centri za promociju kulturne baštine
- Uključivanje stanovništva u aktivnosti zaštite i očuvanja kulturne baštine
- Razvoj web-servisa za promociju prirodne i kulturne baštine.

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Obnova kulturnih znamenitosti radi očuvanja baštine i unaprjeđenja sveobuhvatnoga turističkog proizvoda	broj	Povećanje broja obnovljenih kulturnih znamenitosti	100	2020.	godišnje	JLS, JRS
Revitalizirani tradicijski obrti	broj	Revitalizacija tradicijskih obrta radi očuvanja baštine i unaprjeđenja sveobuhvatnoga turističkog proizvoda	10	2020.	godišnje	županijske obrtničke komore, JLS, JRS
Izgrađeni elementi infrastrukture za obrazovanje o kulturnoj baštini	broj	Opremanje ili gradnja centara za posjetitelje, interpretacijskih centara i centara za promociju kulturne baštine	20	2020.	godišnje	JLS, JRS

Razvojni prioritet 2.4.

Održivo korištenje prirodnih resursa

Cilj: Prioritetom se želi pridonijeti daljnjem razvoju poljoprivrede i učinkovitijem gospodarenju šumama te održivom korištenju prirodnih resursa, što će u konačnici utjecati i na unaprjeđivanje ostalih grana gospodarstva. Na temeljima razvijenije poljoprivrede uspješnije će se razvijati i ruralni turizam, šumarstvo s pratećom drvnom industrijom te provoditi aktivnosti povezane sa zaštitom i korištenjem prirodnih resursa i eksploatacijom mineralnih sirovina koje su osnova za najveći broj industrijskih grana.

Opravdanje: Upravo se na području poljoprivrede pružaju mogućnosti za korištenje strukturnih europskih fondova, a važnu ulogu u tome ima sustav potpora za poljoprivrednike u programu ruralnog razvoja do 2020. godine. U sklopu tih mjera potiče se niz aktivnosti kao što su proizvodnja kvalitetnih poljoprivrednih proizvoda, brendiranje proizvoda, očuvanje tradicionalnih oblika proizvodnje, očuvanje starih domaćih sorti i usmjeravanje na proizvodnju zdrave hrane. Diversifikacija poljoprivredne proizvodnje i osiguranje stabilnosti dohotka kroz poljoprivredu osnovni su prioriteti većine programskih dokumenata na europskoj, državnoj i regionalnoj razini, a to su svakako i primarni za-

daci u poljoprivredi Urbane aglomeracije Zagreb. Provođenjem ovog prioriteta poboljšat će se stanje šumskog ekosustava, spriječiti sječe i uzurpacije, nezakonita gradnja, širenje divljih odlagališta otpada, otuđivanje šumskih proizvoda i ugrožavanje biljnih i životinjskih vrsta, što će utjecati i na smanjenje opasnosti od biljnih bolesti, šumskih požara i pojave klizišta. Prirodni resursi će se na primjeren način zaštititi te će se racionalnim gospodarenjem učiniti znatni pomaci u zaštiti okoliša.

Opis: Prioritet ima tri mjere koje se međusobno nadopunjuju i čijom će se provedbom potaknuti modernizacija poljoprivrede, povećanje specijalizacije i unaprjeđivanje tehnoloških procesa te razvoj ostalih djelatnosti u ruralnom prostoru. Mlađu populaciju će se potaknuti na bavljenje poljoprivredom, a uvelike će se utjecati i na porast kvalitete poljoprivrednih proizvoda i osiguranje tržišta. Isto tako, potaknut će se održivo gospodarenje šumama, što će utjecati i na razvoj urbanog šumarstva koje podrazumijeva ozelenjavanje gradskih i seoskih naselja, a optimalno korištenje prirodnih resursa pridonijet će održivom gospodarstvu, što izravno pogoduje ostvarenju strateškog cilja 2.

MJERE

Mjera 2.4.1. Razvoj poljoprivredno-prehrambene proizvodnje i plasmana proizvoda

Popis indikativnih aktivnosti:

- Ulaganje u modernizaciju opreme radi povećanja proizvodnje i smanjenja troškova
- Subvencioniranje malih poljoprivrednih gospodarstava radi poboljšanja vlastite poljoprivredne proizvodnje
- Povezivanje poljoprivrednika u zadruge i zajednička suradnja pri plasmanu proizvoda na tržište, marketingu i ostalim aktivnostima povezanim s ugovaranjem proizvodnje i prodaje
- Organiziranje vikend-prodaje i sajмова sezonskih poljoprivrednih proizvoda
- Povećanje specijalizacije i unaprjeđivanje tehnoloških procesa te razvoj ostalih djelatnosti ruralnog prostora
- Poticanje porasta kvalitete proizvoda te poticanje brendiranja proizvoda, očuvanje tradicionalnih oblika proizvodnje i domaćih sorti izvornih i zaštićenih pasmina
- Pružanje potpore i edukacije mladim poljoprivrednicima
- Usmjeravanje na proizvodnju zdrave hrane
- Diverzifikacija poljoprivredne proizvodnje i osiguranje stabilnosti dohotka kroz poljoprivredu
- Razvoj specijaliziranih, konkurentnih i dugoročno održivih poljoprivrednih gospodarstava radi stabilizacije poljoprivrednog dohotka i povećanja životnog standarda poljoprivrednih proizvođača
- Priprema obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava za konkuriranje sredstvima iz fondova EU-a
- Povećanje broja registriranih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava
- Vrednovanje kvalitetnih poljoprivrednih tala i njihova trajna namjena poljodjelstvu
- Povećanje broja melioracijskih zahvata na područjima gdje je to nužno
- Sprječavanje neracionalne upotrebe zaštitnih kemijskih sredstava
- Radi očuvanja ili povećanja bioraznolikosti na poljoprivrednim područjima uspostavljanje mikrostaništa i elemenata krajobraza koji ujedno služe kao staništa i kao koridori za povezivanje populacija brojnih vrsta poljoprivrednih staništa (aktivnosti uspostavljanja novih ili obnavljanja zapuštenih staništa živica, cvjetnih traka, drvoreda i šumaraka – zelena infrastruktura – i koji uvelike pridonose poboljšanju funkcija i usluga poljoprivrednih ekosustava)
- Planiranje melioracijskih aktivnosti na kultiviranim nešumskim površinama koje nisu obuhvaćene rijetkim i ugroženim staništima uz mogućnost osiguranja povoljne količine vode u okolnim zaštićenim staništima osjetljivima na promjene vodnog režima.

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Registrirana poljoprivredna gospodarstva	broj	Povećanje broja poljoprivrednih gospodarstava sa sjedištem u obuhvatu UAZ-a	22.000	2020.	godišnje	Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju
Registrirana ekološka poljoprivredna gospodarstva	broj	Povećanje broja ekoloških poljoprivrednih gospodarstava sa sjedištem i proizvodnjom u obuhvatu UAZ-a	170	2020.	godišnje	Ministarstvo poljoprivrede, Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju
Potpore u poljoprivredi	broj	Potpore ulaganjima u povećanje kapaciteta i modernizaciju procesa u proizvodnji poljoprivrednih proizvoda	100	2020.	godišnje	Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, JLS, JRS
Proizvođačke poljoprivredne organizacije	broj	Povezivanje poljoprivrednika u proizvođačke organizacije, zadruge i klastere radi edukacije, zajedničkog plasmana i marketinga proizvoda	5	2020.	godišnje	Sudski registar, Registar udruga

Mjera 2.4.2. Učinkovitije gospodarenje šumama radi očuvanja šumskog ekosustava

Popis indikativnih aktivnosti:

- Koordiniranje državnim i lokalnim šumarskim službama radi održivoga gospodarenja šumama
- Poticanje udruživanja vlasnika šuma i okrupnjavanja privatnih šumskih posjeda
- Educiranje stanovništva o novim znanjima te jačanje svijesti o potrebi očuvanja šuma i šumskih područja
- Upravljanje na načelu održivoga gospodarenja radi očuvanja svih funkcija šuma (jačanje produktivnosti, stabilnosti i otpornosti šuma i šumskih područja, osiguravanje kvalitetnog autohtonog materijala, gradnja šumske infrastrukture, poticanje pošumljavanja itd.)
- Poticanje rekreacijske i turističke vrijednosti šumskih područja
- Sanacija i sprječavanje pojave klizišta koja nastaju kao rezultat brojnih aktivnosti i događaja
- Poticanje urbanog šumarstva
- Provedba aktivnosti predviđenih Planom upravljanja Parka prirode Medvednica i Godišnjim planom zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja Parka prirode Žumberak-Samoborsko gorje te očuvanje ostalih zaštićenih šumskih područja
- Ostvarivanje interesa Republike Hrvatske u gospodarenju šumama i šumskim zemljištem:
 - Provođenjem mjera u gospodarenju šumama kojima se, uz ekološku ravnotežu osigurava trajno održavanje i obnova šuma na način i pod uvjetima propisanim Zakonom o šumama i posebnim zakonima
 - U zaštiti šuma i šumskih zemljišta te zaštiti i očuvanju općekorisnih funkcija šuma i biološke raznolikosti (čuvanje šuma, zaštita šuma od bolesti i štetočinja, od požara, izgradnje objekata u šumi i na šumskom zemljištu, utvrđivanjem posebnih uvjeta gradnje i dr.), na način i pod uvjetima propisanim zakonom
- Odobravanjem šumsko-gospodarske osnove područja Republike Hrvatske, osnova gospodarenja gospodarskim jedinicama i programa za gospodarenje šumama
- Donošenjem Nacionalne strategije šumarstva i drvne industrije te Nacionalnog programa šumarstva i Nacionalnog programa drvne industrije
- Nadzorom nad provedbom šumsko-gospodarskih planova i nad korištenjem nedrvenih šumskih proizvoda
- Osiguravanjem sredstava za obnovu šuma, sanaciju šuma ugroženih sušenjem i elementarnim nepogodama te za zaštitu šuma
- Dugoročnim nadzorom nad stanjem šuma radi: povećanja znanja o stanju šuma i šumskog zemljišta te odnosa između njihova stanja i prirodnih i antropogenih čimbenika ugroženosti; procjene utjecaja klimatskih promjena na šume i šumsko zemljište, uključujući utjecaj na njihovu biološku raznolikost; identificiranje ključnih strukturnih i funkcionalnih elemenata ekološkog sustava koji će se koristiti za procjenu stanja biološke raznolikosti u šumama te za zaštitu njezinih funkcija, poštujući postojeće pokazatelje
- Očuvanjem staništa divljači i lovno-produktivne površine.
- Unaprjeđivanje lovnoga turizma očuvanjem cjelovitosti prostora, osiguravanjem stabilnosti populacije itd.
- Razvoj drvne industrije povećanjem potraživanja za biomasom u funkciji grijanja javnih zgrada sječkom i kogeneracijom, uspostavljanjem izvoznog klastera za odabrane finalne proizvode itd.

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Uređivanje i izgradnja šumske infrastrukture	km	Povećanje duljine uređenih šumskih staza (šumske prometnice, planinarske, poučne, biciklističke)	150	2020.	godišnje	Javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima, Hrvatske šume, JLS, JRS
Otkup privatnih šumskih posjeda	ha	Povećanje šumskih površina u javnom vlasništvu radi boljeg upravljanja i održavanja šuma	50	2020.	godišnje	Hrvatske šume
Sanirane šumske površine	%	Pošumljavanje uništenih šumskih površina u odnosu na ukupno devastiranu površinu	30	2020.	godišnje	Hrvatske šume

Mjera 2.4.3. Održivo korištenje vode i tla

Popis indikativnih aktivnosti:

- Provedba promotivnih i edukativnih aktivnosti za podizanje svijesti o mjerama za očuvanje prirode i održivo gospodarenje prirodnim resursima
- Detaljnije istraživanje ljekovitosti i potencijala geotermalnih izvorišta
- Uvođenje mjera ograničavanja nekontroliranoga širenja građevinskih područja
- Uvođenje strožeg nadzora eksploatacije mineralnih sirovina na odobrenim eksploatacijskim kopovima i drugdje
- Saniranje napuštenih kamenoloma i glinokopa u skladu s konceptom održivog razvoja prirodne osnove
- Provedba analize tala i sustavno poduzimanje mjera u očuvanju njihove čistoće
- Jačanje svijesti o važnosti tla kao elementa biosfere
- Edukacija lokalnog stanovništva o racionalnoj primjeni gnojiva i pesticida i primjeni „zelene gnojidbe“ radi sprječavanja daljnjeg onečišćenja tla i voda i kvalitetnije proizvodnje poljoprivrednih proizvoda.

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Saniranje napuštenih kamenoloma i glinokopa	broj	Saniranje napuštenih kamenoloma i glinokopa u skladu s konceptom održivog razvoja prirodne osnove	5	2020.	godišnje	JLS, JRS
Ispitivanje potencijala geotermalnih voda	broj	Ispitivanje geotermalnih bušotina u svrhu turističko-rekreativnog iskorištavanja	2	2020.	godišnje	JLS, JRS

Razvojni prioritet 3.1.

Zaštita i unaprjeđivanje kvalitete okoliša i prirode

Cilj: Prioritetom Zaštita i unaprjeđivanje kvalitete okoliša i prirode želi se ostvariti bolji sustav zaštite i upravljanja okolišem, prirodom i prostorom, zaštićenim i drugim posebno vrijednim dijelovima prirode, unaprijediti zaštitu, uređenje i korištenje rijeke Save i njenih pritoka te njihovih zaobalja provođenjem kompleksnih aktivnosti u okviru Programa Sava i drugih planova, projekata i programa, unaprijediti sustav gospodarenja otpadom provođenjem aktivnosti u cilju izgradnje potrebnih građevina i provođenjem mjera za smanjivanje nastanka otpada, odvojeno sakupljanje i ponovnu upotrebu, potaknuti korištenje obnovljivih izvora energije i ekološki prihvatljivih goriva, povećati energetska učinkovitost te pridonijeti ublažavanju klimatskih promjena i njihovoj prilagodbi. U funkciji ostvarenja cilja je izrada i provođenje sektorskih strategija, planova i programa te provođenje kompleksnih aktivnosti na osvještavanju građana i njihovu uključivanju u provedbu planiranih aktivnosti.

Prirodom i prirodnim resursima Aglomeracije kroz učinkovitije praćenje stanja okoliša i prirode, izradom i provedbom sektorskih strategija, planova i programa povećati dostupnost informacija, koje će omogućiti učinkovito i održivo upravljanje prostorom, a sve radi podizanja kvalitete života stanovnika aglomeracije.

Opravdanje: SWOT analizom u području zaštite okoliša i prirode te održivim upravljanjem prostorom i resursima Aglomeracije uočeno je da se prirodni resursi i zaštićena prirodna područja ne koriste u funkciji razvoja, prema načelima održivosti, da su edukacija i uključivanje javnosti u upravljanje prirodnim resursima i zaštitom okoliša slabi, da je praćenje stanja okoliša nedostatno, da nije utvrđen čvrst koncept zaštite, uređenja i korištenja rijeke

Save, da gospodarenje otpadom traži usustavljivanje, koordinaciju i dogovaranje te razvoj u skladu s europskim standardima i nacionalnim propisima i dokumentima, da su korištenje obnovljivih izvora energije i ekološki prihvatljivih goriva, te povećanje energetske učinkovitosti kao i briga za klimatske promjene relativno novi aspekti razvoja i stoga nedovoljno primijenjeni u praksi. Zaključeno je da su potrebna velika poboljšanja u uspostavi sustava zaštite okoliša, praćenju stanja, podizanju kvalitete i raspoloživosti informacija o okolišu, podizanju kvalitete planiranja zaštite i unaprjeđenja kakvoće sastavnica okoliša, podizanju svijesti o važnosti očuvanja okoliša te poboljšanju provedbe programa energetske učinkovitosti i programa korištenja obnovljivih izvora energije, kao i u utvrđivanju i stavljanju u funkciju mjera za ublažavanje i prilagodbu klimatskim promjenama. Aktivnosti koje se predlažu moraju korelirati s relevantnim novim europskim i nacionalnim dokumentima i smjernicama te se moraju realizirati sinergijom s obzirom na svoje međusobne interakcije.

Opis: Prioritet se ostvaruje usklađenom provedbom mjera i odgovarajućih aktivnosti, projekata i programa vezanih uz unaprjeđenje kakvoće okoliša, zaštitu i unaprjeđenje sustava zaštite prirode i valorizaciju i očuvanje krajobrazne, biološke i georaznolikosti, zaštitu i uređenje rijeke Save i pritoka, unaprjeđenje cjelovitosti sustava gospodarenja otpadom, bolje prilagođavanje klimatskim promjenama i prirodnim rizicima, povećanje energetske učinkovitosti te uspostavljanje informacijskog sustava i komunikacijske strategije o okolišu kao alata za upravljanje okolišem, podizanje razine ekološke osviještenosti stanovništva i uključivanje stručne i šire javnosti u odlučivanje i druge procese.

MJERE

Mjera 3.1.1. Unaprjeđenje kakvoće i podizanje svijesti o očuvanju okoliša i prirode

Popis indikativnih aktivnosti:

- Uspostavljanje jedinstvenog informacijskog sustava i komunikacijske strategije o okolišu i svim njegovim sastavnicama
- Donošenje i provedba Programa zaštite okoliša i drugih dokumenata zaštite okoliša i održivog razvoja te propisanih mjera zaštite okoliša
- Poticanje jedinica lokalne samouprave na izradu i provedbu lokalnih programa zaštite okoliša
- Popularizacija i intenziviranje edukacija o zaštićenim i drugim posebno vrijednim područjima prirode
- Promocija i promidžba odredišta prirodne baštine u turističke svrhe uz vođenje računa o prihvatnom kapacitetu
- Komunikacija, obrazovanje i aktivnosti podizanja javne svijesti u svrhu promicanja sveukupne bioraznolikosti, posebno mreže Natura 2000
- Provođenje programa podizanja svijesti o klimatskim promjenama i prirodnim rizicima
- Izrada strateške karte buke; donošenje i provedba Akcijskog plana upravljanja bukom okoliša kojim se određuju mjere zaštite i mjere upravljanja bukom, prioriteti i rokovi provedbe mjera
- Provođenje Programa zaštite zraka, ozonskog sloja, ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe klimatskim promjenama
- Provođenje edukacije i mjera usmjerenih na smanjivanje stradanja vrsta zbog ljudskih aktivnosti
- Provedba edukativno-promotivne kampanje za podizanje svijesti i bolje poznavanje važnosti uporabe niskougljičnog energenta – prirodnog plina, radi smanjenja emisija onečišćujućih tvari
- Provođenje edukacije i mjera usmjerenih na smanjivanje stradanja vrsta zbog ljudskih aktivnosti.

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Smanjenje otpada	broj	Promotivne kampanje radi osvješćivanja nužnosti smanjenja stvaranja otpada, povećanja odvojenog skupljanja otpada i ponovnog iskorištavanja	20	2020.	godišnje	JLS, JRS
Osvješćivanje i bolje poznavanje važnosti očuvanja prirode i okoliša	broj	Javni događaji za osvješćivanje i bolje poznavanje važnosti očuvanja prirode i okoliša	15	2020.	godišnje	JLS, JRS
Projekti usmjereni na praćenje pojedinih sastavnica okoliša	broj	Broj projekata usmjerenih na praćenje pojedinih sastavnica okoliša, uključujući mjerne postaje, informacijski sustav i sl.	20	2020.	godišnje	JLS, JRS

Mjera 3.1.2. Očuvanje i upravljanje zaštićenim i drugim posebno vrijednim dijelovima prirode, biološkom, geo i krajobraznom raznolikošću

Popis indikativnih aktivnosti:

- Poticanje integriranog pristupa zaštiti očuvanju prirode, krajobraza, bioraznolikosti i georaznolikosti odgovarajućim uključivanjem u razvojne dokumente na razini jedinica lokalne samouprave, Urbane aglomeracije Zagreb i županija
- Izrada Programa zaštite prirode Urbane aglomeracije Zagreb
- Poboljšanje sustava upravljanja i zaštite zaštićenih dijelova prirode izradom planova upravljanja i godišnjih programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja i područja mreže Natura 2000 te učinkovito provođenje planova uz sustavnu kontrolu i sprečavanje, odnosno minimaliziranje negativnih učinaka zbog pritiska posjetitelja na zaštićena područja
- Unaprjeđenje edukacijsko-interpretacijske infrastrukture
- Sustavno valoriziranje i provođenje postupaka zaštite prirodnih vrijednosti izradom prijedloga za zaštitu i proširenje mreže zaštićenih područja te učinkovitom zaštitom kroz prostorno planiranje
- Unaprjeđivanje valorizacije i korištenja prirodne baštine kao razvojnog resursa (usluge ekosustava, turizam, gospodarstvo, ruralni razvoj i dr.)
- Povećanje atraktivnosti, edukativnoga kapaciteta i održivog upravljanja odredištima prirodne baštine
- Razvoj inovativnoga sadržaja i ideja na temelju jedinstvenih prirodnih znamenitosti
- Uspostavljanje sustava inventarizacije, ocjene ugroženosti i praćenja stanja bioraznolikosti te baze podataka o biološkoj raznolikosti
- Izrada/revidiranje i provođenje lokalnih akcijskih planova zaštite bioraznolikosti i odabranih vrsta
- Izrada i stavljanje u funkciju krajobrazne studije prostora Aglomeracije i osiguranje njezina integriranja u prostorne planove i druge razvojne dokumente
- Unaprjeđenje suradnje sa znanstvenim institucijama i udrugama civilnog društva
- Institucionalno jačanje odgovornih ustanova.

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Izrada planova upravljanja zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže	broj	Donošenje planova upravljanja područjima ekološke mreže radi očuvanja svakog područja unutar ekološke mreže te očuvanja biološke, geo i krajobrazne raznolikosti i zaštite prirodnih vrijednosti	4	2020.	godišnje	Javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima
Informativno-edukativni programi i projekti promocije očuvanja, unaprjeđenja i jačanja svijesti o biološkoj, geološkoj i krajobraznoj raznolikosti te uslugama ekosustava	broj	Broj informativno-edukacijskih projekata i programa usmjerenih na promociju, očuvanje, unaprjeđenje te povećanje svijesti i znanja o biološkoj, geološkoj i krajobraznoj raznolikosti i uslugama ekosustava	50	2020.	godišnje	HAOP, Javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima, udruge civilnog društva, JLS, JRS

Mjera 3.1.3. Zaštita, uređenje i korištenje rijeke Save i pritoka te njihovih zaobalja

Popis indikativnih aktivnosti:

- Provođenje aktivnosti na zaštiti, uređenju i korištenju rijeke Save i zaobalja
- Priprema i provođenje mjera zaštite od štetnog djelovanja voda (poplave, erozije tla...)
- Priprema i provođenje mjera zaštite i unaprjeđenja kvalitete zaliha voda za razne namjene (vodoopskrba, navodnjavanje i drugo)
- Zaštita, uređenje i korištenje rijeke Save i pritoka radi ostvarivanja maksimalne moguće re-naturalizacije pojedinih dijelova te sanacije i prenamjene lokaliteta iskorištavanja mineralnih sirovina
- Inventarizacija biotopa i izrada planova za njihovo krajobrazno uređenje
- Priprema i provođenje mjera za bolje povezivanje rijeke Save i zaobalja (davanje prostora rijeci)
- Priprema i provođenje mjera za razvoj održivog prometa uz rijeke
- Priprema i provođenje mjera održivog iskorištavanja energetskog potencijala rijeke Save i pritoka
- Priprema i provođenje mjera za poticanje i razvoj održivoga turizma na rijeci Savi i pritocima te u njihovu zaobalju.

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Nasipi za zaštitu od poplava	km	Duljina izgrađenih nasipa za obranu od poplava	30	2020.	godišnje	Hrvatske vode
Projekti sustava navodnjavanja	broj	Projekti razvoja poljoprivrede uz racionalno korištenje prirodnoga vodnog bogatstva i sustava navodnjavanja	4	2020.	godišnje	JLS, JRS
Projekti zaštite, uređenja i korištenja rijeke Save i pritoka	broj	Projekti usmjereni na aktivnosti zaštite, uređenja i korištenja rijeke Save i pritoka	15	2020.	godišnje	JLS, JRS

Mjera 3.1.4. Unaprjeđivanje sustava cjelovitoga gospodarenja otpadom

Popis indikativnih aktivnosti:

- Unaprjeđivanje sustava gospodarenja otpadom
- Donošenje planova gospodarenja otpadom
- Izmjene i dopune prostornih planova za utvrđivanje lokacija građevina u sustavu održivoga gospodarenja otpadom
- Razmjena znanja i provođenje izobrazno-informativnih aktivnosti i drugih mjera u svrhu sprječavanja nastanka otpada, povećanja odvojenog skupljanja i ponovnog korištenja, odnosno održivoga gospodarenja otpadom, uključujući zelenu i održivu gradnju
- Unaprjeđivanje sustava odvojenog prikupljanja otpada, uključujući modernizaciju postojećih i uspostavljanje novih reciklažnih dvorišta, uključivo i dvorišta za građevni otpad, zelenih otoka, pogona za sortiranje odvojeno prikupljenog otpada, pogona za obradu odvojeno prikupljenoga biološkog otpada – izrada projektne dokumentacije i gradnja
- Priprema projektne dokumentacije i gradnja pogona za sortiranje odvojeno prikupljenog papira, kartona, metala, stakla, plastike i dr.
- Provedba projekata i uspostava centara za ponovnu uporabu
- Razvijanje sustava kućnog kompostiranja
- Unaprjeđenje sustava odvojenoga sakupljanja suhih reciklata u Gradu Zagrebu i Zagrebačkoj županiji
- Priprema projekata i gradnja CGO Zagreb (za Grad Zagreb i Zagrebačku županiju)
- Uspostava sustava gospodarenja muljem i gradnja objekata i uređaja za obradu mulja
- Gradnja odlagališnih ploha za odlaganje građevnog otpada koji sadrži azbest
- Izrada plana zatvaranja odlagališta neopasnog otpada
- Sanacija lokacija onečišćenih otpadom odbačenim u okoliš (divljih odlagališta)
- Primjena naplate prikupljanja i obrade miješanog i komunalnog otpada po količini.

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Sanacija lokacija onečišćenih otpadom odbačenim u okoliš (divlja odlagališta)	%	Sanirane evidentirane lokacije onečišćene otpadom odbačenim u okoliš u odnosu na ukupno evidentirane (divlja odlagališta)	50%	2020.	godišnje	JLS, JRS
Otvaranje novih zelenih otoka, reciklažnih dvorišta/kompostišta	broj	Izgrađena i stavljena u funkciju nova reciklažna dvorišta/zeleni otoci/kompostišta	> 60	2020.	godišnje	JLS, JRS
Usklađena odlagališta/centri za gospodarenje otpadom	%	Udio usklađenih (s ispunjenim uvjetima za rad) odlagališta/centara za gospodarenje otpadom	100%	2020.	godišnje	JRS, JLS, pravne osobe koje uspostavljaju i upravljaju odlagalištima, centrima za gospodarenje otpadom
Planovi gospodarenja otpadom	broj	Doneseni planovi gospodarenja otpadom JLS-ova usklađeni s Planom gospodarenja otpadom RH	20	2020.	godišnje	JRS, JLS

Mjera 3.1.5. Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije i ekološki prihvatljivih goriva te povećanje energetske učinkovitosti

Popis indikativnih aktivnosti:

- Informativno-edukativne aktivnosti poticanja korištenja i primjene obnovljivih izvora energije, kogeneracije i ekološki prihvatljivih goriva usmjerene stručnoj i široj javnosti
- Poticanje diverzifikacije oblika energije, izvora i tehnologija proizvodnje energije (provođenje analize mogućnosti korištenja raznih vrsta energetskih izvora i pogona za proizvodnju i transformaciju, dobavnih infrastrukturnih pravaca, transportnih i prijenosnih kapaciteta te skladišnih energetskih kapaciteta vezanih uza sve vrste energetskih izvora)
- Istraživanje potencijala i korištenje geotermalnih izvorišta u svrhu grijanja zgrada i pripremu tople vode
- Modernizacija sustava javne rasvjete npr. unaprjeđenjem upravljanja, zamjenom neučinkovitih rasvjetnih tijela energetski i ekološki učinkovitijima (LED-tehnologija i sl.), uspostavljanjem registra javne rasvjete, donošenjem akcijskih planova za rasvjetljavanje i sl.
- Uvođenje sustavnog upravljanja energijom, kontrola i analiza potrošnje energije te priprema, donošenje i provedba planova za učinkovitije gospodarenje energijom
- Provedba programa energetske obnove građevina (javnih i stambenih)
- Promicanje korištenja obnovljivih izvora energije u svim kategorijama zgrada (zgradama javnog i stambenog sektora) primjerice ugradnjom sustava za solarno grijanje, ugradnjom kotlova na biomasu i gradnjom sabirno-logističkih centara za biomasu
- Priprema i provođenje planova i programa energetske učinkovitosti
- Gradnja punionica za električna/hibridna vozila
- Provođenje edukativno-promotivne kampanje za podizanje razine svijesti i bolje poznavanje važnosti uporabe niskougljičnoga energenta, prirodnog plina, s namjerom smanjenja emisija onečišćujućih tvari
- Poticanje primjene niskougljičnog energenta, prirodnog plina, posebno pri zamjeni krutih i tekućih fosilnih goriva prirodnim plinom kao i ekološki prihvatljivim gorivom.

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Uporaba okolišno prihvatljivije i ekonomsko-energetski učinkovitije javne rasvjete	broj	Modernizirana rasvjetna tijela javne rasvjete (LED tehnologija i sl.)	> 3.000	2020.	godišnje	JLS, JRS
Punionice visoke snage za punjenje električnih/hibridnih vozila	broj	Instalirane punionice visoke snage za električna/hibridna vozila	50	2020.	godišnje	JLS, JRS
Sabirno-logistički centri za biomasu	broj	Izgrađeni sabirno-logistički centri za biomasu	2	2020.	godišnje	JLS, JRS

Mjera 3.1.6. Ublažavanje i prilagodba klimatskim promjenama i prirodnim rizicima

Popis indikativnih aktivnosti:

- Razvijanje sustava i osnivanje, odnosno jačanje administrativnih kapaciteta tijela JLS-a/JRS-a u čijoj je nadležnosti praćenje, predviđanje i planiranje mjera prilagodbe i jačanja otpornosti na klimatske promjene
- Izrada i provođenje Programa zaštite zraka, ozonskog sloja, ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe klimatskim promjenama
- Pripremanje i donošenje akcijskih planova za prilagodbu klimatskim promjenama na lokalnim razinama
- Jačanje međusobne suradnje u zajedničkom planiranju, pripremi i djelovanju u slučaju velikih katastrofa uzrokovanih prirodnim nepogodama i nesrećama i/ili tehničko-tehnološkim događajima
- Izgradnja i obnova vodotoka i objekata za zaštitu od štetnog djelovanja voda, uključujući nasipe, brane, ustave, crpne stanice i drugu infrastrukturu za obranu od poplava
- Poboljšanje prirodnog upravljanja rizicima od poplava korištenjem zelene infrastrukture/rješenja temeljenih na prirodi (npr. renaturacija/obnova rijeka i poplavnih ravnic)
- Davanje potpora lokalnim inicijativama i projektima usmjerenima na unaprjeđenje zelene infrastrukture i korištenje rješenja temeljenih na prirodi
- Provođenje aktivnosti obrane od poplava uz izbjegavanje narušavanja i gubitka rijetkih i ugroženih stanišnih tipova ili uz minimalno zadiranje u njihove stanišne uvjete
- Pri planiranju zaštite od poplava davanje prednosti iskorištavanju prirodnih retencija i vodotoka bez narušavanja njihovih prirodnih značajki.

Pokazatelji ishoda

Definicija	Pokazatelj ishoda		Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Praćenje, predviđanje i planiranje mjera prilagodbe i jačanja otpornosti na klimatske promjene	broj	Uspostavljen sustav za praćenje, predviđanje i planiranje mjera prilagodbe klimatskim promjenama	1	2020.	godišnje	JLS, JRS
Projekti i programi usmjereni na infrastrukturu za smanjenje šteta uzrokovanih klimatskim promjenama	broj	Broj projekata i programa koji se odnose na infrastrukturu čija je funkcija smanjenje negativnih posljedica prirodnih pojava kao posljedice klimatskih promjena (poplave, suše i sl.)	5	2020.	godišnje	JLS, JRS
Izgradnja/rekonstrukcija objekata vatrogasnih postrojbi	broj	Izgrađeni novi, odnosno rekonstruirani stari objekti vatrogasnih postrojbi	5	2020.	godišnje	JLS, JRS

Razvojni prioritet 3.2.

Unaprjeđivanje sustava primarne infrastrukture

Cilj: Cilj prioriteta je bolja kvaliteta primarne infrastrukture koja će se realizirati gradnjom, rekonstrukcijom i modernizacijom postojeće. Prioritet svojim ostvarenjem osigurava moderan, učinkovit i održiv sustav javne vodoopskrbe i odvodnje na cijelom području UAZ-a kao i gradnju i unaprjeđenje komunalne opremljenosti područja plinom, javnim sustavom grijanja, električnom energijom, širokopojasnim internetom s brzinom većom od 30 MBit/s te ostalom komunalnom infrastrukturom (grobља, tržnice...).

Opravljanje: Na cijelom području UAZ-a nužna su poboljšanja primarne infrastrukture. Ne postoji sustav javne vodoopskrbe na cijelom području UAZ-a, tj. velike su razlike u stupnju opskrbljenosti vodom pojedinih dijelova, a djelomična dotrajalošć na područjima na kojima postoji dovodi do znatnih gubitaka. Hidrotehnički objekti nisu u potpunosti sagrađeni u skladu s normativima i standardima za tu vrstu objekata. Postoji i problem vezan uz osiguranje dostatne količine i kakvoće vode, a neka su vodocrpilišta i onečišćena.

Također, ne postoji sustav javne odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda na cijelom području UAZ-a te se koriste septičke i sabirne jame koje nemaju odgovarajuću vodonepropusnost i kapacitet, što dovodi do onečišćenja površinskih vodotoka, tla i podzemnih voda.

Toplinski sustav je zastario, posebice na zagrebačkom području, te je zbog velikih gubitaka potrebno pristupiti revitalizaciji i modernizaciji mreže. Također potrebna je gradnja novih spojeva koji bi upotvorili vrelovodni sustav. Područje UAZ-a samo je djelomično pod centralnim toplinskim sustavom, odnosno prisutan je samo u visokourbaniziranim sredinama u kojima je navedeni sustav najisplativiji. Sustav centralnoga grijanja nedovoljnog je kapaciteta za potrebe širenja pokrivenosti u UAZ-u, a postojeća mreža toplinarstva je dotrajala jer je u prosjeku starija od 30 godina te dolazi do velikih gubitaka.

Hrvatski operator prijenosnog sustava d.o.o. (HOPS) i HEP–Operator distribucijskog sustava d.o.o. (HEP–ODS) svake godine izrađuju desetogodišnje planove razvoja prijenosne i distribucijske mreže s razradom za iduće jednogodišnje i trogodišnje razdoblje. Potkraj 2016. HOPS i HEP–ODS izradili su desetogodišnje planove razvoja za razdoblje 2017. – 2026. godine, poštujući rezultate najnovijih događaja u elektroenergetskom sektoru Republike Hrvatske i spoznaje o faktorima od utjecaja na očekivani razvoj prijenosne i distribucijske mreže. Navedene dese-

togodišnje planove odobrila je Hrvatska energetska regulatorna agencija (HERA) u prvoj polovici 2017. godine. Pri izradi desetogodišnjih planova razvoja, HOPS i HEP–ODS uzimaju u obzir sve čimbenike nužne za osiguranje visokog stupnja sigurnosti opskrbe kupaca. Također, vodi se sustavna briga o kvaliteti isporučene električne energije. Vezano uz opskrbu plinom područje UAZ-a samo je djelomično pokriveno distribucijskim sustavom prirodnog plina, a postojeća plinska mreža na nekim je dijelovima dotrajala te dolazi do velikih gubitaka. Na distribucijskom području Gradske plinare Zagreb gubici se kontinuirano smanjuju, a većinom nisu uzrokovani dotrajalošću mreže. Tijekom 2015. iznosili su 2,21 posto. Postojeći kapacitet na području Grada Zagreba je zadovoljavajući te GPZ radi na unaprjeđenju sigurnosti i pouzdanosti. Plinska mreža (glavni magistralni plinovod) nema dovoljni kapacitet za buduće potrebe, ne postoje skladišta i ne postoji povezanost većeg broja distribucijskih mreža plina, odnosno prstena oko naselja. Infrastruktura svih tržišnih objekata zahtijeva velika novčana ulaganja. Postoji nedovoljna iskorištenost, neuređenost i nedostatak sadržaja, a radno vrijeme nije prilagođeno korisnicima.

Što se tiče groblja, nedostaje ukopnih mjesta, i na velikim grobljima (Mirogoj i Miroševac), i na manjim, koja usto nisu adekvatno opremljena (mrtvačnice i potrebna oprema).

U segmentu zaštite i zbrinjavanja životinja nedostatan je kapacitet postojećeg skloništa za kućne ljubimce (Dumovec – na području Grada Zagreba), a groblje za kućne ljubimce s krematorijem u završnoj je fazi gradnje.

Postojeća telekomunikacijska infrastruktura nije dovoljna za daljnje podržavanje rasta usluga, a brzine pristupa internetu ne zadovoljavaju i nisu u skladu s Digitalnom agendom za Europu.

Opis: Ciljevi razvojnog prioriteta odnose se na unaprjeđenje sustava primarne infrastrukture, a ostvarit će se provedbom sljedećih mjera: gradnja, rekonstrukcija i unaprjeđenje komunalne opremljenosti područja – vodoopskrba i odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda; gradnja i unaprjeđenje komunalne opremljenosti područja – opskrba plinom; gradnja i unaprjeđenje komunalne opremljenosti područja – javni sustav grijanja; gradnja i unaprjeđenje komunalne opremljenosti područja – opskrba električnom energijom te gradnja i unaprjeđenje komunalne opremljenosti područja – ostala komunalna infrastruktura, optimizacija, unaprjeđenje i dostupnost elektroničke komunikacijske infrastrukture.

MJERE

Mjera 3.2.1. Izgradnja, rekonstrukcija i unaprjeđenje komunalne opremljenosti – vodoopskrba, odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda

Popis indikativnih aktivnosti:

- Izgradnja/rekonstrukcija/unaprjeđenje sustava javne vodoopskrbe radi povećanja pokrivenosti i priključenosti na sustav javne vodoopskrbe na cijelom području UAZ-a
- Smanjenje gubitaka u vodoopskrbnom sustavu
- Identifikacija svih lokalnih vodovoda, pregled i procjena mogućnosti priključenja na javni vodoopskrbni sustav
- Gradnja sigurnosnih vodospremnika prema standardima EU-a
- Osiguranje vode za piće u dostatnoj količini i kvaliteti
- Gradnja/rekonstrukcija/unaprjeđenje sustava javne odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda na cijelom području UAZ-a
- Povećanje priključenosti stanovništva na javni sustav odvodnje.

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Novoizgrađena i rekonstruirana postojeća vodoopskrbna mreža	%	Duljina novoizgrađene i rekonstruirane postojeće vodoopskrbne mreže kao povećanje u odnosu na postojeću mrežu	30%	2020.	godišnje	JLS, JRS
Novoizgrađena i rekonstruirana postojeća mreža javne odvodnje	%	Duljina novoizgrađene i rekonstruirane mreže javne odvodnje iskazana kao udio postojeće mreže	30%	2020.	godišnje	JLS, JRS
Pokrivenost mrežom vodoopskrbe i odvodnje	%	Udio stanovništva priključenog na vodoopskrbu i odvodnju	n+20%	2020.	godišnje	JLS, JRS

Mjera 3.2.2. Izgradnja i unaprjeđenje komunalne opremljenosti – opskrba plinom

Popis indikativnih aktivnosti:

- Izgradnja magistralnih plinovoda i povezivanje sustava
- Plinifikacija rubnih dijelova grada na temelju studije isplativosti
- Obnoviti i povećati postojeće kapacitete distribucijskog sustava
- Modernizirati sustav za daljinsko vođenje distribucijskog sustava u svrhu sigurne i pouzdane isporuke plina
- Smanjivati gubitke u distribucijskom sustavu
- Uvođenje/korištenje optimalnih tehnoloških rješenja za organiziranje i distribuciju prirodnog plina i pružanje usluga korisnicima i krajnjim kupcima
- Povećati kvalitetu opskrbe plinom
- Povećati sigurnost i pouzdanost distribucijskog sustava.

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Novoizgrađen i rekonstruiran postojeći distribucijski sustav prirodnog plina	%	Proširenje distribucijskog sustava prirodnog plina gradnjom novih i rekonstrukcijom postojećih cjevovoda u odnosu na postojeću dužinu cjevovoda za opskrbu plinom	30%	2020.	godišnje	JLS, JRS
Projekti i programi modernizacije javnih usluga distribucije prirodnog plina	broj	Projekti vezani za poboljšanje pružanja e-usluga prema korisnicima	10	2020.	godišnje	JLS, JRS

Mjera 3.2.3. Izgradnja i unaprjeđenje infrastrukturne opremljenosti – javni sustav grijanja

Popis indikativnih aktivnosti:

- Povećanje energetske učinkovitosti proizvodnih postrojenja javnog sustava grijanja, povećanje udjela obnovljivih izvora energije
- Revitalizacija distribucijske mreže (pogonske vode i toplina)
- Provođenje kampanja za podizanje svijesti javnosti i informiranje o učinkovitom korištenju sustava toplinarstva
- Unaprjeđenje sustava upravljanja i kontrole toplinskog sustava
- Zamjena ili rekonstrukcija direktnih TS u indirektnu TS.

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Gubici u centralnim sustavima grijanja	%	Smanjenje gubitaka u distributivnim mrežama	8	2020.	godišnje	HEP Toplinarstvo, JLS, JRS
Energetski sustavi koji se koriste OIE-om	broj	Korištenje obnovljivih izvora energije (OIE) ugradnjom kotlova na biomasu, fotonaponskih ćelija, geotermalnih crpki i sl.	20	2020.	godišnje	JLS, JRS

Mjera 3.2.4. Izgradnja i unaprjeđenje komunalne opremljenosti – opskrba električnom energijom

Popis indikativnih aktivnosti:

- Izgradnja novih dalekovoda i trafostanica te rekonstrukcija i zamjena dotrajalih mreža radi bolje opskrbe električnom energijom
- Primjena energetske-informacijskog sustava za kontinuirano praćenje proizvodnje, kvalitete opskrbe i energetske potrošnje i relevantnih pokazatelja
- Podizanje energetske učinkovitosti
- Razvijanje sustava upravljanja potrošnjom, unaprjeđenje i uvođenje sustava individualnog mjerenja i daljinskog očitavanja potrošnje i dr.
- Podizanje kvalitete, sigurnosti i pouzdanosti mrežnog sustava i opskrbe energijom
- Unaprjeđenje sustava upravljanja potrošnjom razvojem napredne energetske mreže „smart grid“.

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Izgrađene nove trafostanice naponske razine od 20 kV	broj	Poboljšana opskrba električnom energijom gradnjom novih trafostanica	> 10	2020.	godišnje	HEP
Unaprjeđenje opskrbe električnom energijom	broj	Uključivanje u mrežu električne energije (novi priključci)	1.500	2020.	godišnje	HEP

Mjera 3.2.5. Izgradnja i unaprjeđenje komunalne opremljenosti – ostala komunalna infrastruktura

Popis indikativnih aktivnosti:

Tržnice:

- Uređenje i sadržajno aktiviranje tržnica UAZ-a, uključujući i tržnice unutar zaštićenih područja
- Prilagodba rada tržnica korisnicima (prilagodba radnog vremena i dostupnosti parkinga)
- Stvaranje uvjeta za redovito održavanje seljačkih tržnica i sajмова
- Osiguravanje dostatnih financijskih sredstava za izradu projektne dokumentacije i izvođenje potrebnih radova
- Izrada i stavljanje u funkciju programa razvoja i ponude događaja na tržnicama izvan radnog vremena.

Groblja:

- Izrada i donošenje urbanističkih planova uređenja i programa uređenja groblja sukladno Zakonu o grobljima
- Dugoročno osigurati dovoljan prostor za širenje groblja (omogućavanje etapne realizacije)
- Opremanje pratećim građevinama i potrebnom opremom.

Kućni ljubimci:

- Proširenje prihvatilišta za kućne ljubimce u Dumovcu (Grad Zagreb) te gradnja drugih prihvatilišta prema potrebi
- Izgradnja groblja za kućne ljubimce na području UAZ-a.

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Uređene i rekonstruirane tržnice	broj	Projekti uređenja i rekonstrukcije tržnica i dostupnosti parkirnih mjesta za poboljšanje njihova rada i dostupnosti korisnicima	30	2020.	godišnje	JLS, JRS
Razvoj i uređenje groblja	broj	Izrađena i donesena prostorno-planska dokumentacija za proširenje groblja, povećanje broja ukopnih mjesta, gradnju mrtvačnica	50	2020.	godišnje	JLS, JRS
Infrastruktura za kućne ljubimce	broj	Broj projekata izgradnje infrastrukture za kućne ljubimce – groblja, prihvatilišta i dr.	5	2020.	godišnje	JLS, JRS

Mjera 3.2.6. Optimizacija, unaprjeđenje i dostupnost elektroničke komunikacijske infrastrukture

Popis indikativnih aktivnosti:

- Unaprjeđenje telekomunikacijske mreže i dostupnosti korisnicima na cijelom području UAZ-a
- Daljnji razvoj širokopoasnoga pristupa mrežama velikih brzina
- Osiguravanje infrastrukture za integraciju sustava javnih usluga.

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Pokrivenost UAZ-a širokopoasnim pristupom internetu	%	Povećanje pokrivenosti prostora UAZ-a širokopoasnim internetom	100%	2020.	godišnje	HAKOM, JLS, JRS
Projekti i programi informatizacije javnih usluga (e-usluge)	broj	Broj informatiziranih usluga (e-usluga) prema građanima, poduzetnicima, posjetiteljima itd.	50	2020.	godišnje	JLS, JRS

Razvojni prioritet 3.3.

Razvoj prometne infrastrukture i sustava održive mobilnosti

Cilj: Prioritetom Razvoj održive mobilnosti želi se unaprijediti sustav mobilnosti kroz poboljšanja u prometnoj infrastrukturi, voznim jedinicama, u području informacija i komunikacija, regulacije, nadzora i upravljanja prometom kao i sigurnosti sudionika u prometu. Krajnji cilj je uspostava sustava održive mobilnosti u kojem će dominantnu ulogu imati javni putnički prijevoz, biciklistička i pješačka kretanja uza sekundarnu ulogu osobnog automobilskeg prijevoza – on će biti dostupan svim potencijalnim korisnicima, uključivo osobe s invaliditetom.

Opravdanje: SWOT analizom i osnovnom analizom uočeni su problemi i nedostaci u svim sastavnicama mobilnosti. Posebno se ističe nepostojanje integriranog sustava javnog putničkog prometa, nezadovoljavajuća razina dostupnosti prometnog sustava za osobe s invaliditetom, niska razina energetske učinkovi-

tih i za zaštitu okoliša prihvatljivih rješenja, neravnomjerno razvijena, deficitarna i međusobno nepovezana biciklistička mreža, nezadovoljavajuće tehničke karakteristike lokalne i nerazvrstane cestovne mreže kao i nedovoljna sigurnost u cestovnom prometu. Stalan je i problem nepostojanja planova održive mobilnosti kojima bi se sveobuhvatno definirao i odgovarajućim modelima provjerio razvoj sustava održive mobilnosti na svim razinama. Potrebna su znatna unaprjeđenja na svim područjima kako bi se uspostavio sustav održive mobilnosti.

Opis: Prioritet se ostvaruje provedbom mjera koje sadrže odgovarajuće aktivnosti i projekte u svim sastavnicama mobilnosti, u sinergiji s aktivnostima na razini Republike Hrvatske te kontinuiranim praćenjem provedbe i eventualnim korekcijama i dopunama, ako to bude bilo potrebno.

MJERE

Mjera 3.3.1. Unaprjeđenje zračnog prometa

Popis indikativnih aktivnosti:

- Unaprjeđenje uzletno-sletnih staza i manevarskih površina na aerodromima
- Gradnja letišta i pratećih objekata na aerodromima.

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Povećanje broja putnika u zračnom prometu u Međunarodnoj zračnoj luci Zagreb (MZLZ)	broj	Povećani broj putnika u zračnom prometu u MZLZ-u	4.800.000	2020.	godišnje	DZS
Gradnja uzletno-sletne staze (USS) od konstruktivnog kolnika	m	Omogućavanje korištenja aerodroma tijekom cijele godine s obzirom na to da postojeći sa zemljanom USS mogu raditi samo u sušnom razdoblju godine	2.400	2020.	godišnje	JLS, JRS

Mjera 3.3.2. Modernizacija željezničkog prometa

Popis indikativnih aktivnosti:

- Rekonstrukcija postojećih i gradnja novih željezničkih stajališta za putnički promet
- Modernizacija željezničkog voznog parka za putnički promet
- Rekonstrukcija/elektrifikacija/gradnja pruga (Podsused – Sveta Nedelja – Samobor – Bregana)
- Izgradnja dodatnih kolosijeka za prigradski promet.

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Stajalište je službeno mjesto na kojem se vlakovi za prijevoz putnika zaustavljaju u skladu s voznim redom samo radi ulaska i izlaska putnika, a na kojem vlak za prijevoz putnika može početi ili završiti vožnju	broj	Rekonstrukcija postojećih i gradnja novih željezničkih stajališta odgovarajućih tehničkih obilježja na postojećim prugama	6	2020.	godišnje	HŽ INFRA-STRUKTURA
Rekonstrukcija, gradnja i elektrifikacija pruga	km	Rekonstrukcija postojećih, gradnja novih te elektrifikacija pruga	63	2020.	trogodišnje	HŽ INFRA-STRUKTURA

Mjera 3.3.3. Integracija i poboljšanje ulične i cestovne mreže

Popis indikativnih aktivnosti:

- Izgradnja cestovnih obilaznica gradova i naselja
- Rekonstrukcija i modernizacija postojećih prometnica uključivo sanacija klizišta
- Izgradnja novih prometnica uključivo pješačke staze, biciklističke staze i javnu rasvjetu
- Izgradnja prometnica i komunalne infrastrukture u gospodarskim zonama
- Izgradnja mostova na rijeci Savi i drugim rijekama u svrhu boljeg prometnog povezivanja
- Izgradnja dodatnih javnih parkirališno-garažnih kapaciteta.

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Cestovne obilaznice	km	Izgrađene cestovne obilaznice oko gradova i naselja	70	2020.	godišnje	JLS, JRS
Rekonstrukcija i modernizacija postojećih cestovnih prometnica	km	Rekonstruirane i modernizirane prometnice	300	2020.	godišnje	JLS, JRS

Mjera 3.3.4. Unaprjeđenje javnoga putničkog prometa

Popis indikativnih aktivnosti:

- Uspostava integriranog sustava javnoga putničkog prijevoza Grada Zagreba, Krapinsko-zagorske i Zagrebačke županije
- Gradnja autobusnih stajališta, autobusnih kolodvora, intermodalnih točaka i intermodalnih terminala sa P+R i B+R infrastrukturom
- Unaprjeđenje povezanosti sa zračnom lukom
- Modernizacija i proširenje tramvajskog i autobusnog voznog parka s naglaskom na energetske učinkovitost i dostupnost za osobe s invaliditetom
- Unaprjeđenje elektroenergetskog i skretničkog sustava tramvajske mreže
- Unaprjeđenje dionica tramvajske mreže s izrazito povećanom bukom i vibracijama
- Proširenje tramvajske i autobusne mreže, gradnja remiza i spremišta za vozila javnoga putničkog prijevoza
- Rekonstrukcija postojeće i gradnja nove stajališne infrastrukture za samostalan ulaz/izlaz osoba s invaliditetom.

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Dužina novih i poboljšanih tramvajskih pruga	km	Izgradnja novih tramvajskih pruga i poboljšanje postojećih radi smanjenja vibracija i buke te osiguranja energetske učinkovitosti	40	2020.	godišnje	Zagrebački holding, podružnica ZET
Intermodalni putnički terminal sa P+R i B+R infrastrukturom	broj	Izgradnja novih i rekonstrukcija postojećih intermodalnih terminala	>10	2020.	godišnje	JLS, JRS

Mjera 3.3.5. Unaprjeđenje biciklističkog i pješačkog prometa

Popis indikativnih aktivnosti:

- Rekonstrukcija postojeće i gradnja nove biciklističke infrastrukture u skladu s važećom regulativom
- Uspostava novih i unaprjeđenje postojećih sustava javnih bicikala
- Informativno-edukativne aktivnosti radi popularizacije biciklističkog prometa i povećanja sigurnosti u prometu
- Proširenje i uređenje pješačkih površina, uklanjanje barijera za kretanje osoba s teškoćama u kretanju
- Izgradnja biciklističko-cestovnih poligona za edukaciju sudionika u prometu.

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Nova i rekonstruirana biciklistička infrastruktura	km	Izgradnja novih i rekonstrukcija postojećih biciklističkih staza i traka	300	2020.	godišnje	JLS, JRS
Unaprjeđenje pješačkog prometa	km	Proširene ili izgrađene pješačke staze	50	2020.	godišnje	JLS, JRS
Stajališta javnih bicikala	broj	Uređivanje novih stajališta javnih bicikala	20	2020.	godišnje	JLS, JRS

Mjera 3.3.6. Integracija i unaprjeđenje prometnog sustava i sigurnosti (uključujući sustave za nadzor i upravljanje prometom – ITS)

Popis indikativnih aktivnosti:

- Integriranje i nadogradnja nadzornih i upravljačkih sustava javnoga putničkog prometa
- Integriranje i nadogradnja nadzornih i upravljačkih sustava cestovnog prometa
- Uspostavljanje jedinstvenog sustava informiranja korisnika i sudionika u prometu
- Sanacija i rekonstrukcija s gledišta sigurnosti problematičnih točaka i poteza cestovne i ulične mreže
- Ograničenje brzine kretanja motornih vozila na 30 km/h u središtima gradova i naselja te u stambenim ulicama
- Edukativne i promidžbene aktivnosti radi poboljšanja sigurnosti u prometu
- Projektiranje i gradnja cestovnih prometnica i raskrižja radi poboljšanja sigurnosti
- Deniveliranje i opremanje signalnim i sigurnosnim uređajima nezaštićenih cestovnih i pješačkih prijelaza preko željezničkih pruga
- Suradnja u izradi i implementaciji Masterplana funkcionalne regije Središnja Hrvatska
- Izrada i provedba Masterplana prometnog sustava Grada Zagreba, Zagrebačke županije i Krapinsko-zagorske županije
- Izrada, donošenje i provedba planova održive mobilnosti gradova i općina.

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Sustav upravljanja prometom	broj	Uspostavljeni sustavi unaprjeđenog upravljanja prometom, modernizirana signalna i sigurnosna oprema i uređaji povezani s centrom za nadzor i upravljanje prometom	20	2020.	godišnje	JLS, JRS
Smrtno stradali u prometnim nesrećama	broj	Dugoročno, svesti broj smrtno stradalih u prometnim nesrećama na nulu. Etapno, smanjiti za 50% broj smrtno stradalih u prometnim nesrećama u odnosu na baznu 2015.	18	2020.	godišnje	Ministarstvo unutarnjih poslova RH, DZS

Razvojni prioritet 3.4. Održivi prostorni razvoj

Cilj: Cilj je prioriteta izgradnja, unaprjeđenje i implementacija sustava održivog planiranja i upravljanja prostorom i pojedinim njegovim dijelovima uključujući i uređenje *brownfield* i drugih degradiranih/neuređenih područja uz očuvanje prirodne i kulturne baštine te identitetskih potencijala i osiguravanje prostornih preduvjeta za unaprjeđivanje zelene infrastrukture i usluga ekosustava.

Unaprjeđenje sustava prostornog uređenja pretpostavlja efikasnost i pravodobnost izrade te implementaciju dokumenata prostornog uređenja. Cilj je stvoriti prostorno-planske uvjete za realizaciju projekata iz područja gospodarstva, poljoprivrede, komunalne i prometne infrastrukture, društvenih djelatnosti, zaštite okoliša te zaštite prirodne i kulturne baštine. Organizaciju prostora treba temeljiti na policentričnom načelu koristeći se povoljnim prostornim i prometnim položajem, a podrazumijeva se i disperzija gospodarskih i uslužnih struktura i središnjih funkcija te korištenje specifičnih razvojnih prednosti prostora. Sustav središnjih naselja, razvojnih žarišta, treba činiti naseljska mreža, hijerarhijska i funkcijska, u urbaniziranom i ruralnom području.

Kvalitetnim i racionalnim prostornim planiranjem namjera je na svim razinama stvoriti uvjete za daljnje unaprjeđenje razine urbaniteta naselja uključujući zone za stanovanje i prateće sadržaje, za realizaciju gospodarskih zona, turističkih i sportskih sadržaja te stvoriti uvjete za realizaciju komunalne, prometne i energetske infrastrukture, uz visoku razinu očuvanja prirodnih i kulturnih resursa.

Cilj je povećati standarde dostupnosti i raspoloživosti javnih sadržaja i drugih servisa (opskrba, usluge, ugostiteljstvo, boravak na otvorenom, zabava i dr.), osnažiti razvoj manjih centara i malih gradova kao žarišta razvoja ruralnih područja te unaprijediti urbano-ruralne veze.

Opravdanje: Razvoj Aglomeracije prostorno je neravnomjeran. Naseljska mreža nije dobro hijerarhijski ustrojena, razvijena ni povezana. Slabija je prometna dostupnost i nedostatna infrastrukturna opremljenost (tehnička i socijalna) većine ruralnih naselja.

Utvrđeno je da je potrebno unaprjeđenje standarda urbaniteta naselja kojim će se povećati kvaliteta života, generirati proširenje gravitirajućih područja te stvoriti pretpostavke za bolje razvojne prilike i privlačenje investicija.

Znatno je povećan opseg tzv. bespravne gradnje, posebno u zonama koje nisu planirane za gradnju (na poljoprivrednom zemljištu, u rubnim dijelovima gradova, na prostorima bez komunalne infrastrukture, u zaštićenim područjima i dr.), što traži izradu planova urbane sanacije i urbane preobrazbe.

Opis: Prioritet se ostvaruje provedbom mjera vezanih uz cjelovito planiranje prostora, unaprjeđenje naseljenih dijelova, uređenje brownfieldi drugih degradiranih/neuređenih područja te razvoj i promicanje identitetskih potencijala.

MJERE

Mjera 3.4.1. Cjelovito planiranje prostora

Popis indikativnih aktivnosti:

- Donošenje novih, odnosno izmjena i dopuna prostornih planova svih razina i međusobno usklađivanje planskih rješenja
- Uspostavljanje kvalitetnog sustava upravljanja podacima (prikupljanje, obrada i analiza) na svim razinama i odgovarajuće detaljnosti
- Uspostavljanje sustava pokazatelja
- Unaprjeđenje sustava upravljanja projektima (priprema i provedba)
- Vođenje Informacijskog sustava prostornog uređenja
- Izrada izvješća o stanju u prostoru, studija i stručnih podloga
- Unaprjeđenje planiranja i upravljanja postojećim resursima aglomeracije
- Vrednovanje, zaštita, održivo korištenje i upravljanje konstitucijskim krajobraznim cjelinama
- Izrada krajobrazne osnove Urbane aglomeracije Zagreb i njezino korištenje, kao stručne podloge, u prostornim planovima i drugim relevantnim dokumentima i odlukama
- Oblikovanje i uspostavljanje odgovarajućeg modela multifunkcionalne mreže Zelene infrastrukture Aglomeracije – kartiranje i valorizacija područja, uvrštavanje odrednica zelene infrastrukture u prostorne planove i druge razvojne dokumente planiranja
- Uključivanje ključnih dionika na svim razinama i javnosti u procese planiranja i provođenja planova razvoja (prostorni planovi, planovi zelene infrastrukture)
- Izrada prijedloga prostornog programa razvoja zagrebačke regije (Greater Zagreb 2050)
- Revitalizacija spomenika parkovne arhitekture kao spoja prirodne, kulturne i povijesne baštine.

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Doneseni prostorni planovi, uključivo izmjene i dopune, uređenja općina i gradova	broj	Osiguranje prostornih preuvjeta za održivi razvoj ukupnog prostora te pojedinih razvojnih projekata, programa i aktivnosti	30	2020.	godišnje	JLS, JRS
Prijedlog prostornog programa razvoja zagrebačke regije (Greater Zagreb 2050)	broj	Izrađen prijedlog prostornog programa razvoja zagrebačke regije	1	2020.	godišnje	Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Mjera 3.4.2. Unaprjeđenje naseljenih dijelova

Popis indikativnih aktivnosti:

- Izrada prostornih planova lokalne razine
- Unaprjeđenje razine urbaniteta i identiteta naselja
- Osiguravanje prostornih preduvjeta za odgovarajuću mrežu javnih sadržaja i uređenje naselja s funkcijama centraliteta
- Uređenje i priprema zemljišta za izgradnju (parcelacija, prometna i komunalna infrastruktura)
- Uređenje javnih površina (zelene i pješačke površine, trgovci, dječja igrališta, urbana oprema i dr.).

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Doneseni urbanistički planovi uređenja, uključivo izmjene i dopune	broj	Osiguranje koordiniranih prostornih preduvjeta za održivi razvoj ukupnog prostora naselja	30	2020.	godišnje	JLS, JRS
Projekti unaprjeđenja javnih prostora	broj	Projekti, programi i aktivnosti usmjereni na unaprjeđenje javnih prostora – zelene i pješačke površine, trgovci, dječja igrališta, urbana oprema i dr.	120	2020.	godišnje	JLS, JRS

Mjera 3.4.3. Obnova brownfield lokacija

Popis indikativnih aktivnosti:

- Inventarizacija brownfield područja – kreiranje jedinstvene baze podataka zapuštenih i nekorištenih područja
- Priprema modela revitalizacije zapuštenih područja
- Uvođenje sustava za uspješnije rješavanje imovinsko-pravnih odnosa
- Izrada planova urbane sanacije i urbane preobrazbe
- Izrada projekata revitalizacije brownfield područja
- Saniranje ekološki kontaminiranih lokacija radi sprječavanja širenja kontaminacije
- Regeneracija bivših industrijskih zona, bivših vojnih objekata itd., što će omogućiti korištenje pretežito u gospodarsku i/ili društvenu namjenu već postojećih (fizičkih) resursa unutar urbanih područja bez dodatnog opterećivanja prostora i okoliša
- Provođenje aktivnosti na projektima spremnima za provedbu ili u visokoj fazi spremnosti
- Provođenje aktivnosti na projektima čija je priprema počela/započinje.

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Izrada registra brownfield lokacija na području aglomeracije	broj	Inventarizacija i izrada jedinstvene baze podataka (registra) brownfield lokacija aglomeracije	1	2020.	godišnje	Grad Zagreb - GUSPRG
Dokumentacija (projekti, studije i dr.) revitalizacije brownfield područja	broj	Broj lokacija i/ili građevina za koje je izrađena dokumentacija (projekti, studije i dr.) revitalizacije brownfield područja	30	2020.	godišnje	JLS, JRS
Obnovljena brownfield područja i/ili građevine	broj	Brownfield lokacije na kojima su provedene aktivnosti pripreme i realizacije projekta regeneracije	10	2020.	godišnje	JLS, JRS

Mjera 3.4.4. Razvoj i promocija identitetskih potencijala

Popis indikativnih aktivnosti:

- Ulaganje u promociju izvornoga i karakterističnog proizvoda
- Edukacije o identitetu i načinima korištenja identitetskih potencijala
- Afirmiranje identiteta povijesnih i planiranih urbanih cjelina na području aglomeracije.

Pokazatelji ishoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Definiranje autentičnih proizvoda/suvenira	broj	Afirmiranje identitetskog potencijala kroz edukaciju i promociju karakterističnih proizvoda, obilježja i mjesta	30	2020.	godišnje	JLS, JRS
Brendirani proizvodi poljoprivrednih proizvođača	broj	Poticanja porasta kvalitete proizvoda brendiranjem proizvoda kroz različite programe kvalitete (robne marke, jamstveni žigovi, oznake izvornosti, zemljopisnog podrijetla, tradicionalnog ugleda i EU oznaka izvornosti)	30	2020.	godišnje	JLS, JRS
Edukacija o identitetu i načinima korištenja identitetskih potencijala	broj	Broj projekata i novih inicijativa usmjerenih prema korištenju identitetskih potencijala kao razvojnih resursa (npr. Zavičajna nastava, kulturno-umjetničko stvaralaštvo i dr.)	50	2020.	godišnje	JLS, JRS

5. PROVEDBA

5.1. Financijski okvir za provedbu strategije

Financijskim okvirom Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb (SRUAZ) prikazuje se struktura planiranih sredstava za provedbu SRUAZ-a za cjelokupno razdoblje provedbe. Financijski okvir daje sažeti uvid u financijsku vrijednost i izvore financiranja po ciljevima i prioritetima SRUAZ-a, dok je detaljna razrada financiranja za trogodišnje razdoblje prikazana u Akcijskom planu koji služi kao podloga za izradu Financijskog okvira.

U prikupljanju podataka o financijskim iznosima i alokacijama sredstava koja se očekuju iz lokalnog, županijskog i državnog proračuna te fondova EU-a, javnih poduzeća i ostalih izvora, konzultirani su različiti dionici – jedinice lokalne samouprave u obuhvatu UAZ-a, regionalni koordinatori, ali i drugi dionici razvoja UAZ-a (tvrtke u javnom vlasništvu, javne ustanove, institucije, fakulteti i sl.).

Osnova za financijske iznose na razini jedinica lokalne samouprave u obuhvatu UAZ-a bili su proračuni i planovi razvojnih programa JLS-a. Dodatno, jedinice lokalne samouprave za sve aktivnosti, projekte i programe koji se tematski i sadržajno uklapaju u ciljeve, prioritete i mjere SRUAZ-a, dostavile su informacije o procjeni izvora financiranja za pojedine aktivnosti, programe i projekte.

Osim navedenih izvora, korištene su i informacije dobivene od drugih dionika na razini UAZ-a (županije, javne institucije, ustanove, fakulteti i dr.) koji su, na temelju zahtjeva koordinatora izrade i izrađivača, iz svog djelokruga izdvojili one aktivnosti, projekte i programe koji su od značaja za razvoj UAZ-a te se tematski i sadržajno uklapaju u postavljene ciljeve, prioritete i mjere.

U skladu sa Smjernicama za izradu strategije razvoja urbanih područja, praćenje njihove provedbe i vrednovanje, Akcijski plan usklađuje se, odnosno revidira, na godišnjoj razini. Očekuje se da će nakon potrebnih usklađivanja vezano uz planiranje i izvještavanje na lokalnoj razini te nakon rezultata provedbe prve godine, dionici moći preciznije i s više iskustva planirati iznose i sredstava za pojedine aktivnosti, programe i projekte, ali i izvore financiranja. Samim tim doći će do promjena i usklađenja i financijskog okvira.

Pretpostavka je da će i samo iskustvo te izazovi koji su se pojavili tijekom izrade provedbenog dijela dokumenta SRUAZ-a, a koji su uspješno savladani, biti kvalitetni temelj za napredak u planiranju, provedbi i izvještavanju za novu financijsku perspektivu.

Tablica 10 : Financijski okvir za provedbu Strategije

Ciljevi i prioriteti	Procjena potrebnih sredstava u trogodišnjem razdoblju	Izvor financiranja				Procjena potrebnih sredstava do kraja provedbe strategije		
		ržavni proračun (kn)	upanijski proračun (kn)	proračun JLS (kn)	pomoći Europske unije (kn)	ostalo		
UNAPRIJEDITI KVALITETU ŽIVLJENJA, JAVNU I DRUŠTVENU INFRASTRUKTURU I LJUDSKE POTENCIJALE								
1.	3.445.097.143,25	92.603.799,26	2.027.640.295,00	324.449.460,70	275.679.913,29	724.723.675,00	4.986.950.000,00	
Razvoj društva znanja - obrazovanje, cjeloživotno učenje i unaprešivanje zapošljivosti								
1.1.	1.260.586.768,79	77.886.457,60	846.887.250,00	126.054.838,40	183.785.822,79	25.972.400,00	1.913.500.000,00	
Unaprijeđenje javne i društvene infrastrukture i usluga								
1.2.	732.041.075,46	8.946.341,66	545.005.295,00	115.081.730,80	59.256.433,00	3.751.275,00	998.450.000,00	
Unaprijeđenje standarda stanovanja								
1.3.	717.667.000,00	0,00	200.000,00	22.467.000,00	0,00	695.000.000,00	1.037.000.000,00	
Jačanje socijalne uključenosti i unaprjeđenje kvalitete življenja								
1.4.	734.802.299,00	5.771.000,00	635.547.750,00	60.845.891,50	32.637.657,50	0,00	1.038.000.000,00	
2.	1.643.880.260,70	36.865.945,50	793.377.855,85	144.454.910,20	577.587.549,15	91.594.000,00	2.440.913.000,00	
RAZVIJATI KONKURENTNO I ODRŽIVO GOSPODARSTVO								
2.1.	811.340.298,60	10.980.000,00	272.002.958,85	43.547.696,60	394.509.643,15	90.300.000,00	1.221.645.000,00	
Znanstveno - tehnološki razvoj i inovacija								
2.2.	29.965.643,40	0,00	6.957.846,40	4.490.000,00	18.517.797,00	0,00	42.780.000,00	
Razvoj turizma i kulture								
2.3.	634.749.327,10	25.885.945,50	359.263.050,60	85.772.222,00	162.660.109,00	1.168.000,00	936.095.000,00	
Održivo korištenje prirodnih resursa								
2.4.	167.824.991,60	0,00	155.154.000,00	10.644.991,60	1.900.000,00	126.000,00	240.393.000,00	
3.	14.700.686.566,59	2.235.915.983,14	2.569.703.028,65	878.134.236,62	6.060.043.339,76	2.956.889.978,42	21.796.233.000,00	
UNAPRIJEDITI UPRAVLJANJE OKOLIŠEM, PRIRODOM I PROSTOROM								
Zaštita i unaprijeđivanje kvalitete okoliša i prirode								
3.1.	1.673.867.464,50	103.076.084,00	459.195.653,00	115.647.064,00	340.435.662,75	655.513.000,75	2.644.190.000,00	
Unaprijeđivanje sustava primarne infrastrukture								
3.2.	2.306.550.016,65	236.687.738,00	411.405.259,40	126.399.649,15	1.089.981.073,00	443.076.297,10	3.369.610.000,00	
Razvoj prometne infrastrukture i sustava održive mobilnosti								
3.3.	5.794.500.256,00	424.130.400,00	1.201.173.151,00	260.236.279,00	2.445.815.626,00	1.463.144.800,00	8.352.531.000,00	
Održivi prostorni razvoj								
3.4.	4.925.768.829,44	1.472.021.761,14	497.928.965,25	375.851.244,47	2.184.810.978,01	395.155.880,57	7.429.902.000,00	
UKUPNO		19.789.663.970,54	2.365.385.727,90	53390.721.179,50	1.347.038.607,52	6.913.310.802,20	3.773.207.653,42	29.224.096.000,00

5.2.

Institucionalni okvir

(Uključujući shematski prikaz provedbene strukture)

5.2.1.

Uvod

Institucionalni okvir za izradu, donošenje, provedbu i praćenje provedbe Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do 2020. godine podlogu nalazi ponajprije u jednom od temeljnih načela politike regionalnog razvoja – načelu partnerstva i suradnje između javnog, privatnog i civilnog sektora. Okvir obuhvaća sve dionike uključene u navedene aktivnosti koje se provode slijedeći načela međusektorske suradnje (partnerski pristup) i horizontalne zastupljenosti dionika. Navedeno znači da su sve administrativne jedinice (jedinice lokalne samouprave) uključene u obuhvat Urbane aglomeracije Zagreb te da su svi sudionici iz javnog, privatnog i sektora civilnog društva zastupljeni sukladno svojim ulogama tijekom pripreme i izrade Strategije, njezine provedbe, uključujući i praćenja te ocjene uspješnosti provedbe razvojnih smjerova utvrđenih Strategijom. Na ovaj način omogućava se kontinuirani pristup i sudjelovanje u odlučivanju o strateškim odlukama svim dionicima važnima za društveni i gospodarski razvoj Urbane aglomeracije Zagreb.

Kako prostor Urbane aglomeracije Zagreb obuhvaća čak 30 jedinica lokalne samouprave s područja tri županije, odnosno velik broj dionika širokog raspona interesa i nadležnosti, Institucionalni okvir u slučaju Urbane aglomeracije Zagreb i međuodnosi koji su s istim povezani izuzetno su kompleksni i zahtjevni.

Utvrđivanjem jedinica lokalne samouprave koje ulaze u sastav Urbane aglomeracije Zagreb, nositelja i koordinatora izrade i provedbe Strategije, Radne skupine i Partnerskog vijeća te ostalih dionika stvorena je osnovna organizacijska struktura za uspješno provođenje procesa izrade, donošenja, provedbe i praćenja provedbe Strategije.

5.2.2.

Ključni dionici, uloge i zadaće

Izrada i provedba Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do 2020. godine uključuje provedbu definiranih, logički povezanih faza, odnosno koraka, koji pak podrazumijevaju uključenost širokog spektra dionika s raznih razina i područja upravljanja razvojem.

Nositelj izrade Strategije je Grad Zagreb kao središte Urbane aglomeracije Zagreb, pri čemu provedbu aktivnosti nositelja izrade obavlja Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada,

u čiji se djelokrug, uz ostale poslove i aktivnosti, ubrajaju i koordinacija i izrada Strategije. Navedeno tijelo također je nositelj aktivnosti povezanih s pripremom za njezino donošenje, provedbom, praćenjem provedbe i izvještavanjem o provedbi. Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada akreditirani je regionalni koordinator i poticatelj regionalnoga razvoja Grada Zagreba.

Partnerski i participativni pristup u izradi i provedbi Strategije osiguran je sudjelovanjem u odnosnim procesima svih jedinica lokalne samouprave uključenih u obuhvat Urbane aglomeracije te svih ostalih dionika razvoja putem raznih oblika suradnje i uključenosti kao i participiranja u Radnoj skupini i Partnerskom vijeću. Rad u Radnoj skupini podrazumijeva provedbu zahtjevnih aktivnosti pripreme i izrade Strategije, a nakon njezina donošenja i nastavak djelovanja u provedbi, koordinaciji i praćenju provedbe. Savjetodavna potpora i partnerstvo ostvareni su sudjelovanjem u donošenju, provedbi i praćenju provedbe Strategije putem uključivanja u Partnersko vijeće Urbane aglomeracije Zagreb svih relevantnih dionika društveno-gospodarskog razvoja s cjelokupnog područja Urbane aglomeracije Zagreb.

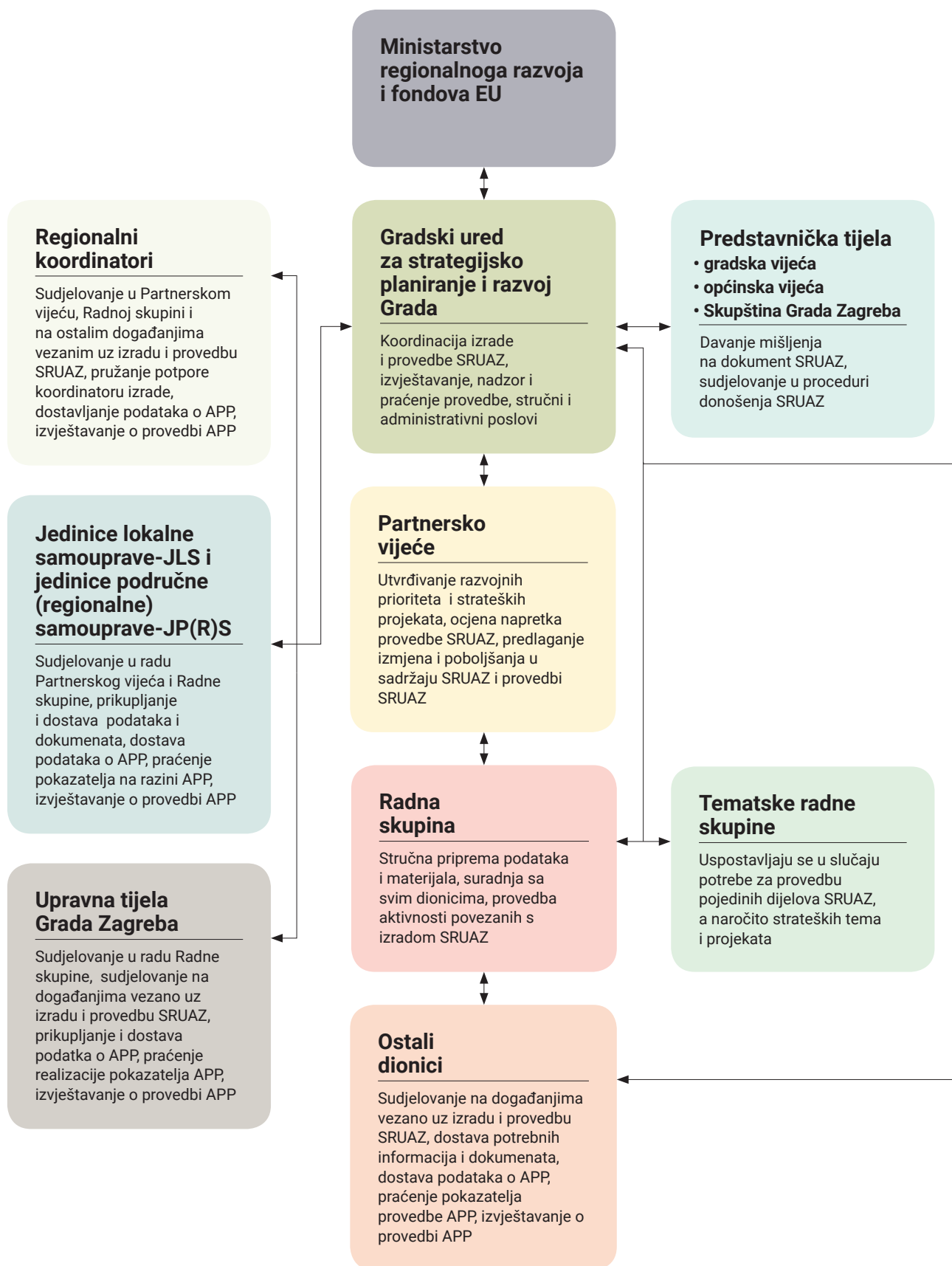
Putem posebne ustrojstvene jedinice upravnog tijela u Gradu Zagrebu osigurava se provedba mehanizma integriranih teritorijalnih ulaganja (mehanizam ITU-a). Za vrednovanje dokumenta u fazi njegove izrade, provedbe i nakon provedbe zadužena je Upravljačka skupina za vrednovanje.

Donošenje Strategije povezano je s uključivanjem općinskih i gradskih vijeća svih jedinica lokalne samouprave putem davanja prethodnog mišljenja te Gradske skupštine Grada Zagreba kao tijela koje donosi Strategiju.

Kao nositelj svih ključnih, već istaknutih aktivnosti, Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada inicira i koordinira njihovu provedbu te općenito usmjerava uključenost, suradnju i participativnost ostalih dionika upravljanja razvojem, odnosno njegovim poticanjem. Uzimajući u obzir da urbana područja, u sklopu kojih i Urbana aglomeracija Zagreb, podrazumijevaju samo uspostavljeni sustav i institute, i da uspostavljeni Institucionalni okvir u određenim segmentima tek treba profunkcionirati, nakon donošenja Strategije nužno slijedi daljnje poboljšanje koordinacije pripadajućih aktivnosti, zajedničke komunikacije i razmjene informacija, postavljanje jasnog okvira zadataka i aktivnosti te općenito unaprjeđenje suradnje, za što su upravo ovom Strategijom postavljeni temelji.

Grafičkim prikazom u nastavku dan je prikaz institucionalnog okvira za provedbu SRUAZ-a tj. ključnih dionika s kratkim opisom zadaća i odgovornosti. Detaljan opis zadaća i odgovornosti naveden je u idućim poglavljima.

Dijagram 1. Prikaz Institucionalnog okvira izrade i provedbe SRUAZ-a

5.2.2.1. Nositelj i koordinator aktivnosti izrade i provedbe Strategije

Uloga i zadaće nositelja izrade i koordinatora aktivnosti izrade i provedbe Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do 2020. godine (Grad Zagreb – Gradski ured za stratezijsko planiranje i razvoj Grada) uključuje niz operativnih aktivnosti kao što su:

- Koordinacija i izrada Strategije, konzultacije s dionicima, prikupljanje i razmjena podataka i informacija te poticanje aktivnog uključivanja u proces izrade Strategije
- Stručna priprema, priprema materijala, izrada prezentacija, organizacija i vođenje sastanaka i radionica Radne skupine i aktivno sudjelovanje na sastancima i radionicama
- Stručna priprema, priprema materijala, izrada prezentacija, organizacija sjednica, aktivno sudjelovanje u radu Partnerskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb te provedba drugih stručnih i administrativnih poslova za potrebe rada Partnerskog vijeća
- Izvještavanje Partnerskog vijeća o statusu izrade i provedbe Strategije i drugi oblici suradnje s članovima Partnerskog vijeća
- Koordinacija i izrada Akcijskog plana provedbe Strategije na godišnjoj/višegodišnjoj razini
- Aktivnosti povezane s nadzorom i praćenjem provedbe
- Provedba aktivnosti iz Komunikacijske strategije radi informiranja javnosti i dionika o postupcima izrade, donošenja, provedbe i praćenja provedbe Strategije.

Koordinator također pruža specifičnu administrativnu i tehničku potporu u procesu izrade i praćenja provedbe Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do 2020. godine kao što su:

- Prikupljanje, obrada i analiza podataka tijekom izrade Strategije
- Koordinacija i organizacija prikupljanja, zaprimanje i obrada podataka o provedbi Strategije
- Izrada izvješća o provedbi Strategije i izvještavanje o provedbi prema mjerodavnom ministarstvu (MRRFEU) na godišnjoj razini
- Izrada opisa posla i naručivanje vanjskih stručnjaka za ocjenu napretka i uspješnosti Strategije
- Poslovi povezani s vrednovanjem Strategije
- Drugi administrativno-tehnički poslovi povezani s izradom, provedbom i praćenjem provedbe Strategije.

5.2.2.2. Upravna tijela Grada Zagreba

Upravna tijela Grada Zagreba, koji je kao grad središte Urbane aglomeracije i nositelj izrade Strategije, imaju ulogu i zadaće nositelja i provoditelja sljedećih aktivnosti putem svojih izabranih predstavnika:

- Sudjeluju u radu Radne skupine
- Sudjeluju na sastancima, radionicama i informativnim događajima vezanima uz izradu, provedbu i praćenje provedbe Strategije
- Prikupljaju i dostavljaju podatke o projektima, aktivnostima i programima važnima za Urbanu aglomeraciju (statistički i drugi podaci, financijski pokazatelji, prijedlozi projekata i dr.)
- Implementiraju i/ili koordiniraju aktivnosti, programe i projekte iz svog područja
- Prate realizaciju pokazatelja na razini aktivnosti, programa i projekata

- Izvještavaju koordinatora Strategije o provedbi aktivnosti, programa i projekata koji su ušli u Akcijski plan za provedbu Strategije
- Provode druge aktivnosti povezane s izradom i provedbom Strategije sukladno pripadajućoj nadležnosti te u skladu sa zahtjevom nositelja i koordinatora.

5.2.2.3. Jedinice lokalne samouprave

Jedinice lokalne samouprave u obuhvatu Urbane aglomeracije Zagreb putem izabranih predstavnika jedinica, odnosno u njima ustrojenih upravnih odjela, nositelji su i provoditelji u sljedećim aktivnostima:

- Sudjeluju u radu Partnerskog vijeća i Radne skupine
- Sudjeluju na sastancima, radionicama i informativnim događajima vezanima uz izradu, provedbu i praćenje provedbe Strategije
- Na zahtjev nositelja i koordinatora pripremaju i dostavljaju relevantne podatke i dokumente (statistički i drugi podaci, proračuni i planovi razvojnih programa, strategije razvoja i dr.)
- Prikupljaju i dostavljaju podatke o projektima, aktivnostima i programima važnima za Urbanu aglomeraciju Zagreb
- Pružaju potporu u procesu pribavljanja mišljenja u proceduri donošenja Strategije
- Implementiraju i/ili koordiniraju aktivnosti, programe i projekte na svom području
- Prate realizaciju pokazatelja na razini aktivnosti, programa i projekata
- Izvještavaju nositelja i koordinatora o provedbi aktivnosti, programa i projekata koji su ušli u Akcijski plan za provedbu Strategije
- U skladu sa zahtjevom nositelja i koordinatora obavljaju i druge aktivnosti povezane s izradom i provedbom Strategije.

5.2.2.4. Jedinice regionalne samouprave

Jedinice regionalne samouprave u obuhvatu Urbane aglomeracije Zagreb putem izabranih predstavnika nositelji su i provoditelji u sljedećim aktivnostima:

- Sudjeluju na sastancima, radionicama i informativnim događajima vezanima uz izradu, provedbu i praćenje provedbe Strategije
- Prikupljaju i dostavljaju podatke o projektima, aktivnostima i programima važnima za Urbanu aglomeraciju Zagreb tijekom izrade i provedbe Strategije
- Izvještavaju koordinatora o provedbi aktivnosti, programa i projekata koji su ušli u Akcijski plan Strategije
- Putem odabranih predstavnika sudjeluju u radu Partnerskog vijeća i Radne skupine.

5.2.2.5. Regionalni koordinatori

Ključne aktivnosti regionalnih koordinatora tijekom izrade, donošenja, provedbe i praćenja provedbe Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do 2020. godine su sljedeće:

- Sudjeluju na sastancima, radionicama i informativnim događajima vezanima uz izradu i provedbu Strategije
- Pružaju potporu nositelju i koordinatoru izrade i praćenja provedbe Strategije svojom organizacijom i/ili koordinacijom aktivnosti u koje su uključene pripadajuće jedinice lokalne samouprave

- Prikupljaju i dostavljaju podatke o projektima, aktivnostima i programima važnima za Urbanu aglomeraciju Zagreb tijekom izrade i provedbe Strategije
- Izvještavaju koordinatore o provedbi aktivnosti, programa i projekata koji su ušli u Akcijski plan Strategije
- Putem odabranih predstavnika sudjeluju u radu Partnerskog vijeća i Radne skupine
- Sudjeluju u informiranju (u skladu s Komunikacijskom strategijom).

5.2.2.6. Radna skupina

Radna skupina za izradu Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do 2020. godine osnovana je sa zadaćama čija provedba osigurava stručnu i pravodobnu pripremu i dostavu svih podataka i materijala te učinkovitu i kvalitetnu provedbu ostalih aktivnosti povezanih s izradom Strategije.

Radnu skupinu čine predstavnici jedinica lokalne samouprave u sastavu Urbane aglomeracije Zagreb, predstavnici jedinica područne (regionalne) samouprave, upravnih tijela Grada Zagreba, regionalnih koordinatora, znanstvenih i stručnih institucija, nevladinog sektora i drugih dionika. Predsjednik Radne skupine je gradonačelnik Grada Zagreba – predstavnik nositelj izrade Strategije.

Radna skupina ostvaruje suradnju s tijelima državne uprave, tijelima jedinica regionalne (područne) samouprave i tijelima jedinica lokalne samouprave, gospodarskim subjektima, znanstvenom zajednicom, socijalnim partnerima, organizacijama civilnog društva i drugim dionicima razvoja te osobito s Partnerskim vijećem. U aktivnostima Radne skupine, prema potrebi, povremeno sudjeluju i drugi predstavnici. Tijekom provedbe i izrade Strategije, bude li potrebno, uspostavljaju se tematske radne skupine za provedbu pojedinih dijelova Strategije (posebno za strateške projekte), odnosno za strateška područja ili teme koje su od posebne važnosti za Urbanu aglomeraciju Zagreb.

5.2.2.7. Upravljačka skupina za vrednovanje

Sastavljena od imenovanih predstavnika svih uključenih jedinica na razini županija, Upravljačka skupina za vrednovanje ima zadaću analize svih aspekata vrednovanja, od pripreme vrednovanja do završnog izvještaja o provedenom vrednovanju, s osobitom pozornosti na: usmjeravanje aktivnosti vrednovanja, nadziranje svih ključnih koraka tijekom cijelog procesa kako bi se osigurala uspješna realizacija vrednovanja, osiguravanje usklađenosti politike, pružanje stručnog doprinosa u vrednovanju, omogućavanje dostupnosti potrebnih informacija, jamčenje nepristranosti i korisnosti vrednovanja, pružanje stalne kontrole kvalitete, poticanje i udruživanje znanja. Navedenim aktivnostima cilj je poboljšati kvalitetu samoga dokumenta te djelotvornost i učinkovitost njegove provedbe.

5.2.2.8. Partnersko vijeće Urbane aglomeracije Zagreb

Ispunjavajući pravila osnivanja i imenovanja Partnerskog vijeća urbanog područja zaključkom gradonačelnika Grada Zagreba od 2. lipnja 2016. osnovano je Partnersko vijeće Urbane aglomeracije

Zagreb čija je zadaća sudjelovanje u pripremi, izradi i praćenju provedbe Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb, unutar čega je i provedba svih aktivnosti utvrđenih propisima o regionalnom razvoju i Smjernicama MRRFEU-a za izradu Strategije razvoja urbanih područja, praćenje njihove provedbe i vrednovanje.

Partnersko vijeće čini 57 članova i jednako toliko zamjenika članova, predstavnika svih jedinica lokalne samouprave koje čine urbano područje, zatim županija i regionalnih koordinatora, drugih javnih tijela čije je sudjelovanje bitno za razvoj urbanog područja, visokoškolskih ustanova, pružatelja obrazovnih usluga i usluga osposobljavanja te istraživačkih centara, gospodarskih i socijalnih partnera, uključujući istaknute organizacije gospodarskih i socijalnih partnera te predstavnike gospodarskih i obrtničkih komora ili poslovnih udruženja iz urbanog područja te organizacija civilnog društva, posebno iz područja zaštite okoliša, promicanja socijalne uključenosti, jednakosti među spolovima i nediskriminacije, zaštite prava nacionalnih manjina uzimajući u obzir geografsku i tematsku pokrivenost, sposobnost upravljanja, stručnost i inovativne pristupe.

Podlogu za svoj rad Partnersko vijeće u prvom redu nalazi u Poslovniku o radu Partnerskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb kojim su definirana sva bitna pravila vezana za njegov rad (osnivanje i imenovanje članova i zamjenika članova, način izbora predsjednika i zamjenika predsjednika, njihove ovlasti i zadaće, prava i obveze članova, djelokrug rada, način rada, način odlučivanja i glasovanja, javnost i transparentnost rada i dr.).

Partnersko vijeće formalno je osnovano kao savjetodavno tijelo putem kojeg se osigurava ostvarenje načela partnerstva u pripremi, izradi i praćenju provedbe Strategije, s primarnim ciljem utvrđivanja zajedničkih prioriteta na razini Urbane aglomeracije i predlaganja strateških projekata važnih za razvoj Urbane aglomeracije. Usto, Partnersko vijeće ocjenjuje napredak u provedbi, raspravlja o planu provedbe razvojnih prioriteta, mjera i ključnih projekata te predlaže izmjene i poboljšanja u načinu provedbe i sadržaju Strategije. Odluke Partnerskog vijeća donose se konsenzusom svih partnera zastupljenih u Partnerskom vijeću te se predaju koordinatore izrade i provedbe na daljnje razmatranje i postupanje. Odluke, preporuke i mišljenja Partnerskog vijeća savjetodavne su naravi, ali predstavljaju mišljenje i konsenzus dionika o najvažnijim pitanjima vezanima uz izradu i provedbu Strategije. Rad Partnerskog vijeća osigurava kontinuiranu zastupljenost i informiranost ključnih dionika o napretku izrade i provedbe Strategije sukladno principima dobrog upravljanja.

5.2.2.9. Predstavnička tijela

U skladu s obvezom pribavljanja mišljenja svih jedinica lokalne samouprave s određenog urbanog područja pri donošenju Strategije, predstavnička tijela jedinica lokalne samouprave u obuhvatu Urbane aglomeracije Zagreb sudjeluju u proceduri donošenja Strategije iskazivanjem mišljenja na konačni dokument Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb. Gradska skupština Grada Zagreba, kao predstavničko tijelo Grada – nositelja izrade, donosi Strategiju.

5.2.3. Ostali dionici

Ostali dionici uključeni od same provedbe prve faze izrade (analize stanja) te dalje kroz sve faze izrade i daljnje provedbe su: resorna ministarstva, državne institucije, znanstvena i stručna zajednica, strukovne grupe i komore, civilni sektor i privatni sektor. Oni predstavljaju okvir provedbom sljedećih aktivnosti:

- Sudjelovanje na sastancima, radionicama i informativnim događajima vezanima uz izradu i provedbu Strategije prema potrebi i pozivu koordinatora i izrađivača
- Dostava potrebnih informacija, podataka i dokumenata potrebnih za izradu Strategije
- Dostava informacija o aktivnostima, projektima i programima od važnosti za Urbanu aglomeraciju Zagreb
- Provedba i/ili sudjelovanje u provedbi aktivnosti, programa i projekata
- Praćenje provedbe pokazatelja na razini aktivnosti te programa i projekata od važnosti za područje obuhvata Urbane aglomeracije
- Izvještavanje nositelja i koordinatora o provedbi aktivnosti, programa i projekata.

5.2.4. Odjel za provedbu mehanizama ITU-a

Mehanizam integriranih teritorijalnih ulaganja 2014. – 2020. novi je mehanizam EU za financiranje projekata urbanog razvoja. Republika Hrvatska odlučila je koncept održivog urbanog razvoja provoditi isključivo kroz mehanizam ITU-a, a aktivnosti će se financirati iz tri fonda: Europskog fonda za regionalni razvoj, Kohezijskog fonda te Europskog socijalnog fonda. Kako bi se ispunili uvjeti za provedbu mehanizma ITU-a, uz donesenu strategiju razvoja urbanog područja na temelju koje se provodi, između ostalog, na razini UAZ-a, uspostavljen je kao posredničko tijelo ITU-a unutar Ureda za programe i projekte EU Grada Zagreba, Odjel za provedbu mehanizma integriranih teritorijalnih ulaganja koji:

„Odjel za provedbu mehanizma integriranih teritorijalnih ulaganja sukladno Uredbi o tijelima u sustavima upravljanja i kontrole korištenja Europskoga socijalnog fonda, Europskoga fonda za regionalni razvoj i Kohezijskoga fonda, u vezi s ciljem 'Ulaganje za rast i radna mjesta' (Narodne novine br. 107/14, 23/15, 129/15, 15/17 i 18/17 – ispravak), obavlja poslove posredničkog tijela integriranih teritorijalnih ulaganja (ITU PT), koji se odnose na: pripremu i provedbu postupaka dodjele nepovratnih sredstava, upravljanje nepravilnostima i rizicima te aktivnosti informiranja i vidljivosti u provedbi operativnog programa 'Konkurentnost i kohezija' za financijsko razdoblje 2014. – 2020., ocjenjivanja kvalitete projektnih prijedloga te rangiranje odabranih projektnih prijedloga u okviru operativnog programa 'Konkurentnost i kohezija' te dodatne aktivnosti: suradnja s koordinacijskim tijelom, upravljačkim tijelom, posredničkim tijelima tijekom provedbe i praćenja operativnog programa; sudjelovanje u radu Odbora za praćenje operativnog programa; sudjelovanje u izradi kriterija za odabir projekata; sudjelovanje u izradi uputa za prijavitelje; sudjelovanje u aktivnostima zatvaranja operativnog programa; izrada priručnika o internim procedurama i odgovarajućem revizijskom tragu; osiguravanje čuvanja dokumenata i evidencija o provedbi funkcija radi osiguravanja odgovarajućeg revizijskog traga; provođenje aktivnosti prevencije, otkrivanja i ispravljanja nepravilno-

sti te utvrđivanja mjera za suzbijanje prijevара uzimajući u obzir utvrđene rizike; osiguranje odgovarajućeg razdvajanja funkcija u skladu s člankom 125. stavkom 7. Uredbe (EU) br. 1303/2013 ako je Grad Zagreb ujedno i korisnik u sklopu operativnog programa; u opsegu u kojem je primjenljivo, u sustav iz članka 125. stavka 2. točke (d) Uredbe (EU) br. 1303/2013 prikuplja, unosi, pohranjuje i razvrstava podatke sukladno točki (e) istoga stavka. Odjel u suradnji s drugim tijelima u sustavu upravljanja i kontrole fondova ESI obavlja i koordinaciju vezano uz operativni program 'Konkurentnost i kohezija' i operativni program 'Učinkoviti ljudski potencijali', sudjeluje u organiziranju i provedbi edukativnih aktivnosti te obavlja i druge poslove iz djelokruga Odjela.“

5.2.5. Proces i mehanizmi provedbe Strategije

Provedba Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do 2020. godine počinje nakon prihvatanja dokumenta i traje do kraja 2020. godine. Dinamika provedbe slijedi Akcijski plan koji se ažurira na godišnjoj razini, a sadrži: popis aktivnosti programa i projekata po pojedinim ciljevima, prioritetima i mjerama te popis strateških projekata, financijsku alokaciju i pokazatelje praćenja provedbe na razini ciljeva i mjera raspoređenih po godinama provedbe. Pritom i ovdje valja naglasiti da se Strategija provodi na dvije međusobno povezane razine:

- Strateška razina (praćenje, nadzor i ocjena napretka provedbe SRUAZ-a, uključujući ažuriranje Akcijskog plana)
- Razina mjera (aktivnosti, programi, projekti, uključujući i strateške projekte).

Stratešku razinu administrativno prati nositelj/koordinator, a Partnersko vijeće daje ocjenu napretka. Ova razina uključuje zadatke:

- a. Tehničko upravljanje – praćenje dinamike provedbe svih mjera, aktivnosti, programa i projekata te pripadajuće izvještavanje
- b. Praćenje – prikupljanje i obrada podataka prema definiranim pokazateljima na razini aktivnosti, programa, projekata te pripadajuće izvještavanje
- c. Definiranje i provođenje mjera za poboljšanje provedbe uključujući izmjene Akcijskog plana
- d. Izvještavanje Partnerskom vijeću i MRRFEU
- e. Ocjena napretka provedbe.

Razina mjera tj. operativna provedba odnosi se na sve procese i resurse koje je potrebno angažirati da bi se realizirale pojedine aktivnosti, projekti i programi unutar mjera. Odgovornost za ovaj dio provedbe na razini je svih dionika koji su nositelji aktivnosti, projekata i programa. Ponajprije to podrazumijeva:

- a. Pripremu/razradu pojedinačnih projektnih prijedloga (uključujući i strateške), aktivnosti i programa
- b. Provedbu i upravljanje aktivnostima, projektima i programima u svim ciklusima i aspektima njihove provedbe (financijska i tehnička provedba)
- c. Praćenje i ocjenu izvršenja provedbe projekta te izvještavanje koordinatora aktivnosti izrade i provedbe Strategije.

Razine provedbe i podjela uloga dionika u provedbi SRUAZ-a su sljedeće:

Strateška razina

Aktivnosti	Odgovornost
a) Tehničko upravljanje – praćenje dinamike provedbe svih mjera i projekata/programa/aktivnosti te pripadajuće izvještavanje na godišnjoj razini prema MRRFEU	Koordinator aktivnosti izrade i provedbe Strategije
b) Praćenje – prikupljanje i obrada podataka na godišnjoj razini prema definiranim pokazateljima (mjere, prioriteti i ciljevi) te pripadajuće izvještavanje prema MRRFEU	- Koordinator aktivnosti izrade i provedbe Strategije - Nositelji aktivnosti programa/projekata
c) Razvoj i provedba mjera za poboljšanje provedbe uključujući godišnje izmjene Akcijskog plana	- Koordinator aktivnosti izrade i provedbe Strategije - Partnersko vijeće
d) Ocjena napretka provedbe na polovici razdoblja provedbe i na kraju provedbe	- Koordinator aktivnosti izrade i provedbe Strategije - Partnersko vijeće

Razina aktivnosti, programa i projekata

Aktivnosti	Odgovornost
a) Priprema aktivnosti, programa i projekata (uključujući i strateške)	Različiti dionici odgovorni za provedbu aktivnosti, programa i projekata
b) Upravljanje aktivnostima, programima i projektima u svim ciklusima i aspektima provedbe (financijska i tehnička provedba)	Različiti dionici odgovorni za provedbu aktivnosti, programa i projekata
c) Praćenje i ocjena izvršenja provedbe aktivnosti, programa i projekata te izvještavanje koordinatora aktivnosti izrade i provedbe Strategije	Različiti dionici odgovorni za provedbu aktivnosti, programa i projekata Partneri dionika u aktivnostima/ /programima/projektima

Koordinator aktivnosti izrade i provedbe Strategije kontinuirano prati provedbu Strategije prikupljanjem podataka od nositelja mjera/aktivnosti/programa/projekata te sistematizira rezultate na godišnjoj razini ili češće ako je potrebno, a u svrhu kontrole napretka provedbe Strategije.

Jednom godišnje na temelju provedenih mjera izrađivat će se Izvješće o provedbi Strategije. Za izradu Izvješća temeljenog na podacima koji su dostavili nositelji aktivnosti, programa i projekata odgovoran je koordinator. Partnersko vijeće daje mišljenje

i prijedloge za poboljšanje i promjene u Izvješću i u idućem provedbenom razdoblju.

Nakon završetka 2018. godine procijenit će se napredak Strategije te prema potrebi preusmjeriti/ažurirati razvojne mjere u skladu s potrebama. Procjena uspjeha Strategije na polovici i na kraju razdoblja provedbe bit će interna i provest će je koordinator aktivnosti izrade i provedbe Strategije te eventualno angažirati potrebnu stručnu pomoć.

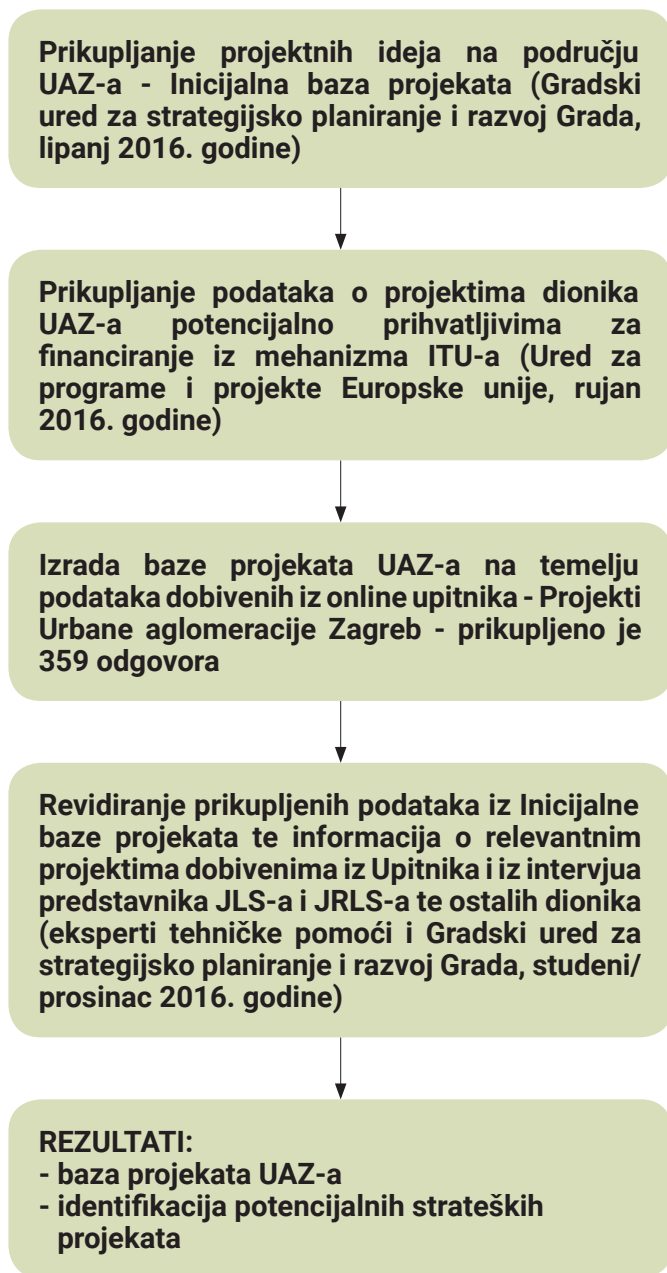
5.3. Strateški projekti

Uvod

Strateški projekti Urbane aglomeracije Zagreb, tj. baza odabranih strateških projekata rađena je u Skladu sa *Smjernicama* i identificiranim razvojnim ciljevima, prioritetima i mjerama SRUAZ-a.

Strateški projekti Urbane aglomeracije Zagreb definirani su kao projekti koji imaju velik doprinos uravnoteženom, održivom i inovativnom razvoju UAZ-a. Odabir strateških projekata rađen je kroz široki participativni proces s Radnom skupinom i Partnerskim vijećem i to u nekoliko faza.

Prikaz 1. Koraci u kreiranju baze projekata UAZ-a

Proces identifikacije i odabira strateških projekata

Proces je počeo identificiranjem i prikupljanjem projekata od svih uključenih dionika nakon čega je slijedila kategorizacija, odnosno razvrstavanje prema tematskim područjima te prema predloženim ciljevima, prioritetima i mjerama Nacrta SRUAZ-a. U nastavku je dan grafički prikaz koraka⁵ u kreiranju baze projekata UAZ-a.

Analizom sadržaja i očekivanih rezultata projekata koji su ušli u Inicijalnu bazu projekata UAZ-a identificirana je grupa projekata specifičnih značajki koje prema utjecaju nadilaze lokalne razmjere. Prema tome i u skladu s nalazom Radne skupine definirane su osnovne značajke strateških projekata.

Ovo su značajke strateških projekata:

- Snažan pozitivan utjecaj na društvo, kvalitetu života, okoliš i gospodarstvo na cijelom području UAZ-a (utjecaj na više razvojnih tema)
- Pozitivan utjecaj na relativno veći broj stanovnika
- Snažan pozitivan utjecaj na zapošljavanje i društvenu koheziju (pokretanje novih poduzeća, generiranje novih i zadržavanje postojećih radnih mjesta)

Kriteriji za odabir strateških projekata predloženi su na prvoj radionici Radne skupine održanoj 7. prosinca 2016. godine. Na drugoj radionici, 19. prosinca 2016. godine, raspravljalo se o preduvjetima i prijedlogu kriterija za odabir strateških projekata. Usuglašavanje o konačnom prijedlogu kriterija i konačnom prijedlogu strateških projekata Radna skupina postigla je na svojoj trećoj radionici 9. siječnja 2017. godine.

Rezultati navedenog procesa savjetovanja su sljedeći:

- Preduvjeti za strateški projekt:
 - Projekt pridonosi realizaciji ključnih razvojnih izazova RH (iz Partnerskog sporazuma)
 - Projekt pridonosi realizaciji ciljeva/prioriteta/mjera SRUAZ-a
 - Projekt može početi s realizacijom do 2020. godine.
- Kriteriji odabira strateških projekata UAZ-a:
 - Pridonosi realizaciji pokazatelja ishoda definiranih na razini mjere
 - Integriranost projekta – projekt mora integrirati barem tri razvojne teme
 - Kapacitet i posvećenost dionika (politička potpora, prioritetni projekti unutar prethodnih strategija i poznat provedbeni okvir)
 - Broj stanovnika na koje projekt neposredno utječe
 - Utjecaj na zapošljavanje (doprinos očuvanju i kreiranju radnih mjesta), kvalitetu života, okoliša i prirode
 - Zrelost projekta (projektna dokumentacija i status projekta)
 - Izvori financiranja.

⁵ Izvori podataka za Inicijalnu bazu projekata bili su: razvojni strateški dokumenti za sve jedinice lokalne i regionalne samouprave s područja UAZ-a s pripadajućim bazama projekata (npr. Vrijedeće Strategije razvoja), projekcije ulaganja iz proračuna i planova razvojnih programa, izravni kontakti s predstavnicima JLS-ova.

Na temelju navedenih preduvjeta i kriterija predloženo je 14 projekata:

1. Integrirani prometni sustav za Grad Zagreb, Zagrebačku i Krapinsko-zagorsku županiju
2. Program Sava
3. Tračnička veza Grad Zagreb – Međunarodna zračna luka Zagreb – Velika Gorica
4. Greenway – državna biciklistička ruta br. 2
5. Regionalni centar kompetencija za turizam i ugostiteljstvo
6. Obrtničko-poduzetnički strukovni centar (OPSC)
7. Sveučilišni kampus Borongaj
8. NEWLIGHT
9. Žičara Sljeme (s istraživanjem trase prema naseljima u podnožju sjevernih obronaka Medvednice, npr. Bistra, Donja Stubica)
10. SF knjižnica – rekonstrukcija i revitalizacija napuštenoga kompleksa Paromlin u svrhu smještaja Gradske knjižnice u Zagrebu
11. Trenažni centar za obuku i osposobljavanje operativnih snaga Civilne zaštite
12. Helikopterska hitna medicinska pomoć (HEMS) – razvoj infrastrukture za tijek zračnog prometa u krugu bolničkih ustanova (helidrom)
13. Uriho na Kajzerici
14. Izgradnja produžetka Sarajevske ulice uz gradnju vijadukta preko Ranžirnoga kolodvora.

Predloženih 14 strateških projekata razmatrano je na četvrtoj sjednici Partnerskog vijeća 12. siječnja 2017. godine. Vijeće je konsenzusom odabralo devet strateških projekata Urbane aglomeracije Zagreb (preostalih pet projekata predloženi su kao

strateški projekti na drugoj radionici Radne skupine i nakon održavanja treće radionice Radne skupine nisu uvršteni na popis strateških projekata, već ih je potrebno uključiti u popis projekata u Strateškim temama), a prikazani su u tabelama u nastavku:

- 1. Integrirani prometni sustav za Grad Zagreb, Zagrebačku i Krapinsko-zagorsku županiju**
- 2. Program Sava**
- 3. Tračnička veza Grad Zagreb – Međunarodna zračna luka Zagreb – Velika Gorica**
- 4. Greenway – državna biciklistička ruta br. 2**
- 5. Regionalni centar kompetencija za turizam i ugostiteljstvo**
- 6. Obrtničko-poduzetnički strukovni centar (OPSC)**
- 7. Sveučilišni kampus Borongaj**
- 8. NEWLIGHT**
- 9. Žičara Sljeme (s istraživanjem trase prema naseljima u podnožju sjevernih obronaka Medvednice, npr. Bistra, Donja Stubica).**

Prikaz 2. Odabrani strateški projekti UAZ-a

Redni broj	1
Naziv	Integrirani prometni sustav za Grad Zagreb, Zagrebačku i Krapinsko-zagorsku županiju
Naziv nositelja projekta i partnera	IPZP – Integrirani promet zagrebačkoga područja d.o.o. Partneri: Grad Zagreb, Zagrebačka županija, Krapinsko-zagorska županija, HŽ Putnički prijevoz d.o.o., Zagrebački Holding – podružnica ZET, budući operatori: autobusni prijevoznici na području obuhvata projekta
Cilj koji se projektom namjerava postići	A. Integrirani prijevoz putnika na području Grada Zagreba, Zagrebačke i Krapinsko-zagorske županije Promjena udjela putovanja u korist javnog prijevoza, veća mobilnost stanovništva uz ostvarivanje energetskih i ekonomski prihvatljivih učinaka, institucionalno, organizacijsko i infrastrukturno integriranje sustava s posebnim naglaskom na javni prijevoz. B. Automatsko upravljanje prometom na području Grada Zagreba, Zagrebačke i Krapinsko-zagorske županije – razvoj ITS-a Tehnološko i organizacijsko unaprjeđenje postojećeg sustava upravljanja prometa optimizacijom vođenja prometnih tokova uz uspostavu prioriteta javnoga gradskog i prigradskog prijevoza. <i>Sustav AUP</i> je općeprihvaćeni kolokvijalni naziv za skupove i servise Inteligentnog transportnog sustava i treba omogućiti kvalitetnije planiranje, praćenje i kontrolu sustava, pružanje korisničkih informacija, prikupljanje prometnih podataka u stvarnom vremenu. Sustav treba omogućiti središnji nadzor i upravljanje svim priključenim signalnim uređajima s pripadajućom perifernom opremom, kao i ostalom telematičkom opremom, koji informiraju o stanju i prometnoj potražnji u prometnoj mreži.
Indikativni popis aktivnosti	A. Integrirani prijevoz putnika na području Grada Zagreba, Zagrebačke i Krapinsko-zagorske županije Izrada studijske i projektne dokumentacije (idejni, glavni, izvedbeni projekti organizacijske, logističke i infrastrukturne prilagodbe modelu IPP-a), uspostava sustava na pokusnom području i proširenje na ostala područja (fazna uspostava kroz pokusna područja), usklađivanje prostorno-planskih dokumenata, rješavanje imovinsko-pravnih odnosa, radovi na infrastrukturnim zahvatima, nabava novih ekološko prihvatljivih vozničkih jedinica, opremanje sustava suvremenom opremom za automatizaciju naplate karata i za informiranje korisnika prijevozne usluge. B. Automatsko upravljanje prometom na području Grada Zagreba, Zagrebačke i Krapinsko-zagorske županije razvoj ITS-a Mjera 1: Glavni prometni centar kao mjesto integracije svih informacija prometnog sustava, adaptivnog upravljanja mrežom, nadzor i upravljanje u realnom vremenu, prioritet javnog prometa, putne i prometne informacije, specifična područja mreže (zone), višekriterijsko odlučivanje (prometni planovi/politike), žurne službe, javni promet, individualni promet, pješaci i biciklisti, optimizacija prometa na razinama mreže, koridora, raskrižja, entiteta (JGP, VIP). Mjera 2: zamjena i dopuna semaforских uređaja i opreme na raskrižjima, semaforски uređaji prema HRN i ISO, master grupe uređaja, nadzor i kontrola prometa (senzor, video), sinkroniziran i lokalno prometno ovisan rad, prioritet javnog prometa, prometna potražnja, senzori, video, tipkala, javni promet, funkcije uređaja (lokalno, upravljački uređaj – distribuirano upravljanje), promjenljivi prometni znakovi (VMS) – promjenljivi znakovi izričitih naredbi i uputna (informativna) signalizacija, uputni parkirni sustav.
Indikativni popis aktivnosti	Mjera 3: Javni promet, tramvajski podsustav – modul prioriteta na 131 raskrižju i pješačkom prijelazu s osnovnim statusima prioriteta (ranije, točno, kasni), stupanj važnosti, popunjenost i status prioriteta, statistika, autobusni podsustav, modul prioriteta na preostalim raskrižjima gradskih linija, status prioriteta (ranije, točno, kasni), stupanj važnosti, vozni red i status, statistika.
Ciljano područje	Grad Zagreb, Zagrebačka županija, Krapinsko-zagorska županija ⁶
Tip projekta	Infrastrukturni projekt
Pripremljenost projekta i ishodovana dokumentacija	Projekt realizacije u dugoročnom planskom razdoblju („3“)
Indikativni proračun projekta	1.368.000.000,00 kn ⁷
Izvor financiranja	Državni proračun, županijski proračun i pomoć EU-a, ostali izvori

6 Ukupno obuhvaća 67 jedinica lokalne samouprave (uključujući Grad Zagreb), od kojih je 30 u obuhvatu UAZ-a

7 Indikativni proračun obuhvaća sveukupnu vrijednost projekta (za svih 67 JLS-ova)

Redni broj	2
Naziv	Program Sava
Naziv nositelja projekta i partnera	Program Sava d.o.o. Partner: Grad Zagreb, Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada
Cilj koji se projektom namjerava postići	Prilagodba klimatskim promjenama i održivi razvoj. Stabilizacija razine podzemnih voda i dugoročno osiguranje kapaciteta za vodoopskrbu širega zagrebačkog područja. Zaštita od poplava, odnosno podizanje razine zaštite, evakuacija velikih voda mimo Grada Zagreba rekonstruiranim odteretnim kanalom Sava – Sava. Korištenje energetskog potencijala. Razvoj plovnosti. Ostvarenje preduvjeta za održivi razvoj savskoga zaobalja, razvoj održive rekreacije i turizma na rijeci i uz nju.
Indikativni popis aktivnosti	- Izrada koncepcijskog rješenja - Izrada Strateške studije utjecaja na okoliš - Rješavanje vlasničkih pitanja - Usklađivanje prostorno-planske dokumentacije.
Ciljano područje	Grad Zagreb, Zagrebačka županija, Sisačko-moslavačka županija
Tip projekta	infrastrukturni projekt
Pripremljenost projekta i ishodovana dokumentacija	Projekt neposredne realizacije („1“)
Indikativni proračun projekta	9.000.000.000,00 kn
Izvor financiranja	Državni proračun, županijski proračun, javna poduzeća, pomoć EU-a i ostali izvori

Redni broj	3
Naziv	Tračnička veza Grad Zagreb – Međunarodna zračna luka Zagreb – Velika Gorica
Naziv nositelja projekta i partnera	Grad Zagreb, Gradski ured za prostorno uređenje, izgradnju Grada, komunalne poslove i promet, Grad Velika Gorica Partneri: Zagrebačka županija
Cilj koji se projektom namjerava postići	Poboljšati povezanost Grada Zagreba te gradova i naselja u okruženju (Velika Gorica) s Međunarodnom zračnom lukom Zagreb te osnovati logistički centar za promet robe i tereta za ovu regiju
Indikativni popis aktivnosti	Prva faza projekta predstavlja identifikaciju rješenja za povezivanje GZ i MZLZ modalitetom javnoga prijevoza, a provest će se analizom različitih opcija te uzimanjem u obzir mogućnosti socio-ekonomskog razvoja. Time će se identificirati dugoročno održiva i strateški osmišljena infrastrukturna ulaganja koja će biti utemeljena na kvalitetnom planiranju, uzevši u obzir mogućnosti smanjenja emisija stakleničkih plinova i poštujući horizontalna načela zaštite okoliša. U sklopu analize razmotrit će se i mogućnosti ekonomskog razvoja, odnosno stvaranja prostora za razvoj logističkog centra, čiju će infrastrukturu također biti nužno povezati s pametnim prometnim rješenjima, a razmatrat će se i daljnji razvoj organizacija koje su pružatelji usluga u javnome gradskome prijevozu.
Ciljano područje	Grad Zagreb, Grad Velika Gorica
Tip projekta	Infrastrukturni projekt
Pripremljenost projekta i ishodovana dokumentacija	Projekt neposredne realizacije („1“)
Indikativni proračun projekta	164.000.000,00 kn
Izvor financiranja	Županijski proračun i lokalni proračun

Redni broj	4
Naziv	Greenway – državna biciklistička ruta br. 2
Naziv nositelja projekta i partnera	Grad Zagreb, Gradski ured za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša. Partner: Zagrebačka županija
Cilj koji se projektom namjerava postići	• Unaprjeđenje i povezivanje gradske, regionalne i državne biciklističke mreže u svrhu promicanja održive mobilnosti • Unaprjeđenje podjele vidova prometa u korist ekološki prihvatljivoga biciklističkog prometa.
Indikativni popis aktivnosti	• Izrada tehničke dokumentacije (idejni i glavni projekt) • Izvođenje radova.
Ciljano područje	Grad Zagreb, Grad Samobor, Grad Zaprešić, Grad Sveta Nedelja, Općina Brdovec, Grad Velika Gorica, Općina Rugvica, Općina Orle
Tip projekta	Infrastrukturni projekt
Pripremljenost projekta i ishodovana dokumentacija	Projekt neposredne realizacije („1“)
Indikativni proračun projekta	122.931.861,30 kn
Izvor financiranja	Županijski proračun i pomoć EU-a

Redni broj	5
Naziv	Regionalni centar kompetencija za turizam i ugostiteljstvo
Naziv nositelja projekta i partnera	Krapinsko-zagorska županija Partneri: Srednja škola Zabok, Zagorska razvojna agencija d.o.o, Trgovačko-ugostiteljska škola Karlovac, Srednja škola Prelog, Hotelijersko-turistička škola Zagreb, Šolski center Šentjur (SLO), Pučko otvoreno učilište Zabok, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Opatija
Cilj koji se projektom namjerava postići	Poboljšanje kvalitete pružanja turističko-ugostiteljskih usluga, unaprjeđenje vještina polaznika edukativno-obrazovnih programa iz područja turizma i ugostiteljstva.
Indikativni popis aktivnosti	• Priprema i izrada projektne dokumentacije • Kreiranje sustava praćenja potreba i zahtjeva tržišta rada • Izrada novih nastavnih programa • Nabava opreme sukladno tehnološkim inovacijama • Izgradnja i opremanje centra.
Ciljano područje	Krapinsko-zagorska županija (Grad Zabok)
Tip projekta	Infrastrukturni projekt
Pripremljenost projekta i ishodovana dokumentacija	Projekt realizacije u srednjoročnom planskom razdoblju („2“)
Indikativni proračun projekta	29.588.000,00 kn
Izvor financiranja	Županijski proračun i pomoć EU-a

Redni broj	6
Naziv	Obrtničko-poduzetnički strukovni centar (OPSC)
Naziv nositelja projekta i partnera	Grad Zagreb, Gradski ured za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša Partneri: Obrtnička komora Zagreb, Udruženje obrtnika Grada Zagreba, Obrtničko učilište – ustanova za obrazovanje odraslih, Razvojna Agencija Zagreb, Centar za informiranje i savjetovanje u karijeri
Cilj koji se projektom namjerava postići	Opći cilj projekta je ojačati poduzetničku i strukovnu potporu uslugama savjetovanja za podizanje konkurentnosti mikro, malog i srednjeg poduzetništva i obrtništva te pružanje usluge obrazovanja učenicima i ostalim zainteresiranim dionicima. Specifični cilj je gradnja i opremanje zgrade OPSC-a.
Indikativni popis aktivnosti	• Izrada idejnog projekta i ishođenje lokacijske dozvole • izrada glavnog projekta • Ishođenje građevinske dozvole • Izrada izvedbenog projekta i troškovnika za izvođenje radova • Procjena utjecaja na okoliš • Izrada aplikacijskog paketa za fondove EU • Izrada natječajne dokumentacije za radove i postupak javne nabave • Izrada natječajne dokumentacije za opremu i postupak javne nabave i • Radovi.
Ciljano područje	Grad Zagreb
Tip projekta	Infrastrukturni projekt
Pripremljenost projekta i ishodovana dokumentacija	Projekt neposredne realizacije („1“)
Indikativni proračun projekta	337.500.000,00 kn
Izvor financiranja	Županijski proračun i pomoć EU-a

Redni broj	7
Naziv	Sveučilišni kampus Borongaj
Naziv nositelja projekta i partnera	Sveučilište u Zagrebu Partneri: Sastavnice Sveučilišta u Zagrebu, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Grad Zagreb
Cilj koji se projektom namjerava postići	U dugoročnom razvoju Sveučilišta u Zagrebu gradnja Sveučilišnog kampusa Borongaj pridonijet će kvaliteti akademskog obrazovanja, razvoju znanstveno-istraživačkog rada i njegovoj primjeni kao i razvoju i primjeni znanja u tehničkom i tehnološkom području. Nadalje, gradnjom Kampusa stvorit će se novo vibratno središte u tkivu grada koje će svojim urbanim elementima i javnim prostorima podignuti razinu atraktivnosti istočnog dijela grada i unaprijediti sadržaj i kvalitetu života u tom dijelu, ali i utjecati na razvoj i rast grada i Aglomeracije u svim područjima.
Indikativni popis aktivnosti	• Priprema projektne i tehničke dokumentacije za gradnju nove infrastrukture kampusa (komunalna infrastruktura i prostorni sadržaji) • Izgradnja u skladu s regulativom i načelima energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije • Opremanje prostornih kapaciteta i dodatnih sadržaja povezanih s primarnom funkcijom kampusa • Promidžba i vidljivost • Upravljanje projektom i administracija.
Ciljano područje	Grad Zagreb
Tip projekta	Infrastrukturni projekt
Pripremljenost projekta i ishodovana dokumentacija	Projekt neposredne realizacije („1“)
Indikativni proračun projekta	6.938.752.500,00 kn
Izvor financiranja	Državni proračun, županijski proračun, pomoć EU-a, javna poduzeća i ostali izvori

Redni broj	8
Naziv	NEWLIGHT
Naziv nositelja projekta i partnera	Regionalna energetska agencija Sjeverozapadne Hrvatske
Cilj koji se projektom namjerava postići	Rekonstrukcija i dogradnja sustava javne rasvjete, povećanje energetske učinkovitosti i povećanje sigurnosti u prometu.
Indikativni popis aktivnosti	Rekonstrukcija i/ili dogradnja sustava javne rasvjete
Ciljano područje	Grad Dugo Selo, Grad Donja Stubica, Grad Jastrebarsko, Grad Oroslovje, Grad Sveti Ivan Zelina, Grad Sveta Nedelja, Grad Velika Gorica, Grad Zabok, Grad Zaprešić, Općina Brckovljani, Općina Brdovec, Općina Dubravica, Općina Gornja Stubica, Općina Jakovlje, Općina Klinča Sela, Općina Luka, Općina Marija Bistrica, Općina Marija Gorica, Općina Orle, Općina Pokupsko, Općina Pušća, Općina Rugvica, Općina Stubičke Toplice, Općina Stupnik
Tip projekta	Infrastrukturni projekt
Pripremljenost projekta i ishodovana dokumentacija	Projekt neposredne realizacije („1“)
Indikativni proračun projekta	90.000.000,00 kn (procijenjena kapitalna vrijednost projekta rekonstrukcije i modernizacije sustava javne rasvjete za jedinice lokalne samouprave u obuhvatu UAZ-a)
Izvor financiranja	Pomoć EU-a i ostali izvori

Redni broj	9
Naziv	Žičara Sljeme (s istraživanjem trase prema naseljima u podnožju sjevernih obronaka Medvednice, npr. Bistra, Donja Stubica)
Naziv nositelja projekta i partnera	Grad Zagreb, Gradski ured za prostorno uređenje, izgradnju Grada, komunalne poslove i promet
Cilj koji se projektom namjerava postići	Osiguranje održive dostupnosti vršnog područja Parka prirode Medvednica, uključujući lokalitet Brestovac, unaprjeđenje atraktivnosti vršne zone i komplementarnost sa sadržajima u okruženju, smanjenje negativnog utjecaja prometa osobnim automobilima, unaprjeđenje stanja okoliša i prirode, poticanje niza održivih oblika ponude, njezino obogaćivanje, atraktivnost i diversifikacija te postizanje sinergije povezivanjem ponude unutar Parka prirode Medvednica s ponudom u širem prostoru, revitalizacija i daljnji razvoj edukativnih, turističkih (zdravstveni i kulturni turizam) te sportsko-rekreativnih potencijala užega i šireg prostora. Kabinska žičara od Gornje Bistre do vrha Sljeme omogućit će pristup vršnom području i skijalištima iz smjera sjevera te će prema njoj gravitirati korisnici iz Krapinsko-zagorske županije, zapadnog dijela Zagrebačke županije i zapadnog dijela Grada Zagreba. Prostornim planom parka prirode Medvednica omogućeno je planiranje, odnosno istraživanje predmetne trase žičare.
Indikativni popis aktivnosti	- Za trasu od Dolja do vrha Sljeme ishođenje lokacijske dozvole, izrada glavnih i izvedbenih projekata te ishođenje građevinskih dozvola, izgradnja infrastrukture, gornje, donje, i kutne postaje te međupostaje Brestovac. - Za trasu od Gornje Bistre do vrha Sljeme planira se izrada Studije izvodivosti, Studije utjecaja na okoliš (i dalje: Idejnog rješenja, Idejnog projekta, ishođenje lokacijske dozvole, izrada Glavnog projekta, ishođenje građevinske dozvole, izrada Izvedbenog projekta, provedba javnog natječaja).
Ciljano područje	Grad Zagreb (potencijalno: Općina Bistra, Općina Donja Stubica i drugi JLS-ovi u okruženju)
Tip projekta	Infrastrukturni projekt
Pripremljenost projekta i ishodovana dokumentacija	Projekt neposredne realizacije („1“)
Indikativni proračun projekta	250.000.000,00 kn
Izvor financiranja	Proračun Grada Zagreba ⁸

Strateški projekti prikazani su na Kartogramu 1. STRATEŠKI PROJEKTI.

⁸ Financiranje po godinama i izvorima financiranja ne sadržava financiranje istraživanja trase prema naseljima u podnožju sjevernih obronaka Medvednice (npr. Bistra, D. Stubica). Ono će se uključiti u Akcijske planove tijekom provedbe SRUAZ-a kad se za to osiguraju preduvjeti.

Strateške teme / Mrežni projekti

Uz strateške projekte, kao dodana vrijednost proizašla iz participativnog i partnerskog procesa planiranja, definirane su **Strateške**

teme i njima pripadajući **Mrežni projekti**. Strateške teme obilježavaju područja interesa za pretežiti dio stanovništva i prostora Urbane aglomeracije Zagreb, a definirane su sljedeće teme:

1. **Prometna infrastruktura i usluge**
2. **Povećanje učinkovitosti javnoga putničkog prijevoza**
3. **Obnova i izgradnja mostova**
4. **Biciklistička i pješačka infrastruktura**
5. **Sustav vodoopskrbe, odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda**
6. **Zaštita vodotoka, obrana od poplava**
7. **Gospodarenje otpadom**
8. **Sustav poduzetničke potporne infrastrukture**
9. **Razvoj visokih učilišta**
10. **Plasman lokalno proizvedenih poljoprivrednih proizvoda, kratki lanci opskrbe**
11. **Kulturna baština i turizam, selektivni oblici turizma**
12. **Revitalizacija brownfield lokacija**
13. **Zelena infrastruktura i prirodna baština**
14. **Uređenje javnih prostora i objekata**
15. **Urbana obnova i energetska učinkovitost**
16. **Unaprjeđenje mogućnosti zapošljavanja mladih i uključivanje mladih u održivi razvoj UAZ-a**
17. **Razvoj zdravstvene infrastrukture i usluga**
18. **Unaprjeđenje socijalnih usluga i smanjenje isključenosti marginaliziranih skupina**
19. **Uspostava mreže širokopojsnog interneta**
20. **Urbana sigurnost**
21. **Usklađivanje/ umrežavanje/ sinergija regionalnog i prostornog razvoja.**

Mrežni projekti su skupovi aktivnosti, programa i projekata iz domene pojedine teme od strateške važnosti. Mrežnim projektima kategorizirani su i oni projekti koji imaju potencijal za povezivanje i suradnju te ostvarivanje sinergijskih i multiplikativnih učinaka. Na taj način na važnosti su, uz potencijal povezivanja s drugim projektima u relevantnom području, dobili i brojni manji projekti pojedinih jedinica lokalne samouprave koji su od iznimne važnosti na lokalnoj razini, a čija sinergija s drugim manjim projektima utječe na razvojne procese na razini cijele Urbane aglomeracije.

Detaljniji prikaz Strateških tema i pripadajućih Mrežnih projekata je u Prilogu 5.

Strateške teme / Mrežni projekti prikazani su na Kartogramu 2. STRATEŠKE TEME / MREŽNI PROJEKTI.

Baza projekata Urbane aglomeracije Zagreb, kao i popis odabranih strateških projekata i strateških tema, uključujući i kriterije odabira, revidirat će se prema potrebi, a kao rezultat valorizacije i praćenja provedbe, realizacije Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb, kontinuiranog planiranja i programiranja te suradnje svih dionika, uključujući i širu javnost.

6. PARTNERSKO VIJEĆE URBANE AGLOMERACIJE ZAGREB

Načelo partnerstva i suradnje, kao jedno od temeljnih načela politike regionalnog razvoja, podrazumijeva partnerstvo i suradnju između javnog, privatnog i civilnog sektora te osobito suradnju između tijela državne uprave, jedinica područne (regionalne) samouprave, jedinica lokalne samouprave, gospodarskih subjekata, znanstvene zajednice, socijalnih partnera i organizacija civilnog društva. U skladu s navedenim načelom planski dokumenti politike regionalnog razvoja donose se u postupku savjetovanja s odgovarajućim partnerskim vijećem. Stoga se partnerska vijeća, uz ostalo i za urbana područja, osnivaju za potrebe pripreme i praćenja strategija razvoja kao planskih dokumenata politike regionalnog razvoja. U slučaju urbanih područja, partnerska vijeća osnivaju se kao savjetodavna tijela sastavljena od predstavnika svih jedinica lokalne samouprave koje čine urbano područje, županije i regionalnog koordinatora, drugih javnih tijela čije je sudjelovanje važno za razvoj urbanog područja, visokoškolskih ustanova, pružatelja obrazovnih usluga i usluga osposobljavanja, zatim istraživačkih centara te gospodarskih i socijalnih partnera. To uključuje i istaknute organizacije gospodarskih i socijalnih partnera te predstavnike gospodarskih i obrtničkih komora ili poslovnih udruženja iz urbanog područja kao i organizacije civilnog društva. S tim u vezi, kada su u pitanju strategije razvoja urbanog područja, spomenuti propisi definiraju da jedinica lokalne samouprave koja je u skladu s odredbama Zakona nositelj izrade strategije razvoja urbanog područja. Ona inicira ustrojavanje partnerskog vijeća za urbano područje radi sudjelovanja u donošenju strategije razvoja urbanog područja, utvrđivanja prioriteta razvoja urbanog područja, predlaganja strateških projekata važnih za razvoj urbanog područja te njihove provedbe i praćenja.

Slijedeći definirana pravila, Grad Zagreb, kao nositelj izrade Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb inicirao je osnivanje i imenovanje članova i zamjena članova Partnerskog vijeća za Urbanu aglomeraciju Zagreb.

U sklopu inicijative za osnivanje Partnerskog vijeća i imenovanje njegovih članova, sve jedinice lokalne samouprave, odnosno gradovi i općine koji ulaze u sastav Urbane aglomeracije Zagreb, predložili su članove i zamjenike članova Partnerskog vijeća, poštujući pritom načela uspostavljena relevantnim pravnim propisima tako da zastupljenost svih jedinica lokalne samouprave u Partnerskom vijeću bude ravnomjerna. Slijedom navedenog, pozvani su predstavnici visokoškolskih ustanova, pružatelja obrazovnih usluga i usluga osposobljavanja te istraživačkih centara, gospodarskih i socijalnih partnera, kao i organizacija civilnog društva s područja Urbane aglomeracije Zagreb.

Uzimajući u obzir specifičnost Urbane aglomeracije Zagreb, koja se ponajprije očituje u izrazito velikom broju uključenih jedinica lokalne samouprave, koje se k tome nalaze i na području triju županija, te isto tako poštujući pravne propise koji obvezuju na zastupljenost velikog broja sektora, u sklopu inicijative za osnivanje Partnerskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb, provedene su i konzultacije s Ministarstvom regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, nakon čega je ono donijelo pozitivno očitovanje

o prijedlozima koje je iznio Grad Zagreb u svojstvu nositelja izrade Strategije i inicijatora ustrojavanja Partnerskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb.

Slijedom istaknutih prijedloga svih uključenih dionika razvoja, gradonačelnik Grada Zagreba je 2. lipnja 2016. donio Zaključak o osnivanju i imenovanju Partnerskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb, Klasa: 350-07/16-01/238, Urbroj: 251-03-02-16-05, kojim je osnovano Partnersko vijeće, imenovani su članovi i njihovi zamjenici te definirane zadaće. Partnersko vijeće osnovano je kao savjetodavno tijelo putem kojeg se osigurava ostvarenje načela partnerstva u pripremi, izradi, praćenju provedbe i vrednovanju Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb, s primarnim ciljem utvrđivanja zajedničkih prioriteta na razini urbane aglomeracije i predlaganja strateških projekata važnih za razvoj urbane aglomeracije. U Partnersko vijeće Urbane aglomeracije Zagreb predloženo je i odabrano 57 članova i njihovih zamjenika. Kako se tijekom rada Partnerskog vijeća pojavila potreba za zamjenama nekih članova, sukladno potrebama zamijenjeni su pojedini članovi odnosno zamjenici članova Zaključkom o izmjenama i dopunama Zaključka o osnivanju i imenovanju Partnerskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb, Klasa: 350-07/17-01/69, Urbroj: 251-03-02/17-02, od dana 22. ožujka 2017. godine. Članovi i zamjenici članova Partnerskog vijeća imenovani su za razdoblje trajanja Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb. Sve pojednosti povezane s osnivanjem i imenovanjem članova i zamjenika članova Partnerskog vijeća, način izbora predsjednika i zamjenika predsjednika Partnerskog vijeća kao i njihove ovlasti i zadaće, prava i obveze članova, djelokrug rada, način rada i način odlučivanja i glasovanja, javnost i transparentnost rada te druga pitanja bitna za rad Partnerskog vijeća uređena su Poslovníkom Partnerskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb donesenim na prvoj sjednici održanoj 21. lipnja 2016.

Temeljna je zadaća Partnerskog vijeća sudjelovanje u pripremi, izradi i praćenju provedbe Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb, provedbom svih aktivnosti definiranih propisima s područja regionalnog razvoja (Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, Uredba o osnivanju, sastavu, djelokrugu i načinu rada partnerskih vijeća, Smjernice za izradu Strategije razvoja urbanih područja, praćenje njihove provedbe i vrednovanje.) Navedeno podrazumijeva uključenost Partnerskog vijeća u sve faze izrade i provedbe Strategija razvoja Urbane aglomeracije Zagreb, od analize stanja i SWOT-analize, preko definiranja razvojnih problema i potencijala Urbane aglomeracije Zagreb, utvrđivanja vizija i ciljeva, te utvrđivanja prioriteta i mjera, do odabira strateških projekata i sveobuhvatnog praćenja provedbe Strategije.

Administrativne i stručne poslove za potrebe rada Partnerskog vijeća obavlja Grad Zagreb – Gradski ured za stratezijsko planiranje i razvoj Grada, u sklopu čega osobito: prikupljanje i/ili izradu dokumenata i materijala (izvješća, analiza, prijedloga) nužnih za rad Partnerskog vijeća, organizaciju i pripremu sjednica Partnerskog vijeća, vođenje zapisnika sa sjednica Partnerskog vijeća, čuvanje i dokumentiranje rada Partnerskog vijeća, uključujući

izjave i usvojene akte, izvršavanje odluka Partnerskog vijeća i osiguravanje nužne razmjene informacija između uključenih partnera, osiguravanje dostupnosti informacija o radu Partnerskog vijeća te druge poslove koje mu povjeri Partnersko vijeće.

Partnersko vijeće radi na sjednicama. Sjednice Partnerskog vijeća održavaju se prema potrebi, sukladno dinamici izrade i provedbe Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb, ali najmanje dvaput godišnje. Za pravovaljan rad Partnerskog vijeća i donošenje odluka na sjednici potrebna je natpolovična prisutnost članova, u suprotnom, sjednica se odgađa. Partnersko vijeće se u odlučivanju rukovodi načelom usuglašavanja te, kad god je to moguće, akte donosi pregovaračkim procesom, postizanjem sporazuma odnosno konsenzusa u donošenju akata.

Rad Partnerskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb tekao je putem partnerskih konzultacija, unutar čega su održane četiri sjednice Partnerskog vijeća putem online konzultacija te završene sjednice Partnerskog vijeća.

Prva sjednica Partnerskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb – 21. lipnja 2016.

Prva, ujedno konstituirajuća sjednica Partnerskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb održana je 21. lipnja 2016. u dvorani A Gradske skupštine Grada Zagreba, Ulica sv. Ćirila i Metoda br. 5, s početkom u 10 sati. Dnevni red bio je utvrđen kako slijedi: prikaz zakonskog okvira, sadržaja i metodologije izrade strategija razvoja urbanih područja i uloge partnerskih vijeća urbanih područja, prijedlog kandidata i izbor predsjednika i zamjenika predsjednika Partnerskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb, predlaganje, rasprava i usvajanje Poslovnika o radu Partnerskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb, prikaz – kronologija dosad provedenih aktivnosti na izradi Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb i terminski plan daljnjih aktivnosti, prikaz i savjetovanje Analiza stanja – ocjena stanja, razvojni problemi i potencijali i SWOT analiza – analiza prednosti, slabosti, prilika i prijetnji i razno.

Na prijedlog članova izabrani su predsjednik Partnerskog vijeća, g. Mladen Vedriš, te njegovi zamjenici: g. Zlatko Herček, direktor Regionalne razvojne agencije Zagrebačke županije i gđa Karolina Barilar, direktorica Zagorske razvojne agencije te je Partnersko vijeće jednoglasno prihvatilo Poslovnik o radu Partnerskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb.

Na sjednici su dogovoreni svi sljedeći koraci na izradi Nacrta strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb i ostalih elemenata vezanih za Prijavu MRRFEU za odabir područja ITU-a.

Druga sjednica Partnerskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb – 21. lipnja 2016.

Druga sjednica također je održana 21. lipnja 2016. u dvorani A Gradske skupštine Grada Zagreba, Ulica sv. Ćirila i Metoda br. 5 s početkom u 12 sati. Dnevni red je utvrđen kako slijedi: prikaz – kronologija dosad provedenih aktivnosti na izradi Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb i terminski plan daljnjih aktivnosti; prikaz i savjetovanje za Strateški okvir: vizija, ciljevi, razvojni prioriteti i mjere; prikaz i savjetovanje za mehanizam Integriranih teritorijalnih ulaganja – kronologija provedenih aktivnosti na izradi doprinosa ITU-a strategiji; plan daljnjih aktivnosti i razno.

Tijekom sjednice održana je prezentacija o strateškom okviru, pri čemu je posebno naglašeno kako su razmotrene vizije svih triju županija te je predložena vizija „Skladno razvijen metropolitanski prostor zajedničkih inovativnih koncepata“. Iz cjelokupne analize definirani su strateški ciljevi, prioriteti i mjere. Naglašena je potreba usvajanja mišljenja Partnerskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb vezano za strategiju i doprinos ITU-a provedbi strategije, a predstavnici jedinica lokalne samouprave upozoreni su na potrebu formuliranja odnosnih mišljenja od strane gradonačelnika ili općinskih načelnika.

Treća sjednica Partnerskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb – 4. srpnja 2016.

Treća sjednica održana je 4. srpnja 2016. u dvorani B Gradske skupštine Grada Zagreba, Ulica sv. Ćirila i Metoda br. 5, s početkom u 10 sati.

Dnevni red utvrđen je kako slijedi: verifikacija zapisnika s 1. i 2. sjednice Partnerskog vijeća; prikaz – kronologija provedenih aktivnosti na izradi Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb; rasprava i savjetovanje o Strategiji razvoja Urbane aglomeracije Zagreb; nacrt; verzija 2; rasprava i savjetovanje o prijedlogu doprinosa mehanizma ITU-a provedbi Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb i razno.

Na održanoj sjednici, nakon prikaza kronologije aktivnosti provedenih u izradi Nacrta Strategije i rasprave koja je uslijedila Partnersko vijeće jednoglasno je formuliralo pozitivno mišljenje o Nacrtu Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb – verzija 2. Uslijedila je prezentacija o mehanizmu ITU-a te je Partnersko vijeće je nakon glasovanja jednoglasno donijelo pozitivno mišljenje o Prijedlogu doprinosa ITU-a provedbi Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb.

Četvrti sjednica Partnerskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb – 12. siječnja 2017.

Četvrti sjednica održana je 12. siječnja 2017. u prostoru Tribine Grada Zagreba, Kaptol br. 27 s početkom u 10 sati. Dnevni red utvrđen je kako slijedi: prihvaćanje zapisnika s treće sjednice; pregled događaja i aktivnosti na SRUAZ-u nakon posljednje, treće sjednice; plan budućih aktivnosti; predstavljanje prijedloga kriterija za strateške projekte; prijedlog liste strateških projekata i strateških tema SRUAZ-a i razno.

Nakon pregleda provedenih aktivnosti središnja tema sjednice bili su strateški projekti i teme. Na sjednici je bilo definirano 14 prijedloga strateških projekata i 19 strateških tema od iznimne važnosti za područje Aglomeracije, s obzirom na to da obilježavaju područja interesa za pretežiti dio stanovništva Urbane aglomeracije Zagreb. Najvažniji zaključci, koje su članovi Partnerskog vijeća na temelju prijedloga predsjednika Partnerskog vijeća g. Mladena Vedriša jednoglasno usvojili, jesu da se broj strateških projekata smanji na prvotno definiranih devet projekata, a svi ostali projekti se dodaju strateškim temama u koje se još dodaju i teme: Obnova i sanacija stambenog fonda te energetska učinkovitost.

Online konzultacije

Članovima Partnerskog vijeća redovito su se slali zaključci i materijali na komentare i dopunu. Svi zaprimljeni komentari pristigli e-mailom ili pismeno obrađeni su te su na njih dani odgovori koji su e-mailom dostavljeni članovima Partnerskog vijeća.

Završna sjednica Partnerskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb

Završna sjednica održana je 19. listopada 2017. u prostoru Tribine Grada Zagreba, Kaptol br. 27 s početkom u 11.30 sati. Dnevni red utvrđen je kako slijedi: prihvaćanje zapisnika s četvrte sjednice; pregled događaja i aktivnosti na izradi Konačnog nacrtu Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do 2020. godine od posljednje, četvrte sjednice; predstavljanje Plana aktivnosti o donošenju Strategije; rasprava o Konačnom nacrtu Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do 2020. godine; mišljenje Partnerskog vijeća o Konačnom nacrtu Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do 2020. godine i razno.

Partnersko vijeće Urbane aglomeracije Zagreb dalo je pozitivno mišljenje o Konačnom nacrtu Strategije razvoja Urbane aglo-

meracije Zagreb za razdoblje do 2020. godine koje se nalazi u Prilogu 1. Odluka o osnivanju Partnerskog vijeća, imenovanja članova te izvještaji o provedenom konzultacijskom postupku.

Definirano je kako će svi gradovi i općine prezentirati Konačni nacrt na sjednicama svojih Vijeća te nakon njihova održavanja dostaviti mišljenje o Konačnom nacrtu Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb. Nakon primitka mišljenja općina i gradova Konačni nacrt uputit će se na donošenje Skupštini Grada Zagreba.

Javnost i transparentnost rada Partnerskog vijeća

U skladu s načelom javnosti, transparentnosti i participativnosti, sve informacije i dokumenti povezani s osnivanjem, imenovanjem i svim oblicima uključenosti Partnerskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb u pripremi i izradi Strategije razvoja odnosno područja kontinuirano su objavljivani na službenoj mrežnoj stranici Grada Zagreba, kao i u INFO brošurama koje je dvomjesečno izdavao Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada, a koje su sadržavale izvješća o provedenim aktivnostima Ureda u određenom razdoblju.

7. HORIZONTALNA NAČELA

Uvod

Prilikom izrade i provedbe Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb (u daljnjem tekstu SRUAZ, Strategija), a u skladu s uputama danim u Smjernicama za izradu strategija razvoja urbanih područja, praćenje njihove provedbe i vrednovanje Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije iz rujna 2015., posebna pozornost usmjerena je na sljedeća horizontalna načela:

- načelo nediskriminacije
- načelo održivog razvoja.

Te dvije horizontalne teme odnose se na sve sektore i provučene su kroz cijeli proces izrade i sve sastavnice Strategije – od analize stanja preko definiranja razvojnih ciljeva, prioriteta i mjera pa do provedbe Strategije u kojoj se ponajprije misli na provedbu aktivnosti unutar definiranih mjera te realizaciju programa i projekata.

U nastavku slijedi detaljniji prikaz primjene pojedinog načela te preporuke za primjenu načela pri provedbi aktivnosti, programa i projekata razvrstanih u pripadajuće razvojne prioritete, odnosno mjere, koji pridonose ostvarenju pojedinog strateškog cilja.

7.1. Načelo nediskriminacije

Uvod

Načelo nediskriminacije podrazumijeva izbjegavanje svakog oblika socijalne isključenosti i nejednakog postupanja. U Republici Hrvatskoj ovo područje je regulirano Zakonom o suzbijanju diskriminacije (NN, br. 85/08, 112/12) kojim se promiče jednakost i uređuje zaštita od diskriminacije na osnovi rase, etničke pripadnosti ili boje kože, spola, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, imovnog stanja, članstva u sindikatu, obrazovanja, društvenog položaja, bračnog ili obiteljskog statusa, dobi, zdravstvenog stanja, invaliditeta, genetskog naslijeđa, rodnog identiteta, izražavanja ili spolne orijentacije.

skrbi. Sve navedeno predstavlja temelj za utvrđivanje stanja i kreiranje posebnih aktivnosti koje će osigurati primjenu načela nediskriminacije pri provedbi aktivnosti, programa i projekata.

Usto, kao zasebno poglavlje u analizi stanja, izdvojeno je poglavlje Ljudska prava i participacija građana koje obrađuje pristup pitanjima: ravnopravnosti spolova, suzbijanje rasne i druge diskriminacije, nacionalne manjine, vjerska prava i slobode, civilno društvo i sloboda udruživanja te mladi. Unutar tog poglavlja i navedenih tema istaknuto je trenutačno stanje te su definirane ključne razvojne potrebe i problemi.

7.1.1. Pristup načelu nediskriminacije u analizi stanja

Pri izradi analize stanja, istaknuti su i zasebno analizirani podaci na razini Urbane aglomeracije Zagreb koji mogu poslužiti za procjenu i upozoriti na potencijalne negativne trendove vezano uz načelo nediskriminacije. U skladu s navedenim, izdvojeni su i obrađeni podaci koji se odnose dob i spol stanovnika, obrazovanje, etničke skupine i manjine. Također, analizirano je stanovništvo prema visini prihoda, tj. socijalnog stanja i stupnju siromaštva, analizirane su ranjive skupine – djeca i mladi, stari i nemoćni, invalidi, branitelji, beskućnici te korisnici socijalne

7.1.2. Pristup načelu nediskriminacije na razini ciljeva, prioriteta i mjera

Načelo nediskriminacije kao horizontalno načelo prožeto je u svim ciljevima, prioritetima i mjerama SRUAZ-a, a posebno se očituje kroz pojedine mjere koje izravno promiču ravnopravnost i jednake mogućnosti za sve društvene skupine.

Na razini intervencijske logike definirane su sljedeće mjere koje najdirektnije pridonose provedbi načela nediskriminacije:

Razvojni cilj	Prioritet	Mjere
1. UNAPRIJEDITI KVALITETU ŽIVLJENJA, JAVNU I DRUŠTVENU INFRASTRUKTURU I LJUDSKE POTENCIJALE	1.1. Razvoj društva znanja – obrazovanje, cjeloživotno učenje i unaprjeđivanje zapošljivosti	1.1.2. Unaprjeđenje infrastrukture i sustava srednjoškolskog, visokoškolskog i cjeloživotnog obrazovanja
		1.1.3. Unaprjeđenje zapošljivosti mladih, mladih NEET-ova i ostalih iz NEET skupine
	1.4. Jačanje socijalne uključenosti i poboljšanje kvalitete življenja	1.4.1. Unaprjeđivanje uvjeta za pružanje socijalnih usluga i pristupa visokokvalitetnim socijalnim uslugama
		1.4.2. Poboljšanje integracije na tržištu rada i socijalne integracije ranjivih skupina i borba protiv diskriminacije

7.1.3.

Preporuke za implementaciju/promicanje načela nediskriminacije pri provedbi aktivnosti, programa i projekata

Pri provedbi aktivnosti, programa i projekata svi nositelji trebaju osigurati da aktivnosti (bilo samostalne ili unutar programa ili projekata) izravno ili neizravno ne diskriminiraju nikoga na temelju navedenih osnova. Osim toga, sukladno opsegu pojedinačnih aktivnosti, programa ili projekata, poželjno je da se utvrde specifični postupci kojima se promiču načela jednakih mogućnosti, nediskriminacije i pristupačnosti. Također, ako se može primijeniti s obzirom na vrstu ili tip aktivnosti, programa i projekata te ako se pri analizi ciljanih skupina pokazuju veći negativni trendovi tj. postojanje većeg broja osoba koje se ubrajaju u ranjive skupine, aktivnosti u projektu potrebno je prilagoditi na način da se ispune potrebe ranjivih skupina i smanje/izbjegnu eventualni negativni učinci i trendovi.

Za svaki projekt u kojem je ova tema primjenjiva, moguće je napraviti procjenu učinka na načelo nediskriminacije.⁹ Primarni ciljevi procjene su:

- procijeniti na koji se način provode aktivnosti u projektu – procijeniti može li cjelokupna provedba projekta staviti određene skupine u nepovoljan položaj na temelju nekih njihovih obilježja (tj. zabranjene osnove za diskriminaciju)
- utvrditi mogućnosti učinkovitijeg ili opsežnijeg promicanja načela jednakih mogućnosti
- utvrditi na koji se način negativni učinci mogu ukloniti ili umanjiti kako bi se spriječila nezakonita diskriminacija i ublažili rezultati koji dovode do neravnopravnosti.

S obzirom na to da se provedba mjera, aktivnosti, programa i projekata definiranih na razini Strategije odnosi na široki krug dionika koji dolaze iz sva tri sektora – javnog, privatnog i civilnog, odgovornost za procjenu učinka i primjenu načela nediskriminacije disperzirana je. Stoga je potrebno da svi nositelji aktivnosti/programa/projekata, bez obzira na sektor iz kojeg dolaze, pristupaju realizaciji s jednakom pozornošću i odgovornošću prema primjeni navedenog načela.

7.2.

Održivi razvoj

Načelo održivog razvoja podrazumijeva zaštitu okoliša, učinkovitu uporabu resursa, ublažavanje i prilagodbu klimatskim promjenama, bioraznolikost, geo i krajobraznu raznolikost, otpornost na krizne situacije i sprječavanje rizika te istodobno izbjegavanje ugrožavanja okoliša i nepovratnog gubitka neobnovljivih prirodnih potencijala.

7.2.1.

Pristup načelu održivog razvoja u analizi stanja

U sklopu poglavlja Kvaliteta urbanog okoliša, izloženost ekološkim rizicima i klimatskim opasnostima obrađeno je sadašnje stanje i navedeni su podaci o zraku, vodi, tlu, otpadu, buci i svjetlosnom onečišćenju na razini Urbane aglomeracije Zagreb te su navedeni ključni razvojni problemi i razvojne potrebe. Ta-

kođer, analizirani su podaci vezano uz zelenu infrastrukturu, prirodno-geografska obilježja, prirodnu baštinu i bioraznolikost, georaznolikost te krajobraz. Identificirani su i navedeni prirodni rizici i klimatske promjene. Sve navedeno temelj je za procjenu stanja i trendova te kreiranje i uvođenje aktivnosti i postupaka koji će pridonijeti održivom razvoju na razini programa, projekata i aktivnosti te ukupno cijelog prostora UAZ-a.

7.2.2.

Pristup načelu održivog razvoja na razini ciljeva, prioriteta i mjera

Načelo održivog razvoja prihvaćeno je pri postavljanju interencijske logike Strategije, a osobito se očituje u mjerama prikazanim u tablici u nastavku.

⁹ Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, *Upute za prijavitelje i korisnike operativnog programa „Konkurentnost i kohezija” o provedbi horizontalnih načela, svibanj 2016.*

Razvojni cilj	Prioritet	Mjera
2. RAZVIJATI KONKURENTNO I ODRŽIVO GOSPODARSTVO	2.4. Održivo korištenje prirodnih resursa	2.4.2. Učinkovitije gospodarenje šumama radi očuvanja šumskog ekosustava
		2.4.3. Održivo korištenje vode i tla
3. UNAPRIJEDITI UPRAVLJANJE OKOLIŠEM, PRIRODOM I PROSTOROM	3.1. Zaštita i unaprjeđivanje kvalitete okoliša i prirode	3.1.1. Unaprjeđenje kakvoće i podizanje svijesti o očuvanju okoliša i prirode
		3.1.2. Očuvanje i upravljanje zaštićenim i drugim posebno vrijednim dijelovima prirode, biološkom, geo i krajobraznom raznolikošću
		3.1.3. Zaštita, uređenje i korištenje rijeke Save i pritoka te njihovih zaobalja
		3.1.4. Unaprjeđivanje sustava cjelovitoga gospodarenja otpadom
		3.1.5. Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije i ekološki prihvatljivih goriva te povećanje energetske učinkovitosti
		3.1.6. Ublažavanje i prilagodba klimatskim promjenama i prirodnim rizicima
	3.4. Održivi prostorni razvoj	3.4.1. Cjelovito planiranje prostora
		3.4.2. Unaprjeđenje naseljenih dijelova
		3.4.3. Obnova <i>brownfield</i> lokacija
		3.4.4. Razvoj i promocija identitetskih potencijala

Uz ove i niz drugih mjera pridonosi održivom razvoju kao temeljnoj razvojnoj orijentaciji Strategije.

7.2.3. Preporuke za implementaciju/promicanje načela održivog razvoja pri provedbi aktivnosti, programa i projekata

Pri provedbi aktivnosti, programa i projekata njihovi nositelji trebaju voditi računa o učincima projekta na okoliš i načelu održivog razvoja. U tom kontekstu moguća je primjena mnogih mjera koje stvaraju pozitivne učinke. U nastavku su predložene neke od mjera koje je poželjno implementirati u provedbu aktivnosti, programa i projekata:

- zelena javna nabava
- otpornost/smanjenje utjecaja na klimatske promjene
- učinkovitost resursa
- načela zelenog rasta.

Primjena predloženih mjera može ovisiti o ekonomskoj isplativosti i izvedivosti, o čemu je također potrebno voditi računa.

Bez obzira na velik broj dionika uključenih u provedbu mjera, odnosno aktivnosti, programa i projekata, ključno je razmatrati pitanje održivog razvoja na svim razinama implementacije te uvijek predložiti najprikladnija rješenja s obzirom na specifične okolnosti.

7.3. Integracija horizontalnih načela

Definiranjem konkretnih mjera na razini intervencijske logike Strategije te maksimalnom primjenom preporuka za implementaciju horizontalnih načela u provedbi Strategije postiže se njihova kvalitetna integracija. Pritom se misli i na horizontalnu

integraciju koja povezuje teme i na vertikalnu integraciju koja povezuje sve razine dokumenta od izrade do provedbe te sve dionike i nositelje pojedinih dijelova provedbe.

7.4.

Implementacija horizontalnih načela u sustav praćenja provedbe Strategije

Pri praćenju provedbe Strategije i izvještavanja o napretku na godišnjoj razini, posebna pozornost bit će usmjerena na prikupljanje informacija o implementaciji horizontalnih načela od strane svih dionika, što će se ugrađivati u sustav izvještavanja.

Također, pri uspostavi mehanizma sustava praćenja provedbe od strane koordinatora, ugradit će se horizontalna načela tako da se učinkovito promiču: načelo jednakih mogućnosti za sve dionike i načelo održivog razvoja, osobito u dijelu učinkovita korištenja resursa.

8. IZVJEŠĆE O PROVEDENOM POSTUPKU PRETHODNOG VREDNOVANJA – SAŽETAK

U skladu s čl. 48. Zakona o regionalnom razvoju RH (NN 147/14) koji je temeljni propis u području regionalnog razvoja, definirano je, među ostalim da planski dokumenti politike regionalnog razvoja podliježu postupku vrednovanja tijekom izrade, tijekom provedbe te nakon provedbe.

Prethodno vrednovanje Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do 2020. realizirano je na temelju Pravilnika o postupku i metodologiji vrednovanja politike regionalnog razvoja (NN 121/15) kojim je, uz ostalo, definiran i postupak vrednovanja planskih dokumenata politike regionalnog razvoja.

Odredbom članka 10. stavak 4. Pravilnika definiran je postupak vrednovanja koji se pokreće donošenjem odluke o početku postupka vrednovanja.

Sukladno navedenoj odredbi gradonačelnik Grada Zagreba donio je Zaključak o početku postupka vrednovanja Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do 2020. godine (KLASA: 960-03/16-12/8, URBROJ: 251-03-02-16-2, srpanj 2016. godine).

Tijek postupka vrednovanja Strategije utvrđen je Planom vrednovanja koji je sastavni dio Zaključka o početku postupka vrednovanja Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb. Plan vrednovanja provodi se u tri faze:

1. Vrednovanje tijekom izrade – svrha vrednovanja tijekom izrade odnosno prethodnog vrednovanja je poboljšati kvalitete Strategije i cjelokupnog procesa programiranja; pridonijeti povezanosti Strategije s drugim lokalnim, županijskim i nacionalnim strateškim razvojnim dokumentima; omogućiti opravdanost, relevantnost, konzistentnost i koherentnost Strategije. Prethodno vrednovanje predstavlja polaznu točku za monitoring i vrednovanje tijekom i nakon provedbe Strategije osiguravanjem jasnih i kvantificiranih ciljeva te prikladnih indikatora. Sadržajno obuhvaća dva privremena izvješća i završno izvješće.
2. Vrednovanje tijekom provedbe – svrha ove faze je pomoći donositeljima odluka da tijekom provedbe utvrde nedostatke u provedbi planskog dokumenta i slijedom toga poduzmu potrebne korake, ako su potrebne njegove izmjene. Dva su cilja vrednovanja tijekom provedbe. Prvi cilj odnosi se na ukupni prikaz provedenih razvojnih mjera u pojedinoj godini provedbe s namjerom postizanja strateš-

kih ciljeva i prioriteta razvoja utvrđenih u Strategiji. Drugi je cilj usmjeren na izvještavanje o postignutim konkretnim rezultatima provedenih razvojnih mjera s pomoću pokazatelja rezultata, čime se dokazuje postizanje strateških ciljeva i prioriteta razvoja. Sadržajno obuhvaća četiri izvješća o provedbi Strategije.

3. Vrednovanje nakon provedbe – uključuje sažeto ponavljanje i ocjenu cjelokupnog utjecaja/učinka planskog dokumenta, odnosno njegove djelotvornosti i učinkovitosti. Dva su cilja vrednovanja nakon provedbe. Prvi cilj odnosi se na ukupni prikaz provedenih razvojnih mjera u pojedinoj godini provedbe s namjerom postizanja strateških ciljeva i prioriteta razvoja utvrđenih u Strategiji. Drugi je cilj usmjeren na izvještavanje o postignutim konkretnim rezultatima provedenih razvojnih mjera s pomoću pokazatelja rezultata, čime se dokazuje postizanje strateških ciljeva i prioriteta razvoja.

Nastavno na navedeni Zaključak, na temelju članka 14. stavka 2. Pravilnika, definirana je obveza ustrojavanja i imenovanja Upravljačke skupine, slijedom čega je Zaključkom Gradonačelnika imenovana Upravljačka skupina za provedbu vrednovanja Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do 2020. (KLASA: 960-03/16-012/13, URBROJ: 251-03-02-16-2, srpanj 2016. godine). Upravljačka skupina je tijelo koje se sastoji od šest članova, a ustrojena je radi analize svih aspekata vrednovanja. Sastanak Upravljačke skupine za vrednovanje Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do 2020. na kojem su se raspravili aspekti vezani na Nacrt Strategije, Komunikacijsku strategiju i Akcijski plan, uz priložena izvješća ex-ante evaluatora, održan je 13. srpnja 2017. godine.

Strategija razvoja Urbane aglomeracije Zagreb u skladu s navedenim podzakonskim aktima tijekom izrade (prethodno ili ex-ante vrednovanje) prošla je kroz proces vrednovanja nezavisnog stručnog tijela (tvrtka Ecorys Hrvatska d.o.o.). Tijekom izrade Strategije, prema mišljenju i preporukama ex-ante evaluatora, razmatrane su i korištene preporuke za poboljšanje izrade Strategije. Podaci su se u više navrata ažurirali, nadopunjavali i ujednačavali, a u svojem završnom izvješću ex-ante evaluator izvijestio je o načinu na koji su doprinosi i primjedbe uključeni u Strategiju. Završni izvještaj o provedenom postupku prethodnog vrednovanja nalazi se u Prilogu 3.

9. IZVJEŠĆE O STRATEŠKOJ PROCJENI UTJECAJA NA OKOLIŠ – SAŽETAK

Uvodne napomene

U skladu sa Smjernicama za izradu strategije razvoja urbanih područja, praćenje njihove provedbe i vrednovanje (Smjernice), pri izradi Strategije razvoja urbanog područja potrebno je voditi računa o odredbama Zakona koji uređuje zaštitu okoliša, a koje se odnose na provedbu Strateške procjene utjecaja na okoliš (SPUO).

Postupak SPUO-a za Strategiju razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do 2020. godine provodi se na temelju odredbi Zakona o zaštiti okoliša, Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja strategije, plana i programa na okoliš (NN 3/17) i Uredbe o informiranju i sudjelovanju javnosti i zainteresirane javnosti u pitanjima zaštite okoliša (NN 64/08). Ovim postupkom procjenjuju se vjerojatno važni utjecaji na okoliš i zdravlje ljudi koji mogu nastati provedbom Strategije.

Strateška procjena utjecaja na okoliš Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do 2020. godine počela je donošenjem Zaključka gradonačelnika Grada Zagreba o započinjanju strateške procjene utjecaja na okoliš Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb (KLASA: 960-03/16-12/28, URBROJ: 251-03-02-16-2, od 26. listopada 2016). Zaključkom su utvrđene radnje koje će se provesti u postupku strateške procjene utjecaja Strategije na okoliš te redoslijed njihova provođenja. Također, navedeno je da u postupku prethodne ocjene prihvatljivosti Strategije za ekološku mrežu, provedenom prema zakonu kojim se uređuje zaštita prirode, rješenjem Ministarstva zaštite okoliša i prirode (KLASA: UP/I 612-07/16-71/539, URBROJ: 517-07-2-1-16-4, od 27. rujna 2016.), da je Strategija prihvatljiva za ekološku mrežu te za istu nije potrebna provedba glavne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu.

Zaključak je objavljen na mrežnoj stranici Grada Zagreba na poveznici <http://www.zagreb.hr/default.aspx?id=98037>.

Mjerodavno tijelo za provedbu strateške procjene je Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada koji je ujedno koordinator izrade Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb. U svim koracima provedbe strateške procjene poštovana su pravila propisa koji uređuju područje zaštite okoliša, uz ostalo i u dijelu koji se odnosi na informiranje javnosti i sudjelovanje javnosti i zainteresirane javnosti u pitanjima zaštite okoliša.

Strateška studija

Nakon donošenja Zaključka o započinjanju strateške procjene krenulo se u provedbu daljnjih aktivnosti u postupku strateške procjene – utvrđivanje sadržaja strateške studije, postupak odabira ovlaštenika, imenovanje Povjerenstva za stratešku procjenu te izradu Strateške studije.

Proveden je propisani postupak utvrđivanja sadržaja strateške studije te je donošenjem Zaključka gradonačelnika Grada Za-

greba o sadržaju strateške studije utjecaja na okoliš Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do 2020. godine utvrđen konačni sadržaj strateške studije (KLASA: 960-03/17-12/13, URBROJ: 251-03-02-17-2, od 10. 3. 2017.) Zaključak je objavljen na mrežnoj stranici Grada Zagreba na poveznici

<http://www.zagreb.hr/UserDocsImages/ZAKLJUČAK%20o%20sadržaju%20strateške%20studije%20na%20okoliš%20SRUAZ.pdf>

Za ovlaštenika je odabrana tvrtka IRES EKOLOGIJA d.o.o. za zaštitu prirode i okoliša koja je nakon donošenja navedenog Zaključka o konačnom sadržaju strateške studije pristupila izradi Strateške studije.

Strateška studija je stručna podloga koja se prilaže uz Strategiju te obuhvaća sve potrebne podatke, obrazloženja i opise u tekstualnom i grafičkom obliku. Studijom se određuju, opisuju i procjenjuju vjerojatno važni utjecaji na okoliš i zdravlje ljudi koji mogu nastati provedbom Strategije. Namjera je osigurati da posljedice na okoliš i zdravlje ljudi budu ocijenjene za vrijeme pripreme Strategije, prije utvrđivanja konačnog prijedloga i upućivanja u postupak njezina donošenja.

U skladu s procedurom gradonačelnik Grada Zagreba donio je Zaključak o imenovanju Savjetodavnog stručnog povjerenstva za stratešku procjenu utjecaja Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do 2020. godine na okoliš. Zadaća je povjerenstva ocijeniti cjelovitost i stručnu utemeljenost Strateške studije utjecaja Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do 2020. godine na okoliš.

Tijekom izrade Strateške studije u više su navrata održane konzultacije predstavnika ovlaštenika s predstavnicima koordinatora izrade Strategije, Gradskog ureda za strategijsko planiranje i razvoj Grada sa svrhom dodatne razrade i usuglašavanja mjera i preporuka s ciljevima, prioritetima, mjerama kao i indikativnim aktivnostima Strategije, očekivanim rezultatima provedbe Strategije te konzultacije o metodologiji i opsegu pojedinih poglavlja Studije.

Na temelju preliminarne analize Nacrta Strategije ovlaštenik nalazi da mjere Strategije, čije se pojedine aktivnosti pozitivno odražavaju na razvoj okoliša i prirode, odnosno mjere koje pridonose razvoju svih sastavnica okoliša te posredno poboljšanju kvalitete života ljudi su mjere oznaka: 2.3.3., 2.4.2., 2.4.3., 3.1.1., 3.1.2., 3.1.6., 3.2.5., 3.4.1. i ne navode se naknadno u poglavlju Procjena utjecaja Strategije na okoliš, Studije. Ostale analizirane mjere Strategije u najvećoj mjeri pozitivno će djelovati na komponente okoliša. Za manji broj mjera prepoznati su znatno negativni utjecaji, za koje su propisane primjerene mjere i preporuke za ublažavanje ili izbjegavanje utjecaja. Ispunjavanjem definiranih mjera i preporuka Strategija će biti u skladu s okolišnim ciljevima definiranim u Studiji.

Nadalje, sukladno preliminarnoj analizi mjera Strategije, u Studiji je dan osvrt na očekivane utjecaje Strategije za sastavnice okoliša: Kvaliteta zraka i klimatološke značajke, Geološke značajke, Tlo, Površinske i podzemne vode, Priroda, Kulturna baština, Kraj-obrazne značajke, Poljoprivreda, Šumarstvo, Divljač i lovstvo, Turizam i Socio-ekonomske značajke.

Sukladno analizi okolišnih problema zaključeno je da se Strategija u najmanjoj mjeri odnosi na konkretnu zaštitu prirode, stoga se Studijom predlaže sljedeća mjera:

- Izraditi program zaštite prirode za područje Aglomeracije kojim će se definirati potrebne aktivnosti u području revitalizacije i smanjenja postojećih pritisaka na staništa i vrste. Program je potrebno izraditi u suradnji s javnim ustanovama za zaštićena područja u obuhvatu Aglomeracije (Javna ustanova Maksimir za upravljanje zaštićenim područjima Grada Zagreba, Javna ustanova Zeleni prsten Zagrebačke županije, Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Krapinsko-zagorske županije, Javna ustanova Park prirode Medvednica, Javna ustanova Park prirode Žumberak-Samoborsko gorje).

Predložena mjera ugrađena je kao indikativna aktivnost u SRU-AZ-u: Cilj 3. Unaprijediti upravljanje okolišem, prirodom i prostorom, Prioritet 3.1. Zaštita i unaprjeđivanje kvalitete okoliša i

prirode, Mjera 3.1.2. Očuvanje i upravljanje zaštićenim i drugim posebno vrijednim dijelovima prirode, biološkom, geo i krajobraznom raznolikošću.

Prema Studiji, sa stajališta strateške procjene utjecaja na okoliš mjere koje se planiraju provesti Strategijom zadovoljavaju uvjete zaštite okoliša i prirode ako se realiziraju sukladno mjerama zaštite okoliša koje su propisane u Studiji.

Realizacija mjera Strategije planira se provedbenim aktivnostima koje će se dodatno razrađivati u smislu definiranja konkretnih projekata te tijela koje provodi određeni projekt pa će se tada definirati i plan provedbe za svaku pojedinu mjeru i preporuku.

Također, kako se realizacija mjera Strategije planira kroz provedbene aktivnosti koje će se dodatno razrađivati u smislu definiranja konkretnih projekata te tijela koje provodi određeni projekt, tek će se tada moći pobliže definirati i obveze praćenja stanja okoliša.

Praćenje stanja okoliša propisat će se za svaki zahvat u prostoru i to na razini procjene utjecaja zahvata na okoliš/ocjene o prihvatljivosti zahvata za ekološku mrežu definirajući:

1. indikatore praćenja stanja okoliša te način njihova praćenja
2. subjekt mjerodavan za praćenje stanja
3. vremenski okvir praćenja stanja okoliša.

Predložene mjere i preporuke zaštite okoliša koje bi se trebale provesti za okolišno prihvatljivu realizaciju Strategije:

U naseljima na području Aglomeracije u kojima nije opravdan priključak stanovništva na zajednički (Centralni) sustav pročišćavanja otpadnih voda, planirati zasebne uređaje (npr. biljni uređaji za pročišćavanje otpadnih voda).
Tijekom planiranja melioracijskih zahvata navodnjavanja provesti detaljna hidrogeološka istraživanja s namjerom održivoga korištenja vodnih resursa.
Pri projektiranju akumulacija hidroelektrana za iskorištavanje energetskog potencijala rijeke Save i njezinih pritoka, akumulacije projektirati na način da se njihovom gradnjom ne narušava dobro stanje voda.
Prije obnove <i>brownfield</i> lokacija provesti analizu prisutnog onečišćenja te procijeniti potencijalni utjecaj radova sanacije (npr. iskopi) na prodor postojećeg onečišćenja u podzemne vode.
Pri planiranju i realizaciji uređaja za pročišćavanje otpadnih voda poštovati mjere propisane Strateškom studijom o vjerojatno značajnom utjecaju na okoliš višegodišnjeg programa gradnje komunalnih vodnih građevina za razdoblje 2014. – 2023.
Radi očuvanja ili povećanja bioraznolikosti na poljoprivrednim područjima uspostaviti mikrostaništa i elemente krajobrazu koji ujedno služe kao staništa i koridori za povezivanje populacija brojnih vrsta poljoprivrednih staništa (aktivnosti uspostavljanja novih ili obnavljanja zapuštenih staništa živica, cvjetnih traka, drvoreda i šumaraka – zelena infrastruktura – koja uvelike pridonose poboljšanju funkcija i usluga poljoprivrednih ekosustava).
Melioracijske aktivnosti planirati na kultiviranim nešumskim površinama koje nisu obuhvaćene rijetkim i ugroženim stanišnim tipovima uz mogućnost osiguranja povoljne količine vode u okolnim zaštićenim staništima osjetljivima na promjene vodnog režima.
U fazi planiranja novih prometnica u najvećoj mogućoj mjeri izbjeći fragmentaciju rijetkih i ugroženih stanišnih tipova kao i zadiranje u Zaštićena područja, a za vrijeme njihova projektiranja koristiti se elementima zelene infrastrukture.
Biciklističke staze unutar zaštićenih područja planirati u suradnji s javnim ustanovama nadležnima za upravljanje zaštićenim područjima.
Osnivanje novih gospodarskih zona u prostornim planovima dopustiti samo iznimno, prednost dati popunjavanju postojećih neizgrađenih gospodarskih zona.
Pri planiranju širenja i otvaranja novih proizvodnih i poslovnih zona prednost dati antropogeniziranim i degradiranim staništima u svrhu očuvanja prirodnih stanišnih tipova.
Pri planiranju širenja i otvaranja novih proizvodnih i poslovnih zona iste treba predvidjeti u području koje: nije u zoni zaštite izvorišta vode za piće, ima izgrađeni komunalni sustav javne odvodnje otpadnih voda ili prirodni prijamnik s većim protokom vode i veće prijamne moći u dobrom stanju. Izbjegavati rješenje ispuštanja pročišćenih otpadnih voda u podzemne vode.

U zaštićenim područjima razviti infrastrukturu kojom će se posjetitelji ciljano usmjeriti na područja manje osjetljiva na prisutnost ljudi.
Tehničko rješenje na elektroenergetskim objektima (dalekovodi i srednjonaponska elektroenergetska postrojenja) izvesti na način da se ptice zaštite od strujnog udara u skladu s najnovijim znanstvenim i stručnim smjernicama i preporukama.
Prije provedbe sanacije napuštenih podzemnih kopova provesti istraživanje faune šišmiša (uz konzultacije s mjerodavnim tijelom za zaštitu prirode) kako bi se izbjegli potencijalno negativni utjecaji na ovu skupinu sisavaca.
Prije provedbe obnove <i>brownfield</i> lokacija konzultirati se s tijelom mjerodavnim za zaštitu prirode o potrebi provođenja istraživanja ugrožene i strogo zaštićene faune.
Nova letilišta planirati tako da se izbjegne gubitak i fragmentacija rijetkih i ugroženih stanišnih tipova te izvan zaštićenih područja kao i područja visokoga rizika kolizije ptica.
Aktivnosti uređenja i korištenja rijeka i njihova zaobalja provoditi uz izbjegavanje narušavanja kontinuiteta rijeka i gubitka rijetkih i ugroženih stanišnih tipova ili uz minimalno zadiranje u njihove stanišne uvjete.
Tijekom pripreme projekata koji se odnose na zaštitu od štetnog djelovanja voda provesti detaljna hidrološka i hidrogeološka istraživanja u svrhu identifikacije potencijalnih utjecaja i iznalaženja najprihvatljivije varijante.
Aktivnosti obrane od poplava provoditi uz izbjegavanje narušavanja i gubitka rijetkih i ugroženih stanišnih tipova ili uz minimalno zadiranje u njihove stanišne uvjete.
Pri planiranju zaštite od poplava prednost dati iskorištavanju prirodnih retencija i vodotoka bez narušavanja njihovih prirodnih značajki.
Na rijeci Savi ne planirati nove hidroelektrane prije detaljne inventarizacije vrsta i staništa u svrhu sagledavanja mogućih utjecaja i definiranja optimalnog tipa hidrotehničkoga zahvata.
Započeti s inventarizacijom vrsta i staništa rijeke Save.
Aktivnosti planirane u krajobraznim područjima gorskog krajobraza sjevernih padina Medvednice, gorsko-brdskom, prirodnom krajobrazu, gorsko-šumskom krajobrazu Zagrebačke županije i kontaktnim zonama Parka prirode Medvednica u najvećoj mjeri usmjeriti na manje osjetljiva područja Aglomeracije (sukladno ocjenama osjetljivosti u poglavlju 7.2.6 Krajobrazna obilježja).
Prije realizacije planiranih zahvata provesti arheološki pregled terena obuhvata te sukladno rezultatima propisati mjere zaštite i ublažavanja utjecaja.
Zahvate ne planirati na način da uzrokuju znatan utjecaj na prostorni, fizički i vizualni integritet povijesnih cjelina te pojedinačnih objekata kulturne baštine.
Pri provedbi mjera izbjegavati osobito vrijedna obradiva (P1) i vrijedna obradiva (P2) tla. Ako se mjere provode na navedenim tipovima tla, potrebno je koristiti se postojećim infrastrukturnim koridorima i rubovima parcela.
Gradnju infrastrukturnih objekata planirati što je više moguće izvan šumskoga područja, posebice izvan šuma od posebne namjene, zaštitnih šuma i vrijednih gospodarskih šuma visokoga uzgojnog oblika.
Planirane aktivnosti u pravilu provoditi izvan šumskoga područja.
Prije svakog hidrotehničkog zahvata istražiti kretanje razina postojećega stanja podzemnih voda u području poplavnih šuma te stanje šumskih sastojina u okolnom području.
Pri izboru projekta razvoja ruralnih i mješovitih prostora pojedinih općina, posebno perifernih, a u svrhu doprinosa demografskoj obnovi i daljnjem naseljavanju, razvijati i implementirati projekte poljoprivrede, (eko)turizma, malih obiteljskih gospodarstava, ali i širiti infrastrukturne komunalne i prometne sustave.
Izrađivati elaborate o zaštiti od buke pri projektiranju prometnica.

POPIS KRATICA

APP	aktivnosti, projekti i programi
CGO	centar za gospodarenje otpadom
CUPOV	centralni uređaj za pročišćavanje otpadnih voda
EU	Europska unija
FINA	Financijska agencija
GZ	Grad Zagreb
IPZP	Integrirani promet zagrebačkog područja d.o.o.
ITU	Integrirana teritorijalna ulaganja
HAO	Hrvatska agencija za okoliš i prirodu
HŽ	Hrvatske željeznice
JGP	javni gradski prijevoz
JLS	jedinica lokalne samouprave
JPP	javni putnički prijevoz
JRS	jedinica regionalne samouprave
KZŽ	Krapinsko-zagorska županija
MRRFEU	Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije
NEET	skupina nezaposlenih mladih (engl. not employed, not in education and not in training)
OIE	obnovljivi izvor energije
OPSC	Obrtničko-poduzetnički strukovni centar
PMDP	prosječni mjesečni dnevni promet
RIK	regionalni indeks konkurentnosti
SEA	strateška procjena utjecaja na okoliš (engl. strategic environmental assessment)
SRUAZ	Strategija razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do 2020. godine
UA	Urbana aglomeracija
UAZ	Urbana aglomeracija Zagreb
UPOV	uređaj za pročišćavanje otpadnih voda
ZACORDA	Regionalna razvojna agencija Zagrebačke županije (RRAZŽ)
ZARA	Zagorska razvojna agencija
ZET	Zagrebački električni tramvaj
ZŽ	Zagrebačka županija

POPIS TABLICA /SLIKA/GRAFIKON/DIJAGRAM/PRIKAZ

Tablica 1.	Broj stanovnika, broj naselja po pojedinom JLS-u, površina JLS-ova te gustoća stanovništva, 2011.
Tablica 2.	Skupni pregled osnovnih podataka za Urbanu aglomeraciju Zagreb
Tablica 3.	Stanovništvo prema izvorima prihoda na području UA Zagreb po gradovima/općinama, 2011., udio u postocima
Tablica 4.	Stanovi prema načinu korištenja u jedinicama lokalne samouprave UAZ-a prema popisu 2011. godine
Tablica 5.	Bruto domaći proizvod – Republika Hrvatska, Grad Zagreb, Zagrebačka županija i Krapinsko-zagorska županija 2014. godine (tekuće cijene)
Tablica 6.	Poduzetničke zone po gradovima i općinama Urbane aglomeracije Zagreb
Tablica 7.	Dolasci turista u odabranim županijama 2010. – 2016.
Tablica 8.	Noćenja turista u odabranim županijama 2010. – 2016.
Tablica 9.	Detaljan prikaz registriranih kulturnih dobara prema vrsti kulturnog dobra na području Urbane aglomeracije Zagreb
Tablica 10.	Financijski okvir za provedbu Strategije
Slika 1.	Obuhvat Urbane aglomeracije Zagreb
Grafikon 1.	Prosječne neto plaće po zaposlenome 2013., prosjek u odnosu na RH=100
Grafikon 2.	Broj zaposlenih i nezaposlenih na području UAZ-a 2009. i 2014.
11	
Dijagram 1.	Prikaz Institucionalnog okvira izrade i provedbe SRUAZ-a
Prikaz 1.	Koraci u kreiranju baze projekata UAZ-a
Prikaz 2.	Odabrani strateški projekti UAZ-a

IZVORI PODATAKA

Globalni ciljevi održivoga razvoja do 2030., Rio de Janeiro, 2015.

Europski dokumenti, primjeri dobre prakse

EUROPA 2020. – Europska strategija za pametan, održiv i uključiv rast
Unija inovacija
Urbana agenda za EU, Amsterdam, 2016.
Europski istraživački prostor
Digitalna agenda za Europu
European Cluster Observatory
European Climate Change Programme
Akt o malom poduzetništvu (SBA)
Natura 2000
Europska platforma za suzbijanje siromaštva i socijalne isključenosti
Europska strategija za osobe s invaliditetom
Strategija o bioraznolikosti EU 2020.
Europska strategija zapošljavanja
Inicijativa za zapošljavanje mladih
Program za nove vještine i poslove
Europska platforma za suzbijanje siromaštva i socijalne isključenosti
Europska strategija za osobe s invaliditetom za razdoblje od 2010. do 2020.
Europska agenda za kulturu, Bruxelles, 2007.
Europska strategija za pametan, održiv i uključiv rast (Europa 2020.), Bruxelles, 2010.
Direktiva o pticama
Direktiva o staništima
Direktiva 2000/60/EZ o uspostavi Okvira za djelovanje zajednice u području vodne politike
Direktiva o obradi komunalnih otpadnih voda
Direktiva o vodi za piće
Direktiva 2008/98/EZ Okvirna direktiva o otpadu i druge vezane direktive o otpadu
Direktiva 1999/31 o odlagalištima otpada
Direktiva o procjeni i upravljanju poplavnim rizicima
Direktiva 2008/50/EZ o kakvoći zraka
Direktiva o energetske učinkovitosti (2012/27/EU)
Direktiva 2010/31/EU o energetske učinkovitosti zgrada
Direktiva o sigurnosti cestovne infrastrukture u EU
Direktiva 2008/96/EZ o upravljanju sigurnošću cestovne infrastrukture
Direktiva 2004/8/EZ o promicanju kogeneracije na temelju potražnje korisne topline na unutarnjem tržištu energije
Direktiva 2009/28/EZ o poticanju uporabe energije iz obnovljivih izvora
Bečka konvencija o zaštiti ozonskog omotača, Beč, 1985.
Deklaracija o očuvanju smještaja struktura, mjesta i područja baštine, Xian, 2005.
Direktiva 2001/42/EZ Europskoga parlamenta i vijeća o procjeni učinaka određenih planova i programa na okoliš
Direktiva o zaštiti podzemnih voda (80/68/EEC)
Europska konvencija o zaštiti arheološke baštine, Valetta, 1992.
Europska konvencija o zaštiti arheološkog nasljedstva Europe, London, 1969.
Izmjena Montrealskog protokola o tvarima koje oštećuju ozonski omotač, Peking, 1999.
Konvencija o biološkoj raznolikosti, Rio de Janeiro, 1992.

Konvencija o europskim krajobrazima, Firenca, 2000.
Konvencija o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divljih životinja i biljaka (CITES), Washington, 1975.
Konvencija o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša, Aarhus, 1998.
Konvencija o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica, Espoo, 1991.
Konvencija o vlažnim područjima – Ramsarska konvencija, Ramsar, 1971.
Konvencija o vrijednosti kulturne baštine za društvo, Faro, 2005.
Konvencija o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa (Bernska konvencija)
Konvencija o zaštiti migratornih vrsta divljih životinja (CMS)
Konvencija o zaštiti svjetske kulturne i prirodne baštine, UNESCO (1972.)
Međunarodna povelja o kulturnom turizmu, Ciudad de Mexico, 1999.
Okvirna direktiva o vodama (2000/60/EC)
Okvirna konvencija UN-a o klimatskim promjenama (UNFCCC) (1992.)
Protokol o biološkoj sigurnosti (Kartagenski protokol), Montreal, 2000.
Protokol o strateškoj procjeni okoliša, Kijev, 2003.
Stockholmska konvencija o postojanim organskim onečišćujućim tvarima, Stockholm, 2001.
Tematska strategija za zaštitu tla COM/2006/231
Landscape character assessment, Guidance for England and Scotland, 2002.: The Countryside Agency and Scottish Natural Heritage, Sheffield
The Landscape Institute and Institute of EMA 2002, Guidelines for Landscape and Visual Impact Assessment, London and New York, (str. 145)

Nacionalna razina

Sporazum o partnerstvu između Republike Hrvatske i Europske komisije za korištenje EU strukturnih i investicijskih fondova za rast i radna mjesta u razdoblju od 2014. do 2020.
Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.
Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2014. – 2020.
Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine
Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske
Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske; Program prostornog uređenja Republike Hrvatske
Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije
Strategija očuvanja, zaštite i održivoga gospodarskog korištenja kulturne baštine Republike Hrvatske za razdoblje 2011. – 2015.
Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske
Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2030.
Strategija razvoja poduzetništva Republike Hrvatske 2013. – 2020., Zagreb, 2013.
Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020.
Strategija upravljanja vodama
Strategija zaštite, očuvanja i održivoga gospodarskog korištenja kulturne baštine Republike Hrvatske za razdoblje 2011. – 2015., Zagreb, 2011.
Industrijska strategija Republike Hrvatske 2014. – 2020.

- Nacionalna strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2017. do 2020. godine
- Nacionalna strategija razvoja zdravstva 2012. – 2020.
- Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva od 2012. do 2016. godine (nova u izradi)
- Nacionalni akcijski plan za obnovljive izvore energije do 2020. godine
- Strategija gospodarenja otpadom Republike Hrvatske
- Plan gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2017. – 2022.
- Nacionalni plan razvoja kliničkih bolničkih centara, kliničkih bolnica, klinika i općih bolnica u RH 2014. – 2016.
- Strategije pametne specijalizacije 2011. – 2020.
- Strategija i akcijski plan zaštite prirode Republike Hrvatske za razdoblje od 2017. do 2025. godine
- Nacionalna šumarska politika i strategija
- Plan upravljanja vodnim područjima 2016. – 2021., Hrvatske vode, 2016.
- Program postupnog smanjivanja emisija za određene onečišćujuće tvari u Republici Hrvatskoj za razdoblje do kraja 2010. godine, s projekcijama emisija za razdoblje od 2010. do 2020. godine
- Inovacijska strategija Republike Hrvatske 2014. – 2020.
- Operativni plan deinstitucionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost 2014. – 2016.
- Plan implementacije Garancija za mlade (novi u izradi)
- Plan razvoja istraživačke i inovacijske infrastrukture u Republici Hrvatskoj
- Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. – 2020.
- Strategija Vladinih programa za razdoblje 2015. – 2017.
- Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj 2014. – 2020.
- Strategija cjeloživotnoga profesionalnog usmjeravanja i razvoja karijere u Republici Hrvatskoj 2016. – 2020., Zagreb, 2015.
- Strategija e-Hrvatska 2020
- Strategija energetskog razvoja Republike Hrvatske do 2020. godine
- Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije – Nove boje znanja
- Strategija očuvanja, zaštite i održivoga gospodarskog korištenja kulturne baštine Republike Hrvatske za razdoblje 2011. – 2015.
- Geološka karta Republike Hrvatske 1:300 000, Hrvatski geološki institut, Zavod za geologiju, 2009.
- Ekološka mreža RH
- Strategija pametne specijalizacije Republike Hrvatske za razdoblje 2016. – 2020. i Akcijski plan za provedbu Strategije pametne specijalizacije Republike Hrvatske za razdoblje 2016. – 2020.
- Strategija poticanja inovacija Republike Hrvatske 2014. – 2020.
- Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje od 2017. do 2030. godine
- Strategija razvoja klastera u Republici Hrvatskoj 2011. – 2020.
- Strategija razvoja društvenoga poduzetništva u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2015. do 2020. godine
- Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013. – 2020.
- Strategija razvoja poduzetništva žena u Republici Hrvatskoj 2014. – 2020.
- Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine
- Strategija razvoja širokopojasnog pristupa u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2016. do 2020. godine
- Četvrti nacionalni akcijski plan energetske učinkovitosti za razdoblje 2017. – 2019.
- Plan gospodarenja otpadom Republike Hrvatske 2015. – 2021.
- Strategija razvoja javne uprave za razdoblje od 2015. do 2020. godine
- Akcijski plan razvoja ekološke poljoprivrede u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2011. – 2016. godine
- Strategija razvoja elektroničke javne nabave u Republici Hrvatskoj 2013. – 2016.
- Operativni plan deinstitucionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj
- Plan implementacije Garancija za mlade
- Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u RH 2014. – 2020.
- Program korištenja potencijala za učinkovitost u grijanju i hlađenju za razdoblje 2016. – 2030.; Konačno izvješće, Energetski institut Hrvoje Požar, 2015.
- Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2011.
- Državni zavod za statistiku, Priopćenje 8.3.5. Udruge tehničke kulture u sezoni 2010./2011.
- Državni zavod za statistiku, Statistički ljetopisi 2008. – 2014.
- Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2001. godine – Kontingenti stanovništva po gradovima i općinama, Državni zavod za statistiku, Zagreb
- Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine – Dnevni i tjedni migranti, Državni zavod za statistiku, Zagreb
- Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine – Kontingenti stanovništva po gradovima i općinama, Državni zavod za statistiku, Zagreb.
- Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine – Stanovi prema načinu korištenja, Državni zavod za statistiku, Zagreb
- Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine – Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, Državni zavod za statistiku, Zagreb
- Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine – Stanovništvo prema glavnim izvorima sredstava za život i spolu, Državni zavod za statistiku, Zagreb
- Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine – Stanovništvo staro 15 i više godina prema trenutačnoj aktivnosti, starosti i spolu, Državni zavod za statistiku, Zagreb
- Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine – Zaposleni prema područjima djelatnosti, starosti i spolu, Državni zavod za statistiku, Zagreb
- Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske 2001. – 2015. godine, Publikacije prema statističkim područjima, Stanovništvo, Državni zavod za statistiku
- Statistička izvješća, Turizam u 2012. (1491), 2013. (1515), 2014. (1539), 2015. (1564), Publikacije prema statističkim područjima, Trgovina i ostale usluge, robna razmjena s inozemstvom i turizam, Turizam, Državni zavod za statistiku
- Statističko priopćenje broj 4.3.2., Dolasci i noćenja turista u 2016., Publikacije prema statističkim područjima, Trgovina i ostale usluge, robna razmjena s inozemstvom i turizam, Turizam, Dolasci i noćenja turista u komercijalnom smještaju – kumulativni podaci, veljača 2017., Državni zavod za statistiku
- Eurostat
- Pritisci na zaštićena područja, Agencija za zaštitu okoliša, 2007.
- Katalog informacijskih sustava zaštite okoliša i prirode 2017., Sustavi Hrvatske agencije za okoliši prirodu u 2017. godini

Preglednik Registra onečišćavanja okoliša, <http://roo-preglednik.azo.hr/>
Središnja lovna evidencija <https://lovistarh.mps.hr>
Analiza financijskih rezultata poslovanja poduzetnika po gradovima i općinama u 2014. godini
Analiza financijskih rezultata poslovanja poduzetnika po županijama u 2014. godini
Analiza financijskih rezultata poslovanja poduzetnika u Republici Hrvatskoj u 2014. godini
Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju <http://www.apprrr.hr/>
Agencija za zaštitu okoliša, CORINE LandCover Hrvatska <http://www.azo.hr/CORINELandCover>
Agencija za zaštitu okoliša www.azo.hr
Hrvatske šume <http://javni-podaci-karta.hrsume.hr/>
Hrvatski zavod za zapošljavanje, Statistika on-line <https://statistika.hzz.hr/>
Karta staništa RH <http://www.dzrp.hr/>
Web portal Informacijskog sustava zaštite prirode www.bioportal.hr
Godišnja izvješća o praćenju kvalitete zraka na području Republike Hrvatske
Godišnjak Hrvatskog zavoda za zapošljavanje
Hrvatska zajednica tehničke kulture
Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis
Ministarstvo uprave RH, Registar udruga
Muzejski dokumentacijski centar
Regionalni indeks konkurentnosti Hrvatske 2013., Nacionalno izvješće za konkurentnost, Program Ujedinjenih naroda za razvoj (UNDP) Hrvatska
Osnovni financijski rezultati poslovanja poduzetnika u gradovima i općinama, FINA
Poslovna Hrvatska
Registar muzeja, galerija i zbirki u Republici Hrvatskoj

Urbana aglomeracija

Demografska kretanja i pokazatelji funkcionalne povezanosti na području Urbane aglomeracije Zagreb, Grad Zagreb, Gradski ured za strateško planiranje i razvoj Grada, Odjel za demografiju, Zagreb, 2016.
Konačni prijedlog obuhvata Urbane aglomeracije Zagreb, Gradski ured za strateško planiranje i razvoj Grada, 2016.
Polazne osnove za izradu Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb – gospodarski aspekti, Ekonomski institut, Zagreb, 2016.
Polazne osnove za izradu Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb – prostorni aspekti, Sveučilište u Zagrebu – Arhitektonski fakultet – Zavod za urbanizam prostorno planiranje i pejzažnu arhitekturu, 2016. – Agencija za regionalni razvoj
Studija razvoja željezničkog čvora Zagreb, Istraživanje i projektiranje u prometu d.o.o., 2016.
Park prirode Medvednica: Internetske stranice Parka prirode <http://www.pp-medvednica.hr/>
Analiza pritisaka i prijetnji u Parku prirode Medvednica, Hrvatska agencija za okoliš i prirodu, 2015.
Park prirode Žumberak – Samoborsko gorje <http://www.park-zumberak.hr/>
Rezultati poslovanja poduzetnika u 2015. godini na razini urbanih aglomeracija; Financijski rezultati poslovanja poduzetnika u 2016. godini na razini urbanih regija – Zagreb, Split, Rijeka i Osijek

Grad Zagreb

Razvojna strategija Grada Zagreba za razdoblje do 2020. godine
Gradski ured za strateško planiranje i razvoj Grada, Makroekonomski razvoj Grada Zagreba i financijski rezultati poslovanja poduzetnika u razdoblju 2008. – 2014. (rujan 2015.)
Gradski ured za strateško planiranje i razvoj Grada, Makroekonomski razvoj Grada Zagreba i financijski rezultati poslovanja poduzetnika u razdoblju 2008. – 2015. (kolovoz 2016.)
Socijalni plan Grada Zagreba 2014. – 2020.
Prostorni plan Grada Zagreba
Generalni urbanistički plan Grada Zagreba
Generalni urbanistički plan Sesveta
Izvješće o stanju u prostoru Grada Zagreba 2008. – 2012.
Socijalna slika Grada Zagreba za 2015. „Odgovori na izazove starenja stanovništva“, Statistički prikaz, CERANEO
Zagrebačka strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom 2016. – 2020.
Program za mlade Grada Zagreba 2015. – 2018.
Grad Zagreb, Strategija kulturnog i kreativnog razvitka Grada Zagreba 2015. – 2022., veljača 2015.
Sveučilište u Zagrebu, Strategija prostornog i funkcionalnog razvoja Sveučilišta u Zagrebu 2013. – 2025.
Akcijski plan razvoja cikloturizma, Zagreb, 2015.
Strateška karta buke Grada Zagreba, 2014.
Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada Zagreb, 2016.
Izvještaj o praćenju kvalitete zraka na postajama Državne mreže (Izvještaj za 2015. godinu), Zagreb
Strategija razvoja ljudskih potencijala Grada Zagreba 2017. – 2020. (prijedlog)
Grad Zagreb, službene internetske stranice Grada Zagreba
Gradski ured za strateško planiranje i razvoj Grada, Odjel za statistiku. Statistički ljetopisi, priopćenja i druge publikacije
Turistička zajednica Grada Zagreba <http://www.infozagreb.hr/>

Zagrebačka županija

Zagrebačka županija, službene internetske stranice
Regionalna razvojna agencija Zagrebačke županije, službene internetske stranice
Županijska razvojna strategija Zagrebačke županije do 2020.
Izvješće o stanju okoliša Zagrebačke županije od 2009. do 2012.
Izvješće o stanju u prostoru Zagrebačke županije od 2013. do 2016.
Prostorni plan Zagrebačke županije
Strategija kulturnog razvoja Zagrebačke županije kultura#697 2016. – 2026. Zagrebačka županija, Republika Hrvatska
Krajobrazna studija Zagrebačke županije za razinu obrade općih krajobraznih tipova/područja, ARHIKON d.o.o., OIKON d.o.o., prosinac 2013., Zagreb
Akcijski plan energetske učinkovitosti Zagrebačke županije za razdoblje 2017. – 2019.
Godišnji planovi energetske učinkovitosti Zagrebačke županije za 2015., 2016., 2017. godinu
Godišnji plan energetske učinkovitosti Zagrebačke županije za 2017. godinu
Plan zdravstvene zaštite Zagrebačke županije od 2017. – 2022.
Socijalni plan Zagrebačke županije 2017. – 2022.
Strategija turističkog razvoja Zagrebačke županije 2017. – 2022.
Analiza poduzetničkih zona na području Zagrebačke županije, Regionalna razvojna agencija Zagrebačke županije, 2014.
Turistička zajednica Zagrebačke županije <http://www.tzzz.hr/>

Krapinsko-zagorska županija

Krapinsko-zagorska županija, službene internetske stranice
Zagorska razvojna agencija, službene internetske stranice
Strategija razvoja Krapinsko-zagorske županije do 2020. godine
Izvešće o stanju okoliša Krapinsko-zagorske županije
Prostorni plan Krapinsko-zagorske županije
Izvešće o stanju u prostoru Krapinsko-zagorske županije
2011. – 2015.
Krapinsko-zagorska županija, Master plan razvoja turizma za
razdoblje od 2016. do 2025. godine
Strategija razvoja ljudskih potencijala Krapinsko-zagorske župa-
nije 2014. – 2020.
Strategija ruralnog razvoja Krapinsko-zagorske županije
2011. – 2013.
Strategija razvoja civilnog društva Krapinsko-zagorske županije
2016. – 2020.
Akcijski plan energetske učinkovitosti Krapinsko-zagorske župa-
nije za razdoblje 2017. – 2019.
Godišnji planovi energetske učinkovitosti Krapinsko-zagorske
županije u 2015., 2016., 2017. godini
Program energetske učinkovitosti u neposrednoj potrošnji ener-
gije Krapinsko-zagorske županije 2014. – 2016.
Plan energetske učinkovitosti u neposrednoj potrošnji energije
Krapinsko-zagorske županije za 2014. godinu
Županijski program djelovanja za mlade (Krapinsko-zagorska
županija) od 2012. do 2016. godine
Povijesni razvoj Krapinsko-zagorske županije [http://www.kzz.hr/
Povijest](http://www.kzz.hr/Povijest)
Turistička zajednica Krapinsko-zagorske županije [http://www.
visitzagorje.hr/](http://www.visitzagorje.hr/)

Lokalne strategije i sl.

Službene internetske stranice općina i gradova u obuhvatu UAZ-a
Grad Dugo Selo i Općine Brckovljani i Rugvica. Projekt ukupnog
razvoja Grada Dugo Selo i Općina Brckovljani i Rugvica, ve-
ljača 2010.
Grad Dugo Selo, Strategija razvoja Grada Dugog Sela za raz-
doblje od 2014. do 2020.
Grad Jastrebarsko, Strategija razvoja Grada Jastrebarskog
2016. – 2020.
Grad Samobor, Strateški program razvoja Grada Samobora
2013. – 2020.
Grad Velika Gorica, Strategija razvoja Grada Velike Gorice
2014. – 2020. (nacrt)
Grad Zabok, Strateški plan razvoja za razdoblje 2014. do 2020.
godine
LAG „Zeleni bregi“, Lokalna razvojna strategija za razdoblje
2014. – 2020.
Strategija 2014. – 2020. Lag Zrinska gora – Turopolje
Općina Bistra 2020., Strategija razvoja općine za razdoblje
2014. – 2020.
Općina Brdovec, Strategija razvoja Općine Brdovec za razdoblje
2010. – 2020.
Općina Jakovlje, Projekt ukupnog razvoja, Strategija razvoja za
Općine Jakovlje, Luka i Dubravica, 2009.
Općina Pisarovina, Strategija razvoja Općine Pisarovina za raz-
doblje 2014. – 2020.
Općina Pušća, službene internetske stranice Općine, Društvene
djelatnosti – sport Općina Pušća, Strateški program razvoja
Općine Pušća 2016. – 2020.

Općina Pušća, Strateški program gospodarskoga razvoja Općine
Pušća 2013. – 2017.
Općina Pušća, Strategija održivog razvoja poljoprivrede
2016. – 2020.
Općina Stupnik, službene internetske stranice Općine Stupnik,
Društvene djelatnosti
Općina Veliko Trgovišće, Strateški razvojni program Općine Veli-
ko Trgovišće za razdoblje 2015. – 2021.
Strategija razvoja Grada Svetog Ivana Zeline 2014. – 2020.
Turistička zajednica Savsko-sutlanska dolina i brigi, sport i rekre-
acija Općina Marija Gorica

Zakoni

Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske
Zakon o prostornom uređenju
Zakon o kulturnim vijećima
Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju
Zakon o slobodnim zonama
Zakon o unaprjeđenju poduzetničke infrastrukture
Zakon o zaštiti okoliša
Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju
Odluka o određivanju osjetljivih područja
Odluka o određivanju područja voda pogodnih za život slatko-
vodnih riba
Odluka o određivanju ranjivih područja u Republici Hrvatskoj
Pravilnik o načinu izrade i sadržaju karata buke i akcijskih plano-
va te o načinu izračuna dopuštenih indikatora buke
Pravilnik o uređivanju šuma
Pravilnik o uvjetima za utvrđivanje zona sanitarne zaštite izvorišta
Pravilniku o popisu stanišnih tipova, karti staništa te ugroženim i
rijetkim stanišnim tipovima
Uredba o informiranju i sudjelovanju javnosti i zainteresirane jav-
nosti u pitanjima zaštite okoliša
Uredba o kakvoći vode za kupanje
Uredba o razinama onečišćujućih tvari u zraku
Uredba o standardu kakvoće voda
Uredba o strateškoj procjeni utjecaja strategije, plana i programa
na okoliš
Zakon o lovstvu
Zakon o vodama
Zakon o zaštiti od buke
Zakon o zaštiti od svjetlosnog onečišćenja
Zakon o zaštiti okoliša
Zakon o zaštiti prirode
Zakon o zaštiti zraka
Zakon o zdravstvenoj zaštiti

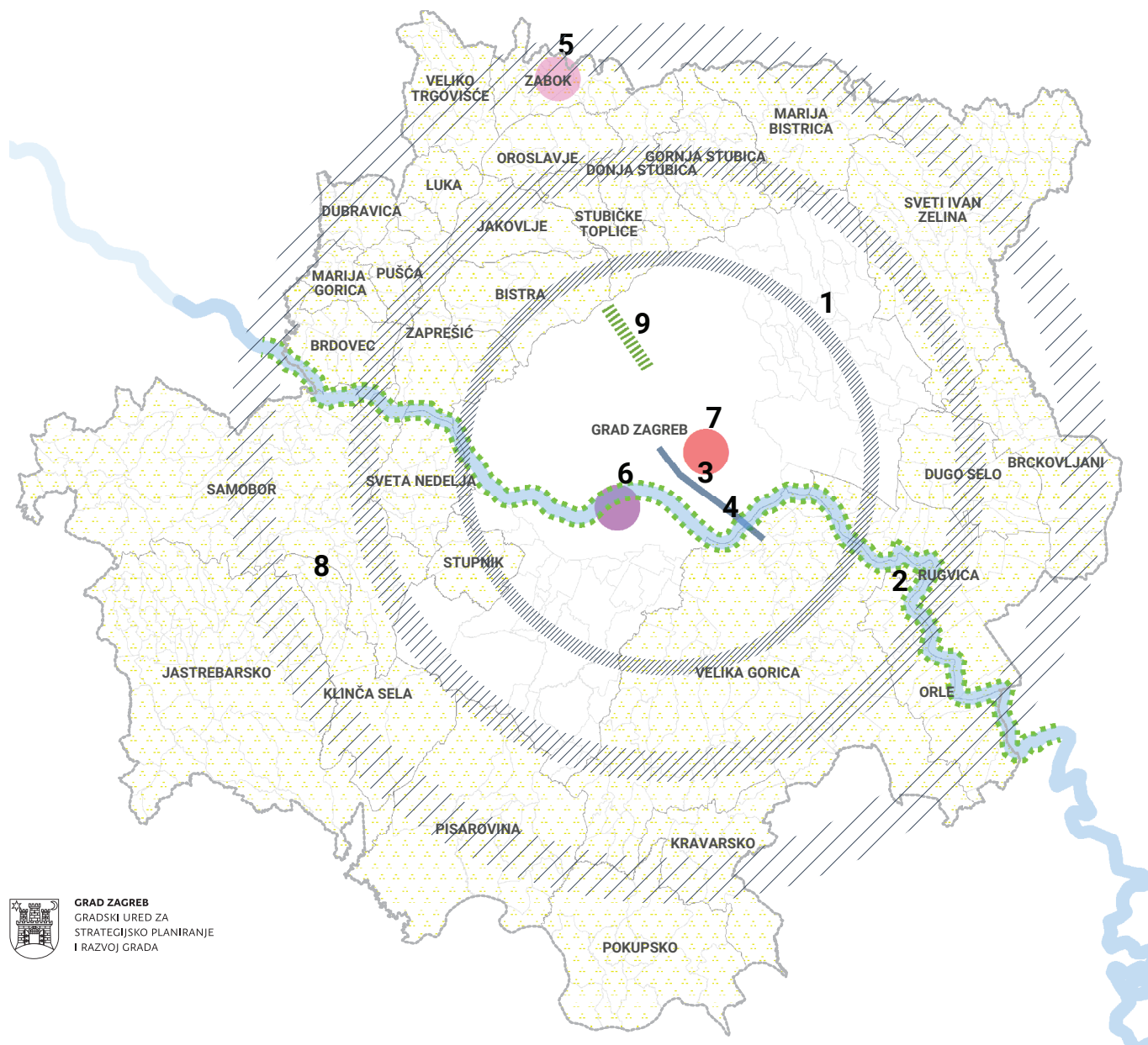
Znanstveni i stručni radovi

Aničić, B.; Pereković, P.; Tomić, D. 2013. *Kriteriji uklapanja vjetroe-
lektrana u krajobraz*, Prostor, Zagreb.
Andlar, G.; Aničić, B.; Pereković, P.; Rechner Dika I.; Hrdalo I. 2010.
Kulturni krajobraz i legislativa – stanje u Hrvatskoj, *Društvena
istraživanja*, 20 (3), str. 813 – 835.
Antolović, J.; Flajšman, E.; Frković, A.; Grubešić, M.; Holcer, D.; Vu-
ković, M.; Flajšman, E.; Grgurev, M.; Hamidović, D.; Pavlinić, I.;
Tvrčković, N. 2006. *Crvena knjiga sisavaca Hrvatske*, Ministar-
stvo kulture Republike Hrvatske – Državni zavod za zaštitu
prirode, Zagreb.
Bešker, I. 2005. *Turizam Zagreba* Diplomski rad. Geografski od-
sjek, Prirodoslovno-matematički fakultet. Zagreb.

- Dramstad, W.E.; Olson, J.D.; Forman, R.T. T. 1996. *Landscape ecology principles in landscape architecture and land use planning*, Harvard University Graduate School of Design, Island Press and the American Society of Landscape Architects.
- Elaborat zaštite okoliša, rekonstrukcija žičare Sljeme s izgradnjom nove donje postaje, 2016.
- Franković, M.; Belančić, A.; Bogdanović, T.; Ljuština, M.; Mihoković, N.; Vitas, B. 2008. *Crvena knjiga vretenaca Hrvatske*, Ministarstvo kulture Republike Hrvatske – Državni zavod za zaštitu prirode, Zagreb.
- Husnjak, S. 2014. *Sistematika tala Hrvatske*, Hrvatska sveučilišna naknada, Zagreb.
- Jelić, D.; Kuljerić, M.; Koren, T.; Treer, D.; Šalamon, D.; Lončar, M.; Podnar-Lešić, M.; Janev-Hutinec, N.; Bogdanović, T.; Mekinić, S.; Jelić, K. 2015. *Crvena knjiga vodozemaca i gmazova Hrvatske*, Ministarstvo zaštite okoliša i prirode – Državni zavod za zaštitu prirode – Hrvatsko herpetološko društvo HYLA, Zagreb.
- Jurjević, P. 2007. O kanalu Dunav – Sava sa šumarskoga stajališta, *Šumarski list* 5-6, str. 269.
- Koncul, N. 2004. Položaj turizma u globalnim i europskim integracijskim procesima. *Naše more* 51, 5/6. str. 211.
- Košćak, V.; Aničić, B.; Bužan, M. 1999. Opći okviri zaštite krajobraza za krajobraznu osnovu Hrvatske – Poljodjelski krajobrazi, Kraiolik: Sadržajna i metodska podloga Krajobrazne osnove Hrvatske, Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu – Zavod za ukrasno bilje i krajobraznu arhitekturu – Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja – Zavod za prostorno planiranje, Zagreb.
- Lončar, J. 2008. Industrijske, slobodne i poslovne zone – pojam, značenje i faktori lokacije. *Geoadria* 13/2. str. 187-206.
- Matanić, M. 2013. *Turizam u prostornoj strukturi Grada Zagreba*. Diplomski rad. Geografski odsjek, Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb.
- Marinović-Uzelac, A. 2001. *Prostorno planiranje*. Dom i svijet. Zagreb.
- Mrakovčić, M.; Brigić, A.; Buj, I.; Čaleta, M.; Mustafić, P.; Zanella, D. 2006. *Crvena knjiga slatkovodnih riba Hrvatske*. Ministarstvo kulture – Državni zavod za zaštitu prirode. Zagreb.
- Nejašmić I. 2005. *Demogeografija: stanovništvo u prostornim odnosima i procesima*. Školska knjiga. Zagreb.
- Nikolić, T. ur. 2015. *Flora Croatica baza podataka*. Botanički zavod, Prirodoslovno-matematički fakultet Sveučilišta u Zagrebu. <http://hirc.botanic.hr/fcd> (pristupljeno: Hrvatska agencija za okoliš i prirodu, 19. prosinca 2016.)
- Opačić, V. T. 2006. Održivi razvoj rekreacije u Parku prirode Medvednica s posebnim osvrtom na skijanje. *Zbornik radova Turizam kao faktor regionalnog razvoja*. Ur. Nurković, R. Odsjek za geografiju Prirodno-matematičkog fakulteta. Tuzla. str. 115-123.
- Ozimec, R.; Bedek, J.; Gottstein, S.; Jalžić, B.; Slapnik, R.; Štamol, V.; Bilandžija, H.; Dražina, T.; Kletečki, E.; Komerički, A.; Lukić, M.; Pavlek, M. 2009. *Crvena knjiga špiljske faune Hrvatske*. Ministarstvo kulture Republike Hrvatske – Državni zavod za zaštitu prirode. Zagreb.
- Pavelić, D. 2001. *Šume i šumsko gospodarenje u prostoru Parka prirode „Žumberak-Samoborsko gorje“* 5-6. Zagreb.
- Rajić, N.; Pejaković, T.; Derdić, A.; Lončarić, S.; Viboh, D. 2015. *Demografska kretanja i pokazatelji funkcionalne povezanosti na području Urbane aglomeracije Zagreb. Podloga za izradu Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb*. Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj grada. Grad Zagreb.
- Sharma, I.; Mostečak, A.; Andreić, Ž. 2015. Svjetlosno onečišćenje grada Zagreba u periodu prosinac 2010. – srpanj 2011. *Rudarsko-geološko-naftni zbornik*. 30(1). str. 9-18.
- Šašić, M.; Mihoci, I.; Kućinić, M. 2015. *Crvena knjiga danjih leptira Hrvatske*, Ministarstvo zaštite okoliša i prirode – Državni zavod za zaštitu prirode – Hrvatski prirodoslovni muzej. Zagreb.
- Šimić, I. 1998. Urbano šumarstvo, časopis *Hrvatske šume*. Br. 17. str. 1. Zagreb.
- Tišma, M.; Boromisa A.-M.; Maleković, S.; Čermak, H.; Radytija Ležaić, A.; Troha, D. 2014. *Razvoj gospodarskih djelatnosti u prostoru*. Institut za razvoj i međunarodne odnose. Zagreb.
- Tkalčec, Z.; Mešić, A.; Matočec, N.; Kušan, I. 2008. *Crvena knjiga gljiva Hrvatske*. Ministarstvo kulture Republike Hrvatske – Državni zavod za zaštitu prirode. Zagreb.
- Tutiš, V.; Kralj, J.; Radović, D.; Čiković, D.; Barišić, S. 2013. *Crvena knjiga ptica Hrvatske*. Ministarstvo zaštite okoliša i prirode – Državni zavod za zaštitu prirode. Zagreb.
- Vidaček, Ž.; Bogunović, M.; Sraka, M.; Husnjak, S. 1997. *Namjenska pedološka karta Republike Hrvatske*.
- Vresk, M. 2002. *Grad i urbanizacija*. Školska knjiga. Zagreb.
- Zaninović, K.; Gajić-Čapka, M.; Perčec Tadić, M. et al. 2008. *Klimatski atlas Hrvatske / Climate atlas of Croatia 1961. – 1990., 1971. – 2000.* Državni hidrometeorološki zavod. Zagreb. 200 str.

Kartogram 1. STRATEŠKI PROJEKTI

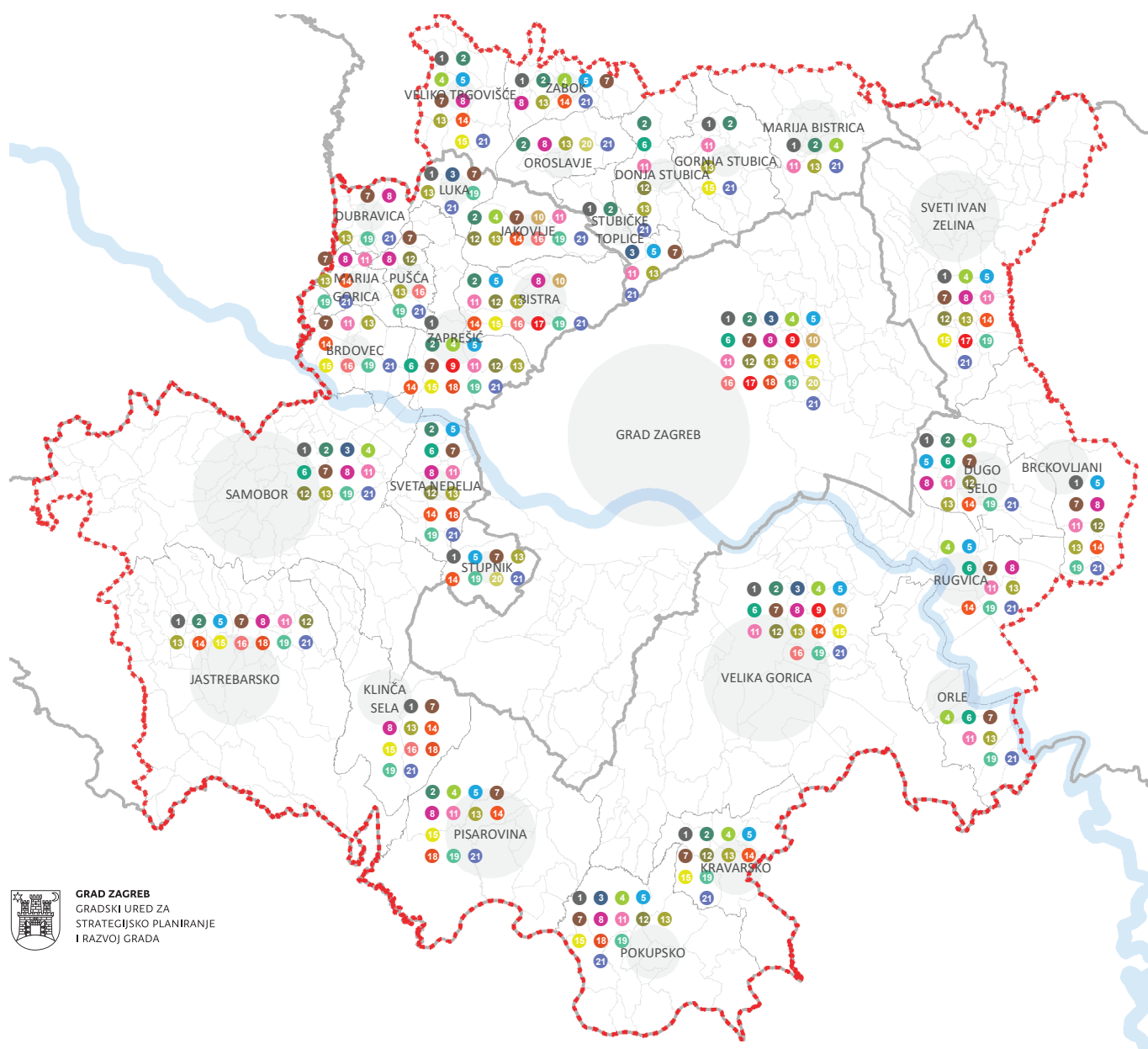
- 1 Integrirani prometni sustav za Grad Zagreb, Zagrebačku i Krapinsko-Zagorsku županiju
- 2 Program Sava
- 3 Tračnička veza Grad Zagreb - Međunarodna zračna luka Zagreb – Velika Gorica
- 4 Greenway - državna biciklistička ruta br. 2
- 5 Regionalni centar kompetencija za turizam i ugostiteljstvo
- 6 Obrtničko poduzetnički strukovni centar - OPSC
- 7 Sveučilišni kampus Borongaj
- 8 Newlight
- 9 Žičara Sljeme

GRAD ZAGREB
GRADSKI URED ZA
STRATEGIJSKO PLANIRANJE
I RAZVOJ GRADA

KARTOGRAM 2. STRATEŠKE TEME/MREŽNI PROJEKTI

1 Prometna infrastruktura i usluge	14 Uređenje javnih prostora i objekata
2 Povećanje učinkovitosti javnoga putničkog prijevoza	15 Urbana obnova i energetska učinkovitost
3 Obnova i izgradnja mostova	16 Unaprjeđenje mogućnosti zapošljavanja mladih i njihovo uključivanje u održivi razvoj UAZ
4 Biciklistička i pješačka infrastruktura	17 Razvoj zdravstvene infrastrukture i usluga
5 Sustav vodoopskrbe, odvodnje i pročišćavanje otpadnih voda	18 Unaprjeđenje socijalnih usluga i smanjenje isključenosti marginaliziranih skupina
6 Zaštita vodotoka, obrana od poplava	19 Uspostava mreže širokopojasnog interneta
7 Gospodarenje otpadom	20 Urbana sigurnost
8 Sustav poduzetničke potporne infrastrukture	21 Usklađivanje/ umrežavanje/ sinergija regionalnog i prostornog razvoja
9 Razvoj visokih učilišta	
10 Plasman lokalno proizvedenih poljoprivrednih proizvoda, kratki lanci opskrbe	
11 Kulturna baština i turizam, selektivni oblici turizma	
12 Revitalizacija brownfield lokacija	
13 Zelena infrastruktura i prirodna baština	

GRAD ZAGREB
GRADSKI URED ZA
STRATEGIJSKO PLANIRANJE
I RAZVOJ GRADA

